This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

+ *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.

+ *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.

+ *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.

+ *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via `http://books.google.com`

BJØRNSTIERNE BJØRNSON
UDVALGTE FORTÆLLINGER
·I·G·ABS·

LELAND STANFORD JR.
UNIVERSITY
LIBRARY

THE GIFT OF

Greiersen Estate

839.83
B62u

Anna Greiersen
Christmas 1904.

UDVALGTE FORTÆLLINGER

BJØRNSTJERNE BJØRNSON

UDVALGTE FORTÆLLINGER

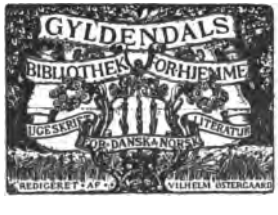

GYLDENDALSKE BOGHANDEL
NORDISK FORLAG
KJØBENHAVN OG KRISTIANIA
1904

185077

STANFORD LIBRARY

Fr. Bagges Bogtrykkeri. — Kjøbenhavn.

MAGNHILD

I.

Landskabet har høje, bratte fjæld, hvorover netop nu går et bortdragende uvejr. Dalen er trang og i bestandige bøjninger. En strid elv bøjer med, og langs denne en vej. Højere oppe i bakkehældningen ligger selve gårdene, helst lave, umalede hus, men mange; slaaet hø og halvmodne agre omkring.

Når de sidste dalbøjninger er klarede, ses fjorden. Den ligger nu blank under opaddragende Tåge. Fjæld stænger den så aldeles, at den synes en indsjø.

På vejen rusler en karjolskyds frem i den vanlige dilt. I karjolen ses en regnkappe og en sydvest, og mellem disse et skjæg, en næse og et par briller. På bagsædet er en kuffert surret, og oppe på denne, baglængs, sidder en voksen skydsjænte, ballet ind i et tørklæde. Hun sidder med dinglende ben og i grove sko. Armerne er puttede ind under tørklædet. Med een gang giver hun sig til at råbe: „Magnhild! Magnhild!"

Den rejsende vendte sig efter en høj kvinde i en regnkåbe, som just havde passeret. Han havde skimtet et langt, fint tegnet åsyn under hætten, som var draget over

hovedet; nu så han hende stå med Pegefingeren i munden stirrende. Da han så for længe på hende, blev hun rød. „Jeg kommer indom, straks jeg har fået sat ind hesten," råbte skydsjænten. De kjørte.

„Kjære, hvem var hun? —" spurgte den rejsende.

„Hun er konen til sadelmageren nede på Øren," blev der svaret.

Om en stund var de komne så langt, at de kunde se fjorden og de første hus på Øren. Skydsjænten stoppede hesten og steg af. Hun pyntede først lidt på den og så på sig selv. Det regnede ikke længer, og hun løftede tørklædet, lagde det sammen og puttede det i en liden væske foran paa karjolen. Under hovedklædningen stak hun fingrene ind for at ordne håret, der hang i dotter ned over kinderne.

„Hun så underlig ud, hun —" han pegte bagover. Jænten så på ham og nynnede. Så afbrød hun sig selv: „Husker du den skreden, du rejste forbi et par mil herfra, til fjælds!" — „Jeg rejste forbi så mange skred." — Hun smilte. „Ja; men denne lå på andre siden af en kirke." — „Det var en gammel skred?" — „Ja; det er længe siden, den gik. Men der lå hendes fædrenegård. Den gled ud, da hun var otte eller ni år gammel. Hendes forældre, søskende og alt levende på gården omkom; hun alene reddedes. Skreden tog hende over elven, og hun blev straks funden, da folk kom til; hun lå i uvid. —".

Den rejsende hensank i tanker. „Hun må være bestemt til noget," sagde han endelig. Jænten så op. Hun ventede længe; men deres blik mødtes ikke. Hun satte sig på kufferten, og de kjørte videre.

Dalbunden her nede ved Øren blev noget bredere; gårdene lå på selve sletten; der til højre kirken med kirkegården omkring, noget neden for den selve Øren, et lade-

sted med en mængde hus, især på eet stokværk, hvid- og rødmalede, eller slet ikke malede; langs fjorden laa der brygger. Et dampskib røg just; længer borte ved elvemundingen sås et par gamle brigger, som tog last.

Kirken var ny og var forsøgt opbygget i den gamle norske trækirkestil. Den rejsende måtte forstå sig på det; thi han stansede, så en stund på dens ydre, steg derpå af og gik ind gjennem porten og videre ind ad kirkedøren; både port og dør stod åbne. Han var næppe kommen ind, før det begyndte at ringe; han så gjennem åbningen et brudefølge komme op fra ladestedet. Da han gik ud igjen, var følget nær ved kirkegårdsporten, og ved denne stod han, mens det drog forbi: — Brudgommen var en ældre mand med et par store næver og stort ansigt, bruden en ung pige, rundladen og tung. Brudepigerne var alle hvidklædte og med handsker på; ingen af dem turde se på den fremmede anderledes end fra siden af, de fleste ludede, een var skjæv, så godt som ingen rigtig godt skabt.

Deres mandlige idealer kom senere i grå, brune og sorte filthatter, i side frakker, pjækkerter eller rundtrøjer. Håret havde de fleste snoet i en snip foran ved øret, og for så vidt de bar skjæg, var det over og under hagen. Ansigterne var hårde, mundene for det meste rå, tobakken havde farvet de fleste mundviger; hos nogle dannede den en kugle i kinden.

Den rejsende tænkte uvilkårlig på hende i regnkåben. Hendes historie var landskabets. Hendes fine, uvakte åsyn hang fuldt af længsler, ligesom fjældene af regnbyger; alt, han så, blev til hendes ramme, både landskabet og folket.

Da han kom nær vejen, kom skydsjænten til vejkanten, hvor hesten gnagede. Men endnu mens hun drog

hesten tilbage ved bidslet, så hun ufravendt på brudefølget. „Er du forlovet?" spurgte han smilende. — „Den, som skal have mig, har ikke fået øjne," svarede hun med et ordsprog. — „Så længes du til noget mere end det, du står i," sagde han; „kanske til Amerika?" lagde han til. Hun blev forundret; det traf sikkerlig. „Er det for snarere at tjene rejsepenger, du skytser? Drikkepengerne falder rundelig? Hvad?" Hun blev nu rød. Hun gav ikke et ord til svar, men satte sig op med ryggen mod ham, endnu før han havde steget i karjolen.

De var snart ved hotellerne, som lå hvidmalede på hver side af vejen lige ved indgangen til det egentlige ladested. De holdt uden for et af dem. Op til rækværket stod nogle sjauere, mest unge gutter; de havde vel set på brudefølget og ventede nu på rejsende, som skulde til dampskibet. Den kommende steg af og gik ind, mens jænten gav sig til at løse kufferten. Under dette må der være budt hende hjælp; thi da den rejsende kom til vinduet, så han hende skubbe en lang laban i kort trøje fra sig. Ventelig sagde han noget råt i det samme og fik svar af samme slag; thi de andre slog i en skraldende latter. Jænten kom gående med den svære kuffert. Den rejsende åbnede døren for hende, og hun lo, da hun mødte ham. Mens han tællede sammen penger til hende, sagde han: „Jeg er enig med dig, Rønnaug, i, at du bør komme afsted til Amerika så snart som muligt." Hun fik to species i drikkepenger; „jeg lægger min skjærv til," sagde han og var alvorlig. Hun så med åbne øjne og åben mund på ham, tog pengerne og takkede, foer derpå op i håret med begge hænder; thi det var atter faldet frem. Men derved mistede hun nogle af de penger, hun havde i den ene halv-knyttede næve. Hun bøjede sig efter disse, hvorved nogle hægter gik op i hendes liv-

stykke, så tørklædet løste sig, og en snip faldt ud; thi der var knyttet noget i den, så den var tung. Mens hun stellede med dette, mistede hun atter penger. Hun kom dog endelig afsted med al sin overflod og modtoges straks af rå spøg. Men denne gang svarede hun ikke; derimod skottede hun sky ind, da hun i rask gang drog forbi med hesten.

Han skulde se hende een gang til; thi da han senere drog nedover til dampskibet, stod hun, med ryggen vendt ud mod gaden, i en dør, over hvilken hang et skilt med bogstaverne: „Skarlie, sadelmager." Han kom nærmere og så Magnhild stå inde i gangen. Hun havde endnu ikke fået regnkåben af, skjønt det var længe siden regnen havde hørt op. Endog hætten havde hun over hovedet. Magnhild så ham først og drog sig længer ind; Rønnaug vendte sig og drog sig også straks ind i gangen.

Den kvæld blev Rønnaugs rejsebillet kjøbt; thi summen var fuld. Magnhild klædte sig ikke af, da Rønnaug sent tog hjem. Hun sad i en stor stol i det lille, lave rum, eller gik op og ned. Og en enkelt gang, med det tunge hoved mod ruden, sagde hun halv højt: „Så må hun være bestemt til noget."

II.

Hun havde hørt disse ord før.

Den første gang var på kirkegården hin blæstfulde vinterdag, hendes fjorten frænder blev begravne, alle de, hun havde kjær, både forældre, bedsteforældre og sø-

skende. Hun stod der nu igjen! Blæsten havde hist og her fejet sneen af; gærdestaurerne stak skarpe frem, store sten så op, som var de hoveder på uhyrer, der lå med den øvrige krop i driven. Vinden peb bag dem i den åbne kirkegang, hvorfra skovlerne netop var tagne ud, og ned fra den gamle trærønne på taget skar klokken med skrig i skrig.

Almuen stod blåfrossen omkring med våtter på og tilknappede; præsten i sjøstøvler og skind-klæder under samarien; også han bar store våtter, som han nu fægtede rundt med. Han pegte med en af dem på hende: „— — Det stakkels barn blev stående på sine fødder, og med kjælken ved sin hånd førtes hun ned og over den islagte elv, — det eneste væsen, som herren vilde frelse! Hvortil er hun bestemt? — —"

Hun kjørte med ham hjem, siddende i hans fang. Han havde indledet hende til menighedens omsorg og tog hende nu „indtil videre" selv med, for at foregå med et godt exempel. Hun sad lunt op til hans pels, med de små frosne hænder inde i hans stor våtter ved siden af hans fede og myge hænder. Og den hele tid sad hun og tænkte: Hvortil er jeg bestemt, jeg da?

Hun tænkte, hun skulde få se det, da hun kom ind. Men hun så intet her, som hun ikke havde set før, uden da hun trådte ind i de indre rum, hvor især et piano, som netop spilledes, i høj grad fængslede hende.

Men just derved glemte hun den tanke, hun steg ind med.

I dette hus var to døtre, noget tunge, med små runde hoveder og store lyse fletter. De havde nylig fået en lærerinde, en bleg en, tykladen, med mere bar hals, end Magnhild havde set, og med åbne ærmer. Hendes stemme lød, som var halsen ikke ren, og Magnhild måtte uvilkår-

lig et par ganger harke i stedet for hende; men til ingen nytte. Lærerinden spurgte om Magnhilds navn, og om hun kunde læse, og det kunde Magnhild; thi hele hendes slægt havde været meget læselysten. Og da foreslog lærerinden, altid med den samme urene bilyd i stemmen, at så burde hun komme på parti med småpigerne for at drive disse frem. Magnhild var et år ældre end den ældste.

Fruen sad ved siden af og broderede. Nu så hun op på Magnhild og sagde: „Gjærne det," og derpå ludede hun atter over broderiet. Hun var af middelstørrelse, ikke mager, ikke tyk, havde et lille hoved med lyst hår. Præsten, svær, tung, kom ned, efter at have taget samarien af; han røgte og sagde, idet han gik igjennem værelset: „Jeg ser, der kommer et læs med fisk," og gik videre ud. Den yngste af jænterne tog atter fat på sine scalaer. Magnhild vidste ikke, om hun atter skulde gå ud i køkkenet. Hun sad endnu på vedkassen ved ovnen, pint af denne Uvished, da man blev kaldt ind i næste rum for at spise. Alle lagde sit arbejde sammen, og den lille ved pianoet lukkede dette. Men da Magnhild var ene og hørte kniverne rasle, begyndte hun at græde; thi hun havde endnu ikke spist den dag. Midt under måltidet kom præsten ud fra spisestuen; thi man var der inde bleven enig om, at han måske havde kjøbt for lidet fisk. Han åbnede et vindue og råbte på manden, at han skulde vente, til de havde spist. Han vendte sig for at gå ind igjen i spisestuen og så den lille på vedkassen. „Er du sulten?" spurte han. Hun svarede ikke. Han havde levet længe nok blandt bønder til at forstå, at hendes taushed betød ja, og så tog han hende ved hånden med ind til bordet, hvor der stille blev gjort plads for hende. Om eftermiddagen rendte hun på kjælke med jænterne og læste der-

efter sammen med dem, og fik en bibelhistorie-lektie sammen med dem, spiste derpå mellemmad sammen med dem og legte atter, til kvældsmaden kom, som hun spiste ved samme bord. Hun sov den natten i en bænk i spisestuen og arbejdede dagen efter sammen med præstens døtre.

Hun havde bare de klæder, hun stod i; men lærerinden syede en gammel kjole om til hende; hun fik et stykke gammelt linned efter en af småpigerne og gik i fruens støvler. Bænken, hun sov i, blev flyttet fra spisestuen, da denne toges til rum for et par skomagere, som nu skulde „sy huset i stand". Den sattes i køkkenet, men stod i vejen; derpå ind i tjenestejænternes rum, men døren slog altid imod den, og så kom den op på barnekammeret. Således gik det til, at hun kom til at spise, arbejde og sove sammen med præstens døtre; og da der aldrig blev syet egne klæder til hende, kom hun til at gå i deres.

Lige saa uventet kom hun til at spille. Det opdagedes nemlig, at hun havde mere anlæg for musik end døtrene; så skulde hun lære for at hjælpe disse.

For sin egen regning blev hun lang og fik en vakker sangstemme. Lærerinden øvede den, men fornemmelig i at synge efter noder, i begyndelsen bare fordi lærerinden overhovedet mest holdt sig til det mekaniske, senere tillige fordi det i deres ensomhed der oppe begyndte at more dem, at hun kunde drive det til en mærkelig færdighed i at synge fra bladet. Præsten kunde ligge på sofaen (han indtog helst denne stilling) og le højt, når Magnhild løb alle hånde øvelser op og ned som et egern i et træ. Det havde for Magnhild den følge, at hun fik lære mere — ikke af musik, som man måske skulde have ventet, men af kurvefletning.

På den tid nemlig foer det som en feber i folk, at færdighed i håndarbejde måtte få udbredelse blandt bønderne, og udsendinger kom også did til bygden. Magnhild valgtes til første elev; hun måtte have mest fingernemhed. — Efter kurvefletningen kom den dobbelte spinderok, efter denne vævningen, især den mere kunstmæssige, efter denne Broderisøm o. s. v., o. s. v. Hun lærte det altsammen meget hurtig, d. v. s. hun lærte med iver, så længe det galdt at sætte sig ind i det; den videre udvikling morede hende ikke. Men da hun nu skulde lære andre, både voxne og børn, blev det til en vane, at to ganger om ugen måtte hun møde på almueskolen, hvor mange da var samlede. Det, som een gang var ordnet ind som vane, tænkte hun ikke mere på. Huset, hun var optaget i, gav hende dette.

Fruen gik sin reglementerede tur i køkken, kjælder og fjøs, siden broderede hun; hele huset var gjennembroderet. Man skulde tro, hun var en tyk edderkop med et lidet rundt hoved, som hængte sit spind over stoler, bord, senger, slæder, vogner. Sjælden hørte man hendes stemme; sjælden taltes til hende.

Præsten var meget ældre end fruen. Hans ansigt udmærkede sig ved, at det havde så lidt af næse og hage og så lidt af øjne, men ellers meget af altsammen. Han havde i sin tid taget en uheldig examen og ernæret sig ved undervisning, til han på sine ældre dager blev gift med en af sine fordums skoleelever, en ret formuende pige. Da gav han sig til at søge præstekald, „det eneste, hvori han nogen sinde havde vist ihærdighed," som han selv spøgende plejede at sige. Efter ti års søgen fik han også (for ikke længe siden) dette præstekald, og han kunde vanskelig gjøre sig håb om noget andet. Han lå

helst på sofaen og læste, mest romaner, men også tidsskrifter og aviser.

Lærerinden sad i den samme stol, hvori Magnhild havde set hende den første dag, gik den samme tur hen til kirken og tilbage igjen hver dag, og var på slaget ved sin gjerning. Hun var efterhånden bleven overmåde fed, havde fremdeles den bare hals og de åbne ærmer, havde også fremdeles hin dæmpede, urene røst af en strube, som endnu aldrig nogen bevægelse havde oprensket.

Præstedøtrene blev store og tunge, efter sin far, med små runde hoveder, efter sin mor. Magnhild og de var venner, d. v. s. de sov i samme rum, arbejdede, legede og spiste sammen. Der færdedes ikke tanker der i bygden. Kom de udenfra, så var det i al fald ikke længere end til kontoret. Præsten meddelte sig ikke. Han læste i det højeste for dem en ny eller gammel roman, at sige, når den var morsom.

En kvæld sad de samlede om bordet; præsten havde givet efter for deres bønner og læste just højt af „Pickwickklubben".

Da åbnedes køkkendøren langsomt, og ind stak et stort, skallet hoved med bred stumpnæse og smilende miner. Et kort ben i meget vide buxer sattes ind, derefter et krumt og derfor endnu kortere. Hele figuren hældede, idet den vendte sig på dette krumme ben for at lukke døren. Han forestillede dem derved bagsiden af samme store hoved med en liden rand hår nedentil, en firskåren ryg, en uforholdsmæssig bagdel, kun til hælvten dækket af en pjækkert. Atter gjorde han en hældende vending imod dem og bød atter sit smilende ansigt med stumpnæsen. Pigebørnene ludede stærkt over sine håndarbejder; en undertrykt knis kom op fra den ene søm, en do. fra den andre. „Er det sadelmageren?" spurgte præ-

sten og rejste sig. „Ja," svaredes der, og han hinkede frem og gav en næve, så overordentlig stor og med så brede runde Fingerender, at præsten uvilkårlig måtte se på den, da han tog den. Næven bødes videre, og da turen kom til Magnhild, brast hun ud i latter, just som hendes hånd forsvandt i hans. Den ene lattersalve på den andre hørtes og undertryktes. Præsten skyndte sig at sige, at de læste „Pickwickklubben". „Å-hå!" svarede sadelmageren; „ja, den er nok til at le ad." — „Har De læst den?" spurte præsten. — „Ja, de år, jeg var i Amerika, læste jeg de fleste engelske forfattere; jeg har dem såmænd i mit hus allesammen," svarede han og gav sig til at fortælle om de billige folkeudgaver, man der kunde få tag i. Unge pigers latter er ikke så let at få dæmpet; den holdt på at sprute op igjen, endnu da sadelmageren havde fået en pibe, og læsningen var bleven fortsat. Nu havde de jo påskud. Præsten blev om en stund træt og vilde slutte, og sadelmageren bød sig til at læse videre, og virkelig gjorde han det. Han læste på en tør, rolig måde og med en så uvant udtale af de forekommende person- og stednavne, at textens egen moro blev uimodståelig; selv præsten stemte i den latter, som nu ingen længer holdt tilbage. Jænterne gjorde sig ikke rede for, hvorfor alle måtte le; endnu da de var komne op for at lægge sig, lo de, og under afklædningen gik de efter sadelmageren, hilsede og talte efter ham, nævnte de fremmede ord med hans (engelske) udtale; Magnhild var flinkest i efterhærmningen; hun havde lagt mærke til mest.

Den gang var hun femten, i sit sextende år.

Den næste dag var de i hver liden fritid i spisestuen, som nu ej længer var spisestue, men et værksted. Sadelmageren fortalte om et mangeårigt ophold i Amerika, og

fra sine rejser i England og Tyskland; han fortalte uden at afbryde sit arbejde og altid med indblandet spøg. En bestandig knis af hans tilhørerinder fulgte fortællingen. De mærkede næppe selv, hvorledes de efterhånden hørte op med at le ad ham og i stedet ad viddet i hans tale; ej heller mærkede de før senere, hvad de allesammen lærte af ham. Han blev i den grad savnet, da han rejste, at talen om ham optog mere end halvdelen af deres samvær mange dage efter og døde aldrig ganske ud.

To ting havde gjort det stærkeste indtryk på Magnhild. Det første var de engelske og tyske sange, han havde sunget for dem. Hun havde ikke skjønnet texten, uden måske stykkevis; men hvor havde ikke melodierne fængslet! — Under salmesangen en søndag havde de først mærket sig, at Skarlie havde en vakker røst. Nu måtte han idelig synge. Disse fremmede melodier, hidflagrende fra et fyldigere liv, friere forhold, større forestillinger hang igjen i Magnhilds sind hele sommeren. De var de første billeder, som vakte virkelig længsel. Man kan også sige, at det var første gang, hun fattede, hvad sang var. Hun greb sig selv i, en dag hun atter sang de evindelige scalaer, for derpå at begynde nodesyngningen, at hun følte denne melodiløse sang som vinger mod et bur, at den flagrede op og ned mod væggerne, vinduerne, dørerne i bestandig og forgjæves trang — ja, til sidst, at den dalede som spindelvæv over møblerne. Hans sange kunde hun sidde alene med ude! Mens hun nynnede dem, slog skogfarverne sammen i eet billede; og dette havde hun aldrig før opdaget. Det tætte, stærke i trækrone over og under trækrone, hele fjældvæggen opover, ligesom overvældede hende; elvesusen drog.

Det andet, som havde gjort et så stærkt indtryk på hende og her spillede med, var hans fortælling om, hvor-

lødes han var bleven halt. Han havde i Amerika som ung mand bjærget en 12års gut af et brændende hus; han var styrtet med gutten under det styrtende hus. Begge var dragne frem, Skarlie med et knust ben, men gutten uskadt. Nu var han en af Amerikas betydelige mænd. Han skulde reddes, „han var bestemt til noget."

Denne mindelse —! Tanken på hendes egen bestemmelse havde hidtil ligget i kirkegårdens vinterklædning, i frost, gråd og skærende klokkeklang; den havde været noget mørkt. Nu flyttede den over i store byer hinsides havene, mellem skibe, brændende hus, sange, store skæbner. Fra den tid drømte hun om det, hun var bestemt til, som fjærnt og stort.

III.

Sent den sommer blev alle tre jænter konfirmerede. For dem alle kom det som noget så givet, at det, som mest beskæftigede dem, var, hvad de skulde få for en klædning til den højtidelige dag. Magnhild, som endnu aldrig havde båret en klædning, der var skåren og syet for hende, undredes, om hun nu skulde få en sådan. Nej. Småpigerne fik Silkekjole, hun omsyet en gammel sort kjole, der var bleven for liden til fruen.

Den var for kort både i liv og længde; men det mærkede hun næppe. Hun fik et lidet farvet silketørklæde om halsen af lærerinden og en sølje; hun lånte fruens hverdagsshawl; et par handsker lånte lærerinden hende.

Hendes indre beredelse var ikke større end den ydre.

Dagen gled godslig af uden særegen bevægelse. Religiøse stemninger var på præstegården, som vel ellers i bygden, en rolig vanesag. Der blev grædt en del i kirken, præsten gav vin og en skål ved bordet, og der taltes lidt om, hvad der nu skulde blive af Magnhild. Det sidste virkede så vidt, at hun efter kaffen gik ud og satte sig for sig selv. Hun stirrede over mod den brede sten- og sandstribe midt i det klædte fjæld, til sidst mod den vældige ur midt i sletten; thi der havde hendes hjem stået.

Småsøskendene stod for hende, det ene lyse ansigt ved siden af det andre. Hendes mor kom også; det tungsindige øje hvilte over hende; furen om munden så hun atter. Hendes milde stemme, vakre salmesang flød omkring hende. De havde just i kirken i dag sunget en af de salmer, hun plejede at synge. Faderen sad atter ved bænken med sit sølvarbejde, hvori han var en mester. En bog eller et blad lå ved siden; han standsede med arbejdet nu og da, skottede ned i sin læsning eller bladede om. Hans lange, fine åsyn vendte sig imellem mod stuen og væsenerne deri. De gamle bedsteforældre sad i stuen ved siden af. Bedstemoderen ruslede efter en god bit til Magnhild, imens den anden gamle fortalte hende et æventyr. Hunden lå og strakte sig ved gruen, lurvet og grå. Dens yl var det sidste af levende røst, hun havde hørt bag sig, da hun førtes nedover. Den gruelige dag dækkede atter det hele barndomsbillede med nat, torden og rystelse. Hun dækkede sit åsyn og brast i gråd.

Sadelmagerens viser kom vuggende; savn, uklare billeder. Af de halvforståede viser og af hans fortællinger, hvortil hun ofte satte gale forudsætninger, drog det i broget mængde forbi, og træt af dagens tanker, bevægelser og længsler, — tom, overgivet, sovnede hun ind.

Om kvælden kom Rønnaug, som de havde lært at

kjende under forberedelsen til konfirmationen; hun tjente i nærheden og havde fri på grund af dagen. Hun førte med sig en skok af historier om elskovshandler i bygden; de lidet vidende jænter på præstegården sad med forundrede øjne og hørte. Hun voldte, at den yngste fik rift i sin nye silkekjole. Rønnaug rullede sig ned over bakkerne med en så ubegribelig hurtighed, at hun flere ganger måtte gjentage det og fik præstedatteren efter.

Siden kom hun ofte om kvælderne efter arbejdets slut. De fandt alle glæde i hendes ustyrlige overgivenhed. Hun var sund og rund som en fole, havde næppe klæder til at skjule sig med, fordi hun rev dem i stykker, og et uendeligt arbejde havde hun med håret, som altid lå hende frem i ansigtet, fordi hun aldrig havde sat det ordentlig op. Når hun lo, og det gjorde hun alt i eet, kastede hun hovedet noget bagover, så at de gjennem en række tænder, hvide som et rovdyrs, så hende langt ned i halsen.

Skarlie kom igjen om høsten. Der var forskjel på den modtagelse, han fik nu og forrige gang. De stod alle tre om hans slæde, de bar ind hans sager, trods hans leende vægring, de lo, da han stod i forstuen for at tage pelsen af.

En uendelighed af spørgsmål haglede ned over ham, første gang de sad hos ham i hans arbejdsrum; det var opsparede uklarheder og tvil fra det, han sidst havde fortalt, — også adskilligt ellers, som de tænkte ham i stand til at løse. Om få ting i bygden havde han den vanlige mening, — men bøjede af i en spøg, når man vilde have for nøje besked. Var han alene med Magnhild, kunde han ytre sig noget friere; i begyndelsen forsigtig, men efterhånden stærkere.

Hun havde aldrig lagt kritik på nogen af sine om-

givelser; nu lo hun snart med ham over præstens sidste præken eller hans dovne liv, også over fruens edderkoppevirksomhed, fordi han skildrede det så muntert. Lærerindens „fede ro", selv venindernes „gule, runde hoveder" kunde hun le ad; thi spøgen, hvormed han tegnede, var for overraskende ny; — hun mærkede ikke, at denne spøg lidt efter lidt løste jorden omkring hende.

Den på landet så vanlige tidsfordriv: at skylde en ung pige for forelskelse, vendte sig imidlertid temmelig uventet mod Magnhild; man kaldte hende for „sadelmagerens kone", fordi hun altid sad hos ham. Han fik selv høre det og kaldte hende da også straks selv „sin kone", „sin lange kone", „sin blonde kone", „sin meget unge kone".

Den følgende sommer drog præstedøtrene til byen for videre at uddanne sig. Lærerinden blev „foreløbig" tilbage.

Sadelmageren kom atter om høsten for at fuldføre sit arbejde. Magnhild var følgelig nu oftere alene med ham. Han var muntrere end nogen sinde. En spøg, han ofte gjentog, var den at rejse jorden rundt med „sin unge kone". De havde en skrækkelig mængde rejseuheld, og meget mærkeligt så de, som han udførlig skildrede, og som havde selvoplevelsens værd. Men på det allermorsomste stak så billederne af de to rejsende frem, — han haltende i forvejen med en rejsevæske, og hun efter i regnkåbe og med paraply, sær over hede, over støv, over tørst, træt og inderlig kjed ham. Så hvilede de ud i hans lille hus på Øren, hvor hun gjorde alt, hvad hun lystede, og indrettede sig som en prinsesse.

Det er ikke til at beskrive, det ansigt, præsten fik på, da sadelmageren en kvæld kom op på kontoret og satte sig foran ham og efter en troskyldig indledning spurte: om præsten havde noget imod, at Magnhild blev hans kone. Præsten lå på sofaen og røg; han tabte piben af munden, hånden sank med den, det fede ansigt slappedes til en dejg, hvori øjnene stak tankeløse som to rosiner, — indtil han med een gang gav et ryk, det knagede og smald i en hel del springfjedrer under ham; bogen, som lå endevendt over hans knæ, gled ned, sadelmageren tog den smilende op og bladede i den. Præsten havde rejst sig. „Hvad siger Magnhild til det?" Sadelmageren så smilende op: „Jeg havde naturligvis ikke spurt, hvis hun ikke kunde tænkes at blive enig med mig om det." Præsten tog piben til munden og dampede afsted. Han blev efterhånden noget roligere, og uden at stanse sin gang sagde han: „Egentlig veed jeg ikke, hvad der skal bli af den jænten." Sadelmageren så atter i veiret fra den bog, han bladede i, og som han nu lagde væk: „Det er jo mere et slags adoption end et giftermål. Hun kan nede hos mig udvikle sig til, hvad hun selv vil." Præsten så på ham, pustede og gik — og pustede. „Ja, De er jo en formuende mand?" — „Nu, om ikke formuende, så har jeg nok til at gifte mig på." Han lo.

Men der var noget i latteren, noget, som ikke ganske behagede præsten. Ej heller likte han den ligegyldige måde, han lod, som han tog sagen på. Han likte allermindst at blive så overrasket. „Jeg må tale med min hustru om dette," sagde han og stønnede. „Det må jeg," lagde han sikrere til; — „og med Magnhild," kom det efter.

„Naturligvis," sagde den anden og rejste sig.

En stund efter sad fruen, hvor sadelmageren havde

siddet. Hun lod begge hænder hvile åbne på sit fang og stirrede efter sin op og ned dampende ægteherre. „Ja, hvad synes du?" gjentog han og stansede foran hende. Han fik intet svar og gik igjen. „Han er alt for gammel," sagde hun endelig. — „Og bestemt meget slu?" lagde præsten til. Han stansede nær ved hende og hviskede. „Ingen veed egentlig, hvor han kommer fra, eller hvorfor han netop vil være her. Han kunde jo have stort værksted i en stor by. — Formuende og en fiink hund!"

Præsten talte til daglig ikke det fineste sprog.

„Nej, at hun har ladet sig besnakke til dette," hviskede fruen. — „Besnakke! Just ordet: besnakke!" gjentog præsten og knipsede med fingrene, „besnakke!" Han dampede afsted.

„Jeg har saa ondt af hende!" sagde fruen, og nogle tårer faldt. Dette tog præsten. „Hør, mutter, vi skal tale med hende, vi to!" og skred tungt afsted.

En stund efter stod Magnhild inden for kontordøren, undrende på, hvad de vilde hende. Præsten begyndte: „Er det virkelig sandt, Magnhild, at du er gået ind på at være konen til denne sadelmagerkroppen?" Præsten brugte ofte hin fællesbetegnelse: „kroppen" i stedet for at bruge navn. Magnhild blev så rød, som hun vel aldrig endnu havde været. Dette opfattede begge som en tilståelse. „Hvorfor kommer du ikke til os med sligt?" sagde præsten ærgerlig. „Det er så underligt af dig, Magnhild," sagde fruen og græd. Magnhild var rent forfærdet.

„Vil du virkelig have ham?" spurte præsten og stillede sig afgjørende op foran hende. Nu var jo Magnhild aldrig bleven vant til fortrolighed. Spurt således turde hun heller ikke nu ligefrem give sig til at fortælle, at fra først af havde det været spas; at hun siden vel havde anet

alvor, men at det bestandig på ny var blevet opblandet med spas, så hun ikke havde brydt sig videre med at sige imod. Hvorledes kunde hun, mens præsten stod over hende, begynde på en slig lang fortælling? Og så begyndte hun i stedet for at græde.

Nu, — pine hende vilde jo præsten ikke. Gjort var gjort. Han havde ondt af hende, og så vilde han i sin hjærtensgodhed hjælpe hende med at lægge grunde opunder hendes valg. Skarlie var jo en meget formuende mand, sagde han, og hun en fattig jænte; hun kunde vist ikke vente bedre parti for så vidt. Gammel var han, men han havde selv sagt, at han betragtede det mere som en adoption end som et giftermål; han vilde hendes lykke.

Men alt dette kunde Magnhild ikke tåle at høre på, og så sprang hun på døren. Der ude på gangen faldt hun i en gråd, som skulde hjærtet briste; hun måtte op på mørkloftet med den for ikke at gjøre styr. Og der oppe fik hendes sorg efterhånden et slags bevidsthed. Det var ikke over, at sadelmageren vilde have hende, at hun sørgede; det var over, at præsten og fruen ikke vilde have hende.

Så havde hun opfattet det.

Da lærerinden blev underrettet om sagen, var hun rent uenig med fruen, der ikke kunde forstå sig på Magnhild; thi det kunde lærerinden så udmærket. Han var en åndfuld mand, virkelig vittig. Han var rig, lystig, lidt styg, ja; men det var det ikke så nøje med nede på Øren. (Hendes bogstavelige ord.) Og i den tone talte hun også med Magnhild, da det endelig lykkedes at få fat i hende. Magnhild var forgrædt og brød ud igjen i ny gråd; men hun sagde ikke et ord.

Præsten ytrede på en temmelig kort måde til sadelmageren, at da det nu engang var så, blev det bedst, han

gjorde fortgang. Sadelmageren ønskede selv dette; han var også færdig med sit arbejde. Hvor meget han end prøvede på at få Magnhild i tale, fik han hende ikke engang at se. Han måtte altså rejse foruden.

Magnhild viste sig de følgende dager hverken i stuen eller ved bordet. Ingen søgte hende for at tale med hende; lærerinden fandt det så naturligt, at hun lige over for noget så alvorligt vilde være alene.

En dag overraskedes de af, at posten bragte et brev og en stor pakke til Magnhild. Brevet lød:

„For at føre vor kostelige spas til ende, kjære Magnhild, er jeg rejst hid ned. Mit hus blev malet i sommer, udvendig og indvendig, en spas, som nu næsten tager sig ud som alvor, — ikke sandt?

Senger, møbler, sengklæder o. s. v. handler jeg med, så jeg nu kan kjøbe dem af mig selv. Når jeg betænker øjemedet, bliver det den morsomste handel, jeg nogen tid har gjort.

Kan du huske, hvor vi lo, den gang jeg målte dig, for endelig at bevise, hvor meget for kort din kjole var i livet, hvor meget for vid over skuldrene, hvor meget for stut i skjørterne? Tilfældig nedskrev jeg dine mål, og efter disse lader jeg nu sy:

1 sort silkekjole (Lyonertaft),
1 brun (kashemir),
1 blå (af let uldent stof).

Som jeg altid har sagt dig, tror jeg, blåt klæder dig bedst.

Disse sager er ikke uden videre færdige; de kommer derfor først ved lejlighed.

Andet, du måske trænger til, har jeg telegraferet efter til Bergen, straks jeg kom ned; der er alt sligt at få færdigt. Du får det ventelig med samme post, hvormed du får dette brev.

Som du ser (og fremdeles skal se) følger der adskillig spas med det at blive gift. Jeg har således i dag opsat mit testamente og i dette bestemt dig til min arving.

Med ærbødig hilsen til præsten og præstens ærede familie, tegner jeg mig din underdanige spasmager,

T. Skarlie."

Magnhild var tyet helt op på mørkloftet med både brevet og den store pakke. Hun havde styrtet sig i brevet og kom op af læsningen forvirret og ræd, rev pakken op og fandt flere sæt af alt, som udgjør en kvindes underklædning. Hun hev det til alle sider, blussende rød, harm, skamfuld. Hun satte sig ned og storgræd.

Nu havde hun mod til at tale! Hun sprang ned til fruen, kastede sig om hendes hals, hviskede: „Om forladelse!" puttede brevet til hende og forsvandt.

Fruen forstod ikke hendes: „Om forladelse!", men vel, at hun græd og var i stor bevægelse, tog brevet og læste. Det var underligt i formen, syntes hun, men indholdet så meget klarere; thi dette var en ældre, fornuftig mands omsorg, og al ære værd. Det tiltalte en gammel husmoder, og hun gik til præsten med det. Han fandt det samme; han begyndte at tro, at med denne underlige mand måtte hun kunne blive lykkelig. Fruen søgte Magnhild overalt for at sige hende, at både præsten og hun fandt, at dette lovede godt. Man fortalte, at Magnhild var på mørkloftet, hvorfor fruen tog på sig (thi det var koldt) og gik did op. Hun traf lærerinden, som hun tog med. De så ikke Magnhild, men sagerne, som var kastede ud over gulv, kasser og kufferter. De samlede dem sammen, talte dem, mønstrede dem og fandt dem udmærkede. De forstod, at en sådan gave kunde gjøre en ung pige forlegen; men han var jo en ældre mand, som havde lov

til at tage tingen faderlig. Dette sagde de hende, da de endelig fandt hende. Og hun — havde ikke længer mod til at være fortrolig. Det kom deraf, at fruen, understøttet af lærerinden, talte, hvad de selv kaldte forstandige ord til hende. Hun måtte ikke være stolt, men huske, at hun var den fattige pige, som ingen frænder og fremtid havde.

I dagerne derpå havde hun en lønlig kamp. Men hun var uden fremfærd. Hvor skulde hun også have fået den ifra? Hvor skulde hun hen, når præstens så øjensynlig var blevet træt af hende?

Noget efter kom en kasse, som havde hendes kjoler m. m. Magnhild lod den stå; men lærerinden, som forstod så godt denne blyhed, drog omsorg for at få den åbnet. Hun og fruen tog ud stykke for stykke, og ikke længe efter stod Magnhild i kjole efter kjole foran det store spejl i stuen. Dørerne var stængte, fruen og lærerinden meget ivrige. Til sidst kom den sorte silkes, og Magnhild blev efterhånd ikke længer ligegyldig. Hun følte et rødmende behag i at se i spejlet sin egen figur, omfattet af fint tøj. Hun opdagede sig selv, stykke for stykke. Om det var ansigtet, så havde hun ikke før i dag så helt lagt mærke til, at deres, som hun nu så ved siden af sig, var sammenflydende, mens hendes — — Hun så med den sans, som en smuk klædning, der sad godt, i øjeblikket vakte.

Dette billede af hende selv stod i dager for hende. Hun vogtede sig for at forstyrre det ved at se i noget spejl. Atter samledes de gamle drømme, de, der gik over havet til noget fremmed og stort.

Men giftermålet? Det skød hun i slige stemninger fra sig som en overgangsbro, der drages i land, når den er brugt. Hvorledes hun kunde det? — Ja, hvor mange

ganger i de år, som fulgte, stansede hun ikke og tænkte efter! Men det blev hende altid lige ubegribeligt.

Hun var ikke at formå til at tage på sig en af de nye kjoler, den dag Skarlie skulde komme, ej heller til at gå ud og tage imod ham; tværtom gjemte hun sig bort. Senere og tilfældig kom hun frem. Konsekvent behandlede hun både giftermålet og ham som noget, der ikke kom hende ved.

Skarlie var munter; både fruen og præsten søgte nemlig at bøde på Magnhilds mangel på høflighed og han imødekom dem på en vindende måde. Lærerinden fandt ham ligefrem elskværdig.

Magnhild sad den anden kvæld i spisestuen og ordnede nogle sager, som hørte til håndgjerningsskolen, og som nu skulde afleveres. Hun var alene, og Skarlie kom sagte og smilende, lukkede døren langsomt bag sig og satte sig ned ved hendes side. Hun følte sadelmagerlugten, men så ikke op. Han talte længe om ligegyldige ting, så hendes åndedræt atter begyndte at gå rolig; hun vågede til sidst endog at se ned på ham; thi han sad fremoverludet og røg. Hun så skallehovedet, et busket bryn og det yderste af klumpnæsen; dernæst hans store næver og de for samme så ejendommelige negler; de lå nemlig vel formede dybt nede i kjødet, der overalt, altså også foran, omgav dem som en rund, tyk ramme. Under deres forreste del var smuds, — noget, lærerinden, der selv havde smukke hænder, havde gjort eleverne opmærksomme på som en dødssynd. Han så på de rødlige, strittende hår, der overalt dækkede disse næver. Han havde tiet en stund; men som om han følte sig beskuet, rettede han sig, og med smil strakte han en af disse næver mod hende: „Jo, jo, Magnhild! —" han lagde den over begge hendes. Det gav et ryk i hende, og umiddelbart derefter

sad hun som lam; hun kunde ingen bevægelse, ingen tanke få frem, uden den, at en stor hummer havde taget tag. Hans hoved kom nærmere; øjnene var også en hummers, de stak. Dette havde hun aldrig set i dem før, hun sprang op. Han sad igjen; hun så sig ikke tilbage, men gav sig i færd med en anden del af håndgjerningsgjenstandene, der hun stod. Hun forlod altså dog ikke rummet; en stund efter gjorde han det.

Lærerinden pyntede hende den næste dag; også fruen kom til stede; hun havde glæde af det, sagde hun. Magnhild lod alt gjøre med sig uden at røre sig, uden et ords lyd og uden en tåre.

Ligeså i stuen. Hun sad ubevægelig. Der var nu kommet noget til, som lignede trods. Nogle tjenere og husmænd sad og stod ved køkkendøren, og i denne, som var på gløtt, så hun barnehoveder. Klokkeren istemte sangen, strax præsten kom ned.

Hun så ikke på sin brudgom. Præsten rørte ved de ømme strænge; fruen græd, også lærerinden; men Magnhilds kulde kølede både ham og dem. Talen blev kort og almindelig. Bag efter tør lykønskning og pinlig taushed. Selv sadelmageren havde tabt sit smil. Det kom frelsende, at der skulde spises.

Ude i måltidet vilde præsten foreslå en skål og begyndte: „Kjære Magnhild! jeg håber, du intet har imod os — —," han kom ikke længer; thi her brast Magnhild i en så voldsom gråd, at den efterhånden drog fruen, lærerinden, ja selv præsten ind med og for en stund stansede alt. Præsten kunde langt om længe alene lægge til: „Tænk på os!" Men her igjen samme hjærteskærende gråd, så der ingen skål blev drukket. Hvad nu dette egentlig var, klarede sig ikke for nogen af dem, uden måske for brudgommen; han var stille.

Ved desserten kom en af pigerne ind og hviskede nogle ord til bruden. Det var Rønnaug, som vilde sige hende farvel; hun havde ventet, lige fra de gik til bords, og hun kunde ikke længer. Magnhild gik ud. Rønnaug stod uden for bislaget, meget forfrossen; hun havde ikke villet være i vejen inde, sagde hun. Hun så på brudens kjole og fandt den over al måde fin; hun drog en Våtte af sig og strøg på den med baghånden. „Ja, han er nok rig," sagde hun; „men ikke om de havde givet mig en stak af sølv, vilde jeg ...," og hun føjede noget til, som ikke her kan gjengives, og hvorfor Magnhild med blussende åsyn tildelte hende en ordentlig ørfig. Tørklædet bødede den noget af, men den var særdeles vel ment.

Magnhild kom ind igjen og satte sig, dog ikke på sin plads hos brudgommen, men på en stol ved vinduet; hun vilde ikke spise mere, sagde hun. Det nyttede ikke, at man bad hende i det mindste at være med, til de andre var færdige; hun kunde ikke, sagde hun.

Opbruddet fulgte kort efter kaffen. En omstændighed kom imellem, som dæmpede bevægelsen, af hvad art den end kunde blive. Det var, at brudgommen, i hasten seende ud som et låddent dyr, kom ind bærende på en skindkåbe, foer-støvler, kufte, kyse, skindhandsker, muffe. Alt lod han dale foran Magnhilds fødder, sigende med tørt alvor: „Jeg lægger dette for dine fødder!" Der udbrød en latter, som selv Magnhild måtte stemme i. Alle samlede sig om sagerne, som lå spredte på gulvtæppet, og alle tabte sig i ros. Det var øjensynlig heller ikke hende ubehageligt foran en vinterrejse, hvortil hun havde fået løfte på at låne en hel del, at se en slig foræring blive væltet ud.

Lidt efter stod hun i sin blå kjole, og så vidt barn eller kvinde var hun, at hun fandt det morsomt. Umid-

delbart derpå blev det nye rejsetøj stykke for stykke taget på under alles deltagelse, der nåede sin højde, da Magnhild blev draget frem foran spejlet for at kunne se sig selv. Hesten var ført frem, og Skarlie kom netop, også rejseklædt, i hundskindspels, rensdyrsko og do. lægger og flad skindhue. Han var næsten lige bred som lang, og for at vække latter hinkede han hen til spejlet og stillede sig med tørt ansigt ved siden af Magnhild. Alle lo, hun selv med, — men for strax at blive aldeles taus. Denne taushed lå endnu over afskeden. Først da præstegården var forladt, brast hun atter i gråd.

Hun så på den snedækkede grushaug over hendes hjem, men mat, som var der også i hende selv dækket med grus og sne.

Vejret var koldt. Dalen blev trangere, vejen gik gjennem tæt skog. En enkelt stjærne sås.

Skarlie havde slået figurer i sneen med svøben, pegte nu med den på stjærnen og gav sig til at nynne, derpå synge; det var en højskotsk vise. Den fulgte som en tungsindt fugl fra den ene under sneen ludende furu til den andre. Magnhild spurte om dens indhold, og dette passede en tur dybt i en skog. Han fortalte mere om skotland, dets historie, sit ophold der.

Een gang på gled blev han ved, og efterhånden fortalte han så muntre historier, at Magnhild måtte undre sig, da de steg af for at hvile, — undre sig over, at hun havde kunnet le, og over, at de næsten havde kjørt to mil.

Han hjalp hende af slæden og ind i gjæstgiverstuen, men gik selv strax ud igjen for at fodre hesten.

Der inde sad en fornem ung kvinde foran pejsen og varmede sig; rundt på bænkene lå hendes rejsetøj, til dels af så fint stof og skind, at Magnhild blev nysgjerrig og måtte føle på det. Den rejsedragt, damen sad i, gjorde

også, hvad stof og snit angik, samme indtryk som et dyr i naturhistorien fra en anden verdensdel. Hendes ansigt havde ungdom og en vemodig blidhed; hun var lys, med smægtende øjne og en let krummet næse. Også håret var opsat på en ukjendt måde. På gulvet gik en ung, tynd mand frem og tilbage; hans rejsestøvler stod ved pejsen; selv gik han i små saffians halvstøvler, forede med hvidt skind. Sirlige og lette var hans bevægelser.

„Er du den unge konen til Skarlie?" spurte værtinden. Det var en noget gammel kvinde, som satte en stol hen til pejsen for Magnhild. Før Magnhild fik svare, kom Skarlie med nogle sager fra slæden. Skallehovedet, stikkende halvt op af det uhyre lådne, rensdyr-skoene, som svære rødder ud over gulvet, drog damens mest forundrede blik til sig. — „Er dette konen din?" gjentog husmoderen, idet hun vendte sig mod Skarlie. — „Ja, det er konen min," sagde han muntert og hinkede videre. Den unge mand betragtede Magnhild. Hun følte, hun blev ildrød under hans blik. Der var noget hende aldeles nyt i det. Var det hån? Nu så også damen på hende. Konen bad Magnhild sætte sig ved ilden; men hun forblev i mørke borte ved bænken.

Klokken var velgåen 10, da de nåede Øren; men alle lys var der slukte, selv i det hus, de holdt udenfor. Vakt af bjældeklangen kom en gammel kone frem til gadedøren, åbnede og så ud, gik derpå tilbage og tændte. Hun mødte Magnhild i gangen, hun lyste op på hende og sagde endelig: „Du lyt vera velkomen!" En stram sadelmagerlugt fyldte gangen; thi værksted og udsalg var til venstre. Den modbydelige lugt hindrede Magnhild i at svare. Til højre gik de ind; hun tog ilsomt af sig, hun kjendte kvalme. Ikke var hun vel færdig, før hun uden at kaste et blik omkring sig eller sige noget til konen,

som stod og så på hende bag lyset, gik hen og åbnede en dør, hun strax ved indtrædelsen havde mærket sig. Hun lyste først ind og gik så selv efter. Hun lukkede døren bag sig. Konen hørte, at det begyndte at ramle der inde, og gik til døren. Der hørte hun, at der droges på en af sengerne. Straks efter kom Magnhild ud igjen med lyset. Hendes ansigt rødmede i lysskinnet. Hun så bestemt ud.

Til konen sagde hun, at der var intet, hun vilde hende.

Sadelmageren kom først længe efter; thi han sørgede for den hest, som han havde lånt for rejsen. Lyset stod på bordet i stuen. Der var ingen oppe.

IV.

To år var gangne siden den kvæld og et godt stykke af det tredje.

Magnhild var lige så vel indøvet i det nye vaneliv som i det gamle.

Præsten var inde hos hende en tre-fire ganger om året; han sov på rummet over værkstedet, hvor ellers også Skarlie sov, når han var hjemme. Han var om dagen hos kaptejnen eller toldbętjenten eller lensmanden. Det kaldtes præsteriden, når disse dager kom.

Da spilledes skak om dagen og kort om kvælden. Fruen og Frøknerne havde også set der ned et par ganger. I selve ladestedet var der så godt som ingen, som Magnhild omgikkes.

Til Bergen havde Skarlie og hun foretaget en rejse.

Hvad der på den var hændt eller ikke hændt: — de foretog ingen anden, hverken til Bergen eller noget andet sted.

Skarlie var mere ude end hjemme; han drev spekulationsforretninger; håndværket var omtrent nedlagt; dog holdt han Udsalg. Magnhild selv havde en stund efter sin ankomst, sandsynligvis på Skarlies mellemkomst, fået opfordring af skolekommissionen til at sætte sig i spidsen for en håndgjerningsskole. Nu havde hun en time eller to hver dag på den store almindelige skole; desuden gav hun særskilt undervisning for voxne piger. Tiden gik for øvrigt med spadsereture og sang og lidt søm; hun læste næsten ikke. Det kjedede hende.

Rønnaug var strax efter hende kommen ned til Øren. Hun havde fæstet sig på nærmeste skydsskaffer-sted for hurtig at tjene penger til en amerikabillet. Hun vilde ikke længer gå her som et udskud, sagde hun.

Magnhild modtog og gjemte Rønnaugs penger og forfærdedes over, hvor hurtig de voxede; thi hun havde sine egne tanker derom. Nu var billetten kjøbt; Magnhild skulde være aldeles alene.

Det jog jo mange tanker op, at rejsen over havet til det fremmede og kanske til det store skulde gå så let for den ene og ikke for den andre.

Morgenen efter den gjennemvågede nat gik hun sin vanlige tur til bryggen for at se dampskibet komme; hun så det vanlige tal handelsrejsende stige i land, det vanlige tal kufferter bæres efter dem; men hun så i dag desuden en bleg mand med blødt, langt hår og store øjne gå omkring en kasse, som han endelig fik op på vognen. „Forsigtig, forsigtig!" gjentog han atter og atter. Det måtte være et piano.

Da hun havde været indom på skolen, så hun den samme blege mand og kassen bag ham stå foran døren

til hendes hus. En af hotelværterne var med. Skarlie havde indredet rummene over stuen og soveværelset for at modtage rejsende, når hotellerne var fulde. Denne rejsende var en sygelig en, som helst vilde bo alene.

Magnhild havde ikke tænkt at leje ud på længre tid og altså overtage et slags omsorg. Hun blev tvivlrådig. Manden kom nu nærmere. Slige øjne havde hun aldrig set, aldrig heller et så fint og åndigt ansigt. Rent fortryllende hvilede hans øjne på hende. Der var ligesom på een gang to udtryk i dette blik, det ene bag det andet. Hun ejede ingen evne til nøjere at grunde det ud; men hun optoges i den grad, at hun puttede pegefingeren i munden og glemte at svare.

Nu skiftede hans åsyn; det blev iagttagende. Hun følte det, vaktes, rødmede, svarede og gik. Hvad svarede hun? Var det ja eller nej? Værten gik efter. Det var ja. Hun skulde først op og se, om der var i stand; thi hun stolte just ikke særdeles på sin egen orden.

Der blev et svært brot, da pianoet skulde op; det tog også tid med seng- og sofaflytningen m. m. Men det tog alt en gang ende, og der blev stilt. Den blege mand måtte være træt. Hun hørte snart ikke et skridt, ikke en lyd over sig.

Der er forskjel på den stilhed, som er fyldt, og den, som er tom.

Heller ikke hun turde røre sig. Hun ventede, hørte. Skulde pianoet lyde? Han var jo en tonedigter, havde værten sagt. Hun syntes også, hun havde læst det navn i avisen. Hvorledes var det, når en sådan spillede? Der måtte vel ligesom ske undere? I alle fald måtte noget lyde ind i hendes fattige liv, som siden gav klang. Hun trængte til åbenbarelse af en myndig ånd. Hendes blik gled over blomsterne, som prydede hendes vinduer, og

som solen spillede på; med øjnene over „karavanen i ørkenen", som hang i glas og ramme ved døren, og som med een gang syntes hende så livlig, så skjønt ordnet i alle grupper og skikkelser — med øre for fuglesnakket i gjenboens have og skjor-legen længre borte på marken, sad hun i fryd og ventede. Tværs gjennem fryden skar spørgsmålet: „Er Skarlie nu tilfreds med, hvad du har gjort? Den ny sofa kan skades, den ny seng ligeså? ... Manden er sygelig, ingen kan vide ..." Hun rejste sig, tog en pen, blæk og papir frem og skrev til Skarlie for første gang i sit liv. Mere end en time holdt hun på, før brevet var færdigt. Det lød:

„Jeg har lejet bort rummene over dagligstuen og soveværelset til en syg mand, som spiller piano. Prisen er overladt til dig.

Jeg har ladet bære op en af de nye sofaer (den hestehårs) samt en af sengerne på fjedre. Han vil have det mygt. Kanske var det ikke rigtigt.

Magnhild."

Hun havde strøget ud: „Nu får jeg høre musik." Overskriften havde voldt bryderi; hun valgte ingen at bruge. „Din hustru" havde hun skrevet i underskrift, men strøget det. — Således formet blev brevet afskrevet og sendt; det lettede. Hun satte sig atter stille hen og ventede. Hun hørte, han fik middagsmad; hun spiste da også selv lidt og sovnede; hun havde jo næsten ikke sovet den foregående nat.

Hun vågnede, — han spillede endnu ikke; hun sovnede igjen og drømte, at der var en bro slået fra fjæld til fjæld. Hun sagde sig selv, at det var broen ved Køln, hvoraf et stort lithografi hang på væggen mod soverum-

met. Men alligevel gik den nu fra det ene høje fjæld tværs over dalen til det andre, byggende sig i kvadrater opover fra bunden. Jo længere hun så på den, des finere, farverigere blev den; thi se, den var vævet af regnbuetråde og stod gjennemskinnet og strålende helt op til den snorlige linje fra fjældkam til fjældkam. Men over denne spændtes i kors en anden bro, begge tog så på at gynge og det i langsom todelt takt, og snart efter var dalen et strålehav, hvori alle farver spillede og gyngede, men broerne var borte. Heller ingen fjæld var der mere; de henrindende farver fyldte al optænkelig udsigt. Hvor stor var den, hvor langt kunde hun nu se? Hun blev angst i uendeligheden og vågnede ... Det spillede over hendes hoved. Uden for huset stod fuldt af folk, stille seende op.

Hun rørte sig ikke. Tonen flød rigt, en lys ynde var over hans musik. Hun sad lyttende, til hun følte den som at drysse over hoved, hænder, fang. Dette var velsignelse over hendes lille hus, tåreverdenen der inde var gjennemskinnet. Hun skød stolen længere tilbage i krogen. Men, der hun sad, følte hun sig funden af det algode forsyn, som havde hendes bestemmelse gjemt. Det spillede ud af en viden, hun ikke ejede, men til en lidenskab, som vaktes i det samme. Hun strakte sine armer ud, drog dem ind igjen og brast i gråd.

Længe efter at det var forbi — mængden var gået, og han stille — sad hun der. Livet havde mening; også hun måtte få gå ind til rig skjønhed. Som det nu sang i hende, skulde det engang synge om hende! Endnu da hun klædte af sig, brugte hun både stue og kammer dertil og mere end en halv time; hun lagde sig for første gang i følelsen af, at hun havde noget at stå op til. Hun hørte hans fodtrin ovenpå; de var lettere end andres. Også hans berøring af møblerne var varsom; hans øjne

med velvilje over som en glans og det dybe dragende bag var det sidste, hun så tydelig.

Der fulgte ubeskrivelige dager. Hun gik til sine undervisningstimer, men ilte så hjem, hvor musiken modtog hende, og huset stod omgivet af lyttende. Hun forlod det næsten ikke mere. Enten var han hjemme, og hun ventede på, at han skulde spille, eller han gik en tur, og hun ventede på hans hjemkomst. Hun rødmede, når han hilsede ind, og drog sig tilbage. Kom han i stuen for at bede om noget, foer det bævende gjennem hende, når hans fod hørtes nærme sig; hun stod i forvirring og fattede næppe, hvad han bad om, når han stod der. Hun havde kanske ikke talt ti ord i ti dager med ham. Men hun kjendte allerede hans mindste vane, hver særegenhed ved hans påklædning. Hun så, når hans brune, bløde hår lå bag Øret eller når det var kommet frem; når den grå hat stod bagover eller i panden; når han bar handsker eller ikke; når han havde et shawl over skuldrene eller ej. Og hun selv? To nye Sommerkjoler havde hun bestilt og gik alt i den ene. En ny hat havde hun kjøbt.

Hun troede, at musik var hendes bestemmelse, — men hun følte ingen trang til noget slags begyndelse. Hun havde nok i hans spil og nærhed.

Hun voksede dag for dag ud i en knoppefylde af tanker; den havde forberedt sig i hendes drømmeliv, men musik var luften, hun trængte for at leve, det følte hun nu. Hun forstod ikke, at hans fine væsen, som sygdommen gjorde endnu mere åndigt, var noget i hendes liv nyt, kjært, tankevækkende; det velbehag, han indgød, og som hun rødmede ved, gav hun alene musiken æren for.

På skolen fik hun omsorg for den enkelte, som hun aldrig før havde haft; selv matroskonen, som gjorde rent

i hendes hus, gav hun sig i tale med. Der brast et hylle i hendes sjæl for hver dag; hun blev myg som en kvinde i overgangsalderen, den hun aldrig havde kjendt. Bøger, hun havde hørt læse eller læst i præstegården, stod op igjen som ny. Skikkelser rejste sig, hun da ikke havde set; de fik blod, farve og gang. Begivenheder af liv som læsning, gledne forbi som en sky, opløste sig pludselig og gav billeder. Hun vågnede, som en østerlandsk pige, indestængt i seraljet, vågner en dag ved sang under vinduet og glimtet af en turban.

V.

Da Magnhild en morgen glad, smånynnende gik påklædt ind i stuen for at åbne vinduet til gaden, stod der en dame i det åbne vindue på den anden side af gaden.

Huset i en omliggende have var temmelig lavt; det ejedes af en fraflyttet embedsmand; løvværk var flettet op om vinduerne og hang nu til dels ned over dem; damen rettede just ved fletværket, som var i vejen. Hun havde et hoved omgivet af lokker, mere sorte end brune. Øjnene glimrede, panden var kort, men bred, tegningen over øjnene temmelig lige, næsen også lige, men ret kjødfuld og rund, munden fyldig, halsen stod så skjønt på skuldrene, at selv Magnhild måtte blive opmærksom; de åbne kjoleærmer var nedgledne under arbejdet med fletværket og viste armerne; Magnhild kunde ikke få øjnene tilbage. Da damen opdagede hende, nikkede hun over og smilte.

Magnhild forvirredes og drog sig bort.

I det samme kom et barn frem til damen, som bøjede sig ned mod det og kyssede det. Også barnet havde lokker, men lyse; åsynet var ikke moderens, og dog moderens; det var farven, som vildledede; thi barnet var lyst. Barnet krøb op på en stol og så ud. Moderen tog atter fat på fletværket, men så efter Magnhild; det var et forunderligt blik. Maghild tog sin hat på, hun skulde på skolen; men hint blik gjorde, at hun gik bagvejen ud og kom en time senere samme vej tilbage.

Han spillede; hun stod en stund i sin lille have og hørte på; men hun måtte ind for at se, hvilken virkning dette spil gjorde på den skjønne frue. Hun gik ind i køkkenet og derfra i stuen, men holdt sig skjult. Nej, der var ingen fremmed dame i vinduet på den anden side. Magnhild følte sig lettet og gik frem. Hun skulde flytte et par blomster efter solen, hendes daglige arbejde. Hun havde nær sluppet blomsten ned på gaden; thi der stak den fremmede frue hovedet ind af det åbne vindue. „Bliv ikke bange!" lo hun med en så overtalende bøn om undskyldning, at det overgik alt af blidhed og bøn, som Magnhild nogen sinde havde hørt. „Jeg må få komme ind til Dem, ikke sandt?" Og førend Magnhild tænkte på at svare, var hun alt på vejen. I næste øjeblik stod hun høj, fager foran hende. En ukjendt duft svømmede om hende, medens hun gik der inde, snart talende om lithografierne på væggen, snart om dalen, fjældene eller folkets fortid. Røsten, duften, gangen, øjnene, ja klædningens stof og smag, især dens dristige farveblanding tog sanserne. Fra det øjeblik hun trådte ind i stuen, ejede hun den; lugtede hun til en blomst og gav en bemærkning om den, var den bleven blomst een gang til; det, disse øjne så på, fik just så meget værd, som hun gav det.

Det gik ovenpå. Fruen stansede, Magnhild blev rød. Fruen smilte, Magnhild skyndte sig: „Det er en logerende ... som ..." „Jeg veed det; han tog mod mig i gaar aftes på bryggen." Magnhild gjorde store øjne. Fruen kom nærmere: „Min mand og han er to rigtig gode venner." Hun vendte sig nynnende, hun så på slaguret i krogen mellem sovekammervæggen og vinduet. „Er klokken her alt så mange?" Hun så på sit eget ur. „Vi skulde gå ud klokken 11 i dag. De må gå med, ikke sandt? Vis os de smukkeste steder i skogen bag kirken og op over fjældbakkerne!" Magnhild svarede straks ja. —

„Hør, veed De hvad? Jeg springer op til ham og siger, at De går med, og så gar vi straks, straks!" Hun gav hendes hånd et let tryk, åbnede døren og sprang op ad trapperne til ham. Magnhild stod tilbage — aldeles bleg.

Det tumlede, susede, faldt. Men ikke med brag; nej, der var straks efter så tomt, stilt. Et par knirkende skridt deroppe; derefter intet.

Hun stod vist længe så. Det tog i døren, og hun foer med begge hænder til hjærtet. Derpå vilde hun fly; men det lille lyslokkede barnehoved stak ind, og disse øjne var så bløde og alvorlige: „Er mor her?" sagdes forsigtig. „Hun er ovenpå," svarede Magnhild, og ved lyden af sin egen stemme og ved selve ordenes indhold følte hun gråden og måtte vende sig. Barnet havde draget hovedet tilbage og lukket døren.

Hun fik ikke straks tid til at klare sig, hvad som var hændt; thi barnet kom ned igjen og ind til hende: „Mor kommer; jeg skulde gå ind til dig. — — Hvorfor græder du?" — Men hun græd ikke. Hun svarede ikke barnet. „Nu kommer mor." Og Magnhild hørte hende i trappen. Da gik hun ind i sovekammeret. Hun hørte, der veksle-

des ord i stuen mellem barnet og moderen, og derpå til sin forfærdelse, at det tog i sovekammerdøren; fruen kom ind. I disse øjne var intet skimt af brøde; de lagde over hele kammeret lykke, varme, åbenhed. Men ved at møde Magnhilds skiftede de udtryk, så denne forvirredes og slog sine ned.

Fruen kom helt frem. Hendes ene hånd lagdes om Magnhilds liv; hendes anden over Magnhilds skulder. Magnhild måtte se op igjen og mødte da et smerteligt smil. Det var samtidigt så godt, så fast og derfor så overtalende, at hun lod sig tildrage, og snart blev hun kysset, — først sagte, som blev der åndet på hende, mens den ukjendte duft, som altid fulgte, omgav dem, og silken knitrede som en hvisken, — derpå heftig; brystet bølgede mod hende, og ånden droges dybt som i en livssorg.

Atter stille, og da hviskedes: „Kom nu!" Hun gik foran, førende Magnhild ved hånden. Magnhild var jo et barn i erfaring. Med modstridende følelser stod hun i det smukke, lave hus, fruen beboede, foran åbne kufferter og en over to stuer oplagt garderobe.

Fruen søgte i en af kufferterne, kom op med et hvidt kniplingstørklæde: „Dette passer Dem bedre end det, De har, for det passer slet ikke;" hun knyttede det af og bandt det andet på med en sløjfe, og Magnhild følte selv, at det passede godt mod den røde kjole. „Hvorledes har De håret? De har jo et langt ansigt — og så denne hårsætning? Nej —" og før Magnhild fik gjøre modstand, var hun trykket ned på en stol. „Nu skal jeg —!" Fruen gav sig til at løse op. Magnhild rejste sig, ildrød og forskrækket, og sagde noget, men blev mødt med et fast: „Vist ikke!" Det var, som der udgik vilje af fruens ord, armer, fingre; Magnhilds hår blev løst, udslået, ordnet, derpå bundet i en knude i nakken og ellers givet frit.

„Se nu!" og et spejl blev holdt frem. Alt dette øgede den unge kvindes forvirring i en sådan grad, at hun næsten ikke vidste, hvem hun selv så på, da spejlet holdtes op. Den fornemme dame foran hende, duften om hende, og barnet ved hendes knæ, som med alvorlige øjne sagde: „Nu er du vakker!" — og ham i vinduet, som også så ned og smilte, ... hun rejste sig og vilde fly, men bare for at omfattes af fruen og drages dybere ind i rummet. „Vær ikke undselig! Vi skal have det hyggelig sammen," og hendes hengivelse havde atter denne hjærtensgodhed, som Magnhild aldrig havde følt mage til. „Spring nu over efter Deres hat, og vi skal gå!"

Magnhild gik. Hun var ikke før ene, — og en beklemmelse, en sorg snørede hjærtet, og fruen stod afskyelig, påtrængende, selv hendes godhed vrængt til mangel på — Mådehold, hun kunde ikke finde ord for det, som pinte hende.

„Nu? Kommer De ikke?" Det var fruen, som i en opkrammet hat med gyngende fjer strålede ind gjennem vinduet. Hun slog lokkerne tilbage og drog handsker på. „Den hat klæder Dem ikke så dårlig endda. Kom nu! —" Og Magnhild kom.

Den lille klyngede sig straks til hende: „Jeg skal gå med dig!" sagde hun. Magnhild hørte det ikke, fordi hun hørte, at det gik i trapperne, Tande, komponisten, skulde også være med. „Du skjælver i hånden!" sagde den lille. Et hurtigt blik af fruen, hvorved hun følte rødmen stige over hals, kinder, tindinger, — nok et af Tande, som nu stod på gadetrappen, ikke fri for forlegenhed; han hilste. „Skal vi op i skogen?" sagde den lille, som holdt hende fast ved hånden. „Ja," svarede fruen; „er her ikke en gjenvej over markerne bag huset?" — „Jo." — „Så går vi den."

De gik ind i huset igjen og ud bagvejen gjennem haven over markerne. Skogen lå der oppe til venstre for kirken og dækkede fladen og de nederste fjældbakker. Magnhild og barnet gik foran, fruen og Tande kom efter. „Hvad hedder du?" spurte den lille. — „Magnhild." — „Det var morsomt, for jeg hedder Magda; det er næsten det samme." Straks efter sagde hun: „Har du set far i uniform?" Nej, hun havde ikke det. „Han kommer her snart, han også, så skal jeg bede ham tage den på." Hun blev ved at fortælle om sin far, som hun syntes at elske over alt på jorden. Somt hørte Magnhild, somt ikke. De der bag talte så sagte, at hun intet ord kunde fornemme, skjønt de kom lige efter. En gang, hun hurtig så sig tilbage, mærkede hun, at fruens udtryk var bekymret, hans alvorligt.

De var i skogen. „Nej, her er jo straks den aller yndigste plet!" udbrød fruen, og nu strålede hun igjen, som havde hun aldrig været i noget andet lune end det mest jublende. „Her slår vi os ned!" og i det samme sad hun med en lille udråb og en latter. Han satte sig langsomt og lidt fra, Magnhild og den lille på den andre siden. Den lille sprang straks i vejret igjen; thi fruen vilde have blomster, græs, strå, mos; hun begyndte at binde buketter, og det måtte ikke være første gang, at den lille samlede sammen for hende; thi hun kjendte alle sorter ved navn og kom med glædesudråb, når hun havde fundet noget, som moderen ikke havde set, men som hun vidste var kjært.

Tanker henkastedes; nogle, ikke alle, opfangedes af Tande, som strakte sig i græsset og syntes at ville hvile, men fra det øjeblik de kom ind på, hvad der just var hændt i de dager, at en hustru, som havde forladt sin mand, senere blev forladt af sin elsker, tog han ivrig

del, idet han på det stærkeste angreb elskeren, medens fru Bang undskyldte ham: det var ikke godt at handle ud af en kjærlighed, som ikke længer var til. Men ud af pligt i det mindste, mente Tande. Ak, med pligten havde de jo taget farvel, svarede fruen og satte blomster i Magdas hat. Den videre samtale røbede lejlighedsvîs, at fruen havde landets bedste omgang, at hun var meget berejst og måtte have midler til at leve, hvor og hvorledes hun vilde. Og dog sad hun ned her i stille omsorg for Magnhild, for Tande, for barnet. Om alle, de nævnte, havde hun et kjærligt ord; enhver lille bemærkning hægede hun om og fik noget ud af den, ligesom af de græsstrå, hun nu stak ind i en af sine buketter, og det, så de tog sig ud og ikke forsvandt.

Tandes lange, blege åsyn med det vidunderlig fine smil, det bløde hår, der lå om åsynet ligesom kjælende, var efterhånden blevet oplivet.

Den farverige, varme kvinde, hos hvilken han nu sad, var jo et stykke af den verden, han levede og digtede i.

Pletten, de sad på, var omgivet af bjørk og asp. Furuen havde endnu ikke nået til at undertrykke dem, skjønt skuddene alt stod der. Så længe fik også blomsterne og græsset leve, — men ikke længer.

VI.

Magnhild vågnede den næste dag — ikke til en glad erindring, således som hver dag i de næst foregående uger. Der var noget i dette, hun skulde stå op til, som

hun var ræd, foruden at det gav smerte. Og alligevel drog det; — hvad skulde hun opleve i dag?

Hun havde sovet længe. Da hun kom ind i stuen, så hun fruen ved det åbne vindue og fik straks en hilsen og et vink. En hat blev holdt op og drejet. Lidt efter var Magnhild så dybt inde i fortryllelsen af hendes hjærtensgodhed, skjønhed, livfuldhed, at hun nær havde glemt sin skoletime.

Et samlet råb mødte hende på skolen, da hun kom med en ny hårsætning og ny hat og et hvidt kniplingstørklæde over den røde kjole! Magnhild havde selv været forlegen ved det, og blev det nu endnu mere. Men det uforfalskede bifald, som mangestemmigt fulgte, trøstede hende snart, og hun gik derifra med samme følelse som en embedsmand, der er løftet en grad i rangen.

Også den dag var det godt vejr; derfor bestemtes, at om eftermiddagen skulde man gjøre en udflugt. Om formiddagen spillede Tande. Vinduerne var overalt åbne og fruen sad i sit og græd. Der gik folk forbi og stirrede; men hun ænsede det ikke.

Der var også noget lidenskabelig bevæget og undertiden smerteligt i hans spil i dag; Magnhild havde ikke hørt det så før. Måske følte han det også selv som en uvilkårlig forvildelse; thi han tog sig i det og jog op et væld af lyse, glimrende billeder, der fløj lige ind i solskinnet og insektsurren. Synet ud over den af dug fugtige eftersommerdag var med een gang så rigt på opdagelser; i gadestøvet, som tog på at tørre, glitrede det, over engen spillede farverne i grønt, hvor der stod anden gangs vækst, gult og brunt, hvor der ingen stod. Skogens farvespil i gult, rødt, brunt, grønt vekslede overalt. Den blå tone i det øverste af det mægtige fjæld havde aldrig været mere mættet. Den stod stærk mod det glitrende

grålige i de revne fjælde om sjøen. Musiken samlede sig; smerten var atter oppe, men som ekko, eller ligesom opløst i dråber, der nu og da dryssede ned i den nye stemnings solkraft. Fruen havde lagt hovedet over sin arm. Magnhild så på skuldrenes bevægelse; selv drog hun sig tilbage. Hun likte ikke hendes udstilling.

På eftermiddagsturen måtte Magnhild atter foran med barnet, og de kom hviskende efter. De samledes i dag på et andet sted, et stykke oppe på fjældet; fruen havde da grædt. Tande var taus, men så måske end mere åndig ud end vanlig.

Samtalen gik i dag ud fra det norske fjordlandskab; at de fjæld, som overalt stængte, gav et tryk på sindet. Alle stængsler for folkets åndsliv nævntes: vedtægtens, vanelivets, fremfor alt vanekristendommens, skinhelighedens drog i morsomt følge forbi; kjærligheden blev der givet en uendelig ret — — „Se, nu sidder hun med pegefingeren i munden igjen!" lo fruen; Magnhild blev yderlig forskræmt, og munterheden steg.

Noget længre hen lod Magnhild Magda sætte blomster og græs i sit hår. Hun smånynnede, som hendes vis var fra nodesyngningen på præstegården. Denne gang fik hendes uregelmæssige sang mere fart end ellers, i det tankerne fyldte den som vinden et sejl. Jo højere hun kom, desto stærkere sang hun, til Magda sagde: „Der kommer mor!" Magnhild taug. Fruen kom ganske rigtig, og lidt bag hende Tande: „Men, barn, du synger jo?" De var i dagens løb blevne „dus", d. v. s. fruen sagde du; Magnhild kunde ikke. — „Det er den højeste og klareste sopran, jeg på længe har hørt," sagde Tande, som nu også kom nærmere, og som blussede af at have gået de par skridt fortere end vanlig. Magnhild rejste sig, så blomster og græs dryssede, og samtidig tog hun i håret

for at tage Magdas pynt af, hvorved denne klagede forskrækkelig. Men Tandes ord, udseende og de øjne, han nu fæstede på hende, forvirrede hende, og det var snildt af fru Bang, at hun ligesom søgte at dække hende.

En stund efter var de på vej hjem, — og de gik lige på Tandes rum for at prøve Magnhilds røst.

Fruen stod og holdt hende ved hånden. Magnhild traf med påfaldende sikkerhed alle noder og tog scalaer, så Tande stansede og så op. Hun måtte da fortælle, at hun havde sunget før.

Hun kjendte efterhånden lykke; thi hun var afholdt, det var ikke til at tage fejl af. Og da man skulde prøve en liden tostemmig sang, og Magnhild kunde synge sopranen fra bladet, og ligeså med en anden, en tredje, blev der slig glæde i den lille ring, at Magnhild ildnedes deraf og gav en skjønhed, som hun visselig ikke før havde besiddet i noget øjeblik i sit liv.

Fruen havde en god alt; stemmen var ikke så uddannet, som den var sympathetisk; den var heller ikke stærk, men passede derved Magnhilds så meget bedre; thi om dennes mulig var stærkere, så havde hun aldrig brugt den anderledes end svagt og gjorde heller ikke så nu.

Efter hvert som de vandt kjendskab til sangene, øgede Tande det ledsagende tonespil.

Gaden stod fuld af folk; sligt havde de aldrig hørt på det lille sted. Der slap utvivlsomt en sværm af nye forestillinger ud over disse hoveder. Der blev bestemt tænkt og talt finere den kvæld end vanlig. Børnene anede sikkerlig fremmede lande. En småregn faldt, de høje fjæld på begge sider dalen og omkring fjorden stod med dækkede toppe, men steg for forestillingen, så meget større i det halv gjemte. Skogens farver, den rolige sjøflade,

mørknet af regnen, engens friske efterslæt, elvens vilde gang, og ellers ikke en forstyrrende lyd. Kom en vogn, så stansede den.

Mængdens stilhed der ude faldt med stemning over dem der inde.

Da de endelig sluttede, sagde Tande, at hver dag måtte han en times tid få lære Magnhild at bruge stemmen, så hun kunde øve videre på egen hånd, når de var rejst. For øvrigt skulde de vedblive at synge sammen; thi det gav smag. Fru Bang tilføjede, at af den stemme måtte der kunne gjøres noget.

Tandes øjne fulgte hende ligesom spejdende, så hun var glad, da de skulde gå.

Hun glemte et nodehæfte af sine egne og vendte i døren og gik tilbage efter det. Tande stod ved døren; „tak for i dag!" hviskede han og smilte. Hun snublede derved i tærskelen, og over al måde skamfuld havde hun også nær taget fejl af trappens første trin; hun kom ned meget forvirret. Fruen så på hende; thi hun stod endda og ventede for at sige „god nat!" Hun stod lidt, før hun sagde det, og da kølig, tankespredt. Men hun havde ikke gået nogle skridt, før hun vendte, så Magnhild stå forundret, sprang straks tilbage og trykkede hende stærkt ind til sig.

Nylig havde der været en kvæld, om hvilken Magnhild havde tænkt, at den var den lykkeligste i hendes liv. Men denne —?

Når det gik der oppe, sitrede det i hendes legeme. Hun så hans store blik, når han løftede øjnene under spillet. Diamanten på hans venstre hånd skar lysende ringe over pianoet; de blå-årede hænder, det lange hår, som randt frem over, den fine, grå klædning, det tause væsen flød over i melodierne og harmonierne og hans

hviskende „tak for i dag!" — Over hos fruen var der mørkt.

Ikke før ved midnat var Magnhild i seng og heller ikke da for at sove; han der oppe sov heller ikke, tvært om, han begyndte netop nu at spille. En vemodig, enkel sang spillede han, først som en sopran-solo, så som et kvinde-kor; harmoniseringen var så skær. Uden at mærke sig tankeovergangene, sad hun på bakken hin konfirmationseftermiddag og så over, hvor hendes hjem havde stået. Alle små-søskendene kom omkring hende. Han spillede det samme på forskjellige måder; men bestandig gav det hende samme billede.

På skolen næste morgen modtoges hun med mange spørsmål om gårskvælden, om hun havde sunget med, om hvad de havde sunget, om de andre to, om de skulde synge oftere.

Spørsmålene fyldte hende med glæde: en stor hemmelighed, hendes hemmelighed sad inderst inde i den. Hun kjendte spændkraft. Hun havde aldrig ilet hjem som denne dag. Hun skulde jo endnu samme formiddag synge med ham! —

Og det gjorde hun. Han sendte bud ned med matroskonen, at han ventede hende klokken 12. Lidt før hørte hun endnu en gang hint vemodige, skære stykke fra i går.

Han tog mod hende uden at tale. Han bare hilste og gik lige til pianoet og vendte hovedet, som for at bede hende træde nærmere. Hun sang scalaer, han gav vink, i reglen uden at se på hende; hele timen gik over som en rolig forretningssag; hun var taknemmelig for det.

Hun gik fra ham over til fruen. Fru Bang sad eller rettere lå i sofaen med en opslået bog over fanget, men med Magda foran sig, som hun talte med. Hun var

alvorlig, eller rettere sørgmodig; hun så op på Magnhild, men talte videre med barnet, som om ingen var kommen ind. Magnhild blev stående, betydelig skuffet. Da skød fruen barnet fra sig og så atter op. „Kom nærmere!" sagde hun mat og gjorde en bevægelse med hånden, som Magnhild ikke forstod. „Sæt dig på den skammel, mener jeg." Det skete. „Du har været hos ham?" Hendes fingre havde opløst Magnhilds hår: „knuden er ikke rigtig slået" — og lidt efter, i det hun klappede hende: „Du er et sødt barn." Hun rejste sig i sædet, så hende i øjnene, bøjende hendes hoved i vejret. „Jeg har besluttet at gjøre dig smuk, — smukkere end mig selv. Ser du, hvad jeg har kjøbt i dag?" Bag Magnhild, på bordet, lå et sommertøj. „Dette er til dig; det vil klæde dig!" — „Men, frue!" — „Ikke sig noget, min ven! Jeg er ikke lykkelig, når jeg ikke kan få gjøre sådant noget, — og her har jeg oven i kjøbet min egen grund." Hendes store, underlige øjne svømmede bort. „Se så!" sagde hun og rejste sig hastig. „Nu skal vi spise middag sammen; men først en liden tur, og i eftermiddag en stor tur og derpå sang og derpå en dejlig siesta; han synes om sådant! —"

Men der blev hverken stor eller liden tur; thi der kom regn. Da tog fruen straks fat på Magnhilds kjole; hun fik den efter sine mål syet der i nærheden.

De sang sammen og mere end forrige dag. Der blev telegraferet efter sangnummere for to stemmer; et par dager derefter var de der. I de følgende dager blev de fleste med nøjagtighed gjennemgåede. Magnhild havde hver dag sin regelmæssige time. Tande gik til den med samme forretningsmæssige taushed som første dag. Hun vandt mod.

Vidunderlige dager! Sang og atter sang og samvær, mest hos fruen, hvor de som oftest både spiste middag

og aftensmad. Den ene dag var hun i det mest strålende lune; den næste dag var hun plaget af hovedpine og viklede da et sort-rødt-brunt tørklæde om hovedet som en turban og sad eller lå i et mat drømmeri.

Som de en dag sad sammen, og Magda stod i vinduet, sagde den lille: „Der går en mand ind til dig, Magnhild; han er halt.« Magnhild rejste sig, meget rød.

„Hvad er det?" sagde fruen, som lå med hovedpine i sofaen og talte hviskende med Tande. „Å, det er —" Magnhild ledte efter sin hat; hun fandt den og gik. Hun hørte fra det åbne vindue barnet: „— — en halt, styg mand, som — —"

Skarlie arbejdede det år ude ved havet. Et udenlandsk skib havde forlist der, Skarlie og et par mænd i Bergen havde kjøbt det; thi det kunde repareres med langt mindre udlæg end oprindelig skjønnet. De havde gjort en ualmindelig god handel. Skarlie forestod snedker-, maler- og sadelmagerarbejdet ved skibets istandsættelse. Nu kom han hjem efter ny proviant til arbejderne.

Hans forundring ved at træde ind i sit hus var ikke liden. Alting i orden! Og rummene fyldte af megen duft. Magnhild kom, — det var en dame, som trådte ind! Selv hendes åsyn forvandlet! Det var ligesom opladt, og det løse hår over hendes hals og noget ludende skuldre lagde en lys glans omkring hoved og figur. Hun blev stående på dørtærskelen med hånden på låsen; han havde sat sig i den brede stol i krogen, han sad og tørrede sveden af det skallede hoved. Da hans første forundring var over, sagde han: „God dag!" Intet svar. Men hun trådte ind og lukkede efter sig. „Hvor her er pyntet? Er det din logerende —?" Munden spidsede sig, øjnene blev små.

Hun så koldt på ham. Men han fortsatte godsligere: „Har han også syet dig en ny kjole?" Nu lo hun. „Hvorledes har du det?" spurte hun om lidt. „Å jo, jeg er snart færdig nu." Han havde fået lidt af det brede væsen hos den, som gjør lønnende forretninger. „Her er varmt," sagde han; solen havde netop brudt frem efter lang regn og stegte, som den kan først i september. Han gav benene fra sig, så vidt det krumme tillod det, og lagde sig bag over, ladende begge de svære næver hænge over stolarmerne, et billede af svømmeluffer på et sjøuhyre.

„Du ser på mig?" sagde han med sit mest komiske fjæs. Hun vendte sig med et spejdende blik mod vinduet.

Stuen var straks fuld af den sadelmagerlugt, som fulgte ham; hun havde villet åbne, men betænkte sig og gik tilbage.

„Hvor er din logerende?" — „Han er der over." — „Bor der nogen også der?" — „Ja, en fru Bang med datter." — „Det er altså dem, du omgås?" — „Ja."

Han rejste sig og tog frakken af og så vest og halsklud. Han stoppede sin snadde, tændte og satte sig atter, denne gang med den ene arm støttet på albuen og rygende. Han så lunefuldt smilende på sin ægtehalvdel: „Så du vil blive en dame nu, Magnhild?" Hun svarede ikke. „Ja, — jeg får vel begynde at blive kavaller, jeg da!" Hun vendte sig og så leende på ham; brystet, dækket af dunkelrødt hår af tætteste slag, var bart; thi skjorten var oppe; ansigtet var solstegt, og skallen hvid. „Pokker, som du ser på mig! — Jeg er vel ikke nær så pen som din logerende, kan jeg tænke?" — „Skal du have noget at spise?" spurte hun. — „Jeg spiste på dampskibet.« — „Men drikke?" Hun gik ud efter en flaske øl og satte på bordet tillige med glas. Han skjænkede og drak og så derved over. „Det var et satans fruentimmer! Er det fruen?"

Magnhild blev ildrød; thi også hun så fruen stå i vinduet — med stirrende øjne på den halv nøgne!

Hun flygtede ind i soverummet og derfra ud i haven, og der satte hun sig.

Hun havde vel siddet der nogle minutter, da hun hørte, at det gik i sengkammerdøren, derpå i køkkendøren, og straks efter åbnedes døren til haven af hendes mand: „Magnhild? — Jo, der er hun!" Lille Magdas lyse lokkehoved stak frem og så sig om til alle sider, indtil hun opdagede Magnhild og kom da langsomt mod hende. Skarlie var gået tilbage.

„Jeg skulde spørge, om du ikke vilde komme over og spise?" — „Hils og sig tak; jeg kan ikke det — nu." Barnet stod forskende og stille, spurte så: „Hvorfor kan du ikke det? Er det for den mandens skyld?" — „Ja." — „Hvem er han?" Magnhild havde i hovedet: „Han er min" — men det kom ikke over læben; i dets sted vendte hun sig for at skjule sin bevægelse for barnet. Dette stod længe stille; men endelig: „Hvorfor græder du, Magnhild?" Det sagdes så sødt; det klang med minde om hele den lyse verden, som nu atter lukkede sig; Magnhild tog dens lille stedfortræder ind til sig og græd over hendes hoved. Derpå hviskede hun: „Spørg mig nu ikke mere, lille Magda; men gå hjem igjen, her, gjennem haveporten, og sig mor, at jeg kan ikke længer komme.« Magda gik, seende sig tilbage et par ganger.

Magnhild fjærnede alle spor af gråd og gik ud for at gjøre indkjøb; thi hendes spisekammer var omtrent tomt.

Da hun kom hjem igjen og gik igjennem stuen, sad Skarlie endnu i sin stol, han havde nok taget sig en lur; nu gispede han og begyndte at stoppe sin snadde. — „Hun var jo gift, hun der over, sagde du?" — „Ja." — „Er

han også gift?" — „Jeg veed ikke." — „Jeg så dem kysses," sagde han.

Magnhild blev bleg, derpå rød. „Det har jeg aldrig set!" — „Nej, nej; de troede nok ikke, jeg heller så det," sagde han og tændte. Magnhild kunde have slået ham.

Hun gik ud i køkkenet; men det kunde imidlertid ikke undgås at komme ind igjen. Han sagde: „Det er intet under, de må holde af dig; du er jo ansat der som forklæde."

Hun kom med en dug for at lægge på bordet. Den kylede hun lige imod hans leende åsyn. Men han fik gribe den og lo des mere, virkelig så tårerne stod ham i øjnene; han kunde ikke holde op.

Hun var sprunget tilbage i Køkkenet og stod foran smørret, osten og mælken, som hun skulde bære ind, — stod og græd.

Døren åbnedes; Skarlie kom hinkende. „Jeg har lagt dugen på," sagde han, endnu ikke fri for at le; „for det var vel meningen med den?" — og nu tog han, hvad der var sat frem, stykke for stykke, og bar ind. Han spurte godmodig efter noget, som manglede, fik også svar. Lidt efter rejste hun sig selv og satte vand over til the.

En halv times tid senere sad de lige over for hinanden ved det tidlige kvældsbord. Nu ikke et ord om dem på den andre siden. Han fortalte om sit arbejde på dampskibet, men stansede pludselig; thi Tande begyndte at spille. For musik havde han sans. Det var et uroligt, næsten vredt spil, som begyndte; men hvor det klarede! Og det endte i den lille melodi, ved hvilken Magnhild altid blev hensat til sine forældres hus med alle søskendenes lyse hoveder omkring sig. Skarlie frydede sig øjensynlig, og da det sluttede, roste han spillet på det stærkeste. Da fortalte Magnhild, at hun sang med Tande;

han fandt, hun havde stemme. Hun kom ikke længer; thi spillet begyndte igjen. Da det atter sluttede, sagde Skarlie: „Veed du hvad, Magnhild? Lad du den mand give dig al den undervisning, du kan få af ham; thi han er en mester — og med resten har du jo intet at bestille!« Skarlie var i udmærket lune, endnu da han, træt efter rejsen, gik op på salen over sadelmagerværkstedet for at lægge sig.

Han stoppede piben og tog en engelsk bog samt lys med sig.

Magnhild luftede ham forsvarlig ud, idet hun åbnede alle vinduer efter ham. Hun gik længe frem og tilbage i mørket, før hun lagde sig.

Næste morgen sneg hun sig bagvejen til skolen og samme vej tilbage.

Der, på skolen, var ellers stor glæde over en tidende, Skarlie netop havde bragt dem, at en hel del håndarbejde, som han havde påtaget sig at skaffe kunder for i byerne, var afsat med uvant fordel. Han havde vel også fortalt hende det i morgenens løb; men så optaget havde hun været af sine egne ting, at hun knap nok havde mærket det. Næppe var dette æmne til ende, så undrede en af jænterne sig (der var i denne time både børn og voksne tilsammen) over Magnhilds udseende, så forskjelligt fra det, hun havde haft de foregående dager. De spurte da, om noget fejlede hende. Hun bar heller ikke den kjole, der havde klædt hende så godt, d. v. s. fruens. Det var især den pukkelryggede Marie og den lange, storøjede Lovise, som var de mest højrøstede både med glæden og forundringen. Magnhild følte sig ikke vel blandt dem og gik tidlig. Straks hun kom hjem, meldte matroskonen hende, at Tande ventede. En kort kamp, — og hun tog atter den kjole på, som klædte hende bedst. Hun blev

modtagen som i går, i forgårs og alle dager; han hilste ved at bøje sig let og satte sig til pianoet og gjorde anslag. For hans tilbageholdenhed, og det særlig i dag, var hun ham så taknemmelig, at hun — — trangen til at gjøre ham godt fandt intet.

Da hun kom ned ad trappen, så hun Skarlie og fruen stå i samtale henne ved fruens dør. De lo begge. Magnhild listede sig uset ind og iagttog dem videre.

Det spillede over begges åsyn, deri var de lige; men dermed hørte også al lighed op; thi så styg havde han dog aldrig været, som nu foran fruen! Den blanke hat, han bar, skjulte oven i kjøbet panden, så hele åsynet fik noget sammentrykt; thi panden var næsten alene så stor som det øvrige. Hun følte ham i dette øjeblik ude i de yderste spidser af sine fingre.

Fruen var idel bevægelighed; det glimtede af hende, der hun kastede hovedet, så lokkerne bølgede, eller byttede fod, bøjende overkroppen efter, eller stødte en tanke fra sig med hånden eller tegnede en anden med en livlig bevægelse.

De hastige, sikre blik, begge byttede, gav indtryk af kamp. Han leende, lurende, hun funkende af kampglæde. Det tog ingen ende; fandt de behag i hverandre? Eller i at kæmpe? Eller i æmnet? Var ikke Tande kommen ned, så havde de næppe endt den formiddag. Men da hilsedes der, Skarlie kom hinkende og endnu smilende, og de to gik ind til fruen, den sidste helt og højt leende.

„Et satans fruentimmer!" sagde Skarlie opspillet; „vist kan hun gjøre hovedet kruset på en mand!" Og mens han kradsede sin snadde, lagde han til: „Var hun ikke så god, vilde hun være aldeles djævleblændt, — hun ser alt!" Magnhild stod og ventede mere. Han så et par

ganger på hende, mens han stoppede af sin skindpose; han så omtrent som den, der tænker: „Skal jeg sige det eller ikke?" Hun kjendte blikket og gik. Men måske netop denne bevægelse lod den tirrende magt sejre. „Hun havde såmænd set, at der var lys på værkstedssalen i nat. Jeg tænkte, hun også vilde spørge, om — —" Magnhild var alt i køkkenet.

Om middagen kom en vogn for døren; Skarlie skulde kjøre op på landet for at gjøre indkjøb af slagt for sin arbejdsstok ude ved havet.

Efter at han var rejst, kom fruen springende over gaden. Det gik som altid: hun stod ikke smilende i stuen, før alle onde tanker, som Magnhild havde haft om hende, skamfulde krøb sin vej, og hun bøjede sig stille afbedende under den hjærtelighed, hvormed fruen nu tog hende ind til sig og kyssede hende og lagde hendes hoved kjærtegnende ned på sin skulder, — denne gang uden at sige et ord. Men Magnhild kjendte medfølelse ud af hvert håndstrøg, ligesom af omfavnelsen og kysset før. Da fruen slap hende, gik hver af dem til sin kant; Magnhild brød nogle visne grene af en blomst i vinduet.

Da kjendte hun fruens varme ånde over kind og hals. „Min ven," hvisker det sagte ved hendes øre, „min søde, rene lille ven! Du fører et rovdyr med barnehænder."

Magnhild sitrede ved ordene, ved den varme ånde, der ligesom overgød dem med trolddom. Fruen så, der faldt tårer ned over Magnhilds hånd: „Sørg ikke!" hviskede hun. „I sangen har du en tryllering, du kan dreje på, når du ønsker dig bort! — Ikke græd!" Og hun vendte hende og bøjede hende ind til sig: „I eftermiddag er godt vejr, i eftermiddag skal vi være sammen i skogen og i stuen og synge sammen og le sammen. Ak, vi har

ikke mange dager igjen!" Det stak Magnhild i hjærtet; høsten var nær, — og så skulde hun atter være ene.

VII.

De stod om eftermiddagen ovenpå ved pianoet og sang, da de hørte Skarlie komme hjem og ind i stuen nedenunder. Men de vekslede intet ord derom, blev bare ved. De sang til sidst med lysene tændte, men for åbne vinduer.

Da Magnhild kom ned, havde også Skarlie vinduerne åbne; han sad i hjørnestolen. Han rejste sig, lukkede; hun lod gardinerne falde, og under dette tændte han lys. Men endnu i mørket begyndte han at beundre sangen, han havde hørt, men især musikledsagelsen. Han roste også hendes stemme ligesom fruens alt, men gjentagende Magnhilds sopran; „den er ren, — som du er selv, mit barn," sagde han; han havde i det samme fået fyrstikken til lyset og stod over det og så næsten vakker ud. Så stille og alvorligt var hans kloge åsyn. Men ikke længe efter begyndte andre tanker at spille i det. Der vilde komme et omslag.

„Mens I sang, kom hendes mand, ingeniør-kaptejnen." Magnhild troede han spasede. Men Skarlie tilføjede: „Han lå over i vinduet og hørte på." Derpå lo han.

Det skræmte Magnhild op, så hun den kvæld ikke på længe kunde sove. For første gang så hun på fruens forhold fra den side, at hendes mand måske var hende modbydelig. Når så de to virkelig elskede hinanden! —

Sæt, det var hende selv! — Hun kjendte sig blussende hed; thi Tandes Billede stod straks for hende.

Da hun vågnede næste morgen, lyttede hun uvilkårlig; — var uvejret allerede brudt løs? Hun kom hurtig i klæderne og gik ind, hvor Skarlie just gjorde sig rejsefærdig. En del af det, han skulde haft med, var ikke kommet; han måtte rejse med det, han havde, og om nogle dager komme igjen. Han tog venlig farvel.

Hun fulgte ham nedover til skolen. Næppe var hun kommen tilbage derfra, før hun så en mand med rødt skjæg og lyst hår komme ud fra fruen, han førte Magda ved hånd. Det måtte være Magdas far; pigen havde hans hårfarve og noget af hans udtryk, men ingen af hans drag, ej heller hans figur; han var noget tung. De kom over gaden, gik ind og op ad trappen, — der kunde dog ingen strid blive, når barnet fulgte med? Magnhild hørte Tande gå og klæde sig, og hun hørte et lydeligt „god dag! Er du her?" sagt af Tandes stemme. Derpå intet mere; døren blev sagtens lukket. Så inde i sin frygt var hun, at hun lyttede efter den mindste usædvanlige lyd der ovenfra. Men hun hørte dem alene gå, snart en, snart begge, — nu åbnedes døren, hun hørte stemmer, men ikke strid. De kom ned alle tre og gik ud. Der, på gaden, var allerede fruen, strålende påklædt og med smil af sit festlune. Tande hilsede hende; hun rakte hjærtelig hånden ud. Alle fire gik forbi husdøren og ind ad havevejen for at gå den vanlige sti over jorderne til skogen og fjældet. Først gik de i gruppe og langsomt; siden gik faderen med barnet, som syntes at ville føre an, og efter dem fruen og Tande, meget langsomt, meget fortrolig. Magnhild stod tilbage i den yderligste forbauselse.

Om eftermiddagen kom Magda over med sin far. Han

smilte mod Magnhild og gjorde undskyldning; den lille vilde endelig, at han skulde hilse på hendes veninde. sagde han.

Han blev bedt om at sætte sig, men gjorde det ikke straks. Han så på hendes blomster, talte om dem med en kyndighed, hun aldrig før havde hørt, og bad om at måtte få sende hende nogle andre, hvis behandlingsmåde han lagde ud. „Det er egentlig lille Magda, som sender dem," sagde han med et smil, idet han vendte sig mod Magnhild. Denne gang følte hun, at han med skyhed iagttog hende.

Han så på billederne på væggen, broen over Køln, fossefaldet ved Niagara, det hvide hus i Washington, karavanen i ørkenen og Judith af Horace Vernet; så også på nogle fotografiportrætter af ukjendte, ofte klodsede mænd og kvinder, til dels i fremmede kostumer. „Deres mand har nok rejst?" sagde han, og øjet gled fra portrætterne tilbage til Judith, mens han stod og drog sig i skjægget.

„Har De længe været gift?" sagde han og satte sig. „I snart tre år;" hun blev rød. — „Du skal tage på dig uniformen, så Magnhild kan få se dig i den," sagde den lille; hun havde stillet sig mellem hans knæ og stod og pillede snart ved hans brystknapper, snart ved hans skjæg. Han smilte; et par streger ved øjnene og noget ved munden blev i smilet mere synlige og vidnede om sorg. I tanker klappede han den lille på håret; hun lagde hovedet ind til ham, så godt, så trygt.

Han vågnede af sine drømmerier med et stort, skyt blik hen på Magnhild og begyndte at stryge sit skjæg og sagde: „Her er meget smukt, her." — „Når skal Magnhild få de blomster, du talte om?" afbrød den lille. — „Straks jeg kommer til byen igjen," sagde han og

kjælede for hende. — „Far bygger fæstning," forklarede den lille, ikke uden stolthed; „far bygger også hjemme," lagde hun til, „far bygger bestandig, og nu har vi tårn på huset, og stuerne er ble't så vakre, — du skulde se!" Og hun gav sig til at beskrive dem for Magnhild, hvad hun dog for resten også havde gjort før. Han hørte på hende med hint smil, som ikke var smil. Og som for at komme fra det, sagde han hastig: „Vi var en tur ude i formiddag, et stykke oppe på fjældet" — den lille forklarede straks, hvor det var —, „og derfra —" — han vilde vist have sagt noget; men en anden tanke måtte have skåret den første over.

Han sank hen. Da begyndte Tande at spille der ovenpå. Hans åsyn vaktes, et stort, skyt blik kom; derpå sænkede han hovedet og gav sig til at stryge den lille på håret. „Han spiller overmåde vakkert," sagde han og rejste sig.

Næste dag rejste kaptejnen. Han skulde muligens komme igjen for at træffe ingeniørgeneralen, med hvem han skulde foretage en inspektionsrejse. De tilbageværendes liv gled ind i sit vanlige løb.

En kvæld hos fruen mødte Magnhild med en påfaldende uorden i sin påklædning.

Straks fruen opdagede den, gav hun et vink og dækkede selv hendes tilbagetog. Magnhild blev så skamfuld, at hun ikke vilde gå ind igjen. Og midt under fruens leende trøstegrunde blev Magnhild rørt over hendes uafladelige godhed, hendes elskelige omsorg. Det var så uvant at høre Magnhild tale helt ud, at fruen omfavnede hende og hviskede: „Ja, barn, du kan sige, jeg er god mod dig; thi du dræber mig!" Magnhild rev sig hurtig løs; hun bad ikke med ord om nogen forklaring, thi dertil var hun alt for overrasket; men øjne, miner, holdning —

døren var åbnet, hun faldt fra overraskelse i skamfuldhed. Tande vendte sig imidlertid smånynnende hen til Magda, som havde han intet mærket; han gav sig til at lege med den lille. Senere talte han til Magnhild om hendes sang, som hun ikke mere måtte afbryde. Kunde det ordnes så, at hun fik bo i byen (og det måtte med lethed kunne ordnes så), skulde han både selv hjælpe hende og skaffe hende bedre hjælp end hans.

Fruen gik af og til, ordnende for kvældsmaden. Pigen kom gående med et bræt, hvorpå fløde m. m., og hvorledes det gik til, stødte fruen til brættet lige foran de to, og fruens forsøg på at stanse sagernes fald, strandede på, at de to ikke hurtig nok var med, — altsammen væltede. Begge damernes kjoler blev oversmurte; Tande greb straks sit lommetørklæde og tørrede Magnhilds. „De er mindre opmærksom mod mig end mod hende," lo fruen, som var meget mere tilsølet end Magnhild. Han så op: „Jeg kjender også Dem bedre end hende," svarede han og tørrede videre.

Hun blev gråbleg. „Hans!" råbte hun og brast i gråd. Hun ilede ind i næste rum. Magnhild forstod dette lige så lidt som det nys foregående. Ja, der hengik måneder, indtil hun en dag, som hun gik alene på landevejen i vintersjasket, og hendes tanker var tusend mil fra fruen og det hele optrin, pludselig stansede: — det, fruen havde lagt i ordene, var sprunget op for hende!

Tande havde rejst sig; thi Magnhild havde draget sig tilbage for ikke mere at modtage hans hjælp. At hun skulde gjøre så, og at han hedte Hans, var det eneste, hun endnu forstod. Tande gik op og ned i stuen. Han var meget bleg, så vidt Magnhild kunde se; thi det var begyndt at blive mørkt. Skulde hun gå ind efter fruen, eller overhovedet gå? Magda var i køkkenet; hun

fandt endelig på at gå til hende. Og der ude hjalp hun den lille med at lægge syltetøj på fad af nogle krukker. Fra kammeret, som stødte til køkkenet, hørte hun snart dæmpet samtale og hulken. Da Magda og hun gik ind i stuen med sine fade, var Tande der ikke. Der ventedes så længe med aftensmaden, til Magda sovnede og Magnhild gik.

Ikke længe efter hørte hun også Tande komme. Næste formiddag sang hun med Tande; han var ganske som vanlig. Fruen traf hun lejlighedsvis om eftermiddagen på gaden; denne gjorde en liden rettelse ved Magnhilds frihåndsøvelser, som hun for lidt siden havde hørt på gjennem det åbne vindue; hun rettede samtidig på hendes hat: den sad ikke rigtig på hovedet.

Skarlie kom tilbage. Han fortalte, at han på en tur til Bergen havde rejst sammen med kaptejn Bang.

En om bord, sagde han, kjendte fru Bangs forhold til Tande og bragte dette på tale. Magnhild havde stærk mistanke om, at denne ene var ham selv; thi efter hans forrige ophold havde hun hørt hentydninger til hint forhold både af Tandes opvarterske, matroskonen, og af et par andre.

Kaptejnen var snild, fortalte Skarlie: han holdt sig selv for alt for uværdig til at elskes af så megen ånd. Han var derfor glad ved, at hun nu endelig havde fundet en jævnlige. Magnhild sagde: „Du ser fornøjet ud; du synes mig endnu smudsigere end det, du — —" Hun stod færdig til at gå over til fruen og gik uden at værdiges at fuldføre.

Hun skulde følge Magda til en „forestilling," som en gammel svensk tusendkunstner med hustru og barn netop skulde give der borte bag huset på engen.

Da Magnhild kom ind, stod også fruen færdig; hun

vilde gå med. Opløsningen herpå kom straks, d. v. s. Tande kom for at følge. Han berettede, at generalen var kommen.

Så drog de da afsted, Magda og Magnhild, fruen og Tande. En mængde mennesker havde samlet sig, de fleste dog uden for indhegningen, hvor der nemlig betaltes „efter behag". Inden for indhegningen var der en „reserveret" plads, d. v. s. bænker, og til disse stilede da fruen med følge.

Den gamle „kunstner" var alt på pladsen, hvor han ved hustruens hjælp ordnede sine ting. Han havde en komisk lighed med Skarlie, var skallet, stumpnæset, stærkt bygget, og hans åsyn var ikke frit for lune. Og næppe havde Magnhild opdaget dette, før hun hørte Magda hviske til moderen: „Du, han ligner Magnhilds mand." Fruen smilte. I det samme kom den gamle hen imod dem. Thi blandt de „reserverede" pladser havde han endnu en „reserveret" nemlig en bænk med rygstød. Han var meget hæs, og sproget, så vidt det hørtes, en så snurrig blanding af svensk og norsk, at de nærmeste lo, og den klownhøflighed, han da straks lagde til, fik også de fjærnerestående til at le. Men straks der blev let, trak Tande sig et par skridt tilbage. Fruen gik frem, og Magda og Magnhild fulgte.

Den gamle „Kunstner" havde en meget yngre hustru, et sorthåret, huløjet, magert væsen, hvorover der lå noget forulykket. Nu hoppede der ud af teltet en gut med krushår, livfulde øjne og et drag af fint over åsyn og skikkelse, som han ikke havde fra moderen, endnu mindre fra den gamle klown. Han var klædt som nar, men var alt andet. Han stod stille hos moderen og spurte hende om noget; det var på fransk. Fruen, som var ubehagelig stemt over Tandes forfængelige skyhed, talte til barnet

i dets modersmål. Gutten kom frem, men bare for i afstand at se fornemt på hende. Dette morede hende, og hun tog sin pung og gav ham en større mynt. „*Merci, madame!*" sagde han og bukkede.

„Kys på hånden!" kommanderede den gamle. Gutten gjorde det med sky hurtighed. Han sprang tilbage i teltet, hvorfra man hørte et par hunde gø.

En bevægelse opstod i mængden bag de siddende. Det var en kone med et tre-fire års barn på armen, som vilde frem. Hun kunde ikke stå og holde barnet i evindelighed, sagde hun; hun vilde sidde. Hun var så god, hun, som nogen anden.

Men der syntes ingen plads ledig uden på første bænk. Altså gik hun til første bænk under mængdens munterhed; thi hun var kjendt. Det var jo Maskin-Martha. For to år siden var hun kommen did med et barn og en større og en mindre symaskine, hvorved hun nærede sig; thi hun var flink. Hun havde forladt sin mand og var rejst med en handlende, som blandt andet „gjorde i symaskiner". Han havde sveget hende. Hun havde siden lagt sig til den ulykkelige fejl at drikke sig fuld en gang imellem, og da var hun et groft, hårdt menneske. Hendes åsyn var nu oprevet, ligesom hendes hår. Men hun syntes endnu at have adskillig kraft at rase bort. Hun satte sig lige ved siden af fruen, som flyttede sig en smule; thi der stank bayersk øl af hende.

Den gamle „kunstner" havde set hin ufrivillige bevægelse, som fruen gjorde. Straks var han ved hånden og befalede Martha, hæst og barskt, at tage en anden plads.

Hun blev måske selv skræmt ved al den silke, hun var kommen i samfund med; thi hun rejste sig virkelig og gik.

Magnhild så efter hende og opdagede Skarlie. Lige ved ham stansede konen. Snart kom hun frem igjen. Hun sagde: „Jeg sætter mig nu her alligevel, jeg!" Hun satte sig og lod barnet bænkes ved siden.

Den gamle forlod sine præparater. Han var bleven vred. „Dit förbannade —" han huskede vel på det fine selskab, han stod foran; thi han fortsatte: „Det kostar penningar at sitta här!" — „Her er en mark!" sagde konen. Hun holdt den frem.

„Mycket bra!" sagde den hæse; „men sätt dig på en annan bänk! Vil herrskapet flytta tättare ihop!" bad han dem, som sad på de nærmeste bænker. Enten dette blev gjort eller ej, Martha rørte sig ikke: „Nej, så fanden, om jeg gjør!" sagde hun. „Lad hende sidde!" hviskede fruen. „För ingen del!" svarede den galante gamle; „här sitter de höga herrskaperna!" og han tog fat i barnet. Men da rejste Martha sig som besat: „Dit svenske trold! Vil du lade ungen min være i fred!" Nu stormlo mængden, og dette opmuntrede hende, og hun fortsatte: „Højt herskab? Å skidt! Hun er en —, hun, så godt som jeg!" Navnet skal være uskrevet; men hun så på fruen. En hærsalve af latter, og derpå, som på et kommandoslag, gravstilt.

Fruen havde rejst sig, stolt og skjøn. Hun så sig om efter sin kavaller. Hun vilde gå. Tande stod heller ikke langt ifra mellem et par rejsende, som havde bedt om at få forestille sig for den kjendte komponist.

Fruens flammende øjne traf hans. Han så tilbage på hende, ufravendt. Alle så på ham. Men ingen kom dybere i hans blik end i en sleben stålkugle.

Men hvor uudgrundeligt blikket var, eet sagde det tydelig nok: „Frue, jeg kjender Dem ikke!" Og hans fint buede pande, den i lige linje løbende næse, mundens

lukkethed, den indadbuede kind, ja de blinkende diamantknapper i hans linned, hele klædningens fornemhed sagde: „Rør mig ikke!" Øjet drog slør over slør.

Alt var sket i et nu. Fruen vendte sig mod Magnhild, som for at tage til vidne. Og dog ikke! Thi ingen i verden uden han og hun kunde vide, hvilke ofre han nu lod rygende fortære sig, hvor stor kjærlighed han nu stødte bort.

Atter vendte hun sig mod ham, så kort, at det foer forbi som et blink. Hvilken harm, hvilket skrig, hvilken sværm af minder, hvilken stolthed, hvilken foragt slyngede hun ikke ud! Magnhild fik den dalende rest endnu, da fruen vendte sig for at — ja, hvad skulde hun nu? Åsynet viste pludselig den jammerfuldeste forladthed og derpå en rørende bøn som et barns. Tårerne trillede. Magnhild, aldeles opgået i hendes stemninger, gav hånden helt ud mod hendes. Hun greb den og knugede den, så Magnhild måtte kæmpe for ikke at skrige. Den krænkede, forskudte kvinde tvang ved et udvortes tryk al sin kraft sammen, og da løftede den hende. Thi i samme øjeblik smilede hun. Se der! Kommende over den del af marken, over hvilken selskabets stramme line var spændt, og som skulde holdes fri, skred tvende officerer frem, sete af alle; men hvem nægter en generalshue adgang? Og en sådan bar den vældige, som her med lange skridt og bredt svingende armer, som var han selv både hærfører og hær, togede op med adjutanten på venstre fløj. Allerede fra det fjærne hilsede han på det ærbødigste sin kaptejns skjønne frue. Hun ilede den frelsende i møde. Ved generalens arm førtes hun tilbage til sin plads, mens han selv tog sæde ved hendes side. Adjutanten faldt på Magnhilds lod, efter at fruen havde forestillet. Generalen så ofte på Magnhild, og adjutanten

var høfligheden selv. Dette var omtrent det eneste, hun fornam. Hun skalv.

Fruen glimrede af ånd, munterhed, skjønhed. Bare at hun nu og da greb Magnhilds hånd, den hun trykkede med samme ubønhørlige kraft. Hun styrkede sig i et øjebliks sandhed. Den legemlige smerte, Magnhild derved følte, svarede til den åndelige. Hun hørte adjutanten ved sin side og Magdas beundringsråb. Hun så også selv nogle kugler glimte i luften, og hun så en stor blive vejet af en tilskuer og derpå af den gamle kæmpe kastet som en bold og taget igjen på arm, skulder eller bryst; — men hun hørte i det samme fruen sige til generalen, at næste morgen fulgte hun ham; hun havde bare ventet på ham, siden hendes mand ikke kunde komme.

Magnhild vidste det jo, at nu var alt forbi; — men allerede næste morgen! Et udråb, især af gutter, skar gjennem hendes smerte. Den gamle havde med begge hænder kastet den svære kugle op i skifte med en ganske liden og kunde således blive ved. For Magnhild blev den lille kugle hende selv; — og den store —? Det var ikke for at finde billede, hun førte det heller ikke ud; men alt blev til billede. Således blev den stadige blinken i luften af kuglerne til det iskolde blik, hun nylig havde skælvet ved.

„Den gamle mand er overmåde stærk," sagde adjutanten. „Jeg så en gang en mand i Venedig, han stod og bar en anden mand på sine skuldre, og denne bøjede sig og tog mod nok en, som stillede sig oprejst på ham igjen, og tænk, de tog mod en fjerde, som stillede sig oprejst på den tredje. Den underste gik med dem alle, mens den øverste spillede med kugler —".

„— Om jeg døde i dette øjeblik," sagde fruen på den anden side, „og sjælen glemte alt her og fik et nyt sæt

af vidunderlige opgaver, uendelige syner, så jeg henrykkedes i opdagelser på opdagelser, — hvad kunde komme herligere?" — „Så langt tænker jeg ikke," svarede generalens faste stemme; „jeg vil give mit hoved på, at det at leve og dø i sin pligt er den største lykke, som et vel organiseret menneske kan føle. Resten er ligegyldigt." Magnhild fik et svidende håndtryk.

„Klappa, mine herrskaper, klappa!" sagde klownen hæst og godmodigt. Man lo lidt, men rørte sig ikke.

„Hvorfor kommer ikke snart hundene frem?" spurte Magda, hun hørte dem gø utålmodig der inde i teltet.

Fjældene stod krusede af skyer øverst oppe; et jag i luften bebudede skifte; fjorden sortnede alt af bris på bris. Der var noget uendelig højt over landskabet, noget skrækindjagende.

Det begyndte at blive koldt. Folket føltes dystert og tungt der bag. Nu kom klownens hustru frem; hun skulde gå på linen. Den magre fordums skjønhed havde udringet kjole og korte ærmer. Fruen rystede, i det hun så på hende, klagede over kolde fødder og rejste sig. Dermed generalen, dermed adjutanten og følgelig også Magnhild; alene Magda blev siddende med bønlige blikke, hun ventede på hundene. Et eneste øjekast af moderen var nok; hun rejste sig og sagde intet.

Man gik ud samme vei, som officererne var komne; ingen så sig tilbage. Fruen lo med sin klareste latter, den rullede vellyd ud over hele forsamlingen. Alle så efter hende. Generalen gik hurtig, så hendes lette, friske gang ret tog sig ud. Generalens højde gav hendes et eget behag; hans hårde holdning og figur fremhævede hendes bøjelige. Farve-modsætningen i hendes dragt, fjederen over hendes hat, et indtryk af hendes latter gav

en enkelt mand i hoben stemning som af bortdragende musik.

Da officererne ved fruens dør tog farvel, sagde denne intet til Magnhild; hun så ikke engang på hende, idet hun gik ind. Magnhild kjendte sin dybe medfølelse tilbagevist. Hun gik bedrøvet over til sit eget hus.

Tande kom sent. Hun hørte ham gå op og ned, op og ned, hurtigere, end han plejede. De lette skridt der oppe fik det samme: „Rør mig ikke!" frem, til sidst i takt; — diamantknappernes blinken, klædningens fornemhed, åsynets dybe lukkethed forfulgte hende. Fruens hengivelsestrang skreg under disse skridt. Hvad måtte hun ikke nu lide? At hun midt i smertens torden og lyn skulde huske på mig, tænkte Magnhild, vilde være unaturligt. I første skræk havde hun ilet ind under hende som under et tag, men naturligvis i næste glemt alt.

Der kom nogen i gangen. Bar det bud fra fruen? Nej, det var Skarlie. De trin i tredjedels takt kjendte hun. Han så kort, spejdende på hende, da han kom ind. „Det er nok tid for mig at rejse," sagde han. Han var venligheden selv og begyndte at samle sit tøj. „Har du ventet på skydsen?" spurte hun. — „Nej, men på det kjød, jeg havde bestilt og sidst måtte rejse fra; det kom for lidt siden." — Hun sagde ikke mere, og han var færdig. „Du får leve vel så længe!" han havde taget sine ting og så på hende.

„Skarlie," sagde hun; „var det dig, som gav Maskin-Martha marken?" Han blinkede et par ganger: „Kjære, hvad ondt var det deri?" — Magnhild blegnede: „Jeg har ofte foragtet dig," sagde hun, „men aldrig som i dette øjeblik." — Hun vendte sig og gik ind i sit sovekammer, skydende skodden for. Hun hørte ham gå. Derpå lagde hun sig på sengen.

Nogle takter på pianoet blev slåede der oppe; men ikke flere fulgte. Ventelig var han selv bleven skræmt ved lyden.

Hende havde disse takter uvilkårlig stanset. Hun måtte nu følge skridtene, som atter begyndte.

Et nyt skjær af hemmelighedsfuldt, uberegneligt var faldet over Tande. Hun var bleven ræd ham.

Hun havde også før følt en skælven i hans nærhed; nu følte hun den bare ved at tænke på ham.

Skridtene stansede, og hun gled fra det uudgrundelige over på Skarlie; thi her var hun klar. Hvor hun hadede ham! Og når hun tænkte på, at om fjorten dager kom han igjen og teede sig, som var aldeles intet forefaldet, knyttede hun sine hænder i raseri og åbnede dem igjen; thi som hundre ganger før, så vilde det atter gå: hun vilde glemme det, fordi han dog også var snild og lod hende leve og være, som hun vilde.

En dybt følt sorg over hendes udygtighed dækkede hendes forestilling som en nat. Hun brast i gråd. Hun var ikke i stand til at klare sig et eneste forhold, ikke andres, ikke sit eget, ikke i stand til at tage frelsende beslutning. Hvilken skulde den også være?

Skridtene begyndte igjen, endnu hurtigere, endnu lettere. Og atter indfandt sig hin uforklarlige, ikke ubehagelige bæven for Tande.

Det var endelig blevet mørkt; hun stod op og gik ind. Hos fruen var lys; gardinerne var nede. Magnhild måtte også tænde lys. Ikke før havde hun gjort det, så hørte hun skridt i gangen, og det bankede på. Hun lyttede; det bankede igjen. Hun gik selv til døren. Det var bud fra fruen, at hun måtte komme over. Hun slukkede og fulgte.

Her var alt forvandlet. Åbne, pakkede kasser, kuf-

ferter, æsker, væsker, Magda sovende over sin egen lille kurv, en leje-kone beskæftiget, ligesom jomfruen, med yderligere ordning. Jomfruen rejste sig op, idet hun sagde: „Fruen er for et øjeblik siden gået ind for at lægge sig. Jeg skal varsko." Magnhild bankede paa og gik ind.

Fruen lå bag hvide seng-omhæng i en kniplingringet natdragt. Hun havde det tyrkiske tørklæde om hovedet; det hørte uopløselig til hendes hovedpine. Lampen stod lidt tilbage med en skjærm over af rødt, blødt papir, der bevægede sig. Hun lå støttet på den ene albue, dybt i puderne; den fri, venstre hånd gav hun mat ud; et træt, smertefyldt blik fulgte. Hvor var hun skjøn! Magnhild var atter hendes, og det så stærkt, at hun kastede sig over hende og græd. Som var den syge herved bleven elektrisk rørt, rejste hun sig i sæde, og med begge armer knugede hun hende ind til sin varme, fulde skikkelse. Hun vilde med det allerstærkeste tag drage forståelsen og medfølelsen ind til sig. „Tak!" hviskede hun over Magnhild. Hendes fortvilelse kjendtes sitrende gjennem alle legemsdeler, som rørtes. Taget slap, Magnhild rejste sig, fruen lod sig falde og bød Magnhild at tage en stol og sætte sig lige ved. „Her er lydt," hviskede hun, visende mod døren. Magnhild kom med stolen. „Nej, her på sengen," sagde fruen så og flyttede sig. Stolen blev atter bortsat. Hun tog Magnhilds hånd og holdt den mellem begge sine. Hun så hende ind i øjnene, som endnu hang fulde af tårer. Hvor godt, sandt, hvor forstående hun så. Magnhild bøjede sig og kyssede hende. Læberne var matte.

„Jeg har kaldt på dig, Magnhild," sagde hun sagte. „Jeg har nogle ting at sige dig. — Bliv ikke ræd" — et håndtryk fulgte; „det er ikke min historie, — — det er

også hel kort; thi jeg trænger til at være ene." Tårerne trillede ved de sidste ord ned over kinderne. Hun kjendte det og smilte.

„Du er bleven gift, — — — jeg forstår ikke hvorledes, — — og jeg vil ikke vide det!" — Det bævede gjennem hende, og hun stansede. Hun vendte en stund hovedet bort. Så blev hun ved: „Prøv ikke paa —" men hun kom ikke længer, hun drog begge hænder til sig, dækkede sig, rullede sig helt om og græd i puderne; Magnhild så bevægelsen gjennem ryg og armer. Selv rejste hun sig.

„Det var dumt af mig," hørte hun omsider; fruen havde vendt sig og gned Øjnene og panden med en essens, som fyldte kammeret med vellugt. „Jeg har intet råd at give; — desuden, hvad nytter det til? — Sæt dig igjen!" Magnhild satte sig; fruen lagde flakonen fra sig og tog hendes hånd med begge sine. Hun klappede og strøg den, et langt forskende blik fulgte. „Veed du, at du er skyld i, hvad som hændte i dag?" — Magnhild blev blussende som foran en stor ild; hun vilde rejse sig, men fruen holdt fast. „Stille, mit barn! Jeg har følt hans tanker, når vi var sammen. Du er ren og fin, — og jeg —!" hun lukkede øjnene og blev liggende stille som død. Ikke et åndetag hørtes, — før hun omsider drog et langt, langt, og så i det samme op med et blik, så uendelig fuldt af lidelse —!

Magnhild hørte sit eget hjærte; hun turde ikke røre sig, dæmpede sit åndetag. Hun kjendte, at hun svedede. —

„Ja, ja, Magnhild; — vogt dig nu, du!" Magnhild rejste sig. Fruen vendte hovedet efter hende: „Ikke stolt!" sagde hun. „Har du et sted, du nu kan tage hen?" Magnhild hørte ikke, hvad hun sagde. Fruen tog det

lige rolig op igjen: „Har du et sted, du nu kan tage hen! — Svar mig!"

Magnhild kunde næppe samle tankerne, men svarede „ja," — bare af tilvant lydighed mod fruen. Hun tænkte ikke på at tage nogensteds hen, uden på at gå derfra, nu, straks. Men før hun kunde, sagde fruen, som den hele tid betragtede hende: „Jeg skal sige dig een ting, som du ikke veed. Du elsker ham."

Magnhild rettede sig lynsnart, med øjnene fast i hendes. Der blev en kort kamp, hvori fruens øjne ligesom åndede på hendes. Hun forvirredes, rødmede og bøjede hovedet mod sine hænder. Fruen rejste sig i sæde og tog ved hendes arm. Hun stod endnu imod; brystet steg og sank, — hun vaklede, som søgte hun stød, og hældede endelig did, hvor hun kjendte trykket af fruens hånd.

Hun lagde sig ved hendes bryst og græd heftig.

VIII.

Allerede på sengen næste morgen bragte matroskonen Tande et brev. Der var en sirlig, gammeldags, noget gulnet glans-konvolut om brevet, og udskriften var af en uøvet damehånd med fine bogstaver, og på hvert, som gik neden for linjen, en liden overflødig sving, for ræd til at blive rund, men dog med forsøg på det. „Hvem kan det være?" Han åbnede. Under stod „Magnhild". Han kjendte sig lidt varmere og læste:

„Hr. H. Tande!

Jeg takker Dem meget for Deres godhed mod mig og for den undervisning, De så overbærende har givet mig. Min mand har sagt, at De har ingen leje at betale.

Jeg må tage bort uden at få sige Dem dette. Endnu engang min bedste tak.

Magnhild."

Han læste det vel fem ganger. Så studerede han hvert ord, hvert bogstav. Det brev havde haft ti udkast og kasserede afskrifter, det følte han. „Magnhild" var færdigere skrevet end det øvrige; det måtte være oftere øvet fra før.

Men med slige mindre opfindelser dulmede han ikke den store anklage, som så på ham af dette brev! Han lå længe stille efter at have ladet brevet falde. —

Han begyndte om en stund at tromme på lagenet med højre hånd, det var diskanten i en melodi; havde den nået pianoet, og Magnhild havde hørt den, havde hun også kjendt den igjen.

Pludselig sprang han ud af sengen og ind i næste rum. Stående bag gardinet så han forsigtig over. Ganske rigtig: der var alle vinduer åbne, to kvinder vaskede; huset var tomt. Han gik op og ned og blistrede.

Han gik, til han frøs. Da begyndte han at klæde sig på. Det tog vanligvis en times tid, under hvilken han nu og da var ved pianoet. I dag tog det to, og han var dog ikke ved pianoet.

Han gik en meget lang tur den formiddag, dog ikke til de steder, de sammen havde gået. Allerede på den tur begyndte det oplevede at ordne sig således, at han selv fik mindre skyld. Dagen efter havde han så godt som ingen. Den tredje slog det op igjen mod kvælden. Men næste morgen stod han med smil over den hele historie.

Den første dag havde han to ganger begyndt på et brev til Magnhild, men begge ganger revet det itu. På

den fjerde dagen fandt han i stedet for et musik-motiv. Det kunde blive et rigt, broget instrumenteret stykke, fuldt af pragtfuld uro. Nogle takter af den enkle, fine melodi, som havde givet Magnhild billeder fra hendes barndom, kunde dynke det. De kunde jo brydes?

Men da det aldrig vilde ordne sig, fattede han, at ikke her og ikke nu kunde det lade sig gjøre. Han gik der endnu en uges tid; så pakkede han ind. Pianoet lod han stå, med nøglen i. Han strøg til Tyskland.

IX.

Ud på det femte året derefter, en søndagskvæld om våren, gik en del jænter op efter ladestedets eneste større gade; de gik arm i arm, flere og flere samlede sig; thi jænterne gik med trestemmig sang.

Uden for sadelmagerhuset (som for resten intet skilt og ingen butik længer havde) gik de langsommere, som skulde sangen der til gagns høres. Kanske ventede de også på at få se et åsyn i de lave vinduer; men de så intet og togede snart videre.

Da de sidste var dragne forbi, rejste en kvinde sig af den store stol i krogen. Hun var ikke mer end halv påklædt, gik med slæbetøfler og uredt hår. Da hun vidste, at ingen boede lige overfor, og hun ingen så i gaden, vågede hun sig hen til vinduet, faldt der i tanker med hovedet lænet mod armen og denne til vinduesskillet. Hun lyttede til harmonierne, som nu og da nåede ned.

Dette kor var en erindring om, at Magnhild engang

havde elsket sang og tænkt sin bestemmelse i den. Det var hende selv, som nu stod her, og som, trods søndagen, eller kanske just fordi det var søndag, ikke havde fundet det umagen værdt at klæde sig; klokken var seks om eftermiddagen.

Hun vaktes af vognrammel fra den anden kant. Dampskibet var altså kommet. Så tilvant var hun den eneste afbrydelse i ladestedets øde, at hun glemte, hun ikke var påklædt; hun måtte se, hvem som kom. Det var to damer, den ene med et barn i armen og en solskjærm, den anden med flagrende slør, livlige Øjne i et noget rundladent åsyn; hun bar skotsk rejsedragt; — idet vognen rullede forbi, nikkede hun ind til Magnhild, det rejse-brune åsyn strålede; nu vendte hun sig og vinkede med sin behandskede hånd.

Hvem i al verden kunde dette være? Magnhild var af overraskelse, der hos hende altid blev til undseelse, vegen langt ind på gulvet. Hvem kunde dette være?

Der var noget kjendt, som vilde frem, men ikke kunde, — da den samme dame i løb kom nedover igjen. Hendes raske dragt gav fart; nu hoppede hun op på trappen og stod i den opslagne dør; de så begge på hverandre.

„Kjenne du meg inkje?" sagde den elegante dame i bygdens bredeste dialekt.

„Rønnaug!"

„Javist!" Og de omfavnede hverandre.

„*My dear! I am here* bærre for di skuld. *I will* seje deg, at *all those years I have* tænkt meget på denne stund. *My dear* Magnhild!"

Hun talte tre sprog: Engelsk, bygdens dialekt og lidt af landets almindelige!

„*I have spoken* norsk bærre *a couple of months only* og kan inkje tale godt."

Hendes åsyn var udfoldet; øjnene flammede endnu varmere end før, munden havde formet sig, fyldig som den var, til at gjengive lune, godhed, vilje i rigt skifte. Hendes figur var bleven endnu yppigere; men hendes raske bevægelser og elegante rejsedragt lod det glemmes. Hendes brede hænder, som bar dette mærke af hendes arbejdstid, tog så varmt begge Magnhilds mellem sine, og straks efter sad de sammen, mens Rønnaug i en fart fortalte disse fire-fem års sælsomme historie. Hun havde ikke villet skrive! thi man havde så alligevel ikke troet hende. Og hvorfor hun ikke havde skrevet straks efter overfarten, som løftet havde været, var simpelt hen, fordi hun allerede på overfarten kom fra tredje til første plads, og det, som havde voldt dette, vilde af alle være blevet mistydet.

Hun havde, da de rejste ud fra Liverpool, siddet fremme på rælingen af det store skib. En mand traadte da hen til hende og sagde på dårligt norsk, at han kjendte hende; thi som hun der sad, havde hun siddet bag på hans karjol for en maaneds tid siden. Rønnaug huskede også ham, og de talte sammen den dag og flere. Så kom han med en dame. Dagen derpå kom han med samme dame og spurgte Rønnaug, om hun vilde følge dem over på første plads. Der begyndte damen og hun så en engelsk samtale ved hjælp af manden. Der blev megen moro, flere kom til, og det endte med, at Rønnaug skulde være der på første plads; hun vidste i grunden ikke hos hvem. Hun tog bad og fik nye klæder fra top til tå, hvormed flere damer hjalp til, og så var hun siden som en gjæst iblandt dem. Alle var gode med hende. Hun fulgte damen bort fra skibet; det var en tante af

den mand, som først havde talt til hende, og snart lærte hun, at det var på hans kost, hun havde rejst og nu siden nød undervisning og det rigeste underhold. Det var også på hans kost, at de siden sammen gjorde lange rejser. I to år havde hun nu været hans hustru; et barn på vel et år havde hun med her. Og det barn måtte Magnhild se, — ikke „i morgen", heller ikke „siden", men nu, straks! Magnhild var ikke klædt; vel, så måtte hun skyndsomt blive det, Rønnaug skulde hjælpe til, — og trods Magnhilds vægring stod de begge i hendes soverum.

Så snart Magnhild vel var i gang med påklædningen, gik Rønnaug omkring i stuerne; hun gav under dette Magnhild et eneste spørsmål, og det var, hvorfor Magnhild ikke var påklædt så sent på dagen, men fik et langtrukkent „å—" til svar. Rønnaug begyndte at smånynne, mens hun gik i den ydre stue. Lidt efter kom der ord med; de var engelske, og eet hørte Magnhild tydelig, det var „*disappointed*". Magnhild kunde engelsk; de tre sidste vintre havde Skarlie læst sproget med hende; hun kunde allerede forelæse for ham af det amerikanske ugeskrift, som det siden hans ophold dersteds var blevet ham et livsbehov at holde. Hun vidste altså, at „*disappointed*" betød „skuffet". — Der foregår undertiden en ændring i vor stemning derved, at solen, som fyldte hele rummet, pludselig er borte, og luften grå, kold, inde som ude. Lige så uvilkårlig fik Magnhild en ubeskrivelig frygt, og ganske rigtig: næste gang Rønnaug gik nynnende forbi den åbne dør (hun så på vægbillederne), kastede hun et kort sideblik ind på Magnhild; det var ikke egentlig uvenligt; men det kjendtes dog af Magnhild, som fik hun et skud. Hvad i al verden var hændt, eller rettere: hvad var opdaget? Det var hende ikke muligt at fatte det.

Hun spejdede, da hun var færdig og kom ind, rundt hele stuen. Men hun spejdede forgjæves efter en ting, der kunde have angivet, hvad hun selv vilde have skjult, eller fortælle noget, der kunde vække mishag? Hvad var det? Rønnaugs åsyn var nu et andet, — nej, hvad var det?

De gik; begge var blevne tause. Selv på gaden, hvor så meget kjendt måtte minde, kunde hun, som nylig havde talt i tre sprog, tie i dem alle. De mødte en mand i en karjol, som talte lidenskabelig med en yngre mand, han havde stanset; begge hilsede Magnhild, den ældre ligegyldig, den yngre med triumf i det finnede fjæs og de gnistrende øjne; — først da vækkedes Rønnaug. Til trods for, at snart fem år var gangne, siden hun skydsede den ukjendte mand, som havde talt om Magnhilds bestemmelse, og som havde set hende selv i forhold, hun skammede sig ved, — hun kjendte ham straks! Hun greb hurtig Magnhilds hånd: „*Do you know him? What is his name? Does he live here?*" hun glemte i sin iver at forsøge sit modersmål Magnhild svarede alene på det sidste spørsmål: „Ja, siden i vinter." — „*What* heiter'n." — „Grong." — „*Have you* tålå ve'n?" — „Mere med hans søn; det var ham, som stod der." Rønnaug så efter Grong, som just nu kjørte rask — man kunde sige vred — forbi dem.

De kom til det andet hotel på højre hånd; en pige spurtes, om ikke her en dame var tagen ind med et barn. De blev vist ovenpå. Der stod den dame, som havde ledsaget Rønnaug. Denne spurte hende på engelsk, hvor barnet var, samtidig med at hun forestillede Miss Roland for Mrs. Skarlie, hvorpå alle tre gik ind i næste værelse til det sovende barn. „Nej, har vi fået en vugge!" råbte Rønnaug på engelsk og kastede sig på knæ ved vuggen. Magnhild blev stående foran, ikke ganske nær. Det var

et vakkert barn, så vidt hun kunde se. Rønnaug bøjede sig over barnet, ikke så hun op, ikke talte hun. Men Magnhild så, at der trillede store tårer over det fine tæppe, der lå på vuggen. Der blev pinlig stilt.

Rønnaug rejste sig, og med et sideblik på Magnhild gik hun fort forbi hende ind i forreste rum, hvor hen Magnhild endelig også måtte gå efter. Da stod Rønnaug ved vinduet. En vogn stansede i det samme udenfor, Magnhild så, at den blev dragen af tre mænd; det var en ny, vakker rejsevogn, den vakreste, hun havde set. „Hvem ejer den?" „Det er min," svarede Rønnaug.

Betsy Roland kom ind og spurte om noget; Rønnaug fulgte hende ud. Da hun straks efter kom igjen, gik hun lige hen til Magnhild, der endnu sad og så på vognen. Rønnaug lagde den ene arm over hendes hals. „*Will you go with me in this carriage through the country, Magnhild?*" Allerede ved berørelsen var Magnhild bleven ræd, hun kjendte Rønnaugs Øjne, følte hendes ånde, armen lå over hende som en jærnstang, skjønt den vist ikke trykkede. „Vil du rejse mæ meg op gjønno lande' *in this* — i denne vogn, Magnhild?" hørte hun een gang til, og røsten bævede. „Ja," hviskede Magnhild.

Rønnaug slap hende, gik hen til et andet vindue og så ikke mere ind. „Er den vogn fra Amerika?" — „London." — „Hvad gav du for den?" — „*Charles bought it.*" — „Er din mand med dig?" — „*Yes* — ja!" — og hun tilføjede: — „*Not here; Constantinople, — delivery of guns. September we are to meet — Liverpool.*" Og da så hun op på Magnhild med et stort blik. Hvad mente hun med det?

Magnhild vilde gå. Rønnaug fulgte hende ned ad trappen. De gik begge bort til vognen, om hvilken der stod flere folk, som nu drog sig noget tilbage. Rønnaug

viste frem en del bekvemmeligheder ved den, og idet hun havde hovedet inde i den, spurte hun: „Dine rum *up stairs are they to be let?*" — „Nej, der er bryderi med sligt." Rønnaug sagde rask godnat og hoppede op ad trapperne.

Magnhild havde ikke gjort mange skridt, før hun følte, at hun bestemt burde have budt Rønnaug at bo ovenpå. Skulde hun vende om? Å nej.

Dette blev en af Magnhilds vågne nætter. Rønnaug havde skræmt hende. Og denne rejse? Den vilde hun aldrig i verden foretage!

X.

Den første, hun så, da hun klokken over ti kom frem af sit soverum, var atter Rønnaug, som da kom nede fra ladestedet, og netop nu ind til hende, — nej, ikke til hende, men til præsten, den unge kapellan, som boede hos Magnhild i det forhenværende sadelmagerværksted. Rønnaug hos præsten? Endnu klokken 11 var hun der. Og da hun kom ud, fulgt af præsten, en ung, bly mand, stak hun bare hovedet ind til Magnhild, hilsede og forsvandt igjen, fulgt af præsten. — —

Magnhild fik endnu mere at undre sig over; thi senere på dagen så hun Rønnaug i følge med Grong. Det krænkede hende, uden at hun rigtig gjorde sig rede hvorfor. Dagen derpå søgte Rønnaug hende, men rent i forbigående; der blev talt noget om forskjellige folk i ladestedet, som det havde moret Rønnaug at finde igjen,

ikke et ord om rejsen. Der gik flere dager, og den nævntes ikke; kanske havde hun opgivet den!

Men så hørte Magnhild om denne rejse af andre: først af matroskonen, som gjorde rent hos hende, så af den, hun kjøbte fisk af, til sidst af alle. Hvad skulde hun gribe til? Thi hun vilde under ingen omstændigheder følge.

Rønnaug fortalte hende, at hun læste norsk med Grong, også med præsten, for ikke at plage een ad gangen for meget; hun skrev også stiler, sagde hun og lo. På samme korte måde rørte hun ved personer, forhold, nævnede dem med en karakteristik, — og straks til noget andet! Magnhild blev ikke bedt op til hotellet. Rønnaug trillede ofte sit barn i en liden vogn, hun havde kjøbt; hun stansede da og viste barnet for alle mennesker, hun mødte; men hun kom ikke ind til Magnhild med det.

Rønnaug gjorde den overordentligste opsigt i ladestedet. Det var ikke ualmindeligt i en havn at møde mærkelige omskiftelser i livsvilkår. Men at dømme efter de gaver, Rønnaug gav, efter hele hendes optræden, måtte hun være meget rig, og desuagtet var hun den grejeste, omgængeligste af alle. Magnhild hørte idelig hendes ros; alene præsten ytrede lejlighedsvis, at hun bestemt havde det utålmod, som karakteriserer lykkebarnet.

Men hvad hørte så Rønnaug om Magnhild? Thi det kunde vel sættes ud over al tvil, at hun spurte sig for andensteds, når hun ikke spurte Magnhild selv. Det gjorde hun også, men meget forsigtig. Der var egentlig bare to, hun spurte bent frem: den ene var præsten, den anden var Grong.

Præsten sagde, at i al den tid, han havde været der, og det var nu snart i et år, havde han aldrig hørt eller set andet end godt. Skarlie var en uklarere person; efter

enstemmigt vidnesbyrd havde han bosat sig her alene for til bunds at studere forholdene og så udnytte dem — „uden konkurrence og uden kontrol." Han var „ironiker og cyniker"; men præsten kunde ikke nægte, at det undertiden var morsomt at tale med ham. Præsten havde aldrig hørt andet, end at Skarlie var hensynsfuld mod sin hustru — eller rettere sin plejedatter; thi i noget andet forhold stod de næppe. Og den unge, bly præst syntes selv meget forskrækket over at måtte sige dette.

Grong derimod kaldte Magnhild en doven, egenkjærlig, fordringsfuld tøs. Hun gad ikke engang binde sine strømper op; det havde han selv set. Det håndarbejde, hun havde sat i gang der, var længst overladt til en pukkelrygget pige, som hed Marie, og en lang en, som hed Lovise. Magnhild lærte dem en og anden gang noget nyt, og ikke engang dette skyldtes hende selv, men hendes mand, som fik fat i det på rejser og drev hende i vej med det her hjemme. Skarlie var overhovedet en dygtig, driftig fyr, som havde blæst liv i hele denne dovne, uvidende bygd, kanske også snydt folk; men lærepenger fik man betale.

Magnhilds bestemmelse? Bah! Han havde længst opgivet alt dette med bestemmelser. Han havde for tre år siden i nordlandene set en gammel mand, som i sin barndom var bleven den eneste reddede af en liden bygd; sneskreden havde taget de andre. Manden var en stor torsk; han var bleven 66 år uden at gjøre en døjt andet end at ro, og han døde i fjor på fattigvæsenet. Hvad var så det for en bestemmelse? Det er de allerfærreste, som har en bestemmelse.

Grong var i denne tid i slet lune: han havde troet sin begavede søn bestemt til noget; det var alene for hans skyld, at han levede, — og så bestilte gutten ingen anden

ting end at forelske sig! Men Rønnaug, som ikke kjendte noget til Grongs egen skæbne, blev såre forskrækket over hans hårde dom. Hun kunde heller ikke få drøfte den med ham; thi han erklærede rent ud, at Magnhild kjedede ham.

Så søgte hun da atter Magnhild selv, men fandt hende så forholdsløs, at det var umuligt at komme hende nær.

Vilde hun holde sit forsæt fast, var altså intet andet at gjøre end at liste sig på hende.

I den ligegyldigste tone af verden meldte hun så Magnhild en dag, at i overmorgen agtede hun at rejse; Magnhild behøvede ikke at tage noget videre tøj med; thi stansede de nogensteds, så kunde de lade det kjøbe der. Så gjorde hun selv.

Dette var omtrent klokken 9 om formiddagen, og lige til klokken 12 strævede Magnhild med et telegram til sin mand, som netop havde meldt hende, at han var kommen til Bergen. Telegrammet blev slutteligen dette:

„Rønnaug, gift med den rige amerikaner Charles Randon, New-York, er her; vil have mig med på en lang tur.

Magnhild."

Hun følte det som forræderi, da hun lige på slaget 12 leverede dette telegram ind. Forræderi? Mod hvem? Hun skyldte jo ingen regnskab. — Imidlertid gik hun bort den eftermiddag for ikke at findes. Der lå et telegram, da hun om kvælden kom tilbage:

„I morgen med dampskibet hjemme.

Skarlie."

Rønnaug søgte Magnhild klokken 8 næste Morgen; hun vilde overraske hende med en fuldstændig rejsedragt, som laa i Hotellet. Men der var stængt hos Magnhild.

Hun gik rundt og saa ind ad sovekammervinduet, hvor et gardin var oppe. Magnhild var ude! Hun, som sjælden stod op før klokken 9!

Vel; derhen igjen klokken 9. Stængt. Kl. 9½. Stængt. Kl. 10 ligeledes; siden derhen hvert kvarter, men altid stængt. Da fik hun mistanke. Og klokken 11 gav hun to gutter god betaling, for at de skulde stå vagt og melde hende, når Magnhild kom hjem.

Selv var hun i hotellet og ventede. Klokken blev 1, 2, 3 — intet bud. — Hun inspicerede sine vagter; alt i orden. Klokken blev 4, den blev 5. Atter inspektion. Den blev 6; da kom en gut styrtende, og Rønnaug med hatten i hånd ned ad trappen imod ham.

Hun fandt Magnhild i køkkenet. Magnhild havde så travelt, at Rønnaug ikke kunde få hende i tale. Hun gik uden ophold mellem køkken, gårdsrum, stuer. Hun var også i kjælderen, var der meget længe. Rønnaug ventede; men da Magnhild aldrig kom til ro, søgte hun hende i spisekammeret. Hun spurte hende, om hun kunde følge med et øjeblik til hotellet. Magnhild havde ikke tid. Hun lagde netop smør på en asiet. „For hvem steller du?" — „Å —." Hun skalv på hånden, som holdt skeen; det så Rønnaug. „Kommer Skarlie med dampskibet — nu?" Magnhild kunde ikke sige nej; thi det vilde jo snart have vist sig at være usandt, og derfor sagde hun ja. — — „Så har du sendt bud efter ham?" Magnhild lagde skeen fra sig og gik ind. Rønnaug efter.

Det kom nu for en dag, hvor meget godt, kraftigt norsk Rønnaug havde lært i denne tid, om det end ikke var rent eller fejlfrit. Hun spurte først, om dette betød, at Skarlie skulde hindre hendes rejse. Og da Magnhild i stedet for at svare tyede ind i soverummet, gik Rønnaug efter; hun sagde, at i d å g slap hun hende ikke.

Dette „i dag" fortalte Magnhild, at Rønnaug længe havde havt lyst på hende. Dersom vinduet, som Magnhild nu stod ved, havde været noget større, var hun bestemt steget ud af det.

Men før Rønnaug for alvor fik begynde, hændte noget. Fra gaden hørtes støj og latter og derigjennem en rasende mandsrøst. „Og du vil nægte mig at gå til alters, din skinhellige satan?" Med eengang taushed og derpå bragende latter. Ventelig blev manden i det samme greben og ført væk; hujende, leende stemmer, gutters og kærringers, faldt ind og lød fjærnere og fjærnere.

Ingen af de to i kamret havde forladt sin plads. De havde begge set ud gjennem døren mod vinduerne i stuen; men de havde også begge vendt sig ind igjen, Magnhild mod haven. Men Rønnaug var ved denne afbrydelse mindet om Maskin-Martha, som i hendes tid havde været ladestedets skræk og jubel. Ikke før var derfor larmen stanset, så sagde hun: „Husker du Maskin-Martha? Husker du, jeg sagde dig noget om din mand og hende? — Jeg har nu spurt mig for, og jeg veed mere. Men det er uværdigt af dig at leve under tag med en mand som Skarlie."

Magnhild vendte sig, bleg, stolt. „Det kommer mig ikke ved." — „Det kommer dig ikke ved? Du sidder i hans hus, æder hans mad, bærer hans klæder og hans navn, — det kommer dig ikke ved?"

Men Magnhild strøg forbi hende ind i stuen, uden at værdige hende et svar. Hun stillede sig ved et af vinduerne til gaden.

„Ja, føler du ikke skammen ved det, Magnhild, så er du dybere sunken, end jeg tænkte."

Magnhild havde netop lænet hovedet mod vinduesstolpen. Nu lettede hun det så vidt, at hun kunde se på

Rønnaug og smile; så lagde hun det ned igjen. Men det smil jog rødmen op i Rønnaugs kinder; thi hun følte deres fælles ungdom sammenlignet i det.

„Jeg forstår, hvad du tænker, —" hendes røst dirrede, — „og så ond troede jeg ikke, du var, — skjønt jeg rigtig nok straks i første møde så, at jeg havde taget fejl, da jeg længtes efter dig."

Men dette syntes hende selv for stærkt, og hun stansede. Det var jo desuden ikke hendes agt at bryde med Magnhild; tvært om! — Og så forargedes hun over Magnhild, at hun kunde få hende til at glemme sig i den grad! Havde hun ikke gjort det lige fra begyndelsen? Hvor varmt var hun ikke kommen, og hvor koldt var hun ikke modtagen! Og ud af denne tankerække begyndte hun at tale højt:

„Jeg vidste intet skjønnere på jorden end at få vise dig mit barn! Jeg havde jo ingen anden at vise det til. Men du vilde ikke engang se det, — for du vilde ikke for så lidt klæde dig om!" Hun havde begyndt lemfældig; men før hun sluttede, skalv røsten, og hun faldt i gråd.

Pludselig foer Magnhild op af sin stilling og gik — først mod køkkendøren, men der var just Rønnaug, — så mod sovekammerdøren, men huskede, at det nyttede hende ikke at ty did, vendte så om, mødte Rønnaug, vidste ikke hvorhen — og tog flugten tilbage til sin gamle plads.

Men dette så i grunden ikke Rønnaug; thi nu var hun selv i stærk bevægelse. „Du har intet hjærte, Magnhild, det er forfærdeligt at sige det! Så længe har du ladet dig slæbe i skarnet, til du har tabt al Følelse, — ja, det har du! Da jeg tvang dig til at se mit barn, gad du ikke engang kysse det! Du bøjede dig ikke engang ned til det, du sagde ikke et ord, nej, ikke et eneste ord, du så

ikke, hvor vakkert det var!" — Gråden stansede hende på ny.

„Men det forstår sig," fortsatte hun, „du har jo selv ikke haft noget barn. Og det kom jeg til at huske, — for ellers var jeg rejst igjen — straks! — Så skuffet som jeg blev, — nu, det har jeg også skrevet til Charles!" — Med andet og stærkere tonefald afbrød hun sig selv: „Jeg veed ikke, hvad du tænker på. Eller også må alting være dødt i dig! Når du kan få din fulde frihed — og så vælger Skarlie! Skrive efter Skarlie!" — Hun gik hurtig op og ned, sagde så: „Nej, nej, så dette er Magnhild, som var så fin og ren, at hun reddede mig!" Hun stansede og så på Magnhild. „Men det skal jeg heller aldrig glemme, og du skal følge mig, Magnhild!" — — — Og med pludselig bevægelse: „Har du da ikke et ord til mig? Kan du ikke skjønne, at jeg holder af dig? Har du rent glemt, Magnhild, hvor jeg bestandig har holdt af dig? — — Bryr du dig slet ikke om, at jeg er kommen her efter dig lige fra Amerika?"

Hun lagde ikke mærke til, at hun sagde ud sit hele ærende; hun stod og ventede på at se Magnhild vågne og vende sig. Hun stod ikke nær nok til at se, at nu faldt der tårer i vindueskarmen. Hun så bare, at Magnhild ikke rørte sig, ikke med den sagteste bevægelse; dette oprørte hende, og hastig i sine bestemmelser, når hjærtet var fuldt, gik hun. Magnhild så hende ile grædende op ad gaden uden at se ind.

Og Rønnaug stansede ikke i sin gråd, ikke engang, da hun lå over sit barn og kyssede det. Hun tog det atter og atter op til sig, som vilde hun være vis på sit livs erhvervelse.

Hun havde ventet, at Magnhild kom efter. Klokken blev 8, der kom ingen Magnhild; den blev 9, endnu ingen;

hun kastede et shawl over hovedet og listede forbi sadelmagerhuset. Manden måtte være kommen for længe siden. Der var ganske stilt, og ingen ved vinduerne. Hun gik hjem igjen og overvejede, idet hun lagde sig, hvad hun nu skulde gjøre, om hun virkelig skulde rejse uden Magnhild, — det var bare et øjeblik, hun tænkte så, — nej, hun vilde blive og tilkalde hjælp! Hun vilde våge et slag, og det med selve Mr. Skarlie, understøttet af præsten og Grong og andre hæderlige folk. Hun tænkte måske noget amerikansk om sagen; men bestemt var hun.

Hun lå og drømte, at Mr. Skarlie og hun sloges. Han havde med sine store, hårede hænder fået hende fat i hovedet, skulderen, hånden; hans ækle ansigt så leende ind i hendes øjne. Hun kunde ikke tage fra sig ... nu var han atter i hovedet ...; da råbte Magnhild på hende, gjentagende, højt, — hun vågnede. Magnhild stod foran hendes seng. „Rønnaug! —" „Ja, ja!" — „Det er mig — Magnhild." — Rønnaug satte sig op i sengen, halv drukken af søvn: — „Ja, jeg ser — du — det er dig? — Nej virkelig dig, Magnhild! Vil du følge?" — „Ja!" Og Magnhild kastede sig over hende og brast i gråd, — hvilken gråd! Som et barns, der efter lang skræk finder sin mor. — „Herre Gud, hvad er hændt?" — „Jeg kan ikke sige det!" og atter den lange, inderlige gråd. Og så gjorde hun sig stille løs og gik hen for sig selv. — „Men nu følger du mig?" — „Ja," hørtes hun hviske og derpå atter græde. Og Rønnaug strakte sine armer ud; men da ingen kom i dem, hoppede hun selv ud og tog glæden praktisk ved at klæde sig på i en rivende fart. Der var glæde, ja triumf i hendes sjæl.

Mens hun sad på sengkanten og klædte sig, så hun nøjere på Magnhild; sommernatten var aldeles lys, og Magnhild havde hejset et gardin, åbnet et vindue og stod

der. Klokken måtte være som 3. Magnhild var i underskjørt med en kåbe over; en pakke lå på en stol; det var kanske hendes kjole. Hvad kunde være hændt? — Rønnaug gik ind på salen for at klæde sig videre, og da Magnhild kom efter, lå hendes ny rejsedragt der og blev vist frem. Hun sagde ikke tak, hun så næppe på den, men satte sig ved siden og græd på ny. Rønnaug måtte klæde hende på. Herunder hviskede hun: „Har han villet bruge vold?" — „Det har han aldrig," sagde Magnhild; „nej, der er andre ting," og gråden tog hende så stærkt, at Rønnaug intet videre sagde, men gjorde både hende og sig selv færdige på kort tid. Hun skyndte sig ind igjen for at vække sin amerikanske veninde, derpå ned for at vække i hotellet; hun vilde rejse om en time. Hun fandt Magnhild i den stilling, hvori hun havde forladt hende. „Nej, tag dig nu sammen! Inden en time skal vi være herifra!" Magnhild sad dog: det var som hendes kraft var udtømt med den kamp og den beslutning, hun nylig kom fra. Rønnaug lod hende være; selv havde hun nok at gjøre. Alt blev færdig pakket, og til sidst barnet omgivet af sine rejsetæpper uden at vågne. Inden en time var ganske rigtig både de og deres sager stuvede i hendes prægtige rejsevogn. Alt sov omkring dem. Afsted gik det i den lyse morgen forbi kirken. Solen sås ikke; men himlen rødmede over fjældene i øst, landskabet lå i mørke skygger, fjældenes øverste skråninger i et sort-blåt af dybeste dybde; elven, uden strejf af lys over sin kamp, skar frem som et tog af vrede, vilde besøgende fra fjældene, der kom nedover netop i dette opvågnelsens øjeblik, strygende frem uden stans, uden skånsel, med skogrende røster over sine vilde forsæt og det held, der fulgte dem.

De naturindtryk og de følelser, Magnhild ellers kunde have haft ved færden — som rejse fra mange års lidelser,

eller som den første mil på en ny livsbane, i sin barndomsvenindes pragtfulde vogn, — — det dovnede alt af i en træt, tom døs. Hendes liv til daglig havde jo været mangeårig hvile i vaner, så en kvælds bevægelse havde aldeles tømt hendes kræfter. Hun længtes til intet som til en seng. Og Rønnaug, som vilde have modsætningens under helt gjennemført, — hun vilde ikke alene komme i sin egen vogn med to hester for (når stigningen begyndte, vilde hun have fire); men hun vilde også sove i en af gjæstesengene på det skyds-skifte, hvor hun havde tjent som jænte. Så gjorde de også, og tre timers søvn blev her tagen. Konen i huset kjendte Rønnaug; men da Rønnaug ikke likte hende, blev intet prat af.

Efter at have sovet, spiste de og betalte, og så måtte Rønnaug egenhændig skrive i skydsbogen. Det var alt for morsomt. Da læste hun, sidst skrevet i den, følgende: To personer, 1 hest, næste skifte, — og tilføjet i margenen:

„Fugle mødte os to, kvit-kvit!
hos os I tænker at bo, kvit-kvit?"

„Vi tænker aldrig det grand, tra-ra;
vi elsker over forstand, tra-ra!"

„Hvad er dette for løjer?" Begge de andre til; for Betsy Roland blev det oversat.

Nu mindedes de alle, at de, just som de kjørte ind, havde set en vogn med en herre og dame i kjøre ud og opover fort forbi. Herren havde vendt sig bort, som vilde han ikke ses; Damen havde været tilsløret.

De talte om dette endnu, da de sad i vognen og kjørte videre, mens alle folk på gården havde samlet sig. De rejsende fandt ud, at verset måtte skrive sig fra to lykke-

lige nygifte, — og Magnhild kom, ved den sort tankeforbindelser, man ikke råder for, til at huske hine to unge, ham i saffiansstøvlerne og hende med det særegent opsatte hår, som hin kvæld på hendes bryllupsrejse modtog dem på næste skifte. Derved kom hun til at mindes brylluppet, derved til at tænke på, hvad hun i alle disse år havde gjennemgået, og hvor planløst hendes liv lå, planløst, enten hun så bagover eller frem.

Det var imidlertid blevet en vidunderlig dag; solen havde nu nået over de her så høje fjæld. Dalen lå således til, at den helt blev overskinnet, skjønt den var trang. Elven gik her i smallere, men stenrigere leje, gik skumhvid, hvor kampen stod, græsgrøn, hvor denne ophørte, blå, hvor liden skyggede, og grå her, hvor den dannede evje over en leragtig bund. Græsset der nede stod med stive børster, længre oppe med gule æggeblommer, de største, de havde set.

Fjældene øverst oppe glitrede; den mørke furuskog på barm og i fang stod med slig mættet frodighed, at den, som rigtig så, uvilkårlig blev opfrisket. Her, nærmest vejen, stod løvskog; thi her var furuen borthugget, men brød ellers erobrende frem igjen fra sit mægtige hovedland der bag. Vejen var støvfri. I Skogbrynet stod fjældblommer med det sidste dugglimt for i dag. De rejsende lod holde og plukke, sad siden og forlystede barnet med blomsterne og bandt kranse og prydede det med. Lidt længere oppe, da elven sank dybere under dem, så dens dur ikke tog al lyd ind under sig, var der jublende fuglekor. Trosten vippede, enkelt- og flokkevis, fra det ene træ over i det andet, dens kraftige snatren vederkvægede; en opskræmt tiur turede med stærke vingeslag bort mellem grenerne. En hund, som fulgte hesterne, skræmte ryper op; de skreg, flaksede, gjemte

sig i lynget, skreg og skræmtes atter op, men søgte ad omveje tilbage. De måtte have reder her: her stod også så fuldt af bjørk rundt om den lille lyngplet.

„Å, hvor jeg har længtes til denne rejse! Og Charles, som gav mig den!" — Tårerne stod Rønnaug i øjnene; men hun afbrød sig selv efter at have kysset sit barn: „Ingen tårer! Hvorfor?"

Og hun sang:

„Shed no tear! O shed no tear!
The flower will bloom another year.
Weep no more! Weep no more!
Young buds sleep in the roots white core.

Det er vor sommerrejse, Magnhild! *The summer-travels in Norway!* Nu fremad!"

Men Magnhild bøjede sig ned og tog ansigtet mellem sine hænder.

„Du skal få det godt, Magnhild. Charles er så god? Han vil gjøre alt for dig."

Men netop nu kunde hun høre Magnhild hulke, og så holdt hun inde.

Den soldag, de rejste frem igjennem, den friske krydrede fjældluft, de indåndede, den jubel, der slog ud af skogen, barneminderne i dette blev Rønnaug for stærke. Hun glemte Magnhild og sang igjen. Så tog hun barnet og talte overgivent med det og med Miss Roland. Hun overraskedes ved, at Magnhild spurte: „Elsker du din mand, Rønnaug?" — „Om jeg elsker ham? Nu —! Da Mr. Charles Randon sagde til mig: Jeg vil sørge for Deres udvikling, Rønnaug; jeg håber, De gjør mig glæde, — vel, så gjorde jeg ham glæde. Da Mr. Charles sagde til mig: Min kjære Rønnaug, jeg er adskillig ældre end

De; kunde De alligevel ville være min hustru, så er jeg vis på, at jeg blev lykkelig; — vel — så blev han lykkelig. Og når Mr. Charles siger: Min kjære Rønnaug, lad mig se, du våger over lille Harry, så jeg finder eder alle i Liverpool i september, og din norske veninde med, — så finder han os i Liverpool i september og lille Harry frisk — og min norske veninde med!" og hun kyssede barnet og fik det til at le.

De skiftede hester på gjæstgivergården; de to blev siddende i vognen. Rønnaug stod af, dels for at se gamle tomter igjen, dels fordi hun vilde skrive i skydsbogen. Det hørte til, sagde hun. Straks efter kom hun leende med skydsbogen. Under samme adresse, nemlig: „To personer til næste skifte" — betegnende for disse „to personer" i deres forhold til virkeligheden, at de ikke engang så efter, hvad næste skifte hed! — stod følgende:

„Kjærlighed er hele knoppen,
hele blomsten, hele frugten.
Endda, når af vintertugten
kvisten bryder, råbes: stop'en!
Stans så heller hele livet;
mellemvej er ikke givet."

Rønnaug oversatte det for Betsy Roland, og på norsk og engelsk tog de alle tre ud sine forskjellige gisninger. Deri stemte de, at her måtte være to elskende på rejse, og det under særegne forhold; men hvilke: om de var nygifte, eller bare elskende, om de var på en flugt, eller bare drev morskab efter vel overstået kamp, eller — — ja, der var flere muligheder! — Rønnaug vilde skrive verset af, og Magnhild bød blad af sin lommebog. I det hun tog denne op, faldt et brev frem; hun blev selv for-

undret. Men så huskede hun, at hun havde fået det med posten en times tid efter hendes mands komme i går aftes. Optagen af kampen med ham havde hun lagt det i bogen så længe. Hun fik aldrig breve, så hun kunde ikke skjønne, fra hvem dette kunde være. De to, som kom fra Amerika, opdagede ikke, at brevet bar fremmede frimærker; det gjorde Magnhild straks. Hun åbnede; det var et fint skrevet brev på fint papir, et langt brev. Der stod München over, og derunder — læste hun også ret? — Hans Tande! Hun slog brevet sammen uden selv at vide af det, mens en heftig rødme skyllede over hendes åsyn og hals. Begge de andre lod, som de intet havde set; Rønnaug gav sig i færd med at skrive af verset.

De kjørte hurtig videre, og under dette lod de Magnhild være. Men dennes forlegenhed tiltog i så høj grad, at det pinte hende selv at sidde i vogn med de andre. Hun bad ydmygelig om at måtte få stige ud og gå et stykke. Rønnaug smilte og bad kusken holde; — her var en slette, hvor hesterne kunde hvile så længe. Da de rejsende var stegne ud, tog hun Magnhild og førte hende et par skridt mod skogholtet bag dem: „Så, — gå nu der ind og læs dit brev!"

Da Magnhild stod i skogen, stansede hun. Hendes bevægelse tvang hende dertil. Hun spejdede, som frygtede hun selv her folks nærværelse. Solen spillede hist og her på de faldne gule nåler, de faldne rådne stammer, på den dyb-grønne mos over stenerne og på lynget i åbningerne. Der var aldeles stilt; borte fra den sollyse skogkant nåede et enkelt fuglekvidder og barnets lallen og Rønnaugs latter. Det klang så klart imellem stammerne.

Magnhild vågede atter at tage brevet frem; hun viklede det ud. Det havde fået falske folder. Hun lagde

det åbent foran sig og så i det, som en ældre kvinde ser ud over et kistegjemt klæde fra brudefærden. En enkelt gjennem grenerne faldende stråle legede på det, urolig, snart rund, snart aflang. Hun så i dens lysende ring et ord, to ord tydeligere end de andre: „store håb — og veg" stod der; — „store håb — og veg;" hun læste det og skalv. Ak, ak, ak! Op igjen og op igjen læste hun det og blev så rig på forventning, på frygt, på minder af salighed og kamp, — — hun kunde ikke sidde, hun rejste sig, men for atter at sætte sig og prøve. En lang, lys latter fra Rønnaug kom skydende ind som en stav, hun greb til støtte. Hun fik mod af hendes mod og så hist og her i brevet, ikke for at læse, men for at gætte, om hun turde. Men hun var selv for oprevet til at kunne lægge brudte sætninger sammen til mening og førtes uden at vide det ind i den sammenhængende læsning. Hun fattede ikke alt, hun læste. Men det var dog et samkvem; det var som et håndtryks berøring. Der summede noget om hende af musik, hans musik; hun var i hans omgang igjen, den duft, det blik, den undselige taushed, hvori hun hos ham havde levet jordens højeste fryd. Diamanten skar lysringe over pianoet, hans fine hånd legede „blomster i enge". Fuldstændig hos ham, gav hun sig i henførelse til at læse anden gang, fattede mere, stansede, jublede uden ord, læste, mens tårerne trillede. Hun stansede uden at vide det, bare fordi hun ikke så, begyndte på igjen uden at mærke det, afbrød, græd ud, læste, endte for at begynde på ny. Tre, fire, fem ganger op igjen. Hun kunde ikke mere! —

Hvad var imidlertid ikke gjennemgået af tanker og følelser, hun tusende ganger havde haft, og af tanker og følelser, hun aldrig havde anet!

Det første hele indtryk, hun samlede, i den halv-

klamme skogskygge, der hun sad gjemt, var som en bundt af bævende stråler. Det var den anelse, hun fik — den var ikke udtalt, og dog åndede den op af hver linje (tusende ganger sødere således!), den anelse, ja vished, at han, ja, han havde haft kjærlighed for hende! — og dernæst den fulde kundskab, han samtidig havde haft, om hendes kjærlighed, — længe, længe før hun havde fattet den selv! — og som han dog ikke havde rørt ved, nej, ikke med et blik. — Hvor overbærende han havde været! Og hvad havde han dog ikke altsammen set hos hende! Var det sandt, kunde det være sandt?

Å, det var det samme! Men at få føle alt dette til bunds, som han havde følt, det var i hendes sorg ligesom solen bag den våde luft, — efterhånden glidende ind i dunstlagene med tusende aldrig anede lysvirkninger oppe og nede. Hvilken opånden igjen efter års tomhed, savn, rugen!

Først senere trængte de enkelte tanker frem, men i grunden ikke før Rønnaug kom til. Det var også så tunglæst, dette brev; det klang hist og her som oversættelse fra et fremmed sprog. — Men nu brevet.

— — —

„Jeg kommer tilbage fra syden. Jeg troede mig stærk nok. Ak! — Bladene har vel sagt Dem, at jeg er syg; men bladene veed ikke, hvad jeg nu veed.

Det første, jeg gjør i den ny vished, er: at skrive Dem til, kjære Magnhild.

De vil naturligvis blive smertelig forundret ved at se min underskrift. Jeg vakte store håb — og veg, da de skulde fuldbyrdes.

Tusende ganger har jeg siden tænkt mig, hvor det har budt imod for Dem at gå til pianoet og prøve på at gjentage en sang, vi tre sammen havde studeret, eller

en øvelse, vi to havde gjennemgået. Der skulde et under til, om De kunde komme Dem til.

Tusende ganger har jeg også overtænkt, om jeg skulde skrive Dem til og sige Dem, hvad jeg nu endelig siger Dem, at min dybeste sorg i Livet har dette været.

De udfriede mig af et engang rigt, men siden uværdigt forhold, og dette blev mig til oprejsning. Uskyldsspiren i min sjæl havde atter fået luft. Hele omfanget af denne udfrielse kjendte jeg ikke, så længe vi var sammen.

Og til tak for, hvad De har gjort mod mig, har jeg brudt Deres liv ned, så vidt jeg kunde. Men jeg har også længtes til at sige Dem, hvad jeg nu tror, nemlig: vor bestemmelse på jorden er ikke alene den, vi selv kjender, ikke alene den, vi tror er vort livs hovedsag. Da De uden selv at vide det gav mig en renere, højere retning, fyldte De også en bestemmelse, kjære Magnhild. Den var kanske liden; men kanske var den også bare en hundrededel af en større, som De har øvet mod mange flere uden selv at ane det.

Magnhild, nu kan jeg sige det, uden at mistydes og tillige uden at skade; thi De er bleven halvfemte år ældre, og jeg går bort; — ja, nu tror jeg, det vil hjælpe Dem at få høre det. Altså: Uskylden i Deres sjæl var i Deres særegne skæbne bleven til en sædelighed, der hos Dem fremfor hos nogen, jeg har mødt, forkyndte sig som en magt. Den var så meget skjønnere, som den ikke var sig sine ytringer bevidst. Den åndede af hver rørelse i al Deres bange kejtethed. Den nåede mig ikke alene i Deres rødme, Magnhild; nej, også i Deres stemmeklang, i det umiddelbare forhold, De indtog til hver, De talte med eller så på eller bare hilsede. Det menneske ved Deres side, som ikke var rent, gjorde De afskyeligt; De

lærte selv den frafaldne, hvilken skjønhed sædelighed ejer.

De har den fulde ret til at glæde Dem over dette, som jeg her siger. Ja, gid det måtte mere end glæde Dem! Det er ikke godt at ruge over en tabt bestemmelse, Magnhild, og af breve fra Grong kan jeg forstå, at dette gjør De nu. Den, som ikke når det første eller største, han vil nå, tør ikke straks synke hen i skjødesløs uvirksomhed; thi derved hæmmer han den tusenbladede bestemmelse, livstræet har? Kanske selve skuffelsen skulde være med?

Fem dager senere.

Magnhild, jeg siger ikke dette for at undskylde mig. Hver gang jeg tænker på Deres sang, veed jeg, hvad jeg har stanset. Den havde en renhed, urørt af lidenskab; derfor strøg den renskende over min sjæl. Duften af gode minder var i den, minder om min barndom, min mor, min gode lærer, mine første forestillinger om musik, mine første længsler i kjærlighed eller skjønhedstrang. Også de første skjære farver over livet gled frem igjen, de, som endda ikke var stærke, men heller ikke smudsblandede.

Jeg tænker mig denne sang kunstmæssig bøjet, åndig gjennemstrålet, — hvilken forkyndelse! Og dette har jeg stanset.

Jeg kjøbte, mens vi var sammen, nogle søljer, som Deres far havde gjort. Jeg synte dem for ingen. I mine daværende omgivelser vilde det have vakt mistanke og derved ufred. Men i disse søljer følte jeg slægtsopgaven, Magnhild, — slægtsarbejdet, som Deres anlæg skulde

fortsætte. I Deres fars arbejder er der uskyldig fantasi, tålmod, i det ufuldkomne ligesom suk fra endnu betydeligere, uløste kræfter.

Er alt dette nu stanset, derved at De er stanset, som er den sidste af slægten, og uden børn? Nej, jeg undskylder mig ikke.

(Jeg har atter flere dager været stanset. Nu må jeg prøve at fuldføre.)

Lad ikke det, jeg har gjort ondt mod Dem og derved desværre mod flere både i samtid og eftertid, blive brugt af Dem som en undskyldning til aldeles intet videre at gjøre! De kan jo, hvis De vil, forløse, hvad der er evne i Dem, om ikke på den ene måden, så på den andre. Og gjør nu det, også fordi jeg ber Dem om det! De kan gjøre min brøde mindre tung for min tanke nu i de sidste livets timer.

Ja, idet jeg skriver dette, letner det. Den godhed, De trods alt vistnok har for mig, (jeg føler det!) giver mig bud.

De vil, så vidt De kan, redde mit livs virksomhed også der, hvor den ikke fuldførte, hvad den begyndte; De vil opbygge og udbedre. Magnhild!

De føler dog denne bøn tillige som en trøst?

(Jeg kom ikke længer. Men i dag er jeg bedre.)

Hvis dette hjælper til at åbne Dem verden igjen, så De træder ind og tar fat; ja, hvis alt det, som De enten helt forsømte eller halvt gjorde, kan få rang af led

i en opgave og altså blive kjært, — da gjør De godt mod mig; husk det! Lev vel!

Ak, ja, lev vel! — Jeg har andre breve at skrive og kan ikke meget. Lev vel!

Hans Tande.

(Otte dager senere.)

Jeg sætter over i brevet til Dem følgende fra et andet brev til en anden:

„Det er ikke sandt, at kjærligheden for alle er gjennemgangen til livet. Kanske er den det ikke for halvdelen selv af dem, som når frem til et virkeligt liv. Der er mange, som øder sin tilværelse i savn af kjærlighed eller for at følge sin kjærlighed. Nogle af dem kunde maaske ikke andet (menneskene er så forskjellige, forholdene ofte så undskyldende); men de, jeg har set gjøre det, kunde ubetinget have hersket over sig selv og derved vundet en ny kraft. De lod imidlertid alt forsøg herpå fare, dertil opmuntret af en litteratur og en kunst, hvis kortsynethed kom af, at den var smittet i viljen."

XI.

Magnhild og Rønnaug kom arm i arm ud af skogen, hvor Rønnaug endelig havde måttet hente hende, og hvor så meget var blevet fortalt, gjennemgået, vejet. De trådte helt ud på sletten. I hvilken blå duft stod ikke fjældene, og i denne ramme furuskogen der borte, lynget her fremme, og så sletten med Miss Roland og barnet; de sad på blå

og røde tæpper ved vognen. Fra denne forgrund gik moderens øje fantasirigere ud igjen og tog endnu stærkere indtryk af linjerne, lysningen, farverne.

„*The summer-travels in Norway; the summer-travels in Norway!*" sagde hun hen for sig.

Man kunde ane det ud af hvert ord, at de var de med størst fantasi gjentagne af hele hendes engelske ordforråd.

De gik langsomt videre omkring. For Rønnaug var Magnhild bleven ny, hendes Bevidsthed mangfoldiggjort, hendes åsyn gjennemstrålet og derved et andet. Magnhild havde jo snart i fem år hemmelig ruget over sin tabte bestemmelse og sin tabte kjærlighed, de to søskende, som levede og døde sammen. Hun havde nu åbnet sin sjæl for den anden; — dermed var sket noget!

De lod spænde for og drog videre. Men middagshvilen i naturen forstyrredes ikke af dem, næppe engang af vognramlen; thi de drog langsomt frem i liderne.

På næste skifte læste de i skydsbogen følgende:

Os mødte ravneskrig på denne vej.
Vi skjønner begge, at det ondt bebuder.
Vi ofred ikke til de vrede guder,
og selv de blide nære store tvil.
Hvad gjør det os? Een gud for os er gyldig.
Ham har vi med os! Og for ham uskyldig
vi ler ad varslerne og har ej il.

Disse småvers blev selv til et fuglekor over de rejsende.

Men ikke-samtonig glæde forstemmer, — og her blev desuden verset til forvarsel; thi de havde jo bare holdt frem et lidet stykke fra gjæstgivergården, så mødte dem kirkespiret på højen, hvor Magnhilds forældre og sø-

skende lå, og stenvejen til venstre i fjældet, hvor hendes barndomshjem havde ligget.

Den golde stenvej havde steget op i Magnhilds minde, så ofte som det syntes hende, at hendes spildte, lange livs leje lå som en sådan. Her mødte det atter således. Den trøst, hun nylig havde fået, kunde længe ikke tale. Thi der fulgte hende jo så meget uløst og usikkert. Hun nærmede sig nu udgangspunktet for altsammen; fra højen kunde præstegården ses.

Det var aftalt, at de skulde tage ind her. Vognen gled nedover mod den venlige gård gjennem en bjørkallee. Rønnaug fortalte Miss Roland om præstefamilien og gjorde det morsomt. Da skræmtes de alle op, ved at vognen vilde vælte. Lige ved svingen op mod trappen havde kusken kjørt op på en stor sten, som lå og bød sin laveste side frem netop på denne kant. Både Rønnaug og Miss Roland gav et let skrig, — og da alt var overstået uden videre fare, lo de. Til deres glæde lo Magnhild med. Så lidet tilfældet var, det hjalp til at flytte hende. Nu var hun med een gang på præstegården! Denne sten, — hvor mange hundrede vogne havde ikke kjørt op på den; men kom den nogen sinde væk? Der stod gamle Andreas, gamle Søren, gamle Knut! Der så også gamle Ane ud! En Hund gøede fra stuen; Magnhild spurte: „Har de fået hund?" Rønnaug svarede: „Så skal jeg vædde, den er kommen af sig selv!"

Gamle Ane tog tøjet, Rønnaug barnet, de blev alle fra gangen vist ind i dagligstuen; men der var ingen uden hunden, en stor lurvet en, som for det første gode ord opgav sin vrede og gik mageligt snusende og logrende fra den ene til den andre, derpå tilbage til ovnen, — lagde sig, fed, forsørget.

Det knagede og bragede ovenpå; det var præsten, som

rejste sig af sofaen. Denne springfjersmusik kjendte Magnhild så godt. Hunden kjendte den også; han rejste sig, han vilde ud for at følge sin herre. Men denne, som hørtes i den sukkende trætrappe, gik ikke ud, men kom ind, så hunden bare hilste på ham, logrede og gik atter tilbage til ovnen, hvor han væltede sig stønnende efter så stor bevægelse.

Præsten var den samme i alle mulige måder. Han havde hørt om Rønnaug og var glad ved at se hende; hans fede hænder holdt hendes så venlig og længe, og endnu længere Magnhilds. Han hilste på Miss Roland, og barnet havde han moro af; det var blevet livligt ved de ny ting i stuen, især ved hunden.

Og da han havde tændt piben og fået de andre og sig selv til sæde på de broderede stoler og sofaer, var det første, han måtte fortælle (thi det var netop for en månedstid siden så heldig tilendebragt), at „småpigerne" var blevne forsørgede. De havde nemlig fået hver sin livrente. Det var virkelig på udmærket sikre vilkår. Gud havde i sin ubegribelige nåde været så god imod dem. — Mere bekymret havde de været for „frøkenen" (den fordums lærerinde kaldtes så). De havde jo tænkt også at gjøre noget for hende, skjønt det vist ikke var blevet tilstrækkeligt; dertil strakte deres midler næppe, og selv kunde hun intet mere have fortjent sig; thi hun var bleven så besværlig. Men Gud havde i sin uransagelige nåde også tænkt på hende. Hun behøvede ingen livrente mere. Hun havde været i besøg hos en slægtning ikke så mange mil herfra; der havde Gud kaldt hende til sig; hun havde ikke tålt rejsen. Efterretningen var kommen til dem for et par dager siden, og præsten var i stor uvished, om han skulde rejse til begravelsen; det beroede på et brudepar, om det kunde opsætte vielsen et par dager. „Således

går det, kjære Magnhild, omskiftende i livet. Den ene til graven, den andre til brudeskamlen. Ak ja! — Det var da en vakker kjole, du der har, mit barn. Skarlie er sandelig en god mand mod dig. Man tør ikke sige andet."

Endelig kom fruen og de to døtre. Det lidt våde hår, de rene Manchetter, de nystrøgne kjoler viste, at de havde gjort toilette. De talte ikke, det besørgede præsten; de nejede bare, idet de tog i hånd, fandt sit broderi og satte sig på hver sin broderede stol. Den ene af døtrene rejste sig dog snart og hviskede til moderen; man kunde af retningen, som først hendes, så moderens blik tog, slutte sig til, at det var et spørsmål, om flordraget over spejl, billeder og et par gibsfigurer skulde tages af. Da pigen atter satte sig, var det sandsynligvis besluttet, at det ikke skulde tages af. „Og frøkenen, som er død?" sagde Magnhild. Alle tre sænkede på een gang broderierne og løftede hovederne. „Hun døde af slag," sagde fruen. De sad lidt; derpå broderede de videre.

Præsten rejste sig for at få hunden ud. Den gik overmåde skamfuld, hvilket præsten roste den for. Derefter fulgte flere af dens dyder i langsom fortælling. Den var kommen til dem for tre år siden; Vorherre alene vidste, hvorfra; men også han alene vidste, hvorfor; thi allerede i næste sommer havde den frelst frøkenens liv, da Ole Bjørgans gale okse var kommen imod hende på hendes vanlige spadseretur til kirken.

Den tredje store begivenhed, at gamle Andreas hug sig i foden, kom dernæst i lige langsom fortælling. Præsten gav just, hvad gamle Andreas sagde, da præsten havde båret ham ind på sengen, så blev fortællingen afbrudt ved, at det skrabede ydmygeligen på døren; det var naturligvis hunden. Den svære præst rejste sig straks

for at lukke ham ind, gav ham gode, advarende ord, der blev modtagne med logrende tilbageholdenhed.

Hunden så sig rundt. Og da fruens øjne åbenbart så mildest på den, gik den straks did og slikkede den hånd, hun gav ned.

I det samme rejste Magnhild sig, gik lige hen til fruen, strøg hendes hår; hun følte, at alle så på hende, men mest fruen, i forlegen forundring — og Magnhild havde ikke evne til videre at klare, hvad hun her havde påtaget sig, skyndte sig derfor ud. Der blev stille i stuen efter dette.

Hvad var det? Hvad var hændt? Det var hændt, at Magnhild havde om formiddagen fået et brev, som vi kjender; men derefter så hun på præstegårdslivet med ny øjne.

Det kjedsommelige oplod sig; hun så bag det ind i en hjærtelighed og en uskyld, hun altid havde overset, og hun begyndte at ane noget.

I Præstens fortællinger, fra den første til den sidste, ikke et ord, der gav mindelse om, at han eller nogen af dem havde gjort noget godt. Man måtte selv opdage det. Men det havde hunden gjort, før Magnhild havde gjort det.

Den takkede; havde hun nogen sinde gjort det? Og det strømmede så stærkt ind på hende, at hun måtte der hen, hun også. Først i færd med det, følte hun i alles forundring, hvor uvant de var til tak eller takkens tegn fra hende, og dette skræmte hende, så hun gik.

Hun gik vejen bortover mod kirken, måske fordi denne netop var omtalt. Selv optoges hun helt af sit ny syn. Hun havde til dette øjeblik nøjagtig set alle deres naragtigheder, det var sandt. De havde ærgret, moret eller kjedet hende. Men hun havde ikke før nu set, at det, som nylig var blevet rost hos hende selv, havde hun fået

i dette hus; det havde her bredt sig beskyttende over hendes sjæl, som broderierne over møblerne i deres stuer. Havde Skarlie kunnet nytte alle husets svagheder til at liste sig ind på hende, hun havde dog også i dette hus fået den styrke, hvormed hun havde holdt imod ham til i dag.

Hvis hun her levede forholdsløst, så var skylden ikke bare husets rolige vanegang, men mest hendes egen, som allerede her havde stængt sig ind i sine drømme. Det skulde hele den overbærenhed til, som også var huset egen, for alligevel at tage hende så vidt med, som hun var kommen. I et andet hus vilde hun være sat på porten, — tung, uskjøn, utaknemmelig som hun havde været!

Ja, utaknemmelig! Hvem havde hun nogen sinde takket? Jo, een, — ham, som havde gjort hende mest ondt, — men også meget godt; thi ham elskede hun. Dette kunde ikke regnes.

Men hvem ellers? Ingen her! Ikke Skarlie, skjønt han havde været vedholdende god mod hende i meget, også han. Ikke fru Bang, og hvor havde hun dog ikke været god! Ikke Rønnaug, nej, ikke Rønnaug heller!

Hun forfærdedes. Hun talte jo første gang i sit liv rigtig med sig selv; og dog havde hun næsten intet andet gjort.

Nu fattede hun det, skjønt det engang før, men så forbigående, havde skræmt hende, — nu først fattede hun det, hvad det måtte have været for Rønnaug, i mange år at længes til Magnhild for at fortælle hende sit rige livsskifte, for at vise hende sit barn, for at fri hende selv ud og gjøre hende lykkeligere, — og så møde en, som ikke engang gad følge hende bort til hotellet, hundrede

skridt derifra, — fordi hun ikke havde gidet klæde sig på!

Hun sad atter på højen foran forældrenes ødelagte hjem; hun dækkede sit åsyn i skam.

Fra de tanker, som her fødtes, gik hun ikke før mod kvælden, træt på sjæl og legeme.

Da hun sent om kvælden sagde godnat til Rønnaug, lagde hun sin arm om hende og lænede sit hoved op til hende. Men hun fandt ingen ord; thi man finder ikke dem første gang.

XII.

Rønnaug drømte næste morgen om sang; hun hørte den endnu, da hun vågnede, og lidt efter samlede hun sig så vidt, at hun spurte sig selv, om det virkelig kunde være Magnhild, som sang! Denne tanke fik hende lysvågen og ud af sengen.

Hun var ikke før kommen i sin morgenkjole, så åbnede hun et vindue. Fra dagligstuen, d. v. s. nedenfor i den anden ende af huset, lød sang til et svagt pianospil. Sangen var ren, høj; det måtte være hende!

Hun skyndte sig for at blive færdig og komme ned. Ude på gangen tog hun sine støvler, som stod der, for at drage dem på der ude, da hun frygtede for at vække Miss Roland og barnet. Der kom nogen op ad trapperne; hun satte rask støvlerne ned og stillede sig foran; thi det hoved, som stak op, var Grongs. Han her?

Han hilste med et skarpt, kort blik på hende og gik uden et ord ind på et værelse ved siden af.

Rønnaug sad og hørte på sangen, mens hun gjorde sig færdig. Den flød så ligelig og stille; der var vistnok glæde i den, men dæmpet, man kunde kalde den skær.

Hun holdt sig rolig, til Magnhild sluttede og stod endnu lidt. Så gik hun ned. Døren var halv åben, derfor havde hun hørt så godt. Magnhild havde vendt sig med pianostolen og sad og talte med sine to veninder fra barneårene; de sad en på hver side af hende. Det var for dem, hun havde sunget, lod det til.

De rejste sig alle, da Rønnaug trådte ind. Magnhild lod hende se på klokken. Sandelig, den var ti! Magnhild havde længe været oppe. — Og sunget?

Pigerne fjærnede sig for at bringe kaffe, æg o. s. v. ind i spisestuen. Straks Magnhild så, de var ene, skyndte hun sig med at spørge Rønnaug, om hun vidste, at Grong var her. Rønnaug fortalte, hun havde netop mødt ham. „Ja," hviskede Magnhild, „han er på rejse efter sin søn. Tænk, han er flygtet med sin forlovede! Han er 20 år, og hun er vel 16!"

„Altså versene?" — „Var naturligvis af ham. Grong raser. Han havde jo villet opdrage ham til digter!" De lo begge. Gutten var virkelig overmåde begavet, fortalte Magnhild videre, og faderen havde for hans skyld læst alt muligt og havde rejst med ham i Tyskland, Frankrig, Italien, England. Nu skulde han få et indtryk af fædrelandets natur og folkeliv, og så — vips! — borte er han!

Grong hørtes i trapperne, så mere blev ikke fortalt. Men de fik et hvast blik, da han kom ind. Han gik frem og tilbage, gjemt i sit skjæg som i en skog og dulgt bag brillerne som et billede i en brønd.

Man satte sig til det sene frokostbord, hvor fruen forlegen-venlig modtog een for een. Præsten var nede i skolehuset i et møde.

Efter bordet, hvor Grong ikke oplod sin mund til andet end mad og drikke, gik han gjennem dagligstuen og gangen lige ud på trappen. Rønnaug gik tappert efter; thi hun vilde tale med ham. Han mærkede det og vilde komme bort, blev indhentet og måtte med hende gå bort over vejen. Men da han hørte, hvad det galdt, skreg han op: „Jeg er pinedød så kjed den lange kone og hendes kjedsommelige bestemmelse, at af mig får De ikke et ord! Jeg venter desuden på min skyds." Han vilde vende; men Rønnaug holdt ham leende og førte ham tilbage på æmnet. Men før hun fik fortælle, hvad han måtte vide, afbrød han:

„Hun har tørt hen ingen som helst bestemmelse; det er hemmeligheden! — Hendes sang? Tande har skrevet så ofte til mig om den sang. Nu har jeg hørt på den her i morges, — og veed De hvad? korrekthed, teknik, ren tone, ja vist; men ingen fantasi, intet gjennembrud, intet indhold, — hvor pokker skulde hun også have fået det ifra?

Havde hun haft fantasi, så havde hun haft energi, og med hendes sangmiddel, hendes tekniske sans været sangerinde, — enten der var en Tande til eller ej, enten hun havde været gift med Skarlie eller Farlie."

Trods den hårde og plumpe form kunde der være så vidt sandt i, hvad han sagde, at det var værd at få Magnhilds historie lagt helt til rette for ham. Grong kunde ikke modstå drag af et sjæleliv. Han blev lutter øre, glemte både sin vrede og sin skyds.

Han hørte om den Magnhild, som næppe gad klæde sig på, og som lod Skarlie gjøre og sige, hvad han lystede, men som, i det øjeblik Skarlie nævner Tandes og hendes navn sammen — d. v. s. bryder ind, hvór hun sidder gjemt

— straks flygter fra ham lige til Amerika! Der var kanske ikke energi i det?

Han fik høre om den Magnhild, som, stanset i det største, intet mere vilde. Forholdet til Tande blev lagt åbent: Grong kjendte det jo til dels fra Tande selv. Rønnaug troede det rigtigt også at fortælle ham Tandes brev; hun huskede det; thi det havde gjort et stærkt indtryk.

Hvilket indtryk gjorde det nu ikke også på Grong!

Hvad måtte det ikke have kostet denne mand i sin tid at opgive, hvad han først havde troet sig bestemt til? Og nu igjen at opgive sønnen? Hvor kunde hun og Magnhild have let ad sådant, — som de havde gjort det den samme morgen!

„Trøst i at tænke sig, at vor bestemmelse er større og mangfoldigere, end vi selv ser? Ja, for den, som viljeløst og blindt underordner sig den ukjendte styrelse! Jeg kan det ikke!" Han løftede sin knyttede hånd, men lod den stille synke. „Er det en forbrydelse at styre mod bestemte mål, sætte sin vilje, sit ansvar på det? Se det insekt der! Det går bent frem; det vil noget vist. Nu træder jeg det ihjel. Se så!"

Om lidt blev han ved: „De skulde have set min hustru! Hun ilede afsted med flagrende slør; øjne, tanker funkede. Hvorhen? Just som hun ved min hjælp begyndte at klare sine evner, sluknede hun. Stjærneskud!

Jeg havde en ven. Hvilken begavelse, og hvilken længsel! Hvor var han ikke skjøn! Nogle og tyve år gammel faldt han på en dansk skanse, næppe omtalt, næppe erindret. Stjærneskud!

Men hvilken omhyggelighed for tilværelser, som ikke vil eller kan noget! Hin fisker i nordlandene blev reddet, han alene, da en hel Bygd gik under. Og han fik leve i over 60 år, dum som den torsk, han drog op af havet.

For andres skyld? Til de medlevendes opdragelse? Til frugtbarhed for efterslægten? Jaja, trøst jer med det! For at jeg skal kunne det, må jeg selv se det, selv føle det. Muldvarpens liv i mørke og tilfældighed kan jeg ikke leve, selv med attest på, at engang skal det lyse op, nemlig hinsides. Jeg beundrer dem, som kan det!"

„D. v. s. foragter dem!" indkastede Rønnaug. Han så på hende, men svarede ikke.

Rønnaug vilde gjærne vide, hvad man nu skulde råde Magnhild til. Han svarede rask: „Til at arbejde!" — „Uden mål? Bare arbejde?" — Han stansede. „Jeg skal sige Dem eet, gode frue. Magnhilds ulykke har været den, at hun sit liv igjennem har fået alt, hun skulde have, hvert måltid, hver kjole. Havde hun været i strængt arbejde eller opdraget børn, så havde hun ikke hængt efter drømme." — „Altså arbejde uden mål?" gjentog Rønnaug. — „Der er så mange slags mål," sagde han grættent, og siden taug han. Det var åbenbart, at han havde løbet ringen rundt og stod atter i vrede over det, der var hændt ham selv.

De havde vendt om og var i den venlige bjørk-allee ved gården. Derfra hørte de sang, gik nærmere, stansede og hørte nøje på. Thi vinduerne var åbne, og hver tone kom klar og ligelig. „Jo, der er uskyld i den røst," sagde han, „det er sandt. Men uskyld er en passiv egenskab." De gik videre.

„Altså dog ikke bare teknik?" spurte Rønnaug.

Herpå svarede han ikke. Han var kommen i en anden tankerække. Idet de stod foran huset, stansede han: „Hun som jeg er vel bærere af halvfærdigt slægtsarbejde. Dog — hendes slægt dør jo ud med hende, — og min? — Nej, man kan blive gal af dette! Hvor er min Skyds?" —

Han strøg forbi hovedbygningen bag mod gårdsplad-

sen; Rønnaug langsommere efter. Skydsen var ikke kommen. Han brummede en del og slentrede op mod vognskjulet, som stod åbent, og hvor han så Rønnaugs vogn. Hun kom til, og han talte med hende om vognen. Den var dog for let til rejsevogn, mente han. Det ene forhjul måtte allerede være blevet beskadiget; thi det var aftaget. Altså beroede det på smeden, hvor længe damerne skulde blive her. Men han rejste straks; thi der — endelig! — kom skydsen.

Han tog let farvel, som skulde han bare om næste hjørne; han gik ind efter sit tøj. Rønnaug vilde dog vente, til han kom ud igjen.

Hun havde Godhed for ham. Det var kanske ikke så galt med sønnen, som faderen nu så det. Der var slig uro i Grong. Kom det ikke af, at han havde så mangeslags „begavelser", men ingen bestemt begavelse; hun havde just engang hørt ham bruge dette udtryk halvt i spøg om en anden. Men samlet i een hovedevne måtte det være, det følte hun. Så var det dog med Magnhild; men kanske var den for liden? Det tekniske? Ja, var dette hendes hovedevne, så kunde den vel søge sit udslag i sangen!

Klart blev det hende ikke. Og det var så trøstesløst; thi her skulde jo gives råd, tages beslutning. Hun bad til Gud for veninden og for ham, den mørke mand, som nu kom ud, fulgt af fruen, den eneste, han syntes at have sagt farvel.

„Hils så min gamle lærer," sagde han ned fra karjolen, idet han greb fruens hånd. „Sig ham, — — sig ham ingen ting!" han slog til hesten så pludselig, at skydsgutten nær ikke var kommen med.

Fruen sagde noget om, at han vist ikke var lykkelig. Hun blev stående og så efter ham. Da kom en kone den

samme vej op mod dem. Hun hilste smilende på fruen, idet hun gik forbi mod køkkenet. „Du fik solgt det?" — „Ja." — „Jeg kan se det på dig." Og vendt til Rønnaug sagde hun: „Den kone, kan De tro, gjorde Magnhild lykkelig i morges." — „Hvorledes det?" — „Jo, hun skulde til kræmmeren med sit håndarbejde; han er opkjøber for en kjøbmand i byen. I det samme kom Magnhild ned i køkkenet. Da konen fik se hende, hilste hun — hun har så godt for at snakke! — og gav sig til at fortælle og græde, græde og fortælle, hvor fattig hun havde været, men hvor godt de nu havde det, både børnene og hun. Magnhild har nemlig i flere år haft en håndgjerningsskole her oppe, og denne kone var en af de flinkeste. De kan tro, dette med håndarbejdet har grebet om sig; der findes knap nogen fattig her i bygden længer."

„Men Magnhild, — blev hun glad?" — „Hun blev så glad; thi snart derefter hørte vi hende synge. Og sidst hun var her — for en fire-fem år siden — kunde vi ikke engang få hende til pianoet."

Rønnaug hilsede på Miss Roland og sit barn, som netop kom. Noget senere vilde hun fra gangen gå ind i stuen; da sang det atter der inde. De to præstedøtre sang tostemmig med spæde røster, den ene noget uklarere end den andre. Det lød slæbende:

„Alt står i Guds faderhånd."

Døren stod åben. Den ene af pigerne sad ved pianoet, den andre stod ved siden; Magnhild sad foran dem, lænet til pianoet.

Der skinnede fred ud af den lille salme, fordi de havde fred, de, der sang den. De små gule hoveder over kjolekraverne gjorde ikke en bevægelse, pianoet næsten hvi-

skede. Men solskinnet over de broderede møbler og broderede overdrag gav samspil fra det fjærne.

Da de var færdige, fortalte den ene, at en rejsende dame havde lært dem salmen, og den andre, at frøkenen havde sat hendes stemme til. Magnhild gav uden at tale eller ændre stilling den ene hånd ud, som den nærmest stående tog.

Der hørtes røster udenfor; det var præsten, som kom, fulgt af flere mænd. De stilede lige på trappen, så Rønnaug gik ind. Snart hørtes det stampe i trappen; de der inde rejste sig, Magnhild gik hen til Rønnaug. Da holdt først hunden, så præsten sit mægtige indtog, og efter ham seg langsomt ind, mand efter mand, tunge, arbejdsslidte folk, en 6-7 gårdbrugere i den lille fjældbygd. Magnhild trykkede sig op til Rønnaug, der også veg lidt, så de blev stående foran det store, flordækkede spejl. Præsten hilste godmorgen først på fru Randon, så på Magnhild; han spurte efter deres befindende. Derefter kom bonde efter bonde, tog i hånd, gik rundt og tog alle i hånd, som var i stuen. „Kald mor ind!" sagde præsten til en af pigerne og rømmede sig. Fruen kom; atter bonde efter bonde hen til fruen, tog i hånd og tilbage igjen. Præsten tørrede sit åsyn, stillede sig foran den forskrækkede Magnhild, bukkede og sagde:

„Kjære Magnhild, bliv ikke bange! Vor lille bygds repræsentanter er i dag tilfældig samlede i skolehuset. Og der kom jeg til at fortælle, at du var her på gjennemrejse, og da var der en, som sagde: Hende skylde vi, at her kræves så liden fattigskat. Og da sagde flere det samme. Og så sagde jeg, at dette burde vi sige hende selv; deri var man enig. Du har vist aldrig fået tak, mit kjære barn, hverken her eller nede på Øren, skjønt der

nede er virkningen af dit arbejde endnu større og har derfra udbredt sig til bygderne på begge sider fjorden.

Kjære barn, Guds veje er uransagelige. Så længe vi ser dem i vor egen lille skæbne, er vi lykkelige; men når vi ikke ser dem, er vi såre ulykkelige." (Her brast Magnhild i gråd).

„Da du med kjælken i din lille hånd førtes frelst ned ad skreden, var det, for at du skulde blive til velsignelse for mange.

Forsmå ikke takken fra denne fattige bygd; den er en bøn for dig til den almægtige. Du veed selv, hvad han har sagt: Så meget som I have gjort for en af disse mine mindste brødre, have I gjort for mig. Måtte du føle det!"

Præsten vendte sig, og i samme højtidelige taletone sagde han til sin hustru: „Lader disse mænd blive trakterede!"

Han skridtede omkring iblandt dem med spøgende tale; men det drønede i huset af den. Jo mere bevæget Magnhild var bleven, des lykkeligere var han bleven.

Magnhild havde trang til at tale til præsten; thi var hun ikke kommen i hans hus, var intet af dette blevet gjort, hvorfor hun nu selv så ufortjent fik tak. Men hans voldsomhed holdt hende tilbage.

Mændene blev trakterede; de tog atter alle husets folk i hånd, og de fjærnede sig, førte af præsten, hvis stemme lød op til dem næsten lige fra skolehuset.

XIII.

Ud på eftermiddagen kom posten fra Øren, og med den et brev til Magnhild. Hun blev ræd og gav det til Rønnaug, som snart gav hende det tilbage med den besked, at dette kunde hun nok læse. „Her skal du få se, hvad din rejse har udrettet," lagde hun til. Brevet var fra den lange Lovise.

Kjære Magnhild!

Jeg skulde i dag op til dig efter det mønster, som du lovede at greje for os. Men så traf jeg Skarlie alene hjemme, og han var ikke rigtig — ja, hvad skal jeg kalde det, for jeg har aldrig set et så ulykkeligt menneske. Han sagde, du var rejst.

Jeg hørte siden, at det var med fru Randon, du var rejst, og saa tænkte jeg, at nu måtte du være på præstegården der oppe, og did op skriver jeg. For du må ikke rejse fra os, Magnhild! Eller også rejse, men komme igjen til os!

Vi har nok skjønnet, allesammen, at du ikke var lykkelig; men du har ikke villet tale; så har heller ikke vi. Men kan du ikke være hos os?

Hvor skal det gå os med det nye arbejde, som vi netop nu er komne ind på? Vi grejer os ikke alene. Og så sangen! Kjære Magnhild, mig og Marie takker så mange; det er jo nu vi, som står for det. Men vi veed alle, hvem vi skylder, at vi har vort gode udkomme, har det hyggeligt sammen og kan støtte, den ene den andre. Nu, du er rejst, kommer det så frygtelig på os, at vi vist aldrig har gjort dig nogen rigtig glæde, så du kjender os ikke.

Vi skulde kunne gjøre meget for dig igjen, kan du

tro, hvis vi bare fik lov. Rejs ikke fra os! Eller kom tilbage til os, når du har rejst!

Din inderlig, inderlig taknemmelige
Lovise."

Brevet havde en overmåde sirlig efterskrift af Marie:

„Jeg blev så bedrøvet, da Lovise fortalte mig det. Hun har mere fremfærd end jeg pukkelryggede stakkel. Hun har alt skrevet og sagt, hvad vi alle, ja alle tænker ved det.

Men jeg har den største grund til at skrive! Hvad var der blevet af mig i verden, om du ikke var kommen på skolen og havde fået mig flink i det, som just ligger for mig? Uden dig havde jeg været andre til byrde, eller jeg havde arbejdet uden glæde. Nu er det, som jeg er med på noget, som bestandig skal vokse. Ja, nu er jeg glad!

Så har jeg sagt det! Hvor ofte vilde jeg det ikke; men en turde ikke rigtig, for så blev du sky!

Vi kunde i grunden have haft det så godt sammen. Men kunde det ikke blive så endnu?

Din
Marie.

Efterskrift:

Du vil kanske tro, jeg mener, at du har overset os. Nej, det har du ikke. Du har været for tålmodig med os til det.

Men det lod, som alting var dig det samme, og menneskene med; det mener jeg.

Kan du ikke, som Lovise siger, komme til os? Vi skal slå os sammen om dig som en bisværm om sin dronning. Kjære Magnhild!"

Der er intet bedre udtryk for det, som nu hændte Magnhild, end at nye livskilder vældede op. Denne hjælp af det, hun aldrig havde tænkt anderledes på, end at det var tidsfordriv og vanegang, gjorde sin gjerning. Hun vilde dog prøve at fortjene denne hengivenhed; hun vidste nu, hvad hun skulde.

Hun gik og talte med Rønnaug ude på gården. Det begyndte at blive kvæld; hønsene var gået ind og satte sig just kaglende op; hjemmekøerne var hentede fra marken og drog forbi. Høduft slog dem nu og da i møde; thi der kjørtes i lade.

Rønnaug kjendte sig så sikker, at hun turde sige Magnhild, hvad samme post havde bragt, nemlig blade, som havde telegrammer fra München, at Tande var død. Det bevægede ikke Magnhild anderledes, end at de stansede en stund og længe gik tause; thi han havde jo altid været tænkt som noget fjærnt; han føltes heller nu nærmere. Og det, han nylig havde sendt hende til vejledning, blev dybere sandt.

Det næste, hun tog op at tale om, var heller ikke Tande, men Skarlie. Det blev dog måske rigtigst at sende bud på ham, så de kunde få opgjør, før hun rejste. Rønnaug var ikke utilbøjelig til at gå ind herpå; kun vilde hun, at ikke Magnhild, men hun skulde besørge opgjøret. Der var jo ikke mere at sige, end hvad Magnhild nu havde bestemt sig for.

Samtalen gik af og til, ligesom de selv. Alt husets folk var ude på høing; der var også Miss Roland med barnet. De vilde også selv did hen. Da kom der en gut ind på gården, blistrende, med begge hænder i lommen. Ved at se de to damer stansede han både gangen og blistringen. Han indtog stilling på højre fod; den venstre

satte han frem på hælen, idet han bevægede benet, så fodbladet stod og viftede.

Snart kom han nærmere. „Er det du, som hedder Magnhild?" spurte han i bygdens klingende dialekt. Han så på den rette, som også svarede ja. „Jeg skulde bede dig komme ned i pladsen vor, synstevolden; for der sidder en krop og venter på dig." —

„Hvad hedder han?" spurte Rønnaug. — „Det skulde jeg ikke sige," sagde gutten; han satte atter venstre fod frem, viftede med fodbladet og glante opefter låven. Så slog Rønnaug over i dialekten, idet hun spurte, om „kroppen" ikke kunde være låghalt. „Jagu' tør det hænde," svarte gutten og lo.

Da sprang Rønnaug hen til gamle Andreas, som netop kom fra låven med tom vogn for atter at kjøre ud; vognramlen voldte, at han ikke hørte hende råbe; hun måtte indhente ham. „Er det du, som har taget det ene forhjulet af min vogn?" spurte hun. — „Forhjulet af vognen?" spurte gamle Andreas; „er det taget af? — Stå stille, din tull!" råbte han, rykkende så hårdt i tømmerne, at den ene hest nu vilde bagover i stedet for før frem; thi det var en ung hest.

Men under dette var Rønnaug bleven klar i sin sag og havde forladt ham. På langsomt engelsk fortalte hun Magnhild, hvad hun troede at have opdaget: Gutten, som endnu stod der, skulde ikke høre det. Andreas kjørte videre.

Magnhild lo: „Ja, han er kommen. Dette er ham!" og vendt til gutten sagde hun, at hun straks skulde følge.

Rønnaug prøvede at få Magnhild til at blive og at tillade h e n d e at gå. Nej, Magnhild vilde gå selv. Hun var allerede på vejen, da Rønnaug råbte efter hende, at

hun kom efter om en stund for at se, hvorledes det gik. Den anden vendte sig smilende: „Det kan du gjærne!" —

En tid derefter gik Rønnaug bort over mod synstevolden. Hun vidste nok, at Skarlie intet kunde byde, som fristede Magnhild; men han kunde være ubehagelig, kanske rå. Forhjulet gav Varsko! —

Det var vel ingen, for hvem Skarlie var så modbydelig som for Rønnaug. Hun kjendte ham! Ingen uden Rønnaug kunde ane, hvad han alt havde prøvet med Magnhild, fejg som han var, for at smitte hendes fantasi, for at få hendes hæderlige følelse brudt. Magnhilds hyppige rødme havde sin historie.

Hvad var det, som bandt ham så til hende? Fra først af naturligvis håb, som slog fejl. Men siden? Præsten havde i går kvæld, da talen var om de katholske klostre, ytret, at Skarlie, — „som var en berejst og tænksom mand," — Skarlie havde sagt, at i klostrene bad munkene nat og dag for at bøde på, at det øvrige folk tit forsømte bønnen. Derfor betalte folket så gjærne til klostrene; det var kontant afbetaling på syndegjæld.

Ved dette havde Rønnaug siddet og tænkt: mon ikke Skarlie her havde skriftet sit eget forhold til Magnhild? Han havde hende på afbetaling!

Og så undte han hende ikke til andre.

Havde han bare været hård og utålmodig, så havde Magnhild øjeblikkelig forladt ham. Det var just ulykken, at han var fejg, og at han aldrig kunde helt opgive hende. Han var afbøjende, straks han havde været forsøgende, rigtig så venlig og interessant, straks han havde været ondskabsfuld. Og det var dette, som havde holdt det gående.

Under disse og lignende opgjør havde hun taget vejen over markerne for ikke at ses fra pladsen. Her var græs-

set ikke slået; hun trådte det ubarmhjærtig ned, men stansede foran en blomsterplet, hvis farve- og bladveksel hun måtte overskue. Da hørte hun stemmer. Foran hende var flere kjærr; igjennem dem skimtede hun de to, hun søgte.

Der sad Skarlie og Magnhild i græsset, han i skjorteærmerne og uden hat.

Halv ræd for Magnhild og uden den ringeste agtelse for h a m gik hun straks på lur. Hun skjultes ved, at hun satte sig mellem to kjærr; de to sås godt, da pladsen bag dem var åben.

„Så slutter jeg op nede på Øren, jeg og. Jeg rejser efter." — „Det må du gjærne. Men slut nu engang med alle trusler. For sidste gang: Jeg rejser! Jeg gjør det for at se og lære. Så kommer jeg tilbage og lærer andre." — „Kommer du så til mig?" — „Det veed jeg ikke." — „Å, du veed det godt!" — „Ja, jeg veed det kanske også. For har du ændret dig, kommer jeg nok til dig; men jeg tror ikke, du formår at ændre dig; derfor kan jeg gjærne straks sige, at jeg ikke gjør det." — „Du veed ikke alt, jeg vil gjøre for dig!" — „Nu igjen testamentet! Lad os komme bort fra alt sådant."

Hun sad og drejede en blomst, som hun så på. Han havde lagt den kortere fod ind under sig; ansigtet var sammentrukket, øjnene stak. „Du har aldrig skjønnet på mig!" — „Nej, det er sandt. Jeg har meget at takke dig for, som jeg har taget uden tak. Vil gud, skal jeg engang gjøre det." — „Kunde det ikke blive godt? Hvad vil du? Rejse? Vi skal rejse; vi har råd til det." —„Som sagt, lad os slutte med alt sådant." — Han sukkede, han tog sin snadde op og lagde pegefingeren over den. Den var fuldstoppet; han tog stikæsken frem. — „Når du kan røge, står det nok til redning," sagde hun. — „Å, jeg

røger ikke; det er bare gammel vane;" han sukkede sårt. „Nej, Magnhild, det er ikke så, at det står godt til med mig, hvis du rejser. For dette er det samme som at stænge mit hus og forjage mig. Folkesnakket vil blive for svært." Han så nu virkelig ulykkelig ud; Magnhild tog efter flere blomster; men hvis han ventede svar, så var det forgjæves. — „Det er ikke godt for den, som har en stærk natur," sagde han; — „djævelen vinder på en i mange stykker. — Jeg tænkte, du skulde have hjulpet mig. Jeg vil bare sige som så: hvis vi havde fået et hyggeligt hus og barn —". — Hun rejste sig hurtig op, så blomsterne gled af hendes fang. „Jeg siger: slut med alt sådant! En, som vil noget godt, begynder ikke som du. Og trods begyndelsen — — du kunde kanske endda have — — Men hvorledes bar du dig ad? Jeg siger: slut med alt sådant!" Hun gik et par skridt og kom igjen: „Nej, jeg fejlede ikke, den gang jeg gav mig til dig, for du lovede jo, at jeg skulde få leve og gjøre akkurat, som jeg vilde. Og jeg var et så uerfarent barn, at jeg slet ikke forstod, at da overlistede du mig. Men jeg fejlede, da jeg hørte, hvorledes det egentlig var, og så ikke straks forlod dig. Og ikke siden heller, men lod det gå! Men dette hænger sammen med så mange ting, — — og derom skal vi nu ikke tale. For nu gjælder det bare, at vi hver på vor kant gjør det godt igjen. Opgiv mig og prøv at gjøre din skyldighed mod andre."

„Hvad mener du med det?" Hans øjne plirede, og ansigtet spidsede sig. — „Jeg mener, hvad jeg har hørt, at du har overlistet andre her for fordelens skyld. Prøv at gjøre det godt igjen, — hvis du virkelig længes så til forbedring." — „Dette er ikke sandt. Det kommer dig desuden ikke ved." — „Nej, nej, så blir det vel med forbedringen derefter — i dette stykke som i andre! — — Ja,

så får du leve vel! Det blir, som jeg har sagt." Han så op og trak ansigtet sammen i et grin, så øjnene næsten kom bort under de stærke bryn. „Du kan ikke komme herifra, hvis jeg ikke vil!" — „Å." — „Desuden, har du tænkt over, hvad du gjør? Har du ret til det for gud?" — „Du veed, hvad jeg mener om den ting." — „Pyt! dette med de usædelige ægteskaber, det er rent ud vås. Der står ikke et ord om det i bibelen. Jeg har set efter." — Hun strøg just håret fra sin pande: „Så står det her da," sagde hun og vendte sig for at gå. Da begyndte Skarlie at rejse sig. Han var meget opbragt.

Så skyndte sig også Rønnaug op; for nu kunde hun blive set.

Pludselig stod de foran hverandre alle tre.

Rønnaug gik med blid, sød mine lige hen til Skarlie, tog ham hjærtelig i hånd og sagde på engelsk, at hun ret havde glædet sig til at se ham; han havde været så overvættes god mod hende tit. Og så begyndte hun at spøge; det var indsmigrende og kjækt på een gang: han måtte le og svarede noget, også på engelsk, så sagde hun en vittighed, som han kunde besvare snart lo de rigtig friskt. Indtrykket af den smukke, stærkt udviklede kvinde flyttede ham, før han vidste det, ligesom til et andet sted og spændte et nyt sæt tanker over hans sjæl. Spøgen blev altid livligere. Det gik på engelsk, som det morede ham at få tale; det morede ham også at få vise slagfærdighed; for den havde han. Hun holdt ham i et slags højere fortryllelse og gjorde ikke noget ublandet godt indtryk på Magnhild. Thi denne blev ræd ved at se de kræfter, hun rådede over. Hun syntes vinde sig om ham med sine blik, sin tale, sin udfordrende figur; men det gnistrede af hendes øjne under latteren: hun måtte kunne give ham en

ørfig! Der er samholdsmagt mellem kvinder, når de skal værge eller hævne hverandre.

Hun fik ham under den strømmende samtale til at hinke med sig rundt kjærret. Og da de stod på den anden side af dette, vendte hun sig mod det kjærr, som bagfra havde dækket hende, den gang hun lyttede. Der bøjede hun et par grener til side og spurte ham leende, om han ikke var kavaller nok til at hjælpe dem og trille hjem det hjul, som lå gjemt der. Han kunde dog umulig lade damerne gjøre det alene!

Han blandede uden videre sin latter i hendes, men rørte sig ikke til nogen hjælp. Han var i skjorteærmerne, sagde han; han måtte hente sin frakke, hvis han skulde følge med til gården.

Å! — Efter frakken kunde skikkes bud, og i skjorteærmer trillede man bedst, mente Rønnaug, — hun gav sig til at rejse hjulet alene, syngende: „Å-hoj!" Straks, hun fik det frem, faldt det på siden; „thi der måtte være to om det!" Hun bøjede sig ned efter det, og i denne stilling så hun op på ham med skjælmske øjne; de drog uimodståelig hans ned til hendes åsyn og yppige figur. Han tog øjeblikkelig fat. Hjulet blev rejst. De trillede det frem, stødende fra hver sin side, hun hoppende, han hinkende. Muntre ord og megen latter ledsagede færden. Magnhild kom langsomt. Hun fik et blik over Skarlies skallede Hoved; det lynede af lystighed og sejer. Men da det droges tilbage, burde det have efterladt to striber, brun-brændte over hans Ryg og Nakke.

Vejen var ikke ganske kort; han stønnede. Snart følte hun hans sveddråber over sine hænder. Desto hurtigere trillede hun. Hans sætninger blev til ord, disse til stavelser; han forsøgte at le for at dække forkommenheden. Endelig kunde han hverken rulle sig selv eller hjulet,

men lod sig falde i græsset, rød som en klase rågnebær, med øjnene stive i hovedet og vidåben mund. Han gispede efter luft og forstand.

Rønnaug råbte på gamle Andreas, der netop kom forbi på vejen med et hølæs, at han skulde komme did og tage hjulet. Så stak hun sin arm ind under Magnhilds, hilsede og takkede — altid på engelsk — så mange tusende ganger for den fortræffelige hjælp; nu kunde de rejse i morgen tidlig. — Farvel!

Oppe på vejen så de tilbage. På Andreas's stilling kunde de skjønne, at han spurte Skarlie, hvorledes hjulet var kommet did. Skarlie gjorde en vred bevægelse med hånden, som vilde han feje både hjulet og Andreas langt bort, eller kanske ønskede han dem samtidig et steds hen, hvor det i Norge ikke er ualmindeligt at ville hensætte sine mindre gode venner. De så ham vende sig modvejen; Rønnaug viftede straks med sit lommetørklæde og råbte et levvel henover. Det gav gjenlyd i kvælden.

Men de havde bare gået nogle skridt til, så stansede hun for at give resten af sin harme luft. Det skete i en strøm af ord, næsten hviskende; Magnhild hørte ganske få af ordene; men de, hun hørte, var fra tjenestepigetiden langs landevejen: de forholdt sig til det vanlige ordforråd som flodhester til fluer.

Magnhild drog sig tilbage. Rønnaug stirrede på hende rent vildt, fattede sig: „*You are right!*" — men der kom et nyt udbrud af harme, af forfærdelse; thi hun var jo nu mindet om den tid, da hun kavede fra sig, så godt hun kunde, nede blandt folkeafgrundens slimede dyr, i det mørke, der råder, og hvor slige som han der nede på bakken sad på randen og fiskede. — — — Hun tog ned i sin lomme efter Charles Randons sidste brev, som hun altid bar løst hos sig, til hun fik det næste, og hun tryk-

kede det til sine læber og brast i gråd og vedblev dermed, så hun måtte sætte sig.

Det var første gang i deres liv, at Magnhild havde set hende græde. Selv på dækket, da hun drog til Amerika, havde hun ikke grædt: nej, tværtom!

XIV.

De blev i præstegården i flere dager. Thi da det var fortalt, at Magnhild skulde med til Amerika, blev de gode mennesker så forskrækkede, at man måtte lade dem få tid til at gjøre sig mere fortrolige med det. Magnhild ønskede også at få være sammen med dem.

En dag gik alle damerne hen over vejen; Rønnaug og Miss Roland havde lille Harry mellem sig, så det gik ikke fort. Just for hans skyld gik alle godt af vejen for en stor rejsevogn, som kom efter. Thi det er ofte så, at man af omhu gjør bevægelsen med.

„Magnhild!" råbtes der fra vognen, inden de spadserende ret havde fået vendt sig mod den.

Magnhild så op; en dame i sort smilede over til hende. Magnhild sprang straks mod hende; kusken stansede. Det var fru Bang.

Fruen tog hende ind til sig og kyssede hende. En fed militær ved hendes side hilsede.

Fruen var mager; hun sad i en sørgedragt efter moderneste snit. Sorte perler, strøede over dragten, glimtede ved hver bevægelse; fra den opkrammede hat med bølgende fjer flød et sort slør ned og var slynget om halsen; hun så frem af en nat med funkende øjne; thi de

fik just i denne indfatning en fængslende glans. Vemodig hengivelse syntes ligesom at befale over åsynet, at drage i alle dets nerver, at bøje mundens smil, at smægte i dets øjne. „Ja, jeg er forandret," sagde hun mat.

Magnhild så fra fruen til den fede militær. Fruens øjne fulgte: „Kjender du ikke Bang igjen? Eller så du ham ikke?"

Han sad i et tifoldigt overdrag af fedme, som i svære puder; han indtog to tredjedeler af vognen; fruen sad trykket, thi hans ene skulder og arm dækkede hendes. Han så godmodig ud og ret tilfreds. Men når man så fra hans kjød-tunge åsyn og krop tilbage på fruen, så hun gjennemåndet ud — lige ud i den hånd, hun nu drog handsken af.

Bestandig følgende Magnhilds øjne strøg hun en lok, som var krøben frem, tilbage fra Magnhilds pande og lod hånden glide langsomt, lindt over hendes kind. — „De bærer sorg?"

„Det burde hele landet gjøre, mit barn." Lidt efter og sagtere: „Han er død."

„Du får huske på, at det har hast, hvis vi skal nå dampskibet."

Hun så ikke op ved ægteherrens ord: hun glattede på den lok, hun nys havde fået til side. Bang gav kusken tegn, vognen begyndte at gå.

„Jeg skal til Amerika," hviskede Magnhild, idet hun lod sig glide ned fra vogntrinet.

Fruen så efter hende, syntes dernæst at fatte i hele sit omfang, hvad det indeholdt, at Skarlies hustru skulde bort, langt bort, — hvilke forudsætninger det måtte have og hvilke følger. Thi hendes åsyn fik noget af den gamle glød, hendes legeme kraft: hun var i et nu oppe, vendte sig helt og viftede. Med hvilken ynde!

Manden lod ikke vognen atter holde. Han indskrænkede sig til at tage op efter hende med den ene hånd. Bevægelsen måtte være ledsaget af en formaning om at sætte sig; thi det gjorde hun straks.

Fjeren sås vifte lige ved hans skulder. Mere sås ikke; hun måtte have ladet sig glide.

ORDFORKLARJNG

Alt i eet, i eet væk. — Bjørk, Birk. — Blistre, fløjte. — Balle ind, svøbe ind. — Brot, Brudd, Larm. — Bærre (for di skuld), bare (for din Skyld). — Dilt, Trav. — Evje, Tilbagestrømning i Elven. — Forkommenhed, Knibe. — Efterhærming, Efteraben (i Tonefald, Fagter o. s. v.). — Greje, bringe i Lave. — Grej, flink, nem at komme til rette med. — Grætten, gnaven. — Heiter'n, hedder han. — Indrede, udstyre. — Kjælke, Haandslæde. — Kjærr, Krat, Buskads. — Knis, Fnisen. — Laave, Lade. — Laaghalt, lavhalt (med det ene Ben kortere end det andet). — Pejs, Ildsted. — Raagnebær, Rønnebær. — Skjor, Skade (Fugl). — Snadde, kort Tobakspibe. — Snild (S. 59), føjelig, eftergivende. — Stak, Skjørt. — Staur, Staver. — Stut, kort. — Saart, bittert, tungt. — Tull, Tosse. — Taalaa (ve'n), tale (med ham). — Vognskjul, Vognskur. — Væske, Taske. — Vaatte, Vante.

ET STYGT BARNDOMSMINDE

Jeg kunde være såpas som syv år, da det en søndag eftermiddag rygtedes på præstegården, at samme dag havde to mænd, der rodde forbi buggestranden i Ejridsfjord, fundet en kvinde styrtet ud over en berghammer, der hun var blet halvt hængende, halvt liggende lige ved havspejlet. De rørte hende ikke, før de havde prøvet at få ud af hende, hvem som havde gjort det.

Fem mils søvej til doktor og først indom hos far efter adgangsseddel til hospitalet! Hun lå uden hjælp over eet døgn, og kort efter at hun havde fåt den, døde hun. Forinden havde hun sagt, at det var Per Hagbø, som havde voldt det; „men," la hun til, „de må ikke gjøre ham noget ondt for det."

Alle vidste, der havde været et kjærlighedsforhold mellem hende, der tjente på Hagbø, og sønnen på gården; og de gløggeste skjønte straks, hvorfor han havde villet ha hende afvejen.

Jeg husker tydelig, da tidenden nådde frem; det var som sagt samme søndags eftermiddag, som hun var dræbt om formiddagen, midt på vakreste sommeren, i fuldt solskin og fuld glæde på gården. Jeg husker, hvordan det var, som lysningen sank, ansigterne stansed, fjorden blev

mat, skogen og bygden krøb sammen i skygge af hverandre. Jeg husker, at endnu dagen efter føltes det som indhug i al vant livsorden, jeg kjendte mig fri for at gå på skolen, arbejderne slutted op, ret som det var, og satte sig. Især kvinderne var lamslagne, de kjendte sig selv truet, det var tydeligt at skjønne, det blev også sagt. Kom fremmedfolk til gården, sa deres åsyn og bevægelse, at mordet tynged dem, og de så det samme i vore. Vi tog hverandre i hånden ligesom fjærnt fra; det var mordet, som var nærværende; hvad vi så talte om, så hørte vi mordet i røsten og ordlaget. Den sidste følelse om kvælden, den første om morgenen var, at alting stod ustøt, og at livets glæde var stoppet som viseren på en urskive ved bestemt klokkeslæt.

Men efterhånden ordned jo også mordet sig ind blandt alt det andre; dette udretted nysgjerrigheden og sladderen; de løfted det, de vendte det, de synte det og gned det så længe, til det bare blev det nyeste nyt. Snart kjendte vi forholdet mellem den myrdede og morderen ind i det mindste; vi vidste, hvem det var, hans mor vilde, Per skulde gifte sig med; vi kunde Hagbøfolket ud og ind, og deres slægt langt bagover.

Dengang dommeren kom til præstegården for at opta de første forhør, var mordet alene et uudtømmeligt samtaleæmne; men næste morgen, da lensmanden og et par mand til kom med morderen, så toges jeg af en ny følelse, jeg ikke før havde tænkt mig, — den allerstørste medlidenhed. En ung, vakker gut, godt voksen, finlemmet og heller liden, med mørkt, ikke stærkt hår, med tiltalende øjne, som nu var sky, med klar røst og over sit væsen et vist tække, næsten dannelse, en sammenhæng med livet og ikke med døden, med glæden, ja, munterheden ... jeg fik så ondt af ham, at jeg ikke kan si det. Både lens-

manden og de andre talte godt til ham, så de måtte ha samme følelse. Alene den lille, iltre skriver kom ud med endel svære ord, men som han med huen i hånd ikke gav svar til. Han gik der frem og tilbage på gården i skjorteærmerne — Dagen var meget varm, — med en flad klædeshue over sit kortklippede hår og hænderne i bukselommen eller i lidt uroligt arbejde med nogen strå. Gårdshunden havde fåt selskab, og disses leg og hønsene og os barn fulgte han med øjnene, som længtes han til samfund med os. Jentens ord: „Men gjør ham ikke noget ondt!" blev der aldrig ende på, hvor han gik, stod eller satte sig. Jeg vidste, han måtte halshugges, og jeg, som trodde, det skulde ske meget snart, fyldtes af rædsel ved at tænke mig h a m gå og si sig selv: om en måned skal jeg dø, og siden om en uge, så igjen om en dag, en time ... det kunde da ikke være til at holde ud. Jeg gled bagenom ham for at se nakken, han la just hånden op, en liden brun hånd, og jeg blev ikke siden kvit, at fingrene kanske kom imellem, når øksen faldt.

Han og vagten blev bedt ind for at spise. Jeg måtte se, om han virkelig kunde det. Jo, han både spiste og prated akkurat som de andre, og så længe tabte også jeg rædselen. Men ikke før var jeg udenfor og alene, så satte jeg tankekraften på det og syntes, det var svært, at hendes ord: „Men I må ikke gjøre ham noget ondt for det!" skulde så rent overhøres. Jeg måtte ind og si det til far, syntes jeg; men han, langsom og alvorlig, og skriveren, liden og væver, gik op og ned på gulvet i samtale — højt, højt oppe over min hjærteangst. Jeg smat ud igjen og nærmed mig trøjen hans, og den strøg jeg på.

Forhøret holdtes oppe på vort skoleværelse, min lærer var sekretær, og jeg fik lov til at sitte og høre på. Skriveren brugte ellers slig røst, at gjennem det åbne vindue

kunde hele gården høre; stakkaren måtte gjøre rede for hele den søndag, mordet var begået, hver time på dagen; han nægted at ha dræbt hende, nægted med største bestemthed: „Det var ikke han, som havde gjort det." I dommerens bråk var der ellers både gløghed og hjærtelag, han rørte Per til tårer; men tilståelse fik han ikke.

„Vi blir værende her længe, frue," sa dommeren til min mor, da første dags forhør var slut. Men ud på kvælden kom Pers søster på gården, og hun var sammen med ham hele den nat; de hørtes hviske og gråte og aldrig slutte. Om morgenen var Per blek og taus; for retten tog han alt på sig.

Det var gåt således til, forklarte han, at han havde stået i forhold til hende, og det havde moren haft meget imod; så en søndag, hun gik med sin salmebog i hånden til opbyggelse, mødte han hende i skogen, de satte sig ned, og han spurte, om det også var hendes agt at opgi ham som far til det barn, hun var frugtsommelig med; det var nemlig i denne sin store nød, at hun tydde til opbyggelsen. Hun svarte, at hun havde ingen anden at opgi. Han talte om, for en skam det blev, og hvor forarget hans mor alt nu var. Ja, det kjendte hun altfor godt til; hans mor var jo ond mod hende, og det var underligt af Per, han ikke tog hende i forsvar; han vidste jo bedst, hvis skyld det var, det, som var hændt. Men Per slog på, at hun havde nok føjet fler end ham; derfor agted han heller ikke at finde sig i, at netop han blev opgit som barnefar. Han la an på at få hende sint; men det lyktes ikke, hun var så snil. Så måtte han til alligevel. Han havde en øks liggende skjult i lynget, der han sad, og nu tog han den og klemte til hende i hodet bagfra. Hun blev ikke sanseløs straks, men værgred sig, mens hun bad for sig. Han havde ikke videre rede på, hvorledes det siden gik

til; han var selv blet som sanseløs. Om hele resten tog han mod den forklaring, som lagdes tilrette for ham.

Søsteren vented på gården, til han forgrædt og medtat kom ud fra forhøret; de gik atter afsides og hvisked. Jeg husker hende ikke anderledes, end at hun luted, og at hun gråt meget.

* * *

Det var vintertid, han skulde henrettes. Det meldtes med særdeles kort frist, alle fik travelt i huset; far skulde tale ved retterstedet, og provsten, den dødsdømtes sjælesørger, samt lensmanden skulde komme til os dagen forud.

Per og vagten og en ven, hans lærer i fængselstiden, skolelærer Jakobsen, skulde sove nede på den faste skole, som var husmandsplads under præstegården; mad skulde bæres ned fra os til ham og Jakobsen.

Jeg husker dem komme en formiddag i to baatlag inde fra Molde, provsten, lensmanden, militær og den dødsdømte. Men jeg måtte sitte på skolen og fik ikke heller senere på dagen lov til at gå derned.

Dette forbud gjorde det hele meget mere mystisk. Tidlig mørkt blev det med svart sjø mod halvhvid, sommesteds barføgen strand; skyerne var revne og jagende, vi gik og frygted uvejr. Så slog der pibebrand op af præstegårdsbygningen, de fleste af soldaterne kom styrtende op for at hjælpe til; den store brandstige blev hentet frem fra rummet under stabburet; den var usædvanlig tung og klodset, så de havde møje med at få den rejst, til far brød gjennem, bad alle gå væk og rejste den alene. Dette huskes endnu der i præstegjældet, ligeså, at lensmanden, en liden, spræk fant, tog en vasbøtte i hver hånd og gik op stigen, til han stod på græstørvtaget. Den svarte fjorden,

det urolige skydrev, truslen af morgendagen, luen og larmen, ... og så stilheden bagefter, å, så hviskende i stuerne og ude på gården, der flere gik og så ned til det rolige lys i den faste skole!

Der sad nu skolelærer Jakobsen med sin ven; de sang og bad sammen, hørte jeg af dem, som kom derfra. Pers familje kom om kvælden i en båt, gik op til ham og tog afsked; han skal ha været så frejdig i sin sikkerhed på næste dag at være hos gud og skal ha formanet dem så vakkert og navnlig bedt dem hjærtelig hilse deres mor og være god mod hende til det sidste. Nogle sa, hun var med i båten, men vilde ikke gå op. Dette var ikke så, ligeså lidt som nogen af dem næste dag var ved henrettelsen, hvad også blev sagt.

Jeg vågned om morgenen med slig beklemmelse og angest. Vejret var slåt om og blet godt; men det kjendtes så trykkende ligevel; ingen talte højt, og alle sa så lidt som muligt. Jeg skulde få være med og se på, skyndte mig derfor at finde min lærer, som jeg var tilsagt ikke at forlade. Begge præster kom ud i samarie, vi gik ned til sjøen og rodde den første del af vejen; den dødsdømte og hans følge var alt tat afsted og vented der, vi la til, for at gå sidste del af vejen frem til retterstedet, en kilometer eller så. Henrettelsen skulde foregå ved en korsvej, og der var bare een sådan, nemlig i Ejdsvåg, næsten en mil fra der, mordet var foregåt. Lensmanden åbned toget, så kom soldater, så den dødsdømte med provsten på den ene side og far på den andre, så Jakobsen og min lærer og jeg imellem dem, så en del andre og atter soldater. Vi gik varsomt på hålken, præsterne talte hele tiden med den svært bleke mand; hans øjne var blet så milde og trætte, og han sa ikke stort. Mor, der havde været så snil med ham og havde fåt hans tak for det, havde nu

sendt med en flaske vin, som han skulde styrke sig på; første gang min lærer rakte ham den, så han på præsterne, han vilde vide, om det ikke var synd. Min far nævnte Paulus's råd til Timotheus, og straks drak han sig en god slurk.

Langs vejen stod folk, som vilde se ham, og som derefter slutted sig til toget; deriblandt var kammerater af ham, som han sørgmodig nikked til; et par ganger løfted han også på huen, den samme flade, jeg så ham i første gang. Det var åbenbart, at kammeraterne havde godhed for ham; jeg så også unge kvinder, som gråt og ikke la an på at skjule det. Han gik med Hænderne sammen over brystet, ventelig bad han.

Vi skræmtes alle op af kaptejnens verdsligt drønende: „Giv agt!" da vi kom frem til stedet. Militæret stod opstillet i en åben firkant, som lukked sig, efter at den havde tat mod lensmanden, præsterne, den dødsdømte og nogle til; blandt disse var jeg. Her stod en stor, taus menneskeskare omkring, og over alle raged fogden i tresnudet hat og til hest. Da de soldater, som kom med os, efter adskillig brakende kommando var optat i firkanten, børjed handlingen med, at fogden læste op dødsdommen og den kongelige befaling, som ordned henrettelsen.

Fogden holdt lige foran det sted, der høvlede brædder var lagt over graven, og ved disses ene ende stod blokken. På den andre side af graven var en forhøjning rejst, fra den skulde nu provsten tale. Per Hagbø knælte på dens trin med ansigtet mod gulvet i sine hænder og tæt op til sin sjælesørgers fødder. Provsten var en dansk mand, en af de ikke få, som ved adskillelsen valgte Norge. Hans taler var dygtige på papiret; men de kunde ikke altid høres, og mindst når han var bevæget, hvad han meget let blev. Da skrek han de første ord ud meget

stærkt, men så trak han hodet ned mellem skuldrene, rysted det uden stans, mens han lukte øjnene og gav nogen kvalte lyd med små opstøt imellem. Et par fadermordere, som nådde ham til midt på Ørene — jeg har aldrig set deres mage, — slog op om det snauklipte hode med to dobbelthager under, og skuldrene slog op uden på dem igjen; ved lang øvelse fik han dem højere op end andre. Den, som ikke kjendte ham — for at kjende ham, det var at holde af ham! — kunde vanskelig bare sig for at le. Hans tale hørtes ikke og forstodes ikke, men den var kort; han måtte bryde af for bevægelse. Bare e e t skjønte alle, at han elsked denne unge, bleke mand, som han havde beredt til døden, og at han ønsked, alle måtte gå til sin gud så glade og trygge som han idag. Da han steg ned, omfavned de hverandre til afsked. Per bød nu min far hånden og flere efter ham, og stilled sig så hos sin ven Jakobsen. Denne vidste, hvad det betød; han tog af sig et tørklæde og bandt om Pers øjne, mens vi så ham hviske ind i hans åsyn og få hviskende svar. En kom for at binde Pers hænder på ryggen, men han bad om at få være fri; det blev han. Så tog Jakobsen ham ved hånden og leded ham frem; der Per skulde knæle, stansed Jakobsen, og Per bøjed langsomt sine knæ; Jakobsen bøjed sig ned med hans hånd, lige til hodet lå på blokken. Så drog han sig tilbage og folded sine hænder. Dette så jeg, og at en høj mand kom frem og tog Per over nakkemusklerne, mens en mindre drog ud en blank, overmåde bredægget, tynd øks af to sammenføjede håndklæder. Da vendte jeg mig bort. Jeg hørte kaptejnens frygtelige: „Presenter gevær!" jeg hørte en be „Fadervor", kanske var det Per selv, så et hug, akkurat som i en stor kaalrabi. Straks så jeg frem, det ene ben slog op i det samme, og et par alen foran kroppen lå hodet og gabte og gabte, som snap-

ped det luft. Skarpretterdrengen sprang frem og tog fat i tørklædeenderne, og efter dem kasted han det op i kisten til kroppen med et klask. Brædderne var lagt over kisten og hastigt løftet af, kroppen lå nu i den; derpå sænkedes kisten i graven.

Nu steg min far op på forhøjningen; ham forstod alle, og hans vældige røst hørtes på afstande, som endnu mindes i bygden. I ly af straffens egen tordentale advared han ungdommen for de laster, som gik i svang i bygden, for drik, slagsmål, hor og anden råskab; de må ha likt prækenen godt, for den blev stjålet på hjemvejen af hans samarielomme.

Selv gik jeg derifra så hjertesyg, ja, så forkommen af frygt, som skulde jeg være den næste, der henrettedes. Og jeg talte siden med mange, som nøjagtig havde hat samme følelse. Far og provsten spiste middag oppe i bakken hos kaptejnen sammen med de andre embedsmænd; men de kom hjem lige fra middagen.

Kan så ikke en og hver tænke sig min skræk, da jeg sad i en krog — ingen agted mig — og hørte provsten si til far og mor, at foran det hellige sakramente i fængslet havde Per sagt ham, at han ikke havde slæbt jenten til berghammeren eller stødt hende ud over den; vilde provsten, så skulde han si, hvem det var.

Men provsten svarte nej; „han havde bare med ham at gjøre!"

Siden hørte jeg, det var almen tale i bygden, at Pers mor var den, som havde fået ham til at skaffe jenten af vejen, hvis hun ikke vilde opgi anden barnefar; videre, at Per nok havde git hende et øksehug og kjæmpet med hende, men så opgit det og løbet sin vej derfra; derpå havde moren selv gåt derhen og fuldbragt gjerningen.

Det var altså for sin mor, han gik i døden, og det var

dette, søsteren havde fået ham til. Denne hemmelighed var det vel, som bandt ham og Jakobsen sammen i et saligt sværmeri og gjorde ham så elsket af provsten, — har jeg siden tænkt mig.

De, som repræsenterte gjengjældelsen, statens hævn på kongens vegne den dag, må jeg nævne — ikke ved navn, men ved karakter. Kaptejnen var en kraftfuld, livlig kar, han havde tat del i vore to sidste krige, men så lige glad med alt, som hed moral, at han endte med at bli anklaget for en forbrydelse, så oprørende, at jeg her ikke kan nævne den; han blev så vidt frifunden, men ingen tvilte om hans skyld. Fogden kom på ti års slaveri for bedragersk embedsførsel; han var skyldig, dengang han sad der ved middagen; det vidste min far. Lensmanden „bleiv" på sjøen, og da de skulde gå til hans regnskaber og papirer, viste det sig, at han havde bedraget omtrent halve bygden; ingen mand har været så bandet i sin grav på de kanter af landet, som han blev.

Dette var for over femti år tilbage. Siden er Norge blet et helt andet i alle retninger.

EEN DAG

I.

Man kaldte almindelig Ella: „hende med flætten". Men så svær flætten var, — havde den været båret af en, som var mindre godt skabt, mindre lys og frimodig, så havde næppe nogen lagt mærke til den; det muntre liv, den leved for sig selv der bag, var da forblet i tysthed. Og det, skjønt det var den sværeste flætte, nogen der i småbyen havde båret. Kanske den dog tog sig sværere ud, end den var, fordi Ella selv var liden. Hvor langt den rak, går det ikke an at si; den nådde et godt stykke neden for livet, et meget godt stykke også. Dens farve var ustø, og altså også unævnelig. Den faldt lidt i det rødlige; men der i byen plejed man at si, den var lys, og vi kan jo stanse ved det, såsom vi ikke har synderlig brug for mellemfarverne. Ansigtet udmærked sig ved sin hvide hud, var smukt formet med lige drag fra pande til hage, havde en kort, men fyldig mund og sjælden frimodige øjne. Hun havde i sin lidenhed en tæt figur, men noget for korte ben; for at komme så fort afsted, som hendes natur var til, måtte hun lægge sig til et rapt fodslag. Dette rappe førte hun ellers med sig ind i alt, hun tog sig for, og det var vel derfor, flætten kom til at ha det travlere end sædvanlig for flætter.

Hendes mor var enke efter en embedsmand, havde en liden formue lagt til sin pension og bodde i sit eget lille hus over for hotellet, lige ved byens torv. Hun var en stilfærdig en; manden havde været hendes bestemmelse, stolthed, lys. Da hun tabte ham, veg hendes livsmod; hun krøb sammen inde i religiøst grubleri. Men da hun ikke var magtsyg, lod hun sit eneste barn få følge sin egen natur, som ligned farens. Moren omgikkes ingen uden en ældre søster, som sad med en stor gård et stykke fra byen; men Ella fik ta ind kammerater fra skolen, båterne, skøjteløbene, skifarterne; det var forøvrigt bestandig de samme. Hendes valg havde en født forsigtighed, hendes livlighed dæmpedes af morens omgang og husets stilhed. Så det hørte til hende at være væver og grej uden støj, — nok frimodig, men med herredømme over sig selv, derfor agtsom.

Så meget underligere var, hvad som hændte hende, da hun var ved at bli voksen, sådan en fjorten, femten år. Hun fulgte et par veninder på en koncert, som byens sangforening og et par amatører gav for de fattige til jul. På den koncert sang Aksel Årø „sov i ro!" af Möhring. Som alle ved, bærer et dæmpet mandskor sangen ivej; det breder måneskin foran den, mere måneskin, og i det rodde Årøs røst frem med lange åretag. Røsten var en hel, rund basbaryton, som folk fandt stort behag i. Uden rift eller lyde kunde den spændes bent som en snor herfra til Wien. Men Ella hørte indeni denne likelige røst en anden, en medklang af svaghed eller smerte, og hun trodde, alle kunde høre den. En bevægelse inderst i den, en rørende fortrolighed, som tog hende om hjertet og sa: „Sorg! Å, sorg er mit livs lod! Jeg kan ikke for det, jeg er fortabt!" Før hun selv vidste af det, sad hun og vilde gråte. Noget mere indtrængende end denne røst

havde hun ikke været ude for. Fra tone til tone steg det: hun misted magten over sig selv og la ikke mærke til det. Han stod der nok så høj, slank, det blonde, bløde skjæg ned over brystet; hodet var lidet med store, tunge øjne, søsken til røsten; også øjnene havde noget inderst inde, som sa: „Sorg, sorg!" Dette tungsind i øjnene havde hun set før, men ikke vidst, hvad hun så, før nu, hun hørte røsten. Og gråten vilde frem. Den måtte ikke. Hun så sig om; ingen anden gråt; hun pressed tænderne sammen, trykked armerne ind til kroppen og knæene ihop, så det sved, ja, hun skalv. Hvorfor i al verden skulde dette netop hænde med hende og ikke med nogen af de andre? Hun putted lommetørklædet op foran munden og jog sine tanker ud til de yterste skjær, der hun havde set fyrtårnet blinke og atter slukkes og sjøen hver gang bli fuld af spøkelser. Men nej! De kom hjem igjen, de vilde ikke være der. Lommetørklædet, hænder, advarende øjne kunde ikke stanse den første hulk, den brød igjennem! Foran alles opskræmte øjne rejste hun sig, kom fort og behændig forbi og ud, der slap hun sig løs. Ingen fulgte, ingen turde kjendes ved hende. —

Du, som læser dette, skjønner du, hvor forfærdeligt det var? Har du været paa en saadan — jeg havde nær skrevet tavs koncert i en norsk kystby af halv pietistisk opdræt? Mandfolk er der næsten ingen af; enten ligger ikke musik for mandfolk i kystbyerne, eller de er her på klubben på et andet sted — ved billarden, kostbordet, i restaurationen, ved punchen og aviserne. Nogen af dem er kommet op et øjeblik og står borte ved døren; står som de, der hører huset til og vil se lidt på de fremmede. Eller der sidder virkelig et og andet stykke mandfolk på bænken, klemt ind i den spraglede skjørtebark som en afbrudt

kvist; eller der er klinet et par eksemplarer op efter væggen som efterglemte yterfrakker.

Nej, de, som møder frem til koncert, er byens harem'er. Haremernes ældre indvånere for at drømme om igjen under fager tekst og bevægelig musik, hvad de engang selv trodde, de var, og hvad de dengang trodde vented dem. På de baner er det harmløst. Deroppe er de i grunden bedre kjendt end hernede; slår også lidt kjøkkenlugt, lidt husgrin op i drømmene, — det forstyrrer ikke.

Haremernes yngre indvånere drømmer, at de er sådan, som de ældre trodde, de var, og at de nok skal nå lidt af, hvad de ældre ikke nådde. De har fiks besked på livet. I eet ligner begge aldre hverandre, de er af praktisk afstamning i små kår; de tuller sig ikke for langt væk. De har så fuldt på det rene, at den lysning, som falder over dem af større ånders tekst og toner, ikke helt ud er alvor, men en smule „på lissom" (ligesom).

Når derfor en enkelt tar det aldeles for alvor og gir sig til at tute, — du gode gud, i det private kaldes det tosseri, i det offentlige er det prostitution.

Ella havde prostitueret sig.

Hendes egen forfærdelse kjendte næppe mål. Af alle de piger, hun omgikkes, var hun den, som sidst tog til gråten; det var hun vis på. Hun havde vel så stor skræk som nogen for at bli set på og omtalt. Hvad i al verden var så dette? Hun holdt af musik, hun spilled piano; men særlig musikalsk begavet trodde hun ikke, hun var. Hvorfor skulde netop hun så besynderlig overvældes af hans sang?

Hvad måtte han tro om den halvvoksne tøs? Dette sidste plagede hende dybest. Herom turde hun ikke meddele sig til et liv. De flestes forundring stansed ved, at hun havde været syg; hun holdt sig også hjemme en tid

efter og var blek, da hun kom ud. Veninderne ærted hende, men hun lod det dø hen.

Den vinter holdtes flere barnebal. Det fjerde i rækken var hos „Arnesens på hjørnet", og Ella var med. Ballet havde nådd til at slutte anden française, da hun hørte det hviske: „Aksel Årø, Aksel Årø!" Og der stod han i døren med tre andre unge herrer bak sig. Husfruen var hans ældre søster. Disse fire unge herrer kom op her fra et kortlag; de vilde se på.

Ella kjendte, at hun blev overgydt af glødhede; hun kjendte tillige en svaghed i knæene, som vilde de slå kors. Hun forstod ikke rigtig, så ikke rigtig, men følte store øjne på sig. En fold i kjolen, som ikke faldt i linje med de andre, var hun dybt indi, da han stod foran hende og sa: „Det er da en dejlig flætte, De har." Røsten likesom overdryssed den med guldstøv. Han løfted hånden, som vilde han røre ved den, men istedet førte han den op i sit skjæg. Da han mærked hendes dybe undseelse, vilde han ikke stå der længer, men vendte sig.

Flere ganger senere følte hun ham; men han kom ikke mere hen til hende. De andre herrer tog del i dansen, Årø dansed aldrig. Han havde noget ved sig, som i sin art var det behageligste, hun vidste. En tilbageholden fornemhed, en stil i sin fremtræden, en hensynsfuldhed af den langsomme, dvælende slags, som vel også var den eneste, hun vilde ha forstået. Hans gang gav indtryk af, at han holdt halvdelen af sin kraft tilbage, og således i det hele. Han var høj; det lille, noget smale hode sad på en nokså høj hals, skuldrene var ikke svære; men aldrig havde hun før lagt mærke til måten at dreje hode og overkrop på eller vidst, at der kunde være noget, ja næsten musikalsk ved det.

Hvad herefter foregik, og rummet, det foregik i, flød

sammen i lys. Med een gang var det ikke længer så. Lidt efter hørte hun også: „Hvor er Aksel Årø? Har han gået?"

Han var ikke længe hjemme den vinter. Han havde været to år i Havre og kom netop derfra; og nu skulde han være to år i Hull.

Hidindtil var musikken for Ella en kjær øvelse; især havde hun elsket harmonierne og søgt dem. Fra nu af blev det melodien, hun gav sig hen til. Hun havde lyttet til klangen og prøvet sig frem i den; nu gik musikken over til at bli sprog. Hun talte selv i den, eller nogen talte til hende.

Foruden alle, som var i et selskab, var der fra nu af een til. Aldrig alene mere, ikke på gaden, ikke hjemme. Og flætten var blet det hellige tegn.

Ud på foråret mødte fru Holmbo hende på gaden. Ella kom fra præsten med sin salmebog i hånd. „Går De til konfirmation?" — „Ja." — „Jeg har en hilsen til Dem. Kan De gjætte fra hvem." Nu var fru Holmbo en veninde af Aksel Årøs søster og bestandig sammen med familjen. Ella blev rød og kunde ikke svare. „Jeg ser, De ved, hvem det er fra," sa fru Holmbo, og rødere blev Ella. Med et smil, som var nokså overlegent — og byens smukkeste dame havde overflod af dem — sa hun: „Aksel Årø skriver ikke gjærne. Nu fik vi første brevet, siden han rejste. Men i det brev skriver han, at dersom vi ser hende med flætten, så hils hende fra mig. Hun gråt ved Möhrings sang; det kunde I andre også ha gjort, skriver han."

Tårerne sprang Ella i øjnene. „Nå, nå," trøsted fru Holmbo, „der er intet ondt i det."

II.

To år efter, ud på vinteren, kom Ella rask opover fra isen med sine skøjter i hånd. Hun havde for første gang sin ny, tætsluttende jakke på; det var virkelig især den, som havde fåt hende ud. Flætten løb muntert op under den grå hue, den var tykkere og længer end nogensinde; den trivdes fortræffeligt.

Hun gjorde som altid et sving forbi „Andresens på hjørnet"; at se huset var nok.

Og just som øjnene traf huset, stod Aksel Årø i døren. Han kom langsomt ned trappen, han var hjemme igjen! Det blonde skjæg sirlig over sort pelsværk, skindhuen dækkede hele den korte pande, så den rammed ind øjnene, de store dragende øjne.

Begge så på hverandre, de måtte gå mod hverandre, forbi hverandre; han smilte, idet han tog til sin mørke skindhue, og hun — stansed og nejed som en skoletøs i kort kjole! I to år havde hun ikke stanset, ikke hilst anderledes end med hoved, ja, som enhver voksen dame; den, som er liden, holder mer end andre på denne forret. Men foran ham, som hun helst vilde være voksen for, stansed hun og nejed, som sidst han så hende! Omtåget af denne ulykke styrted hun op i en anden. Hun sa til sig selv: Se dig nu ikke om! hold dig stram, se dig ikke om! hører du! — Men på hjørnet, idet hun skulde svinge bort fra ham, vendte hun sig dog — og så ham gjøre det samme! Fra det øjeblik var der ikke folk til, ikke hus, ikke sted, ikke tid. Hun vidste ikke, hvordan hun fandt hjem, eller hvorfor hun lå på sin seng med ansigtet ned i puden og gråt.

Fjorten dage efter stort ungdomslag på klubben for Aksel Årø. Alle vilde være med, alle vilde byde sin af-

holdte kammerat velkommen tilbage. Han var vokset i deres savn. Fra Hull havde de også hørt, hvor uundværlig han efterhånden var blet i selskaberne derborte. Havde hans røst hat større omfang — den råded nemlig ikke over mange toner, så havde han nu været ved *Her Majesty's Theatre.* Så fortaltes der. På ballet skulde sangforeningen — hans gamle sangforening — atter synge sammen med ham.

Der var Ella med! Hun kom for tidlig, — bare fire før hende. Hun frøs af forventning i de tomme rum og halvåbne ganger, men mest indi salen, der hun engang havde „prostituert sig!" Hun gik i en rød balkjole uden noget smykke eller blomst; moren ønsked det så. Hun frygted at ha røbet sig ved at komme så tidlig; hun holdt til alene inde i et siderum og krøb ikke frem, før der var tændt flere lys, og duft og prat og stemning af instrumenter indbød. På ballerne nu og før er der den forskjel, at nu blir her straks livligt; det har sporten gjort; den har skabt større fortrolighed mellem kjønnene. Liden som Ella var, kom hun bort i mængden og så ikke Aksel Årø, før hun hørte flere hviske: „Der er han!" og en lægge til: „Han kommer hid til os!" Det var fru Holmbo, han søgte og hilste på; men lige bag denne stod Ella. Da hun følte, hun var opdaget, blev knoppen endnu rødere end dækbladene. Straks gik han fra fru Holmbo. „God aften!" sa han hel sagte og gav hånden ud, som hun tog mod uden at se op. „God aften!" sa han en gang til, end sagtere og mere nær. Hun kjendte et svagt tryk og måtte løfte øjnene; det skete med et undseligt bud fra troskyld og frygt, det hasted forbi dem alle, oplyste intet og forarged ingen. Han så ned på hende, mens han strøg sit skjæg; men enten han nu intet havde at si (han var jo ordknap), eller han ikke kunde si, hvad han vilde, — blev

alle tause med ham. Med det ham egne lempelige lag vendte han sig og gik, fangedes op af kammerater, og senere så hun ham bare af og til og altid på afstand; han dansed ikke.

Men det gjorde hun; alle var jo enige i, at hun var „søt" (det sagdes med respekt), og så var der den kvæld et nydeligt skjær over hende af glæden. Hvor Aksel Årø stod i salen, følte hun ham og havde sin stille jubel af at svinge forbi. Hans øjne mødte hende og fulgte hende; hans nærvær gjorde, at hun fandt alle og alting strålende.

Lænet mod dørkarmen sås en svær, staut kar danne tilsynskomité. Han kunde være mellem tredive og firti år, nærmere de sidste; et stormfaret åsyn, bredt skåret, men kjækt; sort hår, brun-grønne øjne, skikkelsen noget af en kjæmpes. Han var kjendt af alle i salen, Hjalmar Olsen, den djærve fører af landets største dampskib. Han mønstred alle, der dansed forbi, men fandt, at den lille i rød kjole vandt prisen; hende var det mest moro at se på. Både var hun ypperlig skabt, og hendes frejdige lyksalighed hopped over i ham selv. Da Aksel Årø rykked nærmere, fik Hjalmar Olsen også hver gang lidt af den forelskelse, som da strålte ud af øjnene på hende. Hver eneste dans var hun med. Hjalmar Olsen var høj nok til at få glimt af hende salen rundt. Også hun la mærke til ham, han blev snart som et fyrtårn på hendes sejlads. Men et fyrtårn, som havde hjærte for skibene, — således følte han nu, at hun var i fare derinde ved Peter Klaussons vest. Han kjendte Peter Klausson.

Hendes bitte små fødder tripped vals, hendes flætte hopped polkette, fødderne tre fjerdedels, flætten fire fjerdedels. Men Peter Klausson trykked hende for tæt ind til sin vest!

Derfor fandt han hende op, straks valsen havde slut; men det var ikke så let at akkordere sig en dans til; først næste vals var ledig, og den fik han. I det samme dette var afgjort, stimed alle frem mod tribunen; sangforeningen viste sig deroppe. Hun var hjælpeløs liden, Ella, når alle stormed på og pakked sig sammen; Hjalmar Olsen, som så hendes ulykkelige forsøg paa at få et Gløt, tilbød sig at løfte hende op på bænken, som løb langs væggen, de stod ved. Hun turde ikke; men han så i det samme andre klyve op, og før hun kunde hindre det, var hun selv deroppe. Netop i det samme kom Aksel Årø ind blandt sine kammerater og blev hilst med de allerlivligste håndklap af alle sine venner i salen, mænd som kvinder. Han bukked ærbødigt og tilbageholdent; men velkomsthilsnen vilde ikke slutte, før kammeraterne drog sig lidt tilbage, og han kom helt frem. Først istemte foreningen en af sine ældre sange; Årø tog op sin stemme jævnbred alle de andre, hvad man syntes godt om. Dernæst kom anføreren frem til pianoet for at ledsage en sang, Årø vilde foredrage alene. Sangen var komponeret af Selmer og alt på mode inde i hovedstaden; den blev sunget af mænd som kvinder; sidste strofes „hun" gjordes bare om til „han". Her var den aldrig hørt.

Allerede mens foreningen sang, havde Årø spejdet rundt i salen, og fra han så didhen, som Ella stod, havde han holdt øjnene der. Nu stilled han sig på den side ved pianoet, og under sangen så han uafbrudt derhen. Efter som den skred frem, gjennemlystes hans tunge øjne, hans skikkelse blev plastisk.

Jeg synger for een eneste,
om også alle hører på;
og bare denne eneste
kan sangen helt forstå.

Men I, som hører, styrk dens klang;
for var ej denne eneste,
som vakte nu min tonetrang,
da fik I ingen sang.

Er vejen ej den beneste,
forgrenet gjennem alle her,
så er den dog den eneste,
som kommer ganske nær.
Å, gode hjærter, styrk hvert ord,
så de må bli de eneste
i hele kjærlighedens kor,
som hun af hjærtet tror.

Hans røst var bedårende; et sligt elskovsbud havde aldrig nogen hørt. Nu var der flere end Ella, som havde tårer i øjnene.

De stod en stund, som vented de på et vers til, — derfor stilhed; men så brød der et bifald ud, som aldrig var hørt mage til. De vilde ha sangen op igjen. Men endnu havde ingen hørt Aksel Ärø synge noget to ganger efter hverandre. Så det måtte de opgi.

Ella havde aldrig hørt sangen, hverken dens ord eller dens tone. Da han begyndte den med øjnene didhen, trodde hun, at hun skulde tumle ned; noget så uhørt djærvt havde hun ikke anet. Han, ellers så ordknap, hensynsfuldt tilbageholden, synge dette over til hende, så alle hørte! Hvid som væggen, hun støtted til, fik hun slig åndenød, at hun så sig om efter hjælp. Lige bag hende, også oppe på bænken, stod fru Holmbo, magnetiseret, skjøn som en statue. Hun så ikke mere Ellas nød, end hun så klokken på byens torv. Denne absolute Udeltagelse kølned hende af; hun kom til sig selv igjen. De andres

nærvær, som havde været hende så forfærdeligt, betød jo ingenting, så længe ingen forstod. Hun hørte tilsidst på uden angst. Andet vers helt og holdent. Mere skjult, mere yndig kunde det ikke siges hende, trods alle hørte. Bare han ikke havde set på hende! Bare hun havde fåt gjemme sig!

Straks sidste tone slutted, hopped hun ned. Nede mellem alle skuldre fandt hun sin blufærdighed igjen, sin frydefulde drøm, sin hemmelighed i brudedragt og fest. Hvad var ikke hændt, og hvad skulde bli det næste? Rundt om tindrende øjne, jublende røster, klappende hænder, — var det ikke som fakler og hyldningsrop, var det ikke for hende med? Indenfor han og hun, — alle de andre udenfor.

Dansen begyndte straks, — og hun afsted! Hun afsted, som var alt til hendes ære, eller som var hun den eneste! Hendes kavallerer, den ene efter den andre, prøved at snakke med hende; men det nytted ikke. Hun lo, — lo dem op i øjnene, som var de gale, og hun alene forstod. Dansed, stråled, lo fra armerne på den ene og ind i armerne på den andre. Så da Hjalmar Olsen fik sin vals, var det, som han tog imod atten friske buketter og et „længe leve Hjalmar Olsen!" Han var mere end smigret. Da hun la sin hvide arm som hengivent barnesnak op efter hans sorte kjole, kjendte han, at han i grunden var lige uværdig som Peter Klausson. Han skulde så vist ikke plette hende; han holdt hende udadleligt langt ifra sig, og da han syntes, hun lo, og vilde opdage det lille menneskes leende åsyn etsteds nede ved sin vest, og da han på den ekspedition fik se mere, end han burde se (for han løfted hendes armer så skrækkelig højt), skammed Hjalmar Olsen sig og dansed videre med øjnene stift ude i rummet som en søvngjænger. Dansed i selvfølelse og henrykkelse frem

over stok og sten. Ella prøvde en og anden gang at nå gulvet; hun ønsked en sikrere fornemmelse af takt. Umuligt. Han besørged altsammen selv, både hendes og sin dans, både hendes og sin takt; hun nådde ikke gulvet uden på besøg; hele resten var en luftrejse. Deroppe fra hørte han hende le; det glæded ham, at hun befandt sig vel. Men han så hende ikke. De, han havde sammenstød med, glæded sig mindre, hvad som blev deres sag. Han var såre forbauset, da musikken stopped; nu først skulde de til at begynde for alvor. Men han måtte sætte hende af ved det ufrivillige stoppested.

Kort efter atter sang. Først af foreningen alene, så af den og Årø sammen, Griegs „landkjending". Endelig sang Årø til piano. Denne gang havde Ella gjemt sig blandt de bagerste. Men da disse bestandig stimed frem, blev hun stående alene. Derved befandt hun sig vel; hun så ham, men han så ikke hende; ej heller så han didhen, hun nu stod.

Hun kjendte ikke sangen, vidste ikke engang, at den var til, skjønt hun ved de første ord og toner hørte, at andre kjendte den. Naturligvis vidste hun, at hverken ord eller tone var af ham; men ligesom han forrige gang havde valgt, hvad som kunde nå frem til den, han ønsked at synge for, tvilte hun ikke på, at han nu gjorde det samme. Allerede de første ord: „Min unge elskov bærer slør," — dulgt kjærlighed kan jo ikke få et sandere billede! Det var atter til hende! At sløret løftes bare for ham, at det falder, straks nogen anden ser, — er det ikke så, det må bli mellem dem? At kjærlighedens hemmelighed ligner en helligdom, at i den gjemmes jordens højeste lykke, — hun skalv i gjenkjendelse! Tonerne skylled ordene over hende som kolde bølger; denne forståelse til blottelse isned hende. Hun gøs af angst og af fryd på een gang. Ingen så hende,

det var redningen. Hun frygted hvert nyt ord, før det kom, og hvert blev til ny skjælven. Med armerne trykket ind til barmen, med hodet bøjet over hænderne stod hun og bæved som i bølger. Og da andet vers kom med sin sidste linje, og især da den gjentoges, vilde den store gråt op — som engang før i samme sal. Hun stemmed mod af al sin magt; men mindet om, hvor dårlig det da gik, svækked modstandskraften; hun var lige ved at hulke, da sangen også nævnte det! Sammentræffet var for storartet, det skjød al bevægelse tilside, hun kunde istedet ha skoggerlet. Nu var hun aldeles, aldeles sikker! Således gik det til, at sangens sidste strofe fik hun i sin åbne sans, i sin jublende samfølelse — som et lynslag, som et knivstik lige ind til skaftet.

Sangen lød:

Min unge elskov bærer slør.
For mig hun løfter det og ler
af øjne, ingen anden aner,
de stråler, smelter, sværger, maner; —
men sløret for, straks nogen ser!

Alt godt, som to er ene om,
har tvefold ynde, hellighed.
At livets lange længsler mødes
i to, som sjæl i sjæl genfødes,
er største lykke, jorden ved.

Men hvorfor bærer hun så slør
og hulker i det uden lyd,
som skulde briste hendes hjerte?
Fordi det vævet er af smerte, —
i savn og angst er al vor fryd.

Et skræmmende, øredøvende bifald. De vilde, de måtte ha sangen om igjen; denne gang skulde Årøs fornemme modstand gi tabt.

Men han adlød ikke, og endelig opgav nogle det, andre blev ihærdig ved. I denne mellemtid skilte en del damer sig ud fra klyngen; de kom forbi Ella. „Så du fru Holmbo, som hun gjemte sig og gråt?" — „Ja, men så du hende under første sang? Oppe på bænken? Det var hende, han sang til hele tiden." — —

En kort stund efter — det kunde være klokken 2 om natten — piled en liden, tæt tilhyllet dame afsted gjennem gaderne. På hodeklædet og andet skjønte vægterne, at det måtte være en af baldamerne. Ellers plejed de at bli fulgt; men ballet var ikke slut, her var vist noget på færde, hun gik også så fort.

Det var Ella. Hun for netop forbi det forladte rådhus, som nu var gjort om til pakbod. De ydre mure stod igjen, men det indvendige vakre træværk var blet solgt og udflyttet.

Det er som med mig, tænkte Ella; hun piled så fort, hun kunde, frem til nætter uden søvn og dager uden glæde. —

Ud på morgenen blev Aksel Årø båret hjem af kammerater, døddrukken. Somme sa, at han havde tyllet i sig et ølglas med whisky i den tro, at det var øl; andre sa, han var blet en „kvartalsdranker", havde længe været det, men skjult det. „Kvartalsdranker" kaldes den, som med længere mellemrum m a a drikke. Hans far havde været det før ham.

Nogle dage efter rejste Aksel Årø i al stilhed til Amerika.

III.

Nok een fra ballet damped samtidig frem over Atlanterhavet; det var Hjalmar Olsen. Skibet fulgtes af en evindelig nordvest-storm, og når det blev aldeles for galt, drak han grog til. Men hver gang han gjorde det, undred han sig over, at da stod han ansigt til ansigt med et minde fra ballet; det var den lille rosenrøde, hende med flætten. Hjalmar Olsen fandt, han havde båret sig nokså *gentlemanlike* ad imod hende.

I førstningen tænkte han ikke større ved det. To ganger havde han været forlovet, og begge ganger var det gåt istykker; skulde han tredje gang til, måtte han giftes med det samme. Disse overlæg gjorde han nok, ja havde gjort dem ofte; men han gav ikke nøjere agt på sine egne tanker. En damper gjorde ikke mange døgn mellem havnene, og hver gang var der moro nok. Han gik til New-York, derfra til New-Orleans, han stak ned til Brasilien og opover igjen. Så nedover på ny og endelig derfra direkte til England og Norge. Men ofte undervejs, når han blev alene, og helst ved et glas grog, mødte han hende med flætten. Så mærkværdig som hun havde set på ham. Han blev god indvortes ved at tænke på det. At skrive brev holdt han ikke meget af, ellers havde han måske denne gang gjort det. Men da han kom til Kristiania og hørte af en mand fra byen dernede, at hendes mor lå for døden, tænkte han straks: jeg skal sandelig se ned til hende. Kanske vil hun finde det vakkert af mig, om jeg gjør det netop nu.

To dage derefter sad han foran hende i den lille dagligstue mod hôtellet og torvet. Hans svære hænder, mørke af hår og sol, strøg knæene, mens han smilende bøjed sig frem og spurte, om hun vilde ha ham.

Hun sad lavere end han; hendes fyldige barm og tætte arm var indspændt i en brun Kjole, som han så ned på, når han ikke så hende i ansigtet, der var så blegt og skjært. Hun følte hans øjnes vandring; hun kom fra sideværelset og fra dødens tanker; hun hørte et lidet ur ovenpå melde, at klokken var syv, melde det som en gjøg, og dette lille minde om alt, som her nu var forbi, ... det ene med det andre gjorde, at hun vendte sig fra ham med tårer i øjnene: „Jeg kan umulig tænke på sådant nu." Hun rejste sig og gik hen til sine blomster i vinduet.

Så måtte også han rejse sig. Kanske svarer hun mig senere hen, tænkte han, og disse tanker gav han ord, lidt kejtet, men nok så tydeligt. Hun rysted på hodet og så ikke op.

Han gik. Udenfor tog han gal vej, og da han vendte om og så huset igjen, det vesle dukkestellet, kjendte han lyst til at kaste det altsammen på sjøen.

Ud over natten vented han på dampskibet til Kristiania; Peter Klausson og et par andre kammerater hjalp ham med det, og det vared ikke længe, så havde de fundet ud, hvad ærind han var kommet i, og hvordan det var gåt ham. De vidste også, hvordan det var gåt ham to ganger før. Hjalmar Olsen drak forfærdelig til det, han døjed. Dagen efter vågned han på dampskibet i den største kval.

Kort efter fik Ella et godt skrevet undskyldningsbrev, deri han forklared, at han havde ment det vel med at komme netop nu; men først, da han sad der, havde han følt, hvor galt det var. Hun måtte ikke ha imod ham for det.

En måneds tid efter fik hun atter et brev; han håbed, hun havde tilgit ham. Han for sin del kunde ikke glemme hende. Mere stod der ikke. Begge brev tog Ella godt op; der var form i det, bestandighed også. Men ikke et øje-

blik faldt det hende ind, at hans indirekte tilbud skulde tas anderledes nu end før. Hun var rejst ind til Kristiania for at uddanne sig i pianospil og — handelsregning. Det sidste tog hun med, fordi regning altid havde ligget for hende, og fordi hun var blet usikker. Hendes mor var død; hun ejed huset og en liden formue; hun vilde prøve at hjælpe sig selv. Hun omgikkes ingen i den fremmede by; hun var vant til at drømme og lægge planer uden en fortrolig.

Fra Aksel Årø kom en forunderlig tidende. Efter at han i New-York havde sunget for et større selskab, havde en gammel rigmand indbudt ham til sig, og siden levde disse to sammen som far og søn. Så fortaltes i byen, længe før der kom brev fra Årø selv; men dette styrked rygtet i alle deler.

Senere fik Ella et tredje brev fra Hjalmar Olsen; han spurte i ærbødig form, om hun vilde ta det ilde op, dersom han afla hende et besøg, når han kom hjem. Han vidste, hvor hun nu bodde.

Før hun endnu var kommet på det rene med, om hun overhovedet skulde svare, læstes i alle norske blad, optat fra amerikanske, at Hjalmar Olsen havde med ualmindelig dygtighed og med fare for skib og mandskab i en orkan reddet passagerer og besætning på en oceandamper, som havde brudt propellen lige under Amerikas kyst. To dampere var strøget forbi uden at våge et forsøg, så forfærdeligt var vejret. Han havde holdt sig ved damperen i et helt døgn.

Det var en sjælden dåd, han der havde udført. I New-York og senere, da han kom til Liverpool, blev han fejret i sjømandsklubberne, fik ærestegn og adresser. Da han derfra kom til Kristiania, blev udmærkelserne mangfol-

dige. Stor og staut som han var, samled han let folkehyldest; det holdt på at ta stor stil.

Midt derunder søgte han Ella op. Hun havde gjemt sig vel, hun trodde så ringe om sig selv efter sit nederlag. På forhånd havde hans billede vokset en smule op i overnaturlig størrelse, og når han nu selv kom og hented hende ud med sig, var det, som hun fra stuekvalme atter kom ud i vind og solskin. Ja, hun kjendte lidt af den gamle selvtillid. Hans følelser for hende var de samme; det mærked hun snart, så hun studerte ham. Selskabslivets former havde han, og han tog med værdighed mod hyldning og opmærksomhed; førte ingen utidig tale. Hun havde hørt, at han gjærne tog sig et glas formeget; men hun så intet til det. En vakker kar, ja, en mand som få, — kanske en del slidt, men det var jo de fleste sjømænd. Noget ubestemmeligt ved øjnene var hun ræd, ligesom hans grådighed, når han sad tilbords. Sommetider skræmtes hun også ved det voldsomme i hans meninger. Havde hun været hjemme og kunnet spørge sig for! Men han skulde straks rejse og havde ytret i spøg, at når han nu fridde, så vilde han både forloves og giftes straks. Denne grejhed og hast likte hun. Også kraften, også myndigheden, skjønt hun frygted. Frygted og kjendte sig udmærket ved, at så megen kraft og myndighed netop bøjed sig for hende, og det nu, som alle bejled til ham.

Da fandt hun på noget, som syntes hende svært forstandigt; hun vilde i tilfælde sætte to vilkår: Særeje og aldrig rejse med ham. Om hans kraft og myndighed skulde falde på at bli ustyrlig, så var her sat en grænse, og hun kunde fra først af gi ham en fornemmelse af, at så liden hun var, hun agted at værge om sig og sit.

Da frieriet kom — det var i en teaterloge, — savned hun imidlertid mod til at si det. Hun bad om betænk-

ningstid. Det udtryk, han da fik, indgav hende rædsel — for første gang. Hun tænkte ofte siden på det. Istedenfor at følge dette umiddelbare indtryk, gav hun sig til at spekulere over, hvad som vilde hænde, om hun nu igjen sa nej! Hun havde jo tat imod hans venlighed, skjønt hun vidste, hvad som vilde komme. Vilkårene, vilkårene — lad dem få afgjøre det! Tog han mod dem, så skulde det så være, og da havde det vel heller ingen synderlig fare. Så skrev hun og nævnte vilkårene.

Han kom næste dag og bad om de nødvendige papirer, så skulde han selv ordne det, både det med særejet og det med kontrakten; han tog det altså som en forretning og syntes vel fornøjet.

Tre dage efter viedes de. Der var stor højtidelighed og stor tilstrømning; bladene havde nemlig varskuet. Hyldning og æresbevisninger bagefter, stads og taler, blandet med vittigheder over hans storhed og hendes lidenhed, — det holdt på fra fem eftermiddag til tolv, eet om natten i nokså blandet selskab. Da det led udover, og champagnen aldrig slutted, blev mange støjende og dygtig påtrængende. Deriblandt brudgommen. — —

Næste morgen kl. 7 sad Ella påklædd og alene i et rum ved siden af soveværelset, som døren stod åben til; derfra hørte hun sin mand snorke.

Ligbleg og stille sad hun, lam af nattens rædsel, uden tårer, uden følelse. Hun delte nattens hændelser i to: hvad der var sket, og hvad der var sagt. Hvad der var sagt, og hvad der var sket, — hun vidste ikke, hvad som var værst.

Denne mands attrå var hidset af dødeligt had! Første gang hun sa nej, havde han gjort det til sit livs mål at få hende til at sige ja, det fortalte han. Fortalte, at hun skulde undgjælde for det vanrygte, han var kommet

i, — en tredje gangs prostitution, som dette var på vej at bli! Hun skulde betale for alle, hun, som havde våget at sætte krænkende vilkår! Som en ting, som en tøjte skulde han behandle hende.

Hendes beregning skulde han brække halsen over på som på en ræke, — hun kunde bare understå sig til ikke at bli med ombord eller til at ville styre noget selv! — —

Så det, som var sket —! Skallen af en flue i et konglespind, ædt og drukket tom, det var, hvad hun tænkte på.

Men sådan havde hun omtrent kjendt det engang før! Å, gud, natten efter ballet! En løs fornemmelse af, at hin nat blev hun bestemt for denne, ... men hun kunde ikke klargjøre sig det. Derimod spurte hun sig selv, om det, der ikke lykkes for os, bestemmer dybere over os end det, som lykkes?

Tre, fire timer efter sad Hjalmar Olsen ved frokostbordet, tung og taus; men han brugte høflige former, som om intet var forefaldt. Kanske havde han været for drukken til at kunne gjøres helt ansvarlig; eller kanske var høfligheden beregning for at få hende med ombord på et besøg. Han bad nemlig om det, da han var færdig ved bordet.

Men hverken ved trusler eller lokking, hverken til ophold eller besøg fik han hende ombord. Rædslen redded hende.

Nogle måneder efter sad hun i sin fødeby i sit eget lille hus. Bladene gjorde kjendt, at hun ønsked elever i piano og handelsregning. Hun var da frugtsommelig.

En barndomsven af Aksel Årø kom til hende. Han skulde hilse hende så meget fra Årø og lykønske hende til hendes giftermål. Hun tvang tilbage den fremstrømmende bevægelse og spurte sagtmodig, hvordan Aksel Årø havde det. Jo, rent udmærket; han var be-

standig hos den samme gamle mand, som efterhånden var blet alt for ham. Dette var rigtig noget for Årø; det passed ham, at een var blet alt for ham. Og så havde han gjennemgåt en kur mod sit arvede onde; han trodde selv, han var blet helbredet. Hvordan levde så fru Holmbo, spurte Ella. Hun blev forskrækket, da hun havde sagt det; men der var en uvilkårlig bitterhed, som brød frem. Hun havde set fru Holmbo så mager og bleg; fru Holmbo savned ham vel, og det var for meget.

Vennen smilte: „Å, De har hørt det dumme rygte? Nej, Aksel Årø var bare mellemmand mellem hende og den, hun hemmelig elsked. De to venner bodde sammen i udlandet. For nogen måneder siden var vedkommende på en forretningsrejse i Kjøbenhavn, og fru Holmbo rejste også derned. Men der har vist længe været noget ivejen mellem dem."

Den kvæld gråt Ella længe, før hun sovned. Hun lå og strøk sin flætte, som hun havde draget frem over barmen. Ofte havde hun tænkt at klippe den af; men den var der endnu.

IV.

Hun fik en gut det første år og een til det næste. Så ofte hun var alene, deltes hendes tid mellem dem og informationerne. Manden yded så godt som intet til husholdningen, uden de korte stunder, han var hjemme. Da østes penger ud i flot liv med kammerater. „Ungerne" sendtes aisted til tanten så længe; „en kunde ikke gjøre fire steg i det fille-huset uden at gå gjennem væggen."

Så længe afsa også hun sine informationer; hun overkom ikke mere end at opvarte.

At hun ikke kunde være lykkelig, forstod alle; men at hun levde et liv i rædsel, havde ingen anelse om. I rædsel for det telegram, som meldte hans komme, om bare for nogen dage; i rædsel for, hvad da vilde hænde. Når han kom, våged hun ikke en eneste modsigelse, men viste ham og alle de samme frimodige øjne, samme raske lag med det dæmpede i, som gjorde, at hun kom og gik uden at bli lagt mærke til. Når han så var rejst, blev hun med een gang så overtræt efter dagenes og nætternes spænding, at hun måtte tilsengs.

For hver gang, han var hjemme, blev han mindre agtpågiven på sig selv, uvornere mod andre; men havde hun forstået, hvorledes mænd med hans udlæg af kraft i reglen er færdige omkring firti-årene (og der er mange af dem i kystbyerne!), så havde hun forstået, at netop dette var nedgangens tegn; han var langt kommen. Hende forekom han bare altid væmmeligere.

Han var lidet hjemme; det hjalp hende. Hun havde foresat sig, at hun og gutterne skulde leve udmærket; det hjalp hende også, men mest hendes rastløse arbejde og alles agtelse. Efter fem års giftermål syntes hun lige nydelig som dengang, syntes også lige frimodig og kvik; hun var så vant til at gjemme sig.

Da var hendes gutter den ene fire, den andre tre år, og de fandtes sjælden andre steder end ude på torvet — i snehaugerne om vinteren, i sandhaugerne om sommeren. Eller på landet hos tanten, deres „bedstemor".

Næst efter at stelle med gutterne var blomsterne hendes kjæreste. Hun havde en mængde af dem, som gjorde huset mindre, end det i grunden var. Gutterne kunde hun leke sig med; men blomsterne kunde hun tænke sam-

men med. Når hun gav blomsterne vand, følte hun stærkest, som hun selv pintes. Når hun tørred deres blad, længtes hun efter gode ord, snilde øjne. Når hun fjærned tørre kviste, unødige skud, når hun bytted deres jord, gråt det ofte i hende af savn, vælded det op i hende fra det, som ingenting fik.

Fem år altså var gåt, — da en dag det rygte for gjennem al by, at Aksel Årø var blet en rig mand; hans gamle ven var død og havde efterladt ham en stor livrente! Snart fortaltes også, at Aksel Årø for anden gang havde gåt igjennem kuren mod drankersygen; den første havde ikke været heldig; men nu var han helbredet. Man kunde se, som Aksel Årø var afholdt; for der var næppe nogen, det ikke glæded.

Onsdagen den 16de marts 1892, klokken fire eftermiddag, sad hun med et arbejde mellem sine blomster, da hun måtte se op mod hotellet. I anden etages hjørnevindue stod han, som hun tænkte på; han stod og så ned på hende.

Hun rejste sig, og han hilsed to ganger. Hun stod endnu, da han kom over gaden i mørk skindhue, sort silkevest med det lange blonde skjæg udover, ansigtet noget blekt, men øjet lysere af udtryk. Han banked på; hun kunde ikke få et ord frem, ikke røre sig. Men da han åbned døren og stod i stuen, sank hun ned på stolen og gråt.

Han kom langsomt frem mod hende, tog en stol og satte sig over for hende. „De må ikke forskrækkes ved, at jeg kommer så like til. Det var for morsomt at se Dem igjen." Nej, som det lød i dette hus, disse få dæmpede ord, hensynsfulde, fortrolige. Tonefaldet var blet fremmed, men røsten, røsten! Og at han ikke mistyded hendes svaghed, men hjalp hende over! Hun blev efterhånden

sig selv fra gamle dage, tillidsfuld, glad, undselig. „Det var så underlig uventet," sa hun.

Han la ærbødig til: „Det, som i mellemtiden er hændt, stormer da ind på en." — —

Stort mere blev ikke talt; han havde netop stået færdig for at gå ud, og nu kom svogeren. Han så på hendes gutter ude i snehaugen, han så på hendes blomster, piano, noter; han bad så om at få komme igjen. Det hele vared næppe fem minutter.

Men noget blev igjen i hendes forestilling, — noget som det sirlige blonde skjæg ud over silkevesten. Stuen var helliget, pianoet, noterne, stolen, han havde sittet i, ja, gulvtæppet, han havde gåt over; — endog i hans gang var der hensyn til hende. Hun kjendte det som medfølelse i hendes skjæbne, alt, han havde sagt og gjort.

Hun kunde intet mere ta sig for den dagen; hun sov næppe den natten. Men det, som foregik i hende, var heller intet mindre end at flytte noget ud i solen fra fem år tilbage — egentlig fra seks, — flytte det ud, som en tar blomster op af kjælderen, der de var sat hen i vinterdvalen, og bærer dem op igjen til våren. Herunder gjorde hun samme bevægelse, vist over tyve ganger: hun la begge hænder på brystet, den ene håndfladen over den andre, som for at holde brystet nede; det måtte ikke tale for højt.

Dagen efter gik deres samtale lettere. Gutterne kaldtes ind. Efter at ha set på dem et stund sa han: „Der har De noget reelt, der!" —

Inden kort var de så gode venner, han og gutterne, at han la sig på fire og var hest for dem og gjorde andre aldeles nye kunster, som de fandt forfærdelig morsomme. Og så bød han dem på en kjøretur til næste dag! Efter

et skarpt tøvejr havde der netop faldt en ualmindelig mængde sne; byen var hvid og føret på ny det ypperste. Før han gik, måtte Ella be om at få koste ham; gulvtæppet havde ikke været så rent, som det burde. Han tog kosten fra hende og gjorde det selv; men han havde desværre ligget på ryggen også, så hun måtte få lov. Hun kosted da hans fine jakke, gjorde det så let og net; men det blev aldrig godt nok. Heller ikke foran var han, som han burde være, han måtte ta kosten engang til; hun stod og så på. Da han var færdig, bar hun kosten ud i kjøkkenet. „Hvor morsomt, at De endda har flætten," sa han efter hende. Hun blev nokså længe borte og kom ind igjen fra en anden kant. Da var han gåt; gutterne sa, der var kommet nogen over efter ham.

Næste formiddag kjøretur. Først ud på eftermiddagen kom de tilbage; de havde været inde på bådshaug, et badested med hôtel og ypperlig restauration, derhen folk også gjærne valfarted om vinteren. Hans søsters yngste gut var med, og mens alle tre fulgte hesten hjem til „Andresens på hjørnet", blev Årø stående i gangen. Aldrig havde Ella set ham så oprømt; øjnene havde det lysende fra sangen, og så talte han, fra han kom, til han gik. Talte om den norske vinter, som han aldrig før havde set; hvoraf kunde det komme? I mange år havde han på sit repertoire en sang til vinterens pris, den gamle vintervise, som også hun kjendte: „Sommeren sovned i vintrens favn" — jo, hun kjendte den, — og først nu skulde han lære, hvor sand den var! Indtrykket på folket af vinteren måtte jo være afgjørende. Vinteren var næsten deres halve liv! For en sundhed og skjønhed — og for en fantasi den måtte gi! Han gav sig til at skildre, hvad han havde set i skogen idag; brugte ikke mange ord, men

billederne var klare. Talte sig bevæget og så derunder på hende som en henrykt.

Altsammen i eet øjeblik; han stod der jo i sine rejseklær. Men da han var gået, syntes det hende, at hun aldrig før havde fået se ham. En sværmer altså, — en sværmer ind i det dybeste, som aldrig røbed sig til daglig? Dette sværmeri var sangen bud fra? Derfor førte hans røst alle med ind i et andet rige? Hans tungsindige far, — når han vilde drikke, stængte han sig inde med sin violin, spilled og spilled, til han lå der. Havde også sønnen hat denne skyhed for folk, denne henrykkelse i sit eget sværmeri? — —

Gud ske lov, Aksel Ørø var reddet! Lige ud af sit sværmeri havde han set så på hende —! Nu først trængte det ind; hun havde været for optat af det ny ved ham selv. Nu først trængte det ind, — trængte ind med en stor varme, en betagende frygt og fryd, et glædesbud, som endnu bæved af tvil. Skulde hendes livs bestemmelse nærme sig —! Hun kjendte, hun blev rød, hun kunde ikke mere være stille, hun gik bort til vinduet for at finde ham igjen der, senere rundt for at søge, hvad hun selv skulde tro. Hvert ord af ham til hende, hver mine og rørelse, fra han første gang kom her, blev nærværende; men de syntes alle så vare, næsten sparsomme. Just det var ynden ved dem. Hans øjne havde nu tolket dem, og disse øjne svøbte hende ind, hun gav sig aldeles over i dem.

Pigen stak ind et brev; det var et julekort i en konvolut uden påskrift fra Aksel Ørø. Et af de sædvanlige julekort, forestillende en del ungdom på ski; nedenunder stod trykt:

„Den hvide vinter
har røde roser."

På den anden side med sirlig, rundt skrift: „I skoven idag måtte jeg tænke på Dem. A. A." Det var alt. — —

Men sådan er han; han siger ikke mere. Når han går forbi et vindue, deri et sligt kort står, så tænker han dog på mig. Og han tænker ikke alene på mig, men han sender mig en tanke. Eller tog hun fejl? Ella var beskeden; dette over for hende kunde dog vel ikke mistydes? Julekortet, ... var det ikke et forbud? De to unge par på det, og ordene, ... han mente dog vel noget med det?

Hans henrykte øjne kom igjen; de ikke alene indsvøbte, de kjærtegned hende. Hun husked ikke bagover, hun tænkte ikke fremover, bare ånded langt ud, levde. Endnu i den måneklare nat lå hun på sin seng — ikke bare lysvågen, men en gjennemskinnet. Nu, nu, nu, hvisked det. Havde hun holdt fast ved sit livs drøm, også da virkeligheden syntes så grusom, så havde hun stået sig; fordi hun var blet usikker på den, blev alt usikkert. Men jo større lidelsen havde været, des større skulde kanske saligheden bli! Hun sovned ind i noget kridhvidt, som hun tog over med i sine drømme; hun vågned mod lette, lyse skyer, som spredtes for de sammenstimende tanker om, hvad som vented idag. I natten var det blet færdigt altsammen; hun vågned med den fuldeste sikkerhed. Idag skulde det ske. Han havde ikke sagt eet ord; denne hans undseelse elsked hun højest af alt hos ham. Netop den var det sikre pant. Idag skete det.

V.

Hendes badning tog lang tid, hendes pleje af håret næsten længer endda. Op af sin kommode, som var den samme på samme plads, som hun havde brugt fra barn af, — op af dens nederste skuffe tog hun frem det allerfineste undertøj, hun havde båret. Båret bare een gang, nemlig på sin bryllupsdag — før vanhelligelsen. Aldrig siden. Men idag, — nu, nu, nu! Hvert stykke, hun tog på forresten også, det var, hvad ingen anden havde rørt. Hun vilde være som den, hun havde været i sine drømme.

Hun gik ind til gutterne, som var vågne, men ikke klædde: „Hør gutter, idag skal Tea følge dere til bedstemor!" Stor tilslutning — også af Tea, for det betød en fridag. „Mama, Mama!" hørte hun efter sig, da hun løb ned i kjøkkenet for at ta sig en kop kaffe, og så afsted. Først vilde hun ha blomster, så vilde hun afsi sine informationer. For nu, nu, nu —!

Ude på gaden husked hun, det var for tidlig at søge nogen. Så gik hun en tur uden for byen, den friskeste, lyseste, hun havde gået. Hun kom tilbage, akkurat som fru Holme åbned. Da Ella trådte ind, holdt „blomsterfruen" en kostelig buket i hånden, færdig til at sendes bort. „Den vil jeg ha!" ropte Ella, hun lukked døren bag sig. „De?" svarte fru Holme lidt mistroisk; buketten var meget dyr. „Ja, jeg! Jeg må endelig få den!" Ellas lille grønne pung var alt oppe. Buketten var bestilt fra byens rigeste hus, og fru Holme sa det. „Det gjør ingenting!" svarte Ella. Så megen ærlig tilbedelse af en buket havde den anden aldrig set, — og Ella fik den.

Derfra til Andresens på hjørnet; en af handelsbetjentene tog timer hos Ella i handelsregning; hun vilde si ham

af og få ham til at varsku hele det store parti. Hun bad ham om det med tændende øjne, og han lovde det med ild. Det lækreste røde shal hang lige foran hende. Det måtte hun ha over hodet idag, når hun kjørte ud; for at hun skulde kjøre ud idag, derom var ingen tvil! Andresen selv kom til, just som hun spurte på shalet; han så et snev af hendes blomster inde i papirpakken; „det var da dejlige roser," sa han. Straks brød hun een af og gav ham. Fra rosen så han bort på hende selv; hun lo og spurte, om han vilde slå lidt af på shalet; nu havde hun ikke fuldt så mange penger igjen. „Hvor mange har De?" spurte han. „Akkurat en halv krone for lidt." Han la selv shalet sammen for hende. — På gaden traf hun Cecilie Monrad; Ella spilled med en søster af hende og slap nu at trave lige til den andre Ende af byen. Alt lykkes for mig idag. „Har De læst om de to, som dræbte sig sammen i Kjøbenhavn?" spurte Cecilie. Jo, det havde Ella; frøken Monrad fandt, det var gyseligt. „Hvorfor?" — Jo, manden var jo gift. — „Sandt nok," svarte Ella; „men så elsked de!" Hendes øjne var et glødhav, Cecilie slog sine ned og blev rød. Da tog Ella hendes hånd og trykked den. — Der faldt jeg lige op i en kjærlighedshistorie, tænkte hun og fløj mer, end hun gik opover mod villabyen; hendes fleste elever bodde deroppe. På et tag så hun to stær, de første i år; tøvejret for nogen dage siden havde vel narret dem. Men ikke at stærene var forknytte; nejda, de elsked! „Mama, Mama!" hørte hun i det samme. Hendes gutter var det så tydeligt! Hun havde vel tænkt på dem, da hun så stærene. Så optat var hun af det, at hun kom for langt ud på vejkanten; derved trådte hun på en fjældstump, som bikked op; hun havde nær faldt. Men under fjælen var der vår; der stod nemlig igjen fra tøvejrstiden — jamænd var det løvetand!

Så lej den kan bli længer ud på sommeren, — som første mand er den velkommen! Hun bøjed sig ned og tog blomsterne. Hun putted dem ind til roserne; løvetanden så fatteslig ud der; men de første i år og fundne idag!

Herefter var hun aldeles overgiven. Hopped ned over bakkerne, da hun var færdig; hilste kjendte, halvkjendte lige, og da hun atter så Cecilie, la hun blomsterne fra sig, laged en snebold og sendte hende i ryggen.

Hjemme fik hun gutterne indpakket og i slæden sammen med Tea. „Mama, Mama!" ropte de og pegte op mod hôtellet; der stod Aksel Ærø og hilste.

Straks efter kom han over. „De er nok rent alene?" han gik fremover til hende. — „Ja;" — hun stelte med blomsterne og så ikke op, for hun skalv. — „Er her fødselsdag i huset?" — „De mener for blomsternes skyld —?" — „Ja. Det var da dejlige roser! Og de der i glasset? Løvetand!" — „De første i år." Han så ikke på dem. Han stod og famled, som betænkte han sig på noget. „Får jeg lov at synge for Dem?" sa han endelig. — „Ja, kjære —!" hun forlod blomsterne for at åbne pianoet og skrue stolen ned — og drog sig beskedent tilbage. Efter et længere og dæmpet forspil begyndte han på „solfaldssangen" af Ole Olsen, helt stille, ja, som han havde talt og været, siden han kom ind. Ingensinde havde han sunget skjønnere; hans sangkunst var blet så meget større. Men i røsten var samme, nej, endnu trøstesløsere smerte end den, hun havde hørt første gang. „Sorg, sorg, — å, jeg er fortabt!" — hun hørte det igjen så grangivelig. Da han slutted første vers, sad hun foroverbøjet og gråt; hun havde ikke engang forsøgt at lægge bånd på sig. Det hørte han og vendte sig; — lidt efter følte hun ham røre ved flætten, ja syntes, han kyssed den; han havde

i alle fald bøjet sig helt ned over hende; for hun mærked hans ånde. Men hun løfted ikke hodet; hun turde ikke.

Han gik bort over gulvet. Kom igjen, gik atter bortover. Da stilned det i hende, hun sad urørlig og vented.

„Skal jeg få lov at kjøre Dem en tur idag?" hørte hun. Hele dagen havde hun vidst, de skulde kjøre sammen, så hun blev ikke forundret. Ligesom det nu var gåt i opfyldelse, kom det andre. Altsammen. Hun så op gjennem sine tårer og smilte. Han smilte også: „Jeg går efter hesten." Og da hun intet svared, gjorde han det.

Atter bort til blomsterne. Hun havde altså ikke fåt gi ham dem. De par stykker løvetand vilde hun kaste væk. Som hun løfted dem op af glasset, faldt de ord hende ind: „Der har De noget reelt, der." Ordene var så vist ikke sagt om løvetanden; men de havde meldt sig ofte siden; det var ikke underligt, de meldte sig nu. Hun lod løvetanden stå.

Årø blev længe borte, mer end en time. Men da han kom, var han stort oprømt. Han sad bag på en flot dameslæde i den elegante skindbesætning fra igår, den kostbareste, hun havde set, hilste ind med pisken, talte og lo med både barn og voksne, som samled sig om ham, mens hun fik på ytertøjet. Det var snart gjort; hun havde ikke meget, trængte det heller ikke.

Han rejste sig straks, hilste, tog mod hende, pakked hende ind og satte afsted i trav. Under det bøjed han sig ned og hvisked: „Som De var snild, der vilde ta med!" Hans røst var så varm, men hans ånde var en anden end sidst. Straks den prægtige hest havde sagtnet farten, bøjed han sig atter forover: „Jeg har pr. telefon bestilt lunch på Bådshaug. Den står færdig, når vi kommer frem. De har vel ikke noget imod det?" Hun drejed på sig for at vende hodet opover mod ham; de næsten

mødtes: „Jeg har glemt at takke Dem for kortet igår." — Han blev rød: „Jeg angred på det bagefter," sa han; „men i det samme jeg så det, måtte jeg tænke på Dem; som De passer herude!" Nu blev hun rød og drog sig tilbage. Da hørte hun lige ved sig: „De må ikke bli vred. Det plejer at gå så, at når vi skal rette på en dumhed, så gjør vi en til." Hun kunde nok ha lyst til at se hans øjne, mens han sa det der; men hun turde ikke. I alle fald var det mere, end han havde sagt hidindtil. Ordene faldt som i dun. Før i dag havde hun nær mistydet hans tilbageholdenhed, — men hvor gjorde den ikke alting skjønt; hun tilbad den. „Om en stund kommer vi ind i skogen; der skal vi holde og se os om," sa han. Der, tænkte hun! Han kjørte på i raskt trav; hun fryded sig, fryded sig. Solen tindred på sneen, luften var varm, hun måtte løse på hodeklædet, og det hjalp han hende med. Atter kjendte hun hans ånde; der var noget — ikke af tobak, finere, behageligere, men hvad var det? Det ligesom svared til ham selv. Hun befandt sig så vel, med slig overflod af lykke i landskabet, de nu kjørte frem i, og som blev bestandig vakrere. Til den ene side af vejen fjældene, de hvide fjæld, som solen gav rødligt skjær; fremfor fjældene hejer, tildels skogbevokste, og mellem hejerne lå gårder. Snart slutted gårderne, og det blev skog, bare skog. På den andre side af vejen havde de hele tiden havet, men mellem dem og havet flade strækninger, kanske myrer. Havet selv gråsort mod snejarden; det talte ind fra en anden kant af livet. Om evig uro, salt alvor, bare protest på protest mod sneidyllen.

I tøvejret havde grener, stammer, gjærder været våde; den første sne, som da kom, var også våd af sig og klæbed godt fast. Men da så dette frøs sammen og sneyret blev ved lige overvældende, danned sig figurer over de

første stivnede former, som en sjælden får se magen til. Tyngden i den første våde sne gjorde, at den seg nedover, hæfted ved en eller anden ujævnhed og der samled sig; eller gled ind under grenene eller ned på begge sider af gjærdetoppene. Når dette nu øked sig i fyk og stille, så kom de snodigste dyr frem, — hvide katter, hvide harer, som klored op efter trælæggene med krum ryg og strakt forkrop, eller som manøvrerte under grenene, eller som skjød ryg oppe over garstaurene. Lådne hvide dyr, ofte så store som måren, men endog så store som gaupen, ja, tigeren. Dernæst alle slags smådyr, hvide mus, røjskatter, opover og nedover og bortover. Og alle slags rariteter, posemænd, som hang efter benene, pjerrot'er, nisser, oppe på garstaurenes yterste Spidser, mandslinger med rygsækker; eller en henslængt hue, en natkappe, et dyr uden hode, et andet med hale af uhørt længde, en stor vått, en omvendt vandkande. Sommesteds bart, sort løvværk som forsiringer på den hvide væg, andre steder svære snefang i nåletræerne med grønt over og under, magtfulde farvemængder mod hverandre.

Årø holdt stille; de steg begge af.

Da jog en helt anden indtryksrække frem. Lige ved dem lå en gammel fyr af en stamme, halvt væltet i livets leg. Men drømte han ikke nu i vinteren den skjønneste drøm, nemlig, at han var ung? I overgiven opbygning af snehvid herlighed havde han glemt al værk og brøstfældighed; skjult var mosen i hans hud, rodens råddenskab var overbredd, sårene efter de tabte grene usynlige. En skrøbelig grind var tat af og stod lænet til gjærdet, brusten og ubrugelig. Også den havde vinterens kunstnerhånd søgt op og fornyet; nu var den et arkitektonisk mesterværk. De hældende, mørke gjærdestolper var unge dandyer med hatten på skakke og muntre miner. De

gamle skiddengrå, mosædte garstaurer, — paradiset kan ikke drømmes bag en skjønnere indhegning! Deres svaghed var i opstandelsen blet deres styrke, sprækker og kvister i veden sneens ypperste bygningsgrund, hvert hul stoppet med en skydot af himmelske krystaller; vansirende ujævnheder lige fra den tid, de kløvdes, var nu kysset og dækket, lunet og smykket, alle fejl optat med i de hvides samfund.

En segnende løe neden for vejen, en vel aftjent moderfavn for løv og torv, — også opsøgt og overgydt ødslere end verdens rigeste brud. Af himlens eget fang drysset fuld til sådan overdåd, at sneen hang i hvide faner indtil over en halv meter ud over taget, somme steder foldet op igjen med høj kunst. Den gråsorte væg ind under fanerne så derved ud som gammel persisk vævning; hele løen var færdig for at stå ind på scenen i et Shakespearsk drama. Bergene bak, hejerne foran, begge glødende i solen som engang i gydningens Hoseanna.

Ella hørte idelig fra det fjærne to spæde: „Mama, mama!" ind i alt dette. Da hun skulde se sig om efter sin følgeslager, sad han på slæden, helt betagen, mens tårerne randt ned over hans kinder.

Så kjørte de videre, men langsomt. „Jeg husker denne sølede vej," sa han; røsten lød så vemodig. „Træerne skygged, så den sjælden blev tør; men nu er den da fin nok!" Så drejed hun på sig og løfted hodet mod ham: „Å syng lidt!" Han svarte ikke straks; hun angred, hun havde bedt; men så sa han: „Jeg tænkte på det, men så kom der slig bevægelse over mig. — Sig nu ikke noget på en stund, så kanske jeg kan. Den gamle vintervisen nemlig." Hun forstod, han kunde ikke synge, før det blev rigtig sandt for ham selv. Slike tause sværmere, tænkte hun, blev kræsnere på det, som var ægte. Det meste var

dem ikke ægte nok. Derfor vilde de så gjærne beruse sig også, de vilde bort, de måtte skabe sig en verden for sig selv. Ja, nu sang han:

Somren sovned i vintrens favn,
vintren rejste sig, rækked til,
„rolig," sa han til elvens spil,
„rolig," sa han til gård og havn.
Tause blev de så, skogerne.
Hjemme hørtes kun slogerne.

Al den ting, som var somren kjær,
fint forvartes til næste gang;
hvile fik det for al sin trang,
markens spirer og vand og trær,
Gjemtes som kjærnen i nøtterne.
Mulden smuldred om røtterne.

Alt, hvad somren af sygdom led,
pestfrø over dens liv og frugt,
vintren dræbte i frost og flugt, —
vågne skal hun i fjældblå fred,
toet af sneen og vindene,
hilset af sundhed i sindene.

Over den sovendes høstgrå bryn
vintren strødde så fager drøm,
stjærnehøj, hvid-hvid i nordlys-strøm
bar den hende fra syn til syn
gjennem de lange døgnene
frem, til hun opslog øjnene.

Han, som skjældtes for ond og vred,
lever for det, han ej får se;
han, som skjældtes for morder, han
skjærmer og tor hvert år vort land, —
gjemmer sig så i fjældene,
til det blir kaldt om kvældene.

De mange små dombjælder fulgte sangen som et spurvekvidder; hans røst ljomed mellem træerne, menneskeåndens gudstjeneste i de hvide ånder.

Een dag, følte Ella, betalte for tusen. Een dag gjør det samme, som vintervisen fortæller, vugger en træt sommer, dæmper dens sygdomsspirer, smuldrer mulden for den ny, gjør nerverne stærke og den mørkeste tid lys. I den samles alle vore lange drømme. Hvad skulde der ikke blet også af hende, så liden hun var, om hun havde fåt mange slige dager? Hvad kunde hun så ikke blet for gutterne sine? —

De kom frem til en lang, hvid bygning mellem to fløjbygninger, alle af træ. På tunet stod mange slæder med opspændte skjæker; her var altså flere selskaber komne. En staldkar tog mod deres hest; den tjener, som skulde opvarte dem, en tysker, var straks ved hånden for at hjælpe dem, og en barhodet mand med jovialt ansigt kom til; det var Peter Klausson! Han syntes at ha ventet dem og vilde endelig hjælpe Ella af med tøjet. Men han lugted af kognak, eller hvad det var; for at bli ham kvit spurte hun efter det værelse, de skulde spise i. De blev vist ind i et varmt, koseligt rum med opdækket bord; Årø hjalp hende der af med tøjet. „Jeg holdt ikke ud Peter Klaussons ånde," sa hun. Da smilte Årø.

„I Amerika har man råd for slikt." — „Hvad mener De?" — „Man tar noget, som gir anden ånde." — Lidt

efter bad han om undskyldning for, at han måtte ordne et og andet. Hun var altså alene, indtil der banked på; det var atter Peter Klausson! Han så hendes forundring og smilte: „Vi skal nok spise sammen," sa han. — „Skal vi det?" Hun så på bordet; der var dækket til fem! — „Har De nylig hørt noget fra Deres mand?" — „Nei." — Lang pause. Er Peter Klausson selskab for Aksel Årø? Hendes mands bedste ranglebror? Årø, som bare vil ha det, der er ægte? Men med det samme, hun havde tænkt det, måtte hun medgi, at Peter Klaussons umiddelbare natur var fuldkommen sanddru, hvad han så forresten var.

Tjeneren bar ind en kurv med vin, men lukked ikke døren efter sig, før han udenfra havde løftet ind mere, nemlig champagne i is. „Skal vi ha så megen vin?" spurte Ella. — „Jeg ser det," svarte Peter Klausson; han fryded sig synlig. — „Årø drikker jo ikke vin?" — „Årø? Han bad mig komme hid idag — jeg så tilfældig op til ham, — og da drak vi den allerfineste kognak, vi to." — Ella vendte sig mod vinduet, for hun kjendte, hun blekned.

Snart kom Årø ind, så beleven og fornem, at Peter Klausson måtte dra hænderne op af bukserne; han våged næsten ikke at tale. Årø meddelte, at han havde inviteret Holmbøs; men netop nu havde de sendt afbud; de tre måtte la sig nøje med hverandres selskab. Han førte Ella tilbords. Det viste sig, at Årø var den elskværdigste, den mest erfarne vært. Han talte engelsk med den tyske tjener og gav stadig små vink med hensyn til anretningen, dækked tjenerens synder, fik småting til at ta sig ud, — altsammen, så en næppe la mærke til det. Samtidig holdt han en jævn samtale i gang med små anekdoter ifra sit selskabsliv. Han skjænkte aldrig selv; når han drak, skalv han på hånden. Også før havde hun trodd at se, han gjorde det; nu pinte det hende.

Første ret var østers, og deraf spiste hun godt; hun var meget sulten. Men senere kunde hun mindre og mindre følge med; ja, tilsidst var det, som halsen snøred sig sammen. Hun kunde gjærne gråte istedenfor at spise og drikke.

Først var det hende ikke rigtig klart, hvorfor. Nok, at dette var noget så helt andet end det, hun havde drømt om; den herlige dag holdt på at bli til en skuffelse. I førstningen tænkte hun: dette tar vel engang slut, og så får vi det hyggeligt hjemover igjen. Men efterhånden som hans humør steg, blev der vist hende al tænkelig opmærksomhed, ja, hun blev feteret af begge kavallerer i forening — til hun gjærne kunde skrike. Efter måltidet blev hun ved Årøs arm ført elegant ind i et andet rum, som også var holdt i beredskab, — koseligt, stadseligt med piano.

Kaffen servertes straks (med en *Avec*), og umiddelbart efter bad herrerne om undskyldning, de måtte få røke et øjeblik, det skulde bare være kort. De gik — og lod hende alene. Dette var nu ikke engang længer høfligt, — og nu først forstod hun, at det ikke var dagen alene, men Årø, som var blet en anden, end hun havde tænkt! Det store mørke fra balnatten holdt på at drage indover hende; hun kjæmped mod, hun rejste sig og gik, vilde ud, som kunde hun der finde ham igjen sådan, som hun havde ham i sin forestilling. Hun søgte tilbage til første rum, fik på sig sit røde shal og var netop kommet ud på den brede plads foran bygningen, da tjeneren fra middagen kom efter hende og sa noget på engelsk, som hun først ikke forstod; hun var nemlig for optat af sit eget til straks at kunne skifte sprog. Tjeneren fortalte, at den ene af hendes rejsefæller var blet syg; den anden var ikke til at se. Endnu da hun forstod ordene, sansed hun ikke, hvad det

var, men fulgte ham mekanisk. Undervejs husked hun, at Årøs tunge ikke var helt lydig, da han efter *Avec*'en bad om lov til at gå ud og røke lidt; han havde da vel ikke fåt slag —!

De gik forbi røkerummet, der i forbifarten syntes fuldt — i alle fald af røk og latter. Døren åbnedes til et lidet rum ved siden af; der lå Aksel Årø på sengen; han måtte ha listet sig derind alene — kanske for at drikke mere. Han havde nemlig tat med sig ind en liden tyk flaske, som stod på et bord ved sengen. Ovenpå lå han selv fuldt påklædd med slukte øjne, uden evne eller følelse; han sa til hende: „Tip, tip, Pété!" Han gjentog det med udstrakt finger: „Tip, tip, Pété!" Begge gange i fistel. Var det Peter? Trodde han, hun var en mand? Bag ham på puden lå noget låddent; det var en *Toupet;* nu så hun, han var skallet i kronen.

„Tip, tip, Pété!" hørte hun efter sig, da hun styrted ud. — —

Der har ikke mange labbet fattigere afsted efter en landevej end Ella tilbage til byen, så fort hun kunde på sine korte ben, i finsko og vinterhyre. Den tunge kåbe fra kjøreturen var opknappet, shalet bar hun i hånden, men endda svedte hun, så det siled; den forestilling var over hende, at det var drømmene, som laved af hende.

I førstningen tænkte hun bare på Aksel Årø, den ulyksalig fortabte! I morgen eller i overmorgen var han rejst fra landet, hun vidste det fra før, — og denne gang for alle tider!

Men når hun rigtig skulde tænke sig det så forfærdeligt, som det var, lå *Toupet*'en på hodepuden og sa: „Det

var nok ikke alting så ægte med Aksel Ärø?" Jo, jo, — hvad kunde han for, at han så tidlig blev skallet? Hm, svarte *Toupet*'en, han kunde ha tilstået det.

Ella stræved frem. Heldigvis mødte hun ingen, ej heller kom nogen efter af alle dem, som nu var på Bådshaug; hun måtte jo se komisk ud, svedende og gråtende med opknappet ytertøj, i finsko og med shalet i hånd. Flere gange prøved hun at sagtne farten, men oprøret i hende var for stort, og så var det hendes natur at stræve frem.

Men i hendes jagede blod meldte det kraftige spørgsmål sig: havde du nu, Ella, villet undvære alle drømmene dine, siden det gang på gang har gået så ynkelig? Da stortuded Ella og svarte: ikke for hele mit liv! Nej, for drømmene er det bedste, jeg har hat; de har lært mig at holde ud, de har git mig, hvad jeg kan måle alt det andre med, så jeg aldrig holder noget for højt, som er lavt. Nej, drømmene mine, dem har jeg vævet omkring barna mine også, så jeg har tusen gange mere moro af dem nu. De og så blomsterne, det er, hvad jeg har. Og hun tuted og strævde på.

Men nu har du jo ingen drømme igjen, Ella! — —

I førstningen vidste hun ikke, hvad hun skulde svare til det; det syntes jo altfor sandt, så altfor forfærdelig sandt, — og *Toupet*'en viste sig igjen.

Netop her havde Ärø sunget den gamle vintervisen. Ligesom dombjælde-kvidret havde fulgt visen, saaledes fulgte nu, med spæde røster, „mama, mama!" uafladelig hendes gråt. Det var ikke underligt, for det var gutterne, hun løb til; men nu meldte de sig, som det var dem, hun skulde drømme over. Nej, nej, „der har De noget reelt, der," svarte det med Ärøs røst; hun husked ham si det,

hun husked hans vemod ved det. Havde han virkelig tænkt på sig og hende — og på gutterne og hende? Havde han målt sin egen skrøbelighed med deres sundhed og fremtid? Hun kom langt bort fra gutterne; hun var igjen med ham indi alle hans ord og blik for at tyde gåden; men derunder brød savnet og smerten op igjen som aldrig før; hele Livet var forbi, drømmen for gammel i hende, for stærk, for kjær, røtterne kunde ikke rykkes op, umuligt! De var jo omkring alt, hun den næste dag skulde se på, røre ved, ta sig for! — — Til al fortvilelse kom den, at gutterne ikke var hjemme; hun kom til tomt hus.

Men der var kræfter i hende. For da hun kom hjem og havde badet og lagt sig, og måneskinnet fra igår kvæld så ind, og da dette nævnte, hvad de havde hat sammen, vælted hun sig i sengen og gråt højt som et barn; her kunde ingen høre hende, ingen komme ind. Hendes Hjærte var ungt, som da hun var sytten år; det kunde og vilde ikke gi op!

Hvad var det så, hun egentlig havde villet idag? Ja, det vidste hun ikke; — nej, hun gjorde ikke! Hun vidste bare, at der var hendes Lykke, og så havde hun lat stå til! Nu lå hun her skuffet og bedraget på en måde, som vist få havde været.

Hun tålte ikke at vanhellige ham heller. Derfor strøk vintervisen forbi med hans røst, god, bredladen, sorgfuld; den vilde likesom ordne det for hende. Og lydig som et barn la hun sig til rette og lyed. Hvad sa den? Jo, den sa, at drømmene bandt sammen to somre, den, som var, og den, som langsomt arbejded sig op pany, takket være drømmene, der havde våket. Den sa også, at drømmene var noget for sig, ofte højere virkelighed end forholdenes. Hun havde jo ofte følt det så, når hun stelled med blomsterne sine.

Under al hendes uregjerlighed i sengen var flætten kommen på siden af hende. Vemodig drog hun den frem; han havde kysset den endnu idag.

Og så la hun sig på siden og tog den mellem sine hænder og gråt.

„Mama, mama," hvisked det. Og således sovned hun.

STØV

I.

Vejen fra byen til skogstad, Atlung'ernes store gård med fabrikanlæg langs skogselven, kunde, jævnt kjørt, ta to timer; men på det gode vinterføre, vi nu havde fåt, vanskelig halvanden. Vejen var en chaussé langs fjorden. Fra byen havde jeg fjorden på højre side og på venstre store, fra højden langsomt nedglidende marker; udover dem var strød villaer og gårde med træplantninger omkring og alléer op til.

Længere hen blev højden til berg og rykkede nærmere ind på; her blev det også snart mer og mer ulændt, tilsist alene barskog fra det højeste af åsryggen og helt ned til fjorden, skog, skog. Den tilhørte Skogstad; fabrikkerne langs Skogstadelven tilvirkede råemnet.

Atlungslægten var fransk fra hugenotternes tid og af tarvelig oprindelse; men den havde slåt sig op ved gifte ind i Atlung'ernes engang mægtige æt og havde antaget ættens navn, der i klangen havde nogen lighed med deres eget.

Jeg frydede mig i kjøreturen. Det havde nylig sned, og sneen lå på trærne, ikke et vindstrøg havde draget mærke i skogen. Derimod havde det tøet lidt, hvilket

løvskogen, som her længere nede stak frem, ikke havde tålt; det, som nu lå over den, var alene let nysne fra imorges.

Imellem begge de hvide landskab og i den snetunge luft syntes fjorden sort. Over til den anden side var ikke langt, og derover ragede højere fjæld, nu også hvide, dog med den dæmpede tone, som luften gav.

Her, hvor jeg kjørte, lå sjøen klods op til snejarden; bare noget tang, nogle slejpe sten, og sommesteder ikke engang det, skilte de to former og farver af samme element — virkeligheden og omdigtningen, hvor omdigtningen er ligeså virkelig som virkeligheden, bare at den ikke er så varig.

Så snart jeg kom så langt som til skogen, optog denne mig ganske. Furutrærne holdt store fanger af sne; sommesteder var den øst udover; men så meget blev dog udækket, at som helhed havde skogen et mørkegrønt skjær i hvidheden. På nærmere hold stak den enkelte udækkede gren trodsigt frem, og de rødlige grenlægger jog gjennem snelagene.

Op under stod mægtige stammer, de fleste mørke, dog nogle yngre og lysere, alle et samlet følge af bærende kjæmper, og dette gjorde det alvorligt derinde i tykningen. De fremste trær, som helt kunde oversees, og som i opvæksten var blevet skjæmt af mennesker eller dyr, kanske også af stormen (ti de tog jo stødet af), havde ikke de andres regelmæssige vækst; de var mere klurede, så i dem havde sneen huseret efter behag. Deres nederste grener var sommesteder helt bøjede mod marken, så træet kunde se ud som en hvid dynge, andre var lunefuldt omskabte til plumpe dværge med bare overkrop, eller til andre sorter af mandslinger med en hvid sæk over hodet eller en skjorte, som de ikke rigtig havde fåt på.

Ved siden af disse klodser kunde trippe løvtrær, hvorover sneen bare lå som en anelse; et enkelt, som stod frit mod himlen, flød i sine yderste, hvide kvister, altid finere, ligesom over i luften; så stod der unge graner, der i regelmæssige sneetager byggede pyramide ved pyramide. Her længst nede ved sjøen, hvor der var mere stenet, vokste nu og da en klonger. På hver torn havde lagt sig sne, så busken så ud som oversåd af hvide bær.

Jeg bøjede om et næs med en hammer på, og her begynder det egentlige Skogstad. Åsryggen viger og gjør pladsen rummelig nedenfor; den er også brudt af elven i to stykker. Atter ser vi langsomt nedglidende marker, og her ligger gården. Elven går på andre siden af gården og længer borte; flere røde tag sees langs den og en række bygninger på andre siden. Til højre som til venstre af gården ligger husmandspladser og underbrug; men de er skilt fra gården ved marker på hin side, og med en skog eller park på denne.

Under parken glemte jeg alt foregående. Oprindelig var den tænkt at gå ned til sjøen; men den stenede grund her havde vel gjort det umuligt, og så var den nederste firkant hugget ud; men i årenes løb havde istedetfor barskogen en stærk flok af løvtrær vokset op. Denne løvskog fra et og samme år var lige høj og lå umiddelbart op til den svære, gamle barskog i parken. Det fine som bræm omkring det tunge, det lette imod det svære, det lave og aldeles ligeløbende indunder det overragende vældige var vakkert.

Øjet legte i det, søgende former; eller jeg samlede mange grener under ét oversyn, fordi de var ligeløbende i samme bøjning mod samme højde; eller jeg tog en enkelt gren ud fra de andre, fulgte den fra stammen i dens første fordeling og i fordelingernes fordelinger ud i den siste

kvist. En udspilet, gjennemsigtig hvid vinge, eller et uhyre bregneblad, oversåd af hvid dun. Så måtte jeg igjen slippe formerne og følge farven; de ulige overstrygninger gav så mangfoldige grader.

Jeg vendte ryggen til min rejsefælle, fjorden, og bøjede op mod gården. Hvor parken sluttede, begyndte haven, og langs denne løb vejen opad i jævn stigning. Engang havde også her været skog og vejen gåt igjennem den; men af skogen stod bare en favn eller to igjen på hver side og gjorde allé; store, gamle træer holdt på at afløses af unge, og dette så tæt, at jeg sommestedeř vanskelig kunde se gjennem. Men sne-eventyret fulgte; dalende kjæmper var dækket med hvide flag, unge og friske stod pudrede, de vanskabte legte julebuk.

II.

Natursynet spiller ind i vor von om det, vi skal møde. Hvad var det for noget hvidt og fint noget, jeg skulde opleve her?

Hun var rigtignok ikke hvidklædt sist, jeg så hende, den lyslokkede, jeg nu skulde se igjen. På hendes bryllupsrejse og i Dresden for omkring ni år siden havde vi sist været sammen. Hver dag var hun festklædt, det er sandt, ... et lune af ham, den unge, berusede brudgom; som oftest var hun blå, men ikke en eneste gang hvid; det vilde vist heller ikke ha klædt hende.

Jeg husker dem især, som de sang foran pianoet, han siddende, fordi han akkompagnerte, hun stående og helst

med hånden på hans skulder; men det, de sang, var rigtignok hvidt, nemlig større eller mindre jubelhymner. Hun var datter af en sekterisk præst, og de kom fra præstegården og fra bryllupsfryden. I præstegården havde jeg fra tid til anden hørt om dem og havde også ad den vej gjentagne gange fåt bøn om at se til dem næste gang, jeg kom på de kanter. Nu var jeg på vejen.

Jeg havde hørt hovedbygningen omtale som en af de største træbygninger i Norge. Den var grå og umådelig lang. Den ene Atlung havde aldrig ladet sig nøje med, hvad den forrige havde bygget, og så havde huset fåt et tillæg i hver slægt og en delvis ombygning af det gamle, så vidt, at det siste kunde passe i det første. Jeg havde hørt, at mange og lange gange, (hvorover der i festsange skal være rimet i det uendelige), prøvede at binde ihob det indvendige med samme held eller uheld, som udbygninger, skråtag, altaner, verandaer prøvede at holde stil i det udvendige. Jeg har hørt, hvor mange rum, der er i huset; men jeg har glemt det.

Den siste tilbygning er gjort af den nuværende ejer og er foretaget i en slags moderniseret gotik.

Bag hovedbygningen ligger gårdens andre hus i en halvmåne, der dog hovner stygt til den ene side. Imellem disse og hovedbygningen kjørte jeg nu frem, for efter skydsguttens råd at holde ved et bislag på den gotiske fløj. Jeg så ikke et levende væsen på gården, ikke engang en hund. Jeg ventede lidt, men forgjæves, og gik derpå gjennem bislaget ind i en gang, hvor jeg tog af mig, og derfra ind til højre i en lys, stor forstue. Heller ikke her så jeg nogen; men her hørte jeg enten to barnestemmer og en kvinderøst eller to kvindestemmer og en barnerøst, og sangen kjendte jeg; ti den drog netop landet rundt, denne lille piges klage over, at hun allesteds var ivejen und-

tagen hos gud i himlen, der så gjerne vilde ha ulykkelige barn hos sig. Den klang noget fremmed, denne klage, inde i det lyse, livlige rum, fyldt af geværer og andre jagtredskaber, rensdyrhorn, rævebælger, gaupeskind og lignende påtagelige gjenstande, ordnede med den mest udsøgte smag.

Jeg bankede på og trådte ind i en af de skjønneste dagligstuer, jeg har set her i landet, så lys den ligger mod fjorden, så stor, så pragtfuld. Væggenes blankpolerede træfelter skiltes af udskårne træfigurer, som hver bar en byste eller en mindre statue; stilfulde møbler var til alle sider fremrullede over brüsselertæpper. Moody-Sankey's månesyge vise flød udover her som et gulhvidt lagen. Der er kristelig sang, som hører til det skjønneste, jeg kjender; men denne gjorde et indtryk, som var der under det moderne rum en krypt-kirke fra middelalderen, hvor indestængte nonner holdt dødsceremonier mellem osende lamper, og hvorfra dampen og klangen uadskillelig forbunden sneg sig op i det nittende århundredes lyse forestillinger og behagelige kunst.

Det var en kvinde og to gutter, som sang, den ældste på syv år eller vel det, og den yngste et år yngre. Kvinden vendte åsynet mod døren og stansede ganske forundret ved min indtræden; gutterne vendte mod vinduet og så ikke på hende; de var fuldt optagne af sit; derfor blev de ved, en stund efter at hun havde hørt op.

Disse to gutter var den ene af faderens slægt, den andre af moderens; kun var hendes store øjne indsatte i begge. Den ældste gut havde langt ansigt med høj pande og rødligt hår, og han var fregnet, altsammen som faderen. Den yngstes figur var moderens, lidt fremoverludende, fordi hodet ikke steg rakt op af skuldrene. Men hodet holdtes som følge deraf lidt bagoverbøjet for at vinde lige-

vægten igjen. Atter som følge deraf var munden halvåben, — og så de store spørgende øjne og det lyse, lokkede hår over en fint hvælvet pande — ganske moderens. Den ældste var lang og tynd og havde faderens gang på slentrende ben og små, stærkt udadbøjede fødder. Jeg så dette i et øjeblik, mens gutterne gik hen mod bordet ved sofaen, i det samme hun forlod dem. Hun kom nemlig efter lidt betænkning hen mod mig; hun vidste nok ikke, om hun kjendte mig eller ej. Ved at høre navnet fandt hun smilende ud, at det alene var mit portræt, hun havde set, portrættet i albummet fra værtfolkets bryllupsrejse. Hun fortalte, at Atlung var over i fabrikkerne og kom hjem til middag, d. v. s. om en times tid, og at fruen var i en af de husmandspladser, jeg havde set fra vejen; der lå nemlig en gammel mand for døden.

Hun fortalte dette med vellydende, skjønt noget spæd røst, og med et par forskende øjne fæstet på mig. Hun havde hørt noget om mig. Jeg havde aldrig tænkt, at jeg skulde se en af Carlo Dolci's madonnaer stige ned af en ramme for at stå i en nymodens dagligstue og tale med mig, og derfor var vist ikke mine øjne mindre forskende end hendes. Hodets stilling på skuldrene, dets ludning til den ene side, ansigtets profil, og fremfor alt øjnene og øjenbrynene, ja, det blågrønne hodeklæde, draget langt fremover, hvorved det blege åsyn fik noget af samme let — altsammen en ægte Carlo Dolci!

Hun gik lydløst og lod mig tilbage med gutterne, som jeg også straks gav mig ikast med. Den ældste hed Anton og kunde gå på hænderne, d. v. s. næsten; og den yngre hed Storm og fortalte dette og meget mere om broderen, som han beundrede ubetinget. Den ældste derimod fortalte om sin mindre bror, at han endnu ikke var færdig med det, som er det modsatte af at ligge tør om natten,

og at han derfor idag havde fåt bask af far; Stina havde sagt far det; — Stina hed hun, som netop havde forladt os.

Efter denne, ikke meget forsigtige indledning til et kjendskab, stod de snart på hver sin side af mig og fortalte, hvad der for tiden optog dem, og det overordentlig stærkt. De fortalte begge, især den ældste, men med udfyldende tillæg af den yngre, at derborte i en af husmandspladserne, som jeg havde kjørt forbi, der bodde Hans, lille Hans, d. v. s. der havde han bod; ti den rette, egentlige lille Hans var hos gud. Han havde været her på gården og legt med gutterne næsten hver eneste dag; dog havde sommetider de også fåt gå over til husmandspladserne, som jeg kunde forstå, var gutternes forjættede land her på jorden. Så skulde han gå hjem en kvæld i halvskumringen nu for fjorten dage siden; det var før sneen kom, og i parken, han skulde gå igjennem, der lå fiskedammen så blank og sort. Så vilde han skri over den og gik fra gangstien op på den; for gangstien går lige ved dammen. Men der havde de samme dag hugget hul for at fiske, og de havde glemt at sætte mærke ved, og så skri'r lille Hans lige ud i hullet. De havde hørt et barns nødråb på gården; budejen havde hørt det, men bare én gang, og hun havde ikke tænkt noget større ved det; for der i parken plejede alle gutterne at lege. Så var lille Hans borte, og ingen kunde sige, hvor han var. Da blev dammen ophugget, og de fandt ham; men gutterne fik ikke se ham. Derimod havde de fåt være med til begravelsen sammen med smågutterne og småjenterne ved brugsskolen. Men han blev ikke begravet i kapellet, hvor bedstefar og bedstemor ligger; han blev begravet på kirkegården. Å, det havde været så dejligt, da de sang. Skolemesteren havde sunget bas til, og gamlebrunen havde trukket Hans, som var i

en hvidmalt kiste, som far fik fra byen, og der var kranser på. Mor og Stina havde flettet dem. Alle børnene fik kager, før de drog afsted, og ribsvin. Men sangen, det var den, som gutterne nys havde sunget; Stina havde lært dem den. Hans havde været så fattig, men nu havde han det godt; han var hos gud; det var bare kisten, som kom i jorden. Hvad der da var i kisten? Jo, det var ikke den egentlige Hans, det, for Hans var ganske ny nu. Der var kommen engler ned i dammen til ham med alt, som den ny Hans skulde ha på, så han frøs ikke i dammen; han var der ikke. Alle barn, som døde, kom til gud, og det sammen med hundretusen millioner ganske små engler. De engler var også her rundt omkring os; men vi kunde bare ikke se dem, for de var usynlige, og Hans var nu med dem. Englene kunde se os, de var så snille med os, især med barn, og de allerulykkeligste barn vilde de ha hos sig, derfor tog de dem. Det er meget, meget, meget dejligere at være hos englene end her. Ja, det er det, for Stina har sagt det. Stina vilde også heller være hos englene end her; det var bare for mors skyld, at Stina ikke gik til dem, for så blev mor så alene. Alle engler havde vinger på, og nu lå Hans's far og vilde til gud, han også. Han skulde også få vinger på og bli en liden engel og flyve om her og hvorsomhelst han selv vilde — lige op til stjærnerne. For stjærnerne var ikke bare stjærner, de var så store, så store, når vi kom op til dem, så store som hele jorden, og den var umådelig stor; større end det største fjæld. Og der var mennesker på stjærnerne, og der var meget, som ikke var her. Men i eftermiddag skulde Hans's far få gå did, han, lige til gud; for gud var oppe der i himlen. De vilde så gjærne få se Hans's far få vinger på, men mor vilde ikke ha dem med. Og Hans's far var nu alt blevet så dejlig, der han lå, at han næsten så

ud som en engel. Mor havde sagt det; men de fik ikke se ham.

Stina kom ind, da de holdt på med det siste; hun bad dem følge med sig ud, og de adlød.

En dør stod åben til venstre; jeg kunde se boghylder der inde, så jeg skjønte, at der måtte biblioteket være. Jeg havde lyst til at finde, hvad disse gutters far netop læste, — forsåvidt han læste. Det første, jeg fandt opslåt på pulten ved siden af brev, regnskabsbøger og fabriksprøver, var Bain. Og Bains engelske venner var de første, jeg fik øje på i den nærmeste hylde. Jeg tog ud en, og jeg så, at den var læst. Dette stemte med, hvad jeg havde hørt om Atlung.

I det samme lød bjælder fra gården. Jeg tænkte mig, at fruen kom hjem, og jeg satte ind bøgerne i samme orden, som jeg havde taget dem ud; derved kom nogle bag dem i uorden (ti de stod i to rækker) og disse, som altså var gjemt, fik jeg også lyst til at se, hvilket tog tid. Jeg kom først ud af biblioteket, idet fruen kom ind af hoveddøren.

III.

Fru Atlung blev åbenbart glad ved at se mig. Hun havde en særegen gang, omtrent som strakte hun aldrig knærne helt ud; men som hun nu engang gik, kom hun hurtigt mod mig og greb en af mine hænder med begge sine og så mig så længe i øjnene, til hendes fyldtes af tårer. Det var naturligvis bryllupsrejsen, det galdt, hendes livs skjønneste dage; — men tårerne?

Nej, ulykkelig kunde hun ikke være. Hun var i den grad den samme, at havde hun ikke været noget fyldigere, kunde jeg ikke — ialfald ikke straks — ha opdaget den mindste ændring. Udtrykket var nøjagtig det samme uskyldige og spørgende, ingen begyndelse til en strængere linje eller en anden farve; selv håret lå i samme lokker om hendes bagoverbøjede hode, og den halvåbne mund havde den samme blødhed, var lige urørt af vilje, øjnene havde den samme milde glæde, endog stemmens lidt tilslørede klang var den samme barnlige.

„De ser ud, som De slet intet har oplevet af anden art end sist," var også det første, jeg måtte sige til hende. Hun så smilende op på mig, og ikke en skygge sagde nej til det. Vi tog plads i hver vor stol, frit på gulvet, nær til bibliotekdøren; vi vendte ryggen til vinduerne og så mod en væg, hvor mellem byster og statuer, bårne af de udskårne træfigurer, undtagelsesvis hang et par malerier på de polerede felter.

Jeg gjorde rede for min rejse, fik tak for, at jeg endelig var kommet; jeg hilste fra hendes forældre, hvorom vi talte lidt. Hun sagde, hun havde tænkt på sin far idag; hun vilde så gjærne ha havt ham med sig; ti hun kom netop fra en døende mand, som var det skjønneste, hun havde set. Under dette havde hun fået sin yndlingsstilling, det vil sige, hun sad lidt fremoverbøjet, med hodet helt tilbagehældet, og øjnene i det øverste af væggen eller i taget. Med en finger sad hun og trykte på sin åbne underlæbe, ikke i ét, men gjentagende den samme bevægelse. Nu og da vuggede hun lidt med overkroppen. Øjnene var som fæstede; de søgte ikke mig, fordi om hun spurte, eller fik svar, uden når noget ganske særeget lokkede hende ud af hendes stilling. Men hun indtog den straks igjen.

„Tror De på udødeligheden?" spurte hun, som var det den naturligste ting af verden, og uden at se på mig.

Men da jeg undredes og selvfølgelig måtte se på hende, mærkede jeg, at en tåre trillede ned over kinden, og at de åbne øjne lå fulde af flere.

Jeg følte straks, at dette spørsmål var en gjenvej: det var hendes mands tro, hun tænkte på. Derfor vilde jeg spare hende gjenvejen. „Hvad mener Deres mand om udødeligheden?" — „Han tror ikke på individualitetens udødelighed," svarte hun; „vi gjenfødes alene i vor omgang, vor gjærning og især i vore barn; men den udødelighed, tænker han, er nok for sig." Hun stirrede som før, og tårerne lå der; men stemmen var mild og rolig; ikke en tanke af misnøje eller bebrejdelse lå i den simple meddelelse, som vist var rigtig.

Nej, hun er ingen såkaldt barnekone, tænkte jeg; og når hun har samme uskyldige, spørgende udtryk som for ni år siden, så er det ikke, fordi hun ikke har tænkt eller ikke har prøvet noget.

„De taler altså dog med Atlung om dette?" — „Ikke nu mere." — „I Dresden syntes I at være aldeles enige om disse ting; I sang sammen —." — „Han var grebet af far dengang. Jeg tror heller ikke, han var helt klar endnu. Det er kommet efterhånden." — „Jeg så også nogle bøger, som nu er sat bag." — „Ja, Albert har forandret sig." Hun sad stille, medens hun gav disse svar; alene den ene finger bevægede sig på underlæben.

„Men hvem sørger da for barneopdragelsen," spurte jeg. Nu vendte hun sig halvt imod mig. Jeg trodde en stund, hun ikke vilde svare; men langt om længe gjorde hun det. „Ingen," sagde hun. „Ingen?" — „Albert vil, at det skal gå således indtil videre." — „Men, bedste frue, om man ikke læser med dem, så fortæller man dem dog

et og andet?" — „Ja, hvis nogen vil, så. — Og det er i regelen Stina." — „Altså det hele rent tilfældigt?" — Hun havde vendt sig fra mig og sad som før. „Rent tilfældigt," svarte hun næsten ligegyldigt.

Jeg fortalte hende kort, hvad Stina havde fortalt gutterne om livet hinsides, englene osv., og jeg spurte, om hun billigede det.

Hun vendte hodet mod mig: „Ja, hvorfor ikke?" De store øjne så uskyldigt på mig; men da jeg ikke straks svarte, blev hun langsomt rød.

„Når man skal fortælle dem noget om sådant," sagde hun, „må det dog være noget, som griber deres barnefantasi." — „Det forstyrrer virkeligheden for dem, frue, og det er det samme som at forstyrre evnerne." — „Gjøre dem tosset, mener De?" — „Nu, om ikke tosset, så hindrer det dem i at bruge evnerne rigtig." — „Jeg forstår Dem ikke." — „Når De lærer børnene, at livet her er ingenting mod livet hisset, at det at være synlig er ingenting mod det at være usynlig, det at være menneske er ingenting mod det at være engel, det at leve ingenting mod det at være død —, så er det ikke vejen til at lære dem at se rigtig på livet eller til at elske livet, få livsmod, arbejdskraft, fædrelandskjærlighed —?" — „Nu således! — Ja, det blir så vort arbejde med dem senere hen." — „Senere hen, frue? Når alt det støv først har lagt sig på sjælen?"

Hun vendte sig fra mig, tog sin gamle stilling, stirrede i taget og faldt i tanker. — „Hvorfor bruger De det ord støv?" — „Med støv tænker jeg nærmest på det, som har været, men nu er opløst, og som fyger om og lægger sig på ledige pladser." — Hun sad en stund. — „Jeg har læst om støv, som fører giftstof fra forrådnede dele; ... sligt mener De da vel ikke?" — Der var ikke spot i tonen, ej heller vrede, så jeg forstod ikke, hvor hun vilde hen

og undveg derfor halvt. — „Det kommer an på, hvor støvet falder, frue; i friske mennesker gjør det bare skodde, dømme, så at de ikke altid kan se klart." Jeg stansede, forat hun kunde skyde ind noget om de syge; men det gjorde hun ikke; så blev jeg ved om de friske. „Kommer der slet ingen bevægelse i det, så samler det sig ofte tommetykt, til maskineriet har svært for at gå."

Hun vendte sig imod mig livligere end ellers, lænede sig på stolarmen og lagde ansigtet nærmere til mig: „Hvorledes er De kommen på det der? — Er det, fordi De har set, hvor meget støv her er, herinde?" — Jeg tilstod, at jeg havde set det. — „Og alligevel gjør ikke stuepigen og Stina andet end at tørre støv, og jeg gjorde heller ikke andet i den første tid. Jeg forstår det ikke. Hjemme hos mor hørte jeg aldrig tale om noget så meget som om støv. Hun for omkring far med en våd klud; han var så ærgerlig over, at hun forstyrrede hans bøger og papirer. Men hun påstod, at han samlede støv som ingen anden. Han kom ikke ud af kontoret, før hun var på ham med en kost. Og så kom turen til mig. Jeg var som far, sagde hun, slæbte støv med mig, og kunde selv aldrig støve godt nok. — Jeg var så træt af støvet, at da jeg giftede mig, stod det for mig som et paradis, at jeg selv skulde slippe og få andre til at støve. Men deri tog jeg fejl. Dog nu har jeg givet det over. Det nytter ikke. Jeg må sandsynligvis ikke ha talent for at bli det kvit."

„Det var da besynderligt," blev hun ved, idet hun lod sig glide tilbage i stolen, „at også De skulde komme med dette om støvet." — „Ja, jeg har vel ikke fornærmet Dem?" — „Hvor kan De tænke —!" og så atter med den roligste og uskyldigste stemme af verden, „den, som har levet ni år med Albert, kan aldrig mere bli fornærmet."

Jeg blev dygtig forlegen. Hvad pokker havde jeg også

havt med at blande mig op i dette? Jeg var blevet narret til at bruge billedet; men hvorfor sige ja til, at jeg havde set støv; det var forresten i Alberts bibliotek. Jeg sagde ikke et ord mere. Også hun sad, eller rettere lå, længe stille og trommede med fingrene på stolarmene. Endelig hørte jeg som langt borte fra: „Men sommerfuglestøvet er dog vakkert." Og så længe efter, gjennem mange tankeled, som hun ikke røbede, gled et spørsmål frem, halvhøjt: „Strålebrydningen ... den forskjellige strålebrydning ...?" hun kom ikke til at fuldføre; hun lyttede, rejste sig, hun havde hørt Atlungs skridt i forværelset. Jeg rejste mig samtidig.

IV.

Døren gik helt op; Atlung kom slentrende ind. Den høje, slanke mand i de rummelige klæder, der havde mangehånde spor af fabrikkerne, han havde besøgt, bar i åsyn, bevægelse, holdning flere slægters ligesæle sikkerhed.

Han plirede lidt med de grå øjne under de usynlige bryn, da han så mig, og derpå blev det lange ansigt til et stort smil. Hans ypperlige tænder lyste mellem fyldige, korte læber, idet han ropte: „Er det Dem!" Han tog begge mine hænder mellem sine hårde, fregnede næver, slap så med den ene og tog hustruen om livet med fuld arm: „Var ikke det morsomt, Amalie? Hvad? De dage i Dresden, du?"

Da han slap os, spurte han ivrigt om mig og min rejse, han vidste, jeg skulde en kort tur udenlands. Så begyndte han at fortælle om, hvad han drev med som

mest, og under dette slentrede han af og til i rummet, tog en ting mellem fingrene, kramsede den, slap den, tog en anden. Han holdt ikke en liden ting som vi med det yderste af fingerspidserne; i fuldt greb faldt den ind i hånden på ham, så fingrene lå udover. Det, han talte om, greb han i grunden på samme måde, i en slags overflod, og kastede det gjærne straks hen igjen for noget andet.

Fruen var gåt ud, men kom straks ind igjen og bad os tilbords. Netop da slængte han sig foran pianoet, hvor der stod et hefte ny musik opslåt, som han i det samme karakteriserede med nogle ord. Så gav han sig til at spille og synge vers efter vers af en lang sang. Fruen mindede ham igjen om maden, da han var færdig. Derved kom han formodentlig til at mærke, at hun var inde. „Hør, Amalie, lad os prøve den duet!" og han slog an akkompagnementet. Hun smilte over til mig, men stillede sig hen og sang med. Hendes noget dækkede, søde sopran smeltede ind i hans varme baryton, som jeg havde hørt det for ni år siden. Begges stemme havde fået det rigere indhold, et liv lægger i den, når det selv har indhold; færdigheden var derimod omtrent den samme.

Den, som et øjeblik i forvejen maaske ikke kunde fatte, hvorledes disse to var komne sammen, behøvede bare at stille sig ved siden af dem, mens de sang. En lyrisk hengivelse i stemningen var fælles for dem begge, og på forskjellige forudsætninger var de fuldkommen enige om at lade stå til. Som to barn i en båd vuggede de nu afsted, ladende maden bag sig bli kold, tjenerne utålmodige, gjæsten tænke, hvad han fandt for godt, og husets orden og deres egen bestemmelse for dagen skiples.

I deres sang var ingen energi, ingen skole, ingen finere udarbejdelse af dette enkelte nummer, som de kanske også sang for første gang. Men en jævn, lad, glad

sammengliden nedover melodien. Stemmernes lyse farver gled ind i hverandre som et kjæleri; men der var ynde over det.

Vers på vers sang de, og jo længere, jo bedre sammen og altid gladere. Da de endelig sluttede, og hun ved min arm gik på sin lidt tunge måde ind til bordet, og han slang i forvejen for at gi nøglen til vinkjælderen til Stina, så var der i hendes øjne ingen spørsmål mere, bare glæde, mild, skjøn glæde, og han fløjtede som en kanarifugl.

Vi satte os tilbords, medens han var ude; vi ventede i det uendelige på ham; enten havde han ikke truffet Stina, eller hun havde ikke forstået ham; — han var selv gåt i kjælderen og kom igjen således tilrakket, at vi skoggerlo. Fruen stansede dog midt i latteren og sad siden taus hen, mens han skiftede og vaskede sig.

Han slurpede ske for ske af suppen i sig med grådig hast, vandt sig godt humør igjen, da hans første hunger var over, og talte i et væk, til han pludselig, mens han sad og skar stegen for, spurte efter gutterne. De havde spist; de kunde ikke vente så længe. „Har De set børnene?" — „Ja," svarte jeg, og jeg talte om deres naturlige væsen, og om hvor stærkt den ene lignede på hans slægt og den andre på fruens. — „Men," kastede han ind, „det er slemt, at begge slægter har forholdsvis for megen fantasi; der er noget vekt i det. Og gutterne har fåt fra begge. Her indtraf for en fjorten dages tid siden en sørgelig begivenhed. En legekammerat blev i fiskedammen. Hvad gutterne — naturligvis ved Stinas hjælp — har gjort ud af dette, er rent utroligt. Jeg har tænkt på det idag. Jeg har intet sagt, for det var igrunden morsomt også, og så vilde jeg ikke ødelægge det for dem med Stina. Men det er dumt, er det. Hør, Amalie, så er det næsten

bedre at ha dem borte på en skole, end at de skal gå slig og drive ind i altslags tøv."

Fruen svarte ikke.

Jeg vilde aflede og spurte, om han havde læst Spencers afhandling „om opdragelsen".

Da kom der liv i ham! Han havde just sat sig for at spise; men han glemte det; tog endelig nogle bid, glemte det atter: jeg tror vi sad med denne ene ret i en time, mens han docerte Spencer. At jeg, som spurte, om han havde læst bogen, efter al sandsynlighed selv havde læst den, vedkom ham ikke i mindste måde. Han fortalte mig bogen, ofte punkt for punkt, med egne anmærkninger til. Den ene af disse var, at om også, som Spencer vil, læren om opdragelsen skal indføres på skolen som skolens næst vigtigste fag, — de fleste vil desuagtet ikke få evne til at opdrage sine børn; ti opdragelsen er et talent, som meget få har. Han for sin del vilde, straks børnene var store nok, sende dem til en dame, som han vidste havde dette talent, og som også havde de kundskaber, der ubønhørlig måtte til. Hun var en begejstret tilhænger af Spencer.

Han sagde dette, som var det en længst op- og afgjort sag; fruen hørte på det som på en gammel bestemmelse. Jeg var meget forundret ved, at hun ikke havde sagt mig det, da vi for lidt siden talte om børnene.

Nu husker jeg ikke, hvilken materie vi så drev ind i, da han med en gang rev uret op: „Jeg har rent glemt Hartmann! Jeg skulde ha været i byen! Ja, ja, — det er endda ikke for sent! Undskyld!"

Han lagde servietten fra sig, drak nok et glas vin, rejste sig og gik. Fruen forklarede mig undskyldende, at Hartmann var hans disponent, at der desværre ikke gik telegraf hid ud, og at noget sandsynligvis skulde være svaret på inden en times tid eller så.

En time i det mindste til byen; om ikke for andet, så for hestens skyld mindst en time der, og så en og en halv tilbage; ti man kjører ikke så lang vej med samme hest lige hurtig frem og tilbage. Dette sad jeg og regnede ud, mens jeg spiste videre, og fandt da også ud, at jeg altså var kommen ubelejligt. Efter kaffen vilde derfor også jeg ta afsted.

Vi var begge færdige og rejste os. Hun undskyldte sig, idet hun gik ud i kjøkkenet, og jeg, som altså var alene, vilde se mig om på gården.

Da jeg var kommen ud på trappen foran bislaget, mødtes jeg af gutternes stærkeste latter, umiddelbart fulgt af et ord, som jeg ikke havde tænkt, de kunde ta i sin mund, end sige rope ud med al sin evne, og det på åbne gården. Den ældste ropte det først og så den andre efter.

De stod oppe på låvebroen, og en jente, som i vedskjulet lige mod dem lå bøjet over en kjælke, var den, som ordet galdt. Gutterne ropte nok et ord, om muligt værre end det første, og nok et og nok et, ganske uden ophør. Mellem hvert ord jublende latter. Det var klart, at de souffleredes af en indenfor låvedøren. Jenten svarte ikke; hun så engang imellem tilbage fra sit arbejde — ikke på gutterne, men på nogen bagom låven, hvor vognskjulet var.

Da hørte jeg bjældelyd derifra. Atlung kom frem rejseklædt og ledende sin hest. Gutternes forfærdelse, da de så faderen! Ti med en gang gik det op for dem, hvad de havde ropt, om ikke helt ud, så ialfald at de havde udrettet ond tjeneste for en anden.

Faderen skreg op: „Vent nu gutter, til jeg kommer hjem, så skal I sandelig ha ris begge to." Han satte sig i slæden og slog på hesten. Mig så han i forbifarten og rystede på hodet mod mig.

Gutterne stod en stund forstenede. Så tog den ældste tilbens, alt hvad han orkede. Den yngste efter: „Vent og tag mig med! — Hører du, løb ikke fra mig, Anton!" Han begyndte at gråte. De kom bort bag vedskjulet; men jeg hørte længe efter den mindstes gråd.

V.

Jeg blev forstemt og vilde ta bort med det samme. Men da jeg kom ind i stuen, sad fruen i den store gotiske bænk eller sofa henne ved døren til spisestuen, og jeg viste mig ikke, før hun lænede sig frem over bordet foran hende og spurte: „Hvad mener De om Spencers opdragelse? Mener De, vi kan følge den i praksis?" — Jeg vilde ikke indlade mig på det og svarte derfor alene: „Deres mands praksis er i alle fald ikke stemmende med Spencer." — „Min mands praksis? Han har slet ingen." Hun sagde det, som en anden vilde sige: det er et pent tøj, De har i Deres frakke. — „De mener, han tar sig ikke af børnene?" — „Å, han ligner vel deri de fleste mænd," svarte hun; „de morer sig med børnene engang imellem, og slår dem også engang imellem, når der hænder noget, som ulejliger dem."

„De tror, begge ægtefæller skulde ha lige ansvar her?" — „Ja, det tror jeg rigtignok. Mændene har også her delt, som de har havt lyst til."

Jeg ønskede at ta farvel. Men det kom øjeblikkelig uventet på hende; hun spurte, om jeg ikke i det mindste vilde drikke kaffe først; „men det er jo sandt," lagde hun til, „De har jo ingen at tale med."

Hun er ikke den første gifte kvinde, som gjør skjulte anfald på sin mand, tænkte jeg. „Fru Atlung, De har ingen grund til at sige sådant til mig." — „Det har jeg heller ikke. De får undskylde mig." — Det var lidt skymt; men tog jeg ikke ganske fejl, så var hun ved at gråte.

Jeg satte mig altså ved en anden side af bordet. „Jeg har en følelse, kjære fru Atlung, af, at De har trang til at tale med en; men jeg er vist ikke den rette." — „Hvorfor ikke det?" spurte hun. Hun sad med begge albuer på bordet og så over til mig. — „Nu, om af ingen anden grund, så af den, at en slig samtale må tages op igjen, fordi den gir adskilligt at tænke på; og jeg skal rejse igjen idag." — — „Men kan De ikke komme igjen?" — „Ønsker De det?" — Hun sad lidt, så sagde hun langsomt: „Jeg har i regelen bare ét stort ønske ad gangen. Og i det, jeg nu har, falder det ind, at De kom hid." — „Hvad er det, frue?" — „Ja, det kan jeg ikke sige Dem, hvis De ikke vil love mig at komme igjen." — „Nu, så skal jeg love Dem det." — Hun gav sin hånd over bordet: „Tak!" Jeg vendte mig på stolen imod hende og tog hendes hånd. „Hvad er det, frue." — „Nej, ikke nu," svarte hun; „men når De kommer igjen. De må hjælpe mig, hvis De tror, det er rigtigt at gjøre det." — „Naturligvis." — „For De tænker jo i mange stykker som Atlung. Han vil høre på Dem." — „Tror De?" — „På mig hører han i alle fald ikke." — „Anstrenger De Dem for at bli hørt?" — „Nej, det vilde være det værste, jeg kunde gjøre. Med Atlung må alt komme lejlighedsvis." — „Men, kjære, jeg så da, at I har et velsignet forhold til hverandre i grunden?" — „Gud ja; vi morer os ofte så godt sammen."

Jeg havde en følelse af, at hun ikke ønskede, jeg skulde se på hende, og jeg havde vendt mig igjen, så jeg sad langs ved bordet som før; skumringen blev tættere.

„De husker os vel fra Dresden?" — „Ja." — „Vi var to unge mennesker, som legede os; det var så morsomt at være forlovet; men at gifte sig måtte være endda morsommere, og at komme hjem og føre hus, å, så uhyre morsomt; men dog ikke som at få barn. — Ja, så sidder jeg her, da, med et hus, som jeg slet ikke magter, og med to barn, som ingen af os kan opdrage; i alle fald mener Atlung så." — „Men tar De da ikke fat?" — „Med huset mener De?" — „Nu ja, med huset!" — „Gud, hvad skulde det nytte til? — Jeg fik mest skjænd, dengang jeg prøvde." — „Men De har jo hjælp?" — „Ja, det er netop ulykken." Jeg vilde just spørge, hvad hun mente med det, da spisestudøren lige ved os lydløst åbnedes; Stina kom ind med lamper. Hun kom i to, tre vendinger; men den store stue blev langt fra fuldt oplyst af de lamper, hun bar ind. Der blev imidlertid ingenting sagt.

Da Stina skulde gå, spurte fruen om børnene. Stina fortalte, at man søgte efter dem; de var ikke på gården. Fruen lagde ikke videre mærke til det, og Stina gik. „Hvem er Stina?" spurte jeg, da døren lukkedes bag hende. „Å, hun er et meget ulykkeligt menneske, som havde en fordrukken far, der slog hende, og så fik hun en mand, en bankkasserer, som også begyndte at drikke og slå hende. Nu er han død." — „Har hun været her længe?" — „Fra jeg skulde ha det første barn." — „Men dette er et trist selskab for Dem, frue?" — „Ja; hun er ikke meget morsom." — „Så skulde hun sandelig bort." — „Det vilde være mod traditionen her i huset. Et ældre menneske skal passe børnene, og det ældre menneske skal leve og dø i familjen. Stina er brav."

Atter kom den, vi talte om, lydløst ind; denne gang med kaffen. Der var i grunden noget spøgelseagtigt ved dette blågrønne portræt af Carlo Dolci sådan svævende

på tæpperne i den store stue, der hun søgte efter en skjærm over lampen på kaffebordet, som om vi ikke havde det dunkelt nok før. Skjærmen var ovenikjøbet et gjennemstukket billede af Peterskirken i Rom.

Stina var gået, og fruen skjænkede. „Og så vil I mandfolk ovenikjøbet ta udødelighedshåbet fra os?" Hvad dette „ovenikjøbet" havde hensyn til, fik jeg tænke mig, som jeg vilde. Hun rakte en kop over til mig og blev ved: „Da jeg idagmorges kjørte til den døende mand på den andre side parken, faldt det mig ind, at sneen over de golde træer, det er dog i grunden det allersmukkeste billede på udødelighedshåbet over jorden, ikke sandt? Så ren ovenifra; og så barmhjærtig da?" — „Tror De, den falder fra himlen, frue?" — „Den falder ned på jorden." — „Det er sandt; men den kommer også f r a jorden." — Hun lod ikke til at ville høre på dette; men blev ved: „De talte før om støv. Men dette hvide, rene støv over den frosne gren og på den grå jord, ja, det er da som evighedens poesi, — synes mig," og hun lagde et syngende eftertryk på „mig".

„Hvem har så digtet den poesi, frue?" Hendes største øjne så på mig og denne gang ikke spørgende; nej, sikre. „Er det ingen åbenbaring udenifra, så er det en åbenbaring indenifra; hvert menneske, som føler så, det har den." Hun havde aldrig været skjønnere. I det samme hørtes nogen i forstuen. Hun vendte hodet lyttende derhen. „Der er Atlung tilbage!" sagde hun, rejste sig og ringede efter en kop til.

Det var ganske rigtig Atlung; så snart han havde fået tøjet af sig, åbnede han bredt døren og steg ind. Hans disponent, Hartmann, var blevet ængstelig og var kommet mod ham. Atlung havde afgjort altsammen med ham midt på landevejen.

Fruens spørgende øjne fulgte ham, medens han gjorde nogle slentrende slag bortover. Enten likte hun ikke, at han afbrød os, eller så hun, at han var i dårligt lune. I det samme han modtog kaffekoppen af hendes hånd, fortalte han hende, hvad der var hændt med gutterne. Han nævnte intet af de ord, gutterne havde ropt ud med så megen jubel; men han sagde nok til, at hun kunde skjønne, hvad det var. Og mens han drak, fortalte han, at han havde lovet dem ris; „men", sagde han, „her må noget andet til end ris."

Som hun stod, da hun gav ham koppen, så blev hun stående endnu, da han havde drukket og gik. Rædsel lå over hendes ansigt og stilling. Hendes øjne fulgte ham i rummet; hun ventede på dette andet, som var mer end ris.

„Nu vil jeg sige dig det, Amalie," lød det borte fra værelset; „gutterne skal bort den dag imorgen."

Hun sank langsomt ned i sofaen, så langsomt, at jeg tror ikke, hun selv vidste af, at hun satte sig. Øjnene fulgte ham ufravendte. Noget hjælpeløsere, ulykkeligere har jeg aldrig set.

„Du holder da vel såpas af gutterne, Amalie, at du kan finde dig i det? Nu kan du se, hvad det leder til, at jeg føjede dig sist."

Men blir han slig ved, så dræber han hende! Ser han da ikke på hende?

Om hun mærkede min deltagelse eller ej, — hun vendte med en gang sine øjne, sine hænder mod mig ... medens han gik fra os bortover gulvet; en fortvilelsens bøn lå i dette øjekast, denne lille bevægelse. Jeg forstod straks, at her er hendes eneste ønske; her er det, jeg skulde hjælpe hende med.

Hun var sunket ned over sine hænder, og hun blev

liggende slig uden at røre sig. Jeg hørte ikke, at hun gråt; ventelig bad hun. Han gik op og ned; han så hende; men hans gang blev altid bestemtere. Han slængte de ting, han tog og kramsede, længere fra sig, heftigere.

Da gik spisestudøren langsomt op; det var atter Stina. Men denne gang blev hun stående på tærskelen, blegere end vanlig. Atlung, som netop havde gjort vending mod os, stansede: „Hvad er det, Stina?" — Hun svarte ikke straks; hun så ned på fruen, som løftede hodet mod hende: „Hvad er det, Stina!" udbrød også hun.

„Gutterne," sagde Stina, og holdt inde. „Gutterne?" gjentog begge, Atlung stansede, fruen rejste sig.

„De er ikke på gården, ikke i husmandspladserne ... vi har søgt alle steder; — ved fabrikkerne også." — „Hvor så I dem sist?" spurte Atlung åndeløst. — „Budejen siger, hun så dem styrte mod parken gråtende, da De lovede dem ris." — „Fiskedammen!" kom jeg til at sige, før jeg fik tænkt mig om, og virkningen på mig selv og dem alle var, som om noget sprang istykker mellem os. — „Stina!" ropte Atlung; det var ikke bebrejdende, nej, det var et skrig af smerte, det såreste, jeg har hørt, og ud for han. Fruen løb efter, og idet hun ropte hans navn.

„Bed om lygter!" sagde jeg til de folk, jeg så bag Stina i spisestuen. Jeg gik ud og fandt mit tøj, vendte om igjen, traf Stina, der bevægede sig rundt i ring med foldede hænder. „Men så kom og vis mig, hvor det er!" Uden svar, og kanske uden at vide, hvad hun gjorde, ændrede hun sin gang fra rundt til frem, lige frem, altid med foldede hænder og højt bedende: „Fader i himmelen for Jesu skyld! Fader i himmelen for Jesu skyld!" rørende kraftigt; og hun blev således ved ud gjennem gården, forbi husene, gjennem haven, ind i parken.

Det var ikke videre koldt; det snedde. Dette lange, mørke spøgelse foran i snetågen med bøn-strimen efter sig ind under de høje, belagte trær, fulgte jeg som i drømme. Jeg sagde mig selv, at to små gutter nok kunde gå til fiskedammen for at finde gud og englene og de nye klæder; men hoppe i hullet, hvis der var noget, og det to sammen ... umuligt, unaturligt, dumt! Hvorfor i al verden var jeg kommen til at tænke eller antyde sligt? Men det nytter ikke alt det forstandige, en siger sig selv i en slig stund; det værste og utænkeligste vinder på en ligevel, og dette „Fader i himmelen for Jesu skyld ... Fader i himmelen for Jesu skyld," susede i højeste angst om mig og virkede bestandig ny angst også hos mig.

Hvis de slet ikke har gåt til fiskedammen, eller hvis de har været der, men har ikke turdet springe i vandet, så kan de jo være tomlet afsted andetsteds hen. Hans's far skulde i eftermiddag få vinger på; — mon ikke også de i sin hjærteangst sidder etsteds under et træ og venter på det samme? I så fald fryser de sig døden til. Og jeg så for mig de to forfrosne stakler, som ikke turde gå hjem, den yngre gråtende, den ældre også tilsist gråtende; jeg syntes bogstavelig, jeg hørte dem ... „Hys!" ... „Hvad er det!" sagde hun og vendte sig i bråsnart håb. „Hører De dem?" — Vi stod begge stille. Men der var intet at høre uden mit eget pust, når jeg ikke længere kunde holde ånden. Ej heller var der noget at se, som lignede to små sammentullede mennesker.

Jeg sagde hende, hvad jeg netop havde tænkt, og hun hviskede i tilbageholdt jammer, idet hun kom mod mig og foldede hænderne: „Bed med mig! å, bed med mig!" — „Hvad skulde jeg be' om? At gutterne nu må dø og komme til himmelen og bli engler?" Hun stirrede for-

færdet, vendte sig og gik foran som før; men nu uden en lyd.

Vi fulgte en gangsti gjennem skogen; den førte til fiskedammen; men vi måtte gå mer end halvten af parken for at nå den. Her gik en bæk i en kløft, og her var gjort en opdæmning. Den var stor, så fiskedammen havde et anseligt omfang. Vi måtte op fra stien for at nå kanten af dammen. Stina gik bestandig foran, og da hun havde nåd op og så dammen og de to forældre ude på den, knælede hun ned i bøn og hulken. Nu havde jeg ondt af hende.

Da også jeg nådde op og så forældrene, greb det mig stærkt. I det samme hørte jeg stemmer bag mig i skogen. Det var folkene, som kom med lygter. Det svævende lys, dæmpet af snefaldet, som de fire lygter gav ud over menneskene, sneen, underdelen af trærne, den skygge, som samtidig enkelte i toget og enkelte trær og steder nær ved kom i, heftede sig for alle tider i mit minde til de ord, jeg samtidig hørte fra dammen: „Her er intet hul i dammen!" Atlungs røst; den dirrede af bevægelse. Jeg vendte mig og så hans hustru om hans hals. Stina var sprunget op med et udrop, som endte i et langt, men stille: „Gud være lovet og takket!" — Men de to på dammen slap ikke hverandre; jeg med nogen møje ned og bortover til dem; endnu hang hun om hans hals, og han var bøjet over hende. Jeg stansede ærbødig et stykke ifra; de hviskede til hverandre. Lysene oppe på dammen var det første, som vakte dem.

„Men hvad nu? Hvor skal vi søge?" spurte Atlung. Jeg gik nærmere. Jeg sagde nu forældrene, skjønt skånsommere, hvad jeg før havde sagt Stina, at måske sidder de under et stort træ etsteds her og venter i sin hjærte-

angst på forbarmende engler, og så er der fare for, at de alt har frosset, så de blir syge. Før jeg havde talt ud, spurte Atlung op mod dem på volden: „Havde gutterne ydertøj på, sist I så dem?" — „Nei," svarte to stykker. Han spurte, om de havde huer på, og herom blev der uenighed. Jeg påstod, de havde huer på; en anden sagde nej. Atlung kunde selv ikke huske det. Endelig trodde man, at den ældste havde hue på, og den yngste ikke. „Å, den lille Storm!" klagede moderen. Blandt folkene oppe på damkanten var der nogle, som gråt, så vi hørte det ned. Jeg tror, der stod tyve mennesker ved siden af hverandre omkring lygterne.

Atlung ropte op: „Vi må søge hele parken igjennem; vi begynder med husmandspladsene. Og han kom henover, og kløv op og hjalp sin hustru efter.

Her mødtes de af Stina: „Frue, frue!" hviskede hun bønfaldende. Men ingen af dem ænsede hende.

Jeg stirrede i kløften under os. At se snelagte trær ovenfra er som at se en forstenet skog.

„Kjære Atlung! vil du ikke rope?" bad fruen.

Han stillede sig længst frem; der blev stilt. Og så ropte han langsomt udover skogen: „Anton og lille Storm! Kom hjem igjen til far og mor! Far er ikke sint længer!"

Var det luften, som kom i bevægelse, eller faldt netop det siste snegran, det, der skulde bringe en overlæsset gren til endelig at slippe, eller var nogen kommen nær en sådan, — nok Atlung fik som svar snefald af en stor gren halvt ved siden, halvt foran. Det gav et dumpt brag med gjenlyd i skogen, grenen svajede og sprang op, og der stod snedamp udover os. Men ved rystningen slap endelig alle dets svære grener sine snebører; brag og damp indhyllede os, og før vi vidste ordet af, slap det nærmeste træ sneen fra alle sine grener på en gang.

Lufttrykket heraf var så stærkt, at to til, så fem, seks, ti, tyve trær slap med drøn og gjenlyd i skogen og med en damp som af snefonner alle sine tunge læs. Da kom den ene ring af trær efter, så en til, så mange, mange ved siden af os, længere borte, tæt foran, bevægelsen gik først i to store armer, de delte sig efterhånden i flere, skogen stod og skalv. Dunderet rullede langt fra os, nær ved os, nu stødvis, nu samtidig og uden slut. Foran stod alt i hvid damp; det trampende tog over skogen skræmte os i førstningen; efterhånden som det drog bort fra os og voksede, blev det så storartet, at vi glemte det andet.

Trærne stod atter rejste og ranke, fri og sortgrønne; selv så vi ud som snemænd. Alle lygter var slukte; vi tændte, og vi rystede sneen af os. Da hørte vi klagende: „End om småguttene ligger under en snefonn?" Det var moderen, som talte. Nogle skyndte sig at sige, at den umulig kunde skade dem, den kunde i det højeste kaste dem overende, kanske for en stund kvæle dem; men de måtte kunne arbejde sig frem af den. En sagde, at de ufejlbarlig måtte skrige, straks de blev fri sneen, og Atlung ropte: „Hys!" Vi stod mere end et minut og lyttede; men intet hørte vi uden langt borte fra et og andet efterdøn af en enkelt stående klynge, som nu først kom med.

Men var gutterne i en af skogens yderkanter, så kunde vi vanskelig høre dem der, vi stod; på begge sider var jo kløftens kanter højere end dæmningen, hvorpå vi stod.

„Ja, lad os gå og lede efter dem!" sagde Atlung bevæget; han gik imidlertid helt ud på det fremste af dæmningen, vendte sig mod os, som var begyndt at stige ned og bad os stå stille: „Anton og lille Storm! Kom hjem

igjen til far og mor! Far er ikke sint længer!" Det var så sårt at høre. Intet svar; vi stod længe. Intet svar.

Mismodig kom han tilbage og gik ned på stien med os andre; hans hustru tog hans arm.

VI.

Vi kom til det yderste af skogen og fordelte os med så lang afstand fra hver, at vi netop kunde se hverandre og alt imellem os; vi gik skogen op, tog næste strøg og gik det ned, men langsomt; ti al sneen fra trærne lå nu over den gamle sne på marken; sommesteder var den pakket så hård, at den bar os, men andre steder sank vi i til knæet. Da vi næste gang samlede os for atter at sprede os, spurte jeg, om det også var sandsynligt, at to små gutter havde holdt ud i skogen, efter at det var blevet mørkt. Men heri modsagdes jeg af alle. De var vante til at færdes i skogen hele dagen og kvældene med; de havde andre gutter, som bygde snemænd for dem, fæstninger og snestuer, hvori de ofte sad med lys.

Herved droges tankerne hen på alle disse bygværk og på muligheden af, at de havde tyet til noget af dem. Men ingen vidste, hvor de havde dem iår, da sneen var kommet så nylig. Desuden plejede de at bygge snart her, snart der. Altså måtte vi bli ved.

Det traf sig så, at Stina denne gang gik nærmest mig, og da vi to var ved kløften, og denne sommesteder bøjede, kom vi nær til hverandre og havde ingen strækning at søge på. Hun havde åbenbart en ændret sindsstemning. Jeg spurte hende hvorfor. „Å," svarte hun, „Gud

har så tydelig talt til mig. Nu finder vi gutterne! Nu ved jeg, hvorfor alt dette er hændt! Å, så tydelig ved jeg det!" Hendes madonnaøjne skinnede af sværmerisk lykke; hendes blege, fine åsyn var henrykt. „Hvad er det, Stina?" — „De var så hård mod mig før. Men jeg tilgiver Dem. Herregud, syndede jeg ikke selv? Tvilede jeg ikke på gud? Knurrede jeg ikke mod gud? Å, hans veje er vidunderlige! Jeg ser det så tydelig, så tydelig!" — „Men hvad er det da?" — „Hvad det er? Fruen har i det siste halve år bare bedt gud om en eneste ting. Ja, det er hendes vis at gjøre så. Hun har lært det af sin far. Om bare en eneste ting har hun bedt, og vi har hjulpet hende. Det er om, at gutterne ikke måtte skilles fra hende; Atlung har truet med det. Havde dette i kvæld ikke kommet, så var det kanske sket alligevel; men gud har bønhørt hende! Kanske har også jeg været et værktøj i hans hånd; jeg tør næsten tro det. Og lille Hans's død ... ja, ganske vist også lille Hans's død! Når nu de to små søde sjæle sidder og fryser etsteds og venter på englene, å, de kjære, kjære gutter, så har de dem jo hos sig! Tviler De? Nej, tvil ikke! Om nu gutterne blir syge, og de blir ganske vist syge, ja, så er det jo deres lykke! Thi når far og mor sidder sammen ved sygesengen, å, da sendes de aldrig siden bort. Aldrig, nej aldrig! Da ser Atlung, at det vilde være at dræbe hende. Å, han ser det alt i kvæld. Ja, han ser det ganske vist. Han har alt nu højtidelig lovet hende det. For nu sist så hun så inderlig godt på mig, og det gjorde hun ikke for en stund siden. Det var, som hun havde noget at sige mig, — og hvad skulde det også i hendes angst været for noget andet end det? Hun har opdaget guds veje, hun også, guds vidunderlige veje! Hun takker og priser ham, hun som jeg, — ja, højlovet være gud for Jesu skyld i evighed!"

Hun talte hviskende, men sikkert og inderligt; det siste, eller lovprisningen, derimod med bøjet hode, foldede hænder og sagte som til sit eget bryst.

Vi kom fra hverandre og nu og da nær hverandre, hvor kløften drev os sammen, og al søgning for vort vedkommende hørte op. „Et savner jeg forklaring over," hviskede jeg til hende. „Dersom alt, lige fra lille Hans's ynkelige død er hændt, for at Atlungs gutter skal bli hos sin mor, — så må også det store snefald, vi nylig så og hørte, passe ind. Men jeg kan ikke se, hvorledes?" — „Det? Det var bare en naturbegivenhed, det; en ren tilfældighed." — „Er der da noget sådant?" — „Ja," svarte hun. „Og det griber ofte ind. Men her kan jeg ikke se hvorledes. Det er en stor nåde, at jeg kan se det, jeg ser. Hvorfor skal jeg forlange mere?" —

Vi spejdede omkring os; men vi følte, at her lige ved kløften var gutterne ikke. Hvad jeg sist havde sagt, blev ved at optage Stina. „Hvad mente De med snefaldet?" spurte hun sagte, da vi næste gang traf hverandre. — „Det skal jeg fortælle. Fruen havde, kort før vi kom ud i parken, sagt mig, at udødelighedshåbene falder fra himmelen på vort liv ligeså tyst, hvidt og mygt, som sneen over den nøgne jord ..." — „Å, hvor vakkert!" udbrød Stina ... — „Og så tænkte jeg, da den stærke støjen kom, hele skogen skalv, og sneen faldt af trærne med torden, — ja, bliv nu ikke vred! — da tænkte jeg, at slig var også udødelighedshåbene faldne af både fruen og Dem og os allesammen i den store angst for gutternes liv. Vi for om hverandre i jammer og gråd, og somme af os i harme over, at de nu kanske var på randen af evigheden." — „Å, gud, ja!" — „Men nu har vi havt udødelighedshåbene over os i mange tusen år — de er meget, meget ældre end kristendommen —; og så lidet har vi vænnet os til dem." —

„Å, De har ret! Å, De har tusen gange ret! Tænk!" sagde hun og gik videre i stille funderinger. — „De sa' før, jeg var hård mod Dem. Og da gjorde jeg ikke andet end at minde Dem om de udødelighedshåb, som De havde lært gutterne ..." — „Å, det er sandt; tilgiv mig! Å, ja-vist! ..." — „For De havde jo lært dem, at det var meget, meget bedre at være hos gud end her, at det at få vinger på og være engel, det var det højeste, som et lidet barn kunde nå, ja, at englene selv kom og tog de ulykkelige barn ..." — „Å, nej, ikke mere!" våndede hun sig og lagde begge hænder i sine øren. „Å, hvor jeg har været ubetænksom!" lagde hun til. — „Tror De da ikke på det?" — „Jo, tænk, om jeg tror! Disse tanker har i mit liv stundom været min eneste trøst. Men De forvirrer mig ganske, tror jeg." Og så fortalte hun mig så rørende, at hun ikke havde så stærkt hode længer; hun havde grædt og lidt formeget; men håbet om et bedre liv efter dette havde ofte været hendes eneste trøst.

Atlungs melankolske rop, altid med de samme ord, hørtes af og til, og netop nu. Med et sæt var vi atter i den forfærdelige virkelighed, at gutterne havde vi endnu ikke fundet, og at jo længer det varte, før vi fandt dem, des sikrere var det, at de måtte bøde f r det med sygdom. Det snedde fremdeles, så at vi trods månelyset gik i en tåge.

Da lød der et rop gjennem skogen og snetågen af en anden røst end Atlungs og af andet slag. Jeg kunde ikke skille, hvad der blev sagt; men så kom nyt rop af en ny røst, så atter af en tredje, og det siste lød klart: „Jeg hører dem gråte!" Det var en kvinde, som ropte. Jeg hastede frem, de andre foran og efter, alle mod den kant, ropet kom fra. Vi var blevet trætte af at vade i den tunge sne; men nu løb vi så let, som var der fast jord under vore

fødder. Lyset fra lygterne hoppede mellem os og over os, lyste os og blændede, ingen talte, bare åndedrættene hørtes. „Hys!" ropte en ung jente og stansede, og som hun alle; ti vi hørte de to små jamre med denne såre gråd, barn har, når de har grædt forgjæves i lange, lange stunder, og der så endelig kommer medlidenhed. „Å, herregud!" sagde en ældre mand: han kjendte slig gråd. Vi kunde skjønne, gutterne ikke længer var ene; vi gik videre, men roligere. Vi var oppe og forbi fiskedammen, et stykke fra kløften, hvor trærne stod regelmæssigt; ti stelet lå lunt og forgjemt. Gråden blev naturligvis tydeligere, jo nærmere vi kom, og tilsist hørte vi stemmer blandede med den. Det var faderens og moderens, de havde dog været de første. Da vi kom helt frem, så vi kunde se mellem trærne ind i snetågen, mødte vi to sorte klumper mod noget højt hvidt; det var faderen og moderen, på knæ, holdende hver sin gut op til sig; bag dem var en snefæstning eller en knust snehytte, deri havde gutterne altså søgt ly. Da lygterne kom nær, så vi, hvor ynkelig forfrosne og forkomne de var; de var blå, fingrene valne, de kunde ikke stå vel på benene; ingen af dem havde huer; ventelig lå disse i snedyngen, om de havde havt nogen. De svarte på ingen af forældrenes kjærtegn eller spørsmål, ikke en eneste gang sagde de et ord, bare gråt, gråt. Vi stod om dem, Stina storhulkende. Gutternes gråd og forældrenes klager, spørsmål og kjærtegn, med den fortvilelse og glæde, som skiftede i dem, greb stærkt.

Atlung rejste sig og tog sin; det var den ældste. Fruen rejste sig også og tog sin. Flere bød hende at bære gutten; men hun svarte ikke, bare gik med ham, trøstende, gråtende uden et øjebliks stans mellem ordene, indtil hun trådte, så hun faldt, gutten under og hun over.

Hun vilde ikke ha hjælp, men kravlede op igjen med gutten i sine armer, gik videre og faldt igjen.

Da så hun op mod himlen, som vilde hun spørge, hvoraf dette kunde komme, hvorledes det dog var muligt?

Når jeg nu siden husker hende i hendes tro og i hendes hjælpeløshed, så husker jeg hende således, med gutten foran sig udstrakt i sneen, og hun over ham på knæ, med gråd og spørsmål op mod himlen.

Der var en, som tog gutten op, og Stina hjalp fruen. Men da gutten var kommet på en anden arm, begyndte han at klage: „Mor, mor!" og strakte de to stive, valne hænder ud efter hende. Hun vilde straks bære ham igjen, men han, som bar, skyndte sig og lod ikke, som han hørte hende, skjønt hun tilsist bad så ydmygt. De var imidlertid ikke før kommet ned på stien, før hun ilte frem og stansede manden, og så tog hun under mange ømme ord gutten igjen i sin favn Atlung var ikke mere til at se.

Jeg lod dem gå foran mig allesammen.

Men som jeg så dem et stykke fra mig inde i snetågen der mellem trærne og hørte det gråte og trøste derinde ... gled jeg tilbage i de gamle tanker.

VII

Jeg forlod straks Skogstad uden at ta farvel med forældrene, som var hos børnene. Jeg fik en hest til første station mod byen, og var snart i langsom fart på chausséen. Den sne, som var falden, gjorde vejen tyngre, end da jeg kom. Nogle støvgran føg om endnu; men det let-

lettede mere og mere, så månelyset efterhånden blev stærkere. Dette faldt på den snelagte skog, som her endnu stod urygget, med fantastisk magt; det enkelte var tabt, men modsætningerne blev stærke.

Jeg var træt, og stemningen derefter. Skogen stod under sneen som et bøjet, overvundet folk; den bar på mere end den kunde. Alligevel tålmodig, træ ved træ, uden ende bortover. Det var almuen fra henfarne tider til nu, den nedstøvede almue. Hin „himmelfaldne, barmhjærtige sne" ...

Og som det var gåt alle billeder ligefra de allerældste, vi kjender, at somme af dem friede sig ud fra det, som de var billede på, og fik selvstændigt liv, så gik det mit. Jeg så de henfarne slægter inde i en støvtåge; derfor kjæmpende mod hverandre og dræbende hverandre i millionvis. Altid stod nogen og strødde støv, mere støv over dem. Ofte kjærlige, fine sjæle, som derved gjorde det højeste og skjønneste, som de vidste.

Men jeg så alle livets forhold, selv de friskeste, overstrødde af støvlaget, og det at ville fri menneskene ud af det at være verdens værste eller eneste oprør.

Og da jeg blev trættere, og det veg fra mig, mens det nylig oplevede dukkede frem igjen, da hørte jeg det grangivelig gråte indi et snestøv, som ikke længer faldt; det var gutterne, jeg hørte.

De to stakkels gutter havde trod, hvad de voksne havde lært dem. De havde trod på væsener, kjærligere end vore, et liv varmere end vort; for disses skyld havde de trodset kulden her, og i gråd og frygt siddet og ventet standhaftig. Da tordenen gik, havde de kanske bævet mod forvandlingen, — og blev bare begravne.

Jeg kom gjennem skogen og kjørte op langs ved den til stationen. Da jeg deroppe rejste mig og kastede endnu

et blik udover træerne, var de klart overstrålede af månelyset; nu var det blevet stærkt ...

... En drøm ud over alle folk, opkommen uendelig længe før al historie, i bestandig ny skikkelse, den ene ud af den andre, og altid så, at den yngre lå lettere over livet end den næst forrige, og skjulte mindre af det.

Det uforståelige blir altid igjen, det uendelige med dette; men det må ikke skræmme og gjemme os længer; — fylde os med ærbødighed og ikke med støv.

Jeg sad atter i slæden, og den ensformige dur af bjælden gjorde, at søvnigheden kom. Og så begyndte gutternes gråd at synge for mine øren sammen med bjælden. Og jeg måtte i min træthed til at tænke mig, hvad der videre hændte de to små, og hvorledes det i den første tid på Skogstad måtte se ud i sygerummet og omkring blandt dem, jeg netop havde forladt.

Hvor var ikke det, jeg da tænkte, forskjelligt fra det, som siden hændte!

Jeg måtte huske på det, da jeg to måneder efter kjørte den samme vej med Atlung, og han fortalte mig, hvad der var foregået. Da havde jeg været i udlandet, og han mødte mig i byen.

Og når jeg nu fortæller det igjen, så er det ikke med hans ord; ti jeg vilde ikke være istand til det; men hvad han fortalte, det er det.

Gutterne fik feber, og den gik over til lungebetændelse. Alle så de fra første færd, at det tog en svær vending; men fruen var så sikker på, at alt var hændt, for at hun skulde beholde sine gutter hjemme, at også de andre fik den tro.

Hvor hård sygdommen kunde bli, — den vilde bare være indgang til lykke og fred. Allerede i skogen havde hun taget det højtidelige løfte af sin mand, at de ikke

skulde sendes bort; men at en huslærer måtte komme og ha dem under stadig opsigt. Og ved sygesengen gjentog han det, så ofte hun vilde, når de i lange nætter og stille dage mødtes der. Hun havde aldrig været skjønnere, han havde aldrig elsket hende højere end nu: egentlig var hun i en eneste henrykkelse. Hun betrodde Atlung, at ligefra han første gang for vel et halvt år siden havde ytret, at gutterne skulde bort, havde hun bedt vorherre om at hindre det, bedt ham uendelig, og i al denne tid ikke om noget andet. Hun vidste, at hvad man bad om i Jesu navn, det skulde gives. Hun havde gjort det flere gange før i tilfælder, som forekom hende selv at være led i hendes liv under troens førelse, naturlige led; og det var altid lykkedes. Hun havde dennegang taget sin far tilhjælp og tilsist Stina; begge disse havde lovet også bare at bede om dette. Det faldt hende ikke et øjeblik ind, at der var en anden måde at nå målet på, f. eks. så vidt hun havde kræfter, og så vidt hendes tro tillod det, at studere Atlungs tanker om opdragelsen, og prøve at få ham selv med på et forsøg så at det kunde vise sig, om de sammen magtede opgaven. Hun gik ud ifra, at det gjorde hun slet ikke; hvad kunde vel hun? Men gud kunde, hvis han vilde. Det var jo hans egen sag, og det i højere grad end nogen, han før havde bønhørt hende i, så hun var sikker på, han vilde. Hver hændelse, hvert menneske, som kom til gården, tænkte hun, var sendt; på en eller anden måde måtte de bli et led i den handlingsrække, som førte Atlung til andre tanker. Når hun fortalte Atlung dette i sin uskyldighed og tro, følte han, at det i alle fald ikke var nogen menneskelig magt, som kunde modstå hende. Han reves i den grad selv med, at han ikke alene var viss på, at gutterne kom sig; men han lagde ikke engang mærke til, hvor syg hun selv var.

Det lange ophold i parken uden yderklæder og med våde fødder, den overanstrængte sjælstilstand og nattevågen, den mod sig selv så hensynsløse måde, hun bare vilde et eneste ét på, så hun glemte at spise, ja, trængte heller ikke til det ... tog tilsist magten aldeles fra hende. Men sygdommens første mærker gik sammen med hendes hvileløse, henrykkede tilstand; ikke hun selv, ikke andre ænsede den. Endelig måtte hun tilsengs, men der var alligevel slig glæde, ja fryd over hende, at de andre ikke fik tid til angst; hendes feberfantasier flød sammen med hendes liv, hendes ønsker, hendes tro, det var ofte ikke godt at skille. Alle skjønte, at hun var syg, men ikke, at her var fare. Lægen var en af disse, som ikke gjærne taler; men havde her været fare, så havde han talt; — naturligvis. Stina havde overtaget tilsynet, og hun levede inden sine egne drømme og håb, og bortforklarte alt, når Atlung viste uro.

Da kommer hán hjem en middag fra fabrikkerne, varmer sig og går op på den store sal, der de lå allesammen; for moderen vilde være, hvor gutterne var. Hendes seng stod slig, at hun kunde se dem begge. Han kom sagte ind. Der var luftigt og godt og dyb fred. Ingen anden end de syge, såvidt han straks kunde se, var i rummet; men han opdagede siden, at vågekonen var sovnet af i en stor stol, som hun havde draget hen i krogen nærmest ovnen. Han vækkede hende ikke; han stod lidt over hver af gutterne, som enten sov eller lå i døs, og derfra gik han lige sagte hen til sin kjære hustrus seng, glædede sig over, at også hun havde fred, kanske sov; ti han hørte ikke hendes pludder, som ellers altid hilste ham.

En skjærm var sat for mod vinduet, han så ikke klart, før han kom nærmere. Hun lå med åbne øjne; men tåre på tåre trillede af dem ...

„Hvad er det?" hviskede han opskræmt. I hendes ændrede stemning så han med engang, hvor medtaget, hvor forfærdelig medtaget hun var. Hvorfor i al verden havde han ikke set det før? Eller havde han set det, men i den grad været fuld af hendes sikkerhed, at han ikke havde regnet det for noget? Et øjeblik var det ham, som vilde han falde; men hans frygt for hende gav ham kraft.

Så snart han kunde, hviskede han: „Hvad er det, Amalie?" — „Jeg ser det på dig, at du ved det," svarte hun hviskende og langsomt tilbage; hendes læber bævede, hendes øjne fyldtes og tømtes; men ellers lå hun aldeles stille. Hendes hænder — å, hvor var de magre; ringen lå meget rummeligere om fingeren, og dette havde han dog set før; men hvorfor ikke tænkt over, hvad det betydde? — Hendes Hænder hvilte helt udstrakte, hver på sin side af legemet, der syntes ham så tyndt under tæppe og lagen. Kniplingerne om håndledet lå ordnede, som havde hun ikke rørt sig, siden hun var klædt og redt, og det måtte nu være flere timer siden.

„Men Amalie!" brast han ud og knælte foran sengen.

„Det var ikke således, jeg mente det," svarte hun med så sagte hvisken, at han under andre omstændigheder intet kunde ha hørt. „Hvad mener du med „således", Amalie? — Å, forsøg igjen! — Amalie!" Han så, hun vilde, men kunde ikke eller betænkte sig. Øjnene fyldtes og tømtes, fyldtes og tømtes, munden bævede, men ligeså lydløst som dette skede, lige stille lå hun. Endelig rettede hun de store øjne på ham. Han bøjede sig nærmere hen til hende for at høre: „Jeg vilde ikke ta dem fra — dig," hørte han hvisket som før; ordet „dig" kom for sig selv, og endnu i den hviskende tone omgivet af en ømhed og klage, som intet på jorden kunde overgå.

Han vovede ikke at spørge igjen, skjønt han ikke for-

stod. Han fattede alene, at der var hændt noget endnu samme formiddag, som havde gjort liv til død. Hun lå lamslåt. Hendes urørlighed var forskrækkelse; noget uhyre stort havde trykket hende ned til lydløs stilhed, knust hende. Men han fattede også, at bag denne åndetause ro var der en bevægelse så stor, at hun måtte sprænges; han fattede, her var fare, at hans nærværelse øgede denne fare, at her måtte hjælp til, d. v. s., han fattede, at fik han ikke selv komme bort, så var bare hans ansigt, som det nu måtte se ud, nok til at dræbe hende. Han ved ikke, hvorledes det gik til. Han kan huske, han var i en trap; ti han kan huske et billede, hun der selv havde hængt op, den hellige Kristoforus, som bærer Jesusbarnet over en bæk. Han fandt sig selv liggende på sofaen i den store stue med noget vådt over panden, og et par mennesker ved siden, den ene var Stina. Han kjæmpede længe som med en ond drøm. Ved at se Stina kom hans rædsel igjen! „Stina, hvordan har Amalie det?" Hun lå i feber.

„Men hvad var hændt i formiddag, mens jeg var borte?" Stina vidste intet. Hun forstod ikke engang hans spørsmål. Hun var ikke den, som havde plejet fruen om formiddagen; hun havde havt nattevagt, og da var fruen i lyksalige feberfantasier ligesom nu igjen. Havde da doktoren været hos hende om formiddagen? Nej, han var ventendes. Han havde sagt igår, at han idag ikke kunde komme før senere. Det tydede på, at doktoren kjendte sig sikker.

Havde fruen talt med nogen anden? Det måtte da være med vågekonen. „Hent hende!" Stina gik; han sendte også bort den andre, som var der; han trængte at samle sig. Han satte sig med hodet mellem sine hænder, og før han vidste det, brast han i gråd. Han hørte på sin

egen hulken i den store stue og gøs.. Han følte det, — å, han følte det, at han skulde sidde her alene og høre den i uger. Og i det grænseløse savn stod hendes billede klart frem, hun kom som af sengen i sit hvide klæde og gav ham ord for ord, hvad hun havde ment. Hendes bøn til gud havde været, at hun måtte få beholde gutterne, og nu var hun forfærdelig bønhørt; ti nu skulde hun ha dem med sig i døden. Det var dette, der havde lamslåt hende. Og så gjentog hun: „Jeg mente det ikke således: jeg vilde ikke ta dem fra — dig."

Hvorledes var dette på én gang faldt hende ind? Hvorfor var hendes uryggelige vished slåt om til noget så forfærdeligt?

Vågekonen vidste intet. Mod morgenen var fruen faldt i søvn, og efterhånden var den blevet roligere. Da hun vågnede et stykke ud på dagen, lå hun lidt, før hun blev plejet. Hun var overmåde svag; husholdersken hjalp til. Ingen talte til hende om hendes tilstand, ikke med et ord. Selv sagde hun intet uden én gang; det var, da hun havde fået lidt suppe, da sagde hun: „å nej, det kan være det samme." Hun lagde sig bagover og lukkede øjnene. De rådede hende til at spise; men hun svarte ikke. De stod lidt og ventede, så lod de hende i fred.

Ud på kvælden blev feberen stærkere; på doktorens råd blev hun da båret ud i næste rum. Dette opfattede hun som at bæres mod paradis, og sang til med en liden hæs røst. Hun talte også nu uden ophør; men med undtagelse af hin salme om paradis, var der intet i al hendes tale, som tydede på, at hun huskede noget af, hvad hun havde tænkt i det øjeblik, hun havde sine sanser. Alt var nu igjen lykke og smil. Ud på morgenen sovnede hun; kort efter vågnede hun, og straks kom hin usigelige smerte; men også straks dødskampen. Under denne blev

hun var, at gutternes senger ikke var der. Hun så på Atlung og åbnede hånden, som vilde hun ha hans. Han forstod, hun tænkte, gutterne var gåt forud, og at hun vilde trøste ham. Med denne lille kolde hånd i sin og dens sagte ryk under kampen med de siste bud fra det vigende liv, sad han, til det var slut.

Men da overlod han sig også helt til sin grænseløse sorg. Han spurte ikke længer, hvorledes dette var gåt til, eller hvad som var hændt hin formiddag; nu vidste han det: — der var aldeles intet hændt. Et nyt hugskott, intet andet. Lige så uanet som det første kom, at nu skulde alt bli bra, og børnene altid være hos hende, ligeså uanet kom det andet, at det var over i evigheden, de skulde være hos hende. En dag gav hun sig selv livet; den anden gav hun sig selv døden.

Herved havde intet været at gjøre?

Å, for ansvar han nu følte af at ha ladet hende leve et vekt og farligt fantasiliv; bære husbyrderne og barneopdragelsen, men ikke få samfund i ånd og vilje; halvt af hensynsfuldhed, halvt af magelighed at ha sat hende efter, hvor han tog hende; moret sig med hende, når det faldt ham ind, men ikke søgt arbejde sammen med hende; — det var dette, han brødes med uden trøst, uden tilgivelse, for dette var det, hun var død af.

En nat, han drev omkring derude under en stjærneklar himmel, kom de første svalende tanker. Vilde hun nogensinde ha forladt sine barnlige forestillinger for at følge hans? Vilde ikke et forsøg på at rygge dem bare ha gjort hende ulykkelig? Ganske skilt dem? Dette havde han dog altid trod, og til syvende og sist var det også dette, som havde bestemt ham til at leve sit liv, medens hun levede sit.

— Det var utroligt at høre ham således i det ene

øjeblik med skarpsindighed søge op alt, som kunde øge hans ansvar, og i det næste slå sig til ro med, at det havde vist ikke nyttet at retlede hende; det havde kanske endog skadet.

Senere sagde han ved lejlighed, at hans skyld mod hende og mod børnene flyttede for en del bort fra dette og lagde sig på andre ting, som var mange og smertelige nok, men ikke som hine.

Hvad dette var, fortalte han ikke; men han så ti år ældre ud.

Doktoren søgte ham et par dage, efter at hun var død; han havde trang til at sige, at når han intet havde ytret om det farlige i fruens tilstand, så var det, fordi at han havde været tryg på, at hun skulde bære igjennem. Men hin formiddag måtte noget være hændt.

Doktoren føjede så til, at gutterne var over al fare; den ældste havde altid været det.

Atlung havde endnu ikke et øjeblik skilt moderen og gutterne. Under deres sygdom følte han med hende, at de måtte leve; i de siste døgn, at de skulde følge hende i døden. Moderen uden dem kunde han ikke tænke.

Og nu da han måtte skille dem, var den første følelse — ikke glæde; nej, forfærdelse over, at også heri skulde den kjære ha skuffet sig! Det var, som hun levede og kunde se det, at alt var fejltagelse, og at denne siste fejltagelse unødig havde dræbt hende. —

De to sortklædte gutter var de første, vi mødte på gården. De så blege og forskræmte ud. De kom ikke imod os, og faderens kjærtegn gav de ikke tilbage.

I gangen mødte Stina os. Jeg udtrykte for hende min oprigtige deltagelse. Hun svarte stille, at guds veje var uransagelige. Alene han vidste, hvad som var til vort beste.

Atlung tog mig med til familjebegravelsen, et lidet stenkapel inde i en lund nærmere elven. Undervejs fortalte han, at hver gang han skulde til at tale fortroligt med gutterne og prøve at være både far og mor, strømmede det så ind på ham, at han ikke kunde. Det fik komme efter hvert.

Gravkammeret var et venligt lidet kapel, hvor kisterne stod på gulvet. Kun var porten ikke en almindelig port, men et jærngitter, som nu stod åbent; ti der blev arbejdet i kapellet. Vi tog huerne af og gik ind. Fra arbejdet var drysset et fint lag med støv over kisterne; vi gik hen til hendes lille, og med lommetørklædet strøg Atlung det af; vi talte ikke. Først da jeg så på de andre kister og deres indskrifter, meddelte han mig, at hans hustrus skulde sættes ind i en af sten. Jeg sagde, at vi på denne måde kom til at bevare mer af vore forfædre, end det var sundt at bevare. „Men der er pietet i det," svarte han, idet vi gik ud.

Varmegrader i luften. Mod den blålige sne kom fjorden truende frisk.

IVAR BYE

Ved hans dødsleje gav jeg mig selv det løfte, at så snart hans historie engang kunde fortælles, skulde jeg gjøre det. Men jeg vidste, at i den første menneskealder derefter kunde det neppe ske.

* * *

Nu har offentlig for alles øjne hændt noget i Norge, der går lige til mig og spør: Er tiden ikke nu inde?*)

Ivar Byes navn vil være kjendt af de fleste, som så det norske teater bli åbnet i Kristiania. Indtil femtiårene var vi kunstnerisk et lydland under Danmark; vi var uden dramatisk literatur, uden skuespillere og ifølge mange dannede nordmænds mening absolut udygtige til at få nogen af delene, — indtil Ole Bull viste godtfolk, at der endog var et stort skuespillertalent i folket, og at stykkerne kom af sig selv. Efter Bergens norske teater, som han oprettede, reiste Kristiania norske teater sig, sat igang af endel patrioter; den eneste gjenlevende af dem er gamle

*) En begavet arbejder var i 1894 valgt til stortingsmand for Trondhjem, men angav sig derefter selv som straffet for nogle ungdomsforseelser. Udg.

overlærer K. Knudsen*). Men på det norske teaters åbningsdag var Ivar Bye med. En mørkladen, bredskuldret mand med smal midje, et hode så smukt af form, så godt og ædelt af ansigtsudtryk, at ingen glemte det. Panden bred og høj, håret næsten sort, øjenbrynene buede, en ørnenæse, tynd, fin, — og så de gode, grå øjne med en skjælm i, straks han talte. Da drog munden også gjærne op til smil, fuld af erotik og med glimt i af ypperlige tænder i bred runding. Disse grå øjnene og munden gjorde god tjeneste sammen, gjorde uafladelige erobringer blandt mænd som kvinder, gamle og unge. Men i det tyste. Skjønt hans hode bares løftet på en ret lang hals, og skjønt hagen var fremtrædende og vidned om mod, og skjønt det magre brunlige ansigt loved energi, — han kom altid dæmpet og iagttagende.

Kroppen havde to lyder; den var ikke rundladen, men heller fladtrykt, og knærne var ikke fri for at gå ud fra hverandre. De fleste så det ikke; de hefted sig ved hans smukke gang, idet de følte dens behagelige rytme. Aldrig har nogen nogetsteds set ham i forgrunden; men der de fik øje på ham, drog han de finere naturer til sig. Også de andre følte, at her var en mand af race.

Og det var han. Af en gammel norsk embedsfamilje med arv fra vore ældste ætter. Han hed ikke Bye.

Hans bestefar havde som embedsmand begået kassesvig, og skjønt omstændighederne ikke var bare graverende, følte børnene det som slig skam, at de tog et andet navn. Ivars far var ætlet til officer, jeg tror også, han var på krigsskolen; men ved faderens fald måtte han lade sig nøje med at bli sergeant.

Hver Molde-skolegut fra min tid husker sergeant

---

*) Døde i 1895. Udg.

By , naar han var inde i byen og da bestandig fuld. En middelstor, bredskåren kar med stor ørnenæse og med en viss værdighed i sine bevægelser. Selv når han var som allerfuldest, bevarede han den. Han trivdes ikke i de omgivelser, han var sunket ned til, og så skabte hans romantiske naturel sig en del solrige stunder, deri han legte storkar. Alle roste hans godhed og retskaffenhed.

Sønnen havde samme dragning op fra bondelivet. Herude ved sjøkanten var det dengang både snævert og fattesligt. Han sad som gjæter og drømte om at løfte ætten til fordums herlighed; han fortalte disse store drømme til sin lille søster og ellers til ingen. De to søsken holdt sig for sig selv.

Lille Ivar havde et utroligt talent til at pynte hende og sig. „Til at gjøre noget af intet eller af en ubekvem materie," som min tids religiøse lærebog definerede „skabelsen". Til belønning for dette talent fik han, da han blev ældre, faderens udslidte uniformsklæder vendt og tilskåret, så han en dag kunde vise sig i byen i blå klædesklær, med blå hue! Det var vist den øverste højtidsdag i hans liv. Han beundredes også straks for sin ualmindelige skjønhed. Selskab med andre end den højere skoles elever forsmåede han. Han fortalte mig senere, hvor han længe forgjæves brændte for at få komme med i de store, fornemme gutters leg. Og det lykkedes, — takket være især én, herren over alle de andre. Den lille guts hengivenhed og stolthed kjendte ingen grænse.

Her fik han da sin første forelskelse. Det var ikke i en pige, men i denne, som tog sig af ham, en næsten voksen kammerat, vakker, forvoven, herskesyg, allerede ret livserfaren, allerede nokså fordærvet. Men det forstod ikke Ivar, han bare beundrede hans flothed, hans

kommandoevne, hans nedladende bevågenhed — og måske især hans store skjønhed, hans høje, slanke figur, hans ualmindelige hvide hud til sort hår. Det raske befalende lag og kvindernes hyldingsgaver til ham må heller ikke glemmes; det var noget for gutten aldeles nyt. Her var herretypen, guttens ideal.

Blandt alle disse kammerater var Ivar den mindste og smidigste, når det galdt skøjerstreger, som der var fare ved, f. eks. at stjæle æbler eller bær i haverne og være borte, når ejeren eller andre hørte støjen og kom til. Hvergang de havde gjort noget sådant som at spænde en snor over vejen, så bønderne, når de kom fulde fra byen, faldt i den, og hestene løb ud, eller når de havde skåret fanglinen over på bøndernes både, så de drev af ud på havnen, ... hvergang de havde gjort noget sådant uden at bli opdaget, holdt de det for „en bedrift". At høre tale om det i byen og på bygden var stor svir.

Der levede en gjærrig, sinna enke med en handel og en stor have i byens ene ende; med denne sinnatagg lå de formelig i krig, d. v. s. de vidste, hvem de gjorde fortræd; men hun vidste ikke, hvem hun satte vagt ud mod, hidsede hund på, skjældte ud og truede i de mørke høstkvælder. De drev dette så langt, at de følte sig nødsaget til at gjøre mere. Førerens forslag, at de en kvæld skulde liste sig ind i butiken, når der var lukket, og føre bort hendes småpengeskål, (de vidste, hvad skuffe den stod i) fandt almen tilslutning. Det var rigtig „en storspas"; hendes raseri måtte gå over til „begavelse". Den yngste og smidigste blev kommanderet ind gjennem kjældervinduet, de andre stod vagt.

Men hvordan det nu gik, — denne yngste og smi-

digste blev opdaget. Og da fik sagen med én gang et udseende, som ingen af spasmagerne havde tænkt sig.

Detaljerne i det husker jeg ikke længer. Det afgjørende var imidlertid, at han, som på befaling udførte det, gav skålen fra sig og havde ingen fordel af det — og var dog den eneste, som blev fakket, anklaget og dømt. De andre var „bra mands barn". Der var også flere konfirmerte blandt dem; for dem vilde straffen blevet altfor alvorlig; ti den tids love var strænge.

Så gik de andre gutter og deres forældre på ham med bønner og løfter; fangevogteren gav fri entré. Det havde slet ikke været nødvendigt at bede ham ta alt på sig; han havde gjærne givet sit liv for kammeraterne. Især for ham, den høje med den hvide hud og det sorte hår. Det var ham en fryd, da endelig også denne kom og sagde: „Du skal ikke komme til at angre det". Og klappede ham over håret.

Vist gjorde det vondt, da far og mor kom og ikke kunde forstå sig på ham. „Han, som altid havde været så snil og bra, han skulde nu bli deres skam". Gutten gråt bitterlig sammen med dem; men taug.

Ligeså blev det en svær dag, da han i sine pene blå klæder måtte ombord på dampskibet; han skulde føres til Trondhjems tugthus „for at konfirmeres". Han fik lov at stå ved rælingen og se på byen; han vilde nemlig passe på, om ingen af dem, han gjorde rejsen for, var dernede i en af bådene. Han fik stå ved rælingen, til dampskibet gik. Men ingen af dem så han.

På tugthuset blev han alles yndling fra samme dag han kom. De syntes synd i den vakre, snille gutten; de kappedes om at gjøre noget for ham, så han kunde komme sig frem, når han engang slap ud.

Her på Trondhjems tugthus blev han altså konfir-

meret. Her læste han, regned, skrev han, og før han kom ud, var han i al stilhed sikret plads hos en af byens beste familjer som visergut. På det ny sted hændte det samme, at alle tog sig af ham. Hans undervisning fortsattes, han fik gilde klæder; det morede dem at se ham pen, så vakker han var. Ja, han fik en guitar til forærings og lærte at spille; ti han havde røst, og han vilde akkompagnere sig selv. De gode feer, som således strødde roser på hans vej, var naturligvis især damer; der var endog en forelskelse med i det.

Og snart flere.

Han oplevede i den vej noget af det forunderligste, jeg har hørt tale om. Jeg er vist den eneste, han har sagt noget om det; men også til mig næsten bare antydninger. Hvad der var mere, har jeg ikke ret til at fortælle igjen. Jeg tror, at denne hans evne til at tie, fordi den var født af hensynsfuld godhed, drog kvinderne til ham — mere end hans skjønhed; mere end andre erotiske egenskaber, der gik som en hemmelighed blandt dem. Med sådant kan kvinderne nemlig ikke tie.

Udvortes var dette vistnok hans lykkeligste tid. Men når jeg senere har tænkt over det, har jeg fåt en tro på, at her fik han en livsknæk.

Vi har nemlig lov til at tænke os, at de guttedrømme, han fortalte mig, var bud fra kræfter i ham, fra en energi, som senere ikke kom frem. Men jeg tilstår, at jeg ikke kjender hans slægt, jeg kan jo ikke så nøje vide det. For ikke alle drømme er evnernes spådom om sig selv; de kan også bare drive med som minder fra ættens fortid.

Han var senere, da jeg traf ham, uden stærk livslyst, uden synderlig foretagsomhed; og af den megen kjærlighed, han levede i, var der ingen, som helt optog hans

sind. Hans sværmeri var netop at komme bort med en eller anden af sine venner blandt kaptejnerne. At få gjøre en rejse til Hamburg, til Bremen, til Kjøbenhavn, Sverige eller at besøge andre byer i Norge. Dette nævner jeg særskilt, fordi det særskilt karakteriserer.

Sagen var, han vidste ikke, eller vilde ikke vide, hvorhen.

Det var, som en anden skulde komme og ta bestemmelse. Han forlod Trondhjem og kom til Kristiania, der det smukke menneske var at se i en butik. Han havde snart et nyt sæt af venner og veninder; men samme ubeslutsomhed.

Da læser han i avisen, at hans beundring fra barndommens dage, manden med den hvide hud og det sorte hår, bodde i byens fineste hotel!

Han fortalte mig siden, at han skalv af bevægelse og måtte melde sig syg, han kunde ikke samle sine tanker til arbejde. I alle disse år havde han, ofte uden at tilstå det for sig selv, gåt og ventet på ham. Det siste, han havde hørt af vennens mund og med den ham egne myndighed, var jo: „Du skal ikke komme til at angre det!" En rund, fuld anvisning, udstedt af en mand, der var ridderligheden selv. Bye havde ikke ulejliget ham i alle disse år; til skyldsummen var derfor lagt renter. Vennen var også nu i udlandet blevet en rig mand, hvis rygtet ikke løj; til udlandet kom Bye også, det følte han! Nu galdt det da at få sige ham, at her var han. Men det måtte ikke ske, så andre så eller hørte det; det kunde gjøre den intet anende forlegen. Derfor hørte han sig for i hotellet, hvor den fremmede gik hen om kvælderne; så gik han selv nat efter nat udenfor hans hotel; han vilde træffe ham, når han kom hjem. Men det faldt aldrig belejlig. Så tog han mod til sig og skrev. Fortalte

ham, at han var i byen og ønskede en samtale, tillod sig at foreslå tiden, endvidere stedet for deres møde, nemlig vennens værelse i hotellet.

Til bestemt tid indfandt han sig foran den bestemte dør. Han stod og lytted, før han banked på; der var lys derinde, men ingen lyd. Endelig gjorde han det. Et kraftigt „kom ind!" svarte ham. Da Bye ikke straks kunde åbne, blev det gjentaget endnu kraftigere af den beste samvittighed i verden.

Ivar Bye stod foran en høj statelig kar i elegant selskabstoilette; han slog netop parfyme på sit lommetørklæde.

De så på hverandre; og den første følge deraf var, at ingen af dem hilste. „Jeg har fåt Deres brev; men jeg beklager, at den tid, De foreslog, ikke var heldig; jeg skal netop ud. Vær's go, tag plads!"

Bye blev stående.

„Jeg kan se, det går Dem godt. Hvad bestiller De?" — „Jeg er ved handelen." — „Så, det er De. Har De været længe her?" — „Et års tid eller vel det." — Han vidste ikke mere, hvad han sagde, rummet tog på at gå rundt. „Ja, De får virkelig undskylde, men nu hører jeg slæden kjøre op." Han vendte sig for at lægge et stort silketørklæde om halsen, før han tog pelsen på. Det banked, en tjener meldte, at slæden var der, ilte til og hjalp herren pelsen på. Endnu stod Bye ubevægelig, da herren med et høfligt farvel strøg forbi ham ud på gangen og ned trapperne.

Bye var over 30 år, da han fortalte mig dette, og der var flere år gåt, siden det hændte. Men han gråt som en bedragen kvinde.

Efter dette møde blev han langsomt en anden. Som jeg senere forstod det, må det første ydre tegn herpå ha

været, at han ikke mere sang sine sange, knapt nok tålte at høre dem sunget af andre, guitaren rørte han ikke. — Ikke således at forstå, at det venteliv, han hidtil havde ført, afløstes af energisk omsorg for at skabe sig en fremtid. Sligt lå ikke længer for ham, om det nogensinde havde gjort det. Men således, at det sværmeri, han inderst inde holdt gående, det slap sine sentimentale minder og b gyndte isteden at spinde sin digtning omkring dem, han netop stod blandt; nogle få af dem. Som en trøst og tilflugt hos gode mennesker for det beste i ham begyndte det; men det blev i længden til en livskjæde, der den ene vens eller venindes historie sluttede til den andens, og alles tilsammen var hans lykke. Efterhånden levede han nemlig udelukkende for andre.

Ligesom andre tyr fra fejlslagne og såre drømme ind i et kloster, således han ind i gode gjærninger.

Da det norske teater i Kristiania skulde oprettes, var denne forhenværende sentimentale sanger og guitarklunker den første, som meldte sig. Mange moldensere blev forskrækkede, da de hørte hans navn. At han turde gå op på en scene? Noget efter lærte jeg ham at kjende og forstod straks, hvor naturligt det faldt denne drømmer at søge efter Aladdins slot. Der vilde han være — ikke i pragtgemakkerne, ikke ved vinduerne og på balkonerne i parade for at hyldes; men i de vinmørke buegange, i alkoverne, i gjemmestederne rundt om kaskaderne derude i den store park. Være med i hemmelighederne, være alles fortrolige og hjælper. Tilstede bagenom med små tjenester og gode råd; stå og holde ros færdig for de yngste og være trøst for de uheldige og medfryd for de lykkelige. Selv havde han ingen ærgjærrighed; hans trønderske dialekt (som sceneledere ikke forstod at bøje,

mens det endnu var tid), og hans dilettantfrygt for det unaturlige, der hindred ham i at sætte noget ind, — var ham overalt ivejen. Men dersom vi spør hver enkelt af dem, som lever igjen af det første norske teaters personale, så skal vi få høre, hvad han var for dem, han likte; ti han var en kræsen menneskekjender. Vi skal få høre, hvad de skyldte hans smag, hans opfindsomhed til deres vel, hans taktfulde oprigtighed, hans troskab, diskretion. Småvittig og lun, drømmefuld og fortrolig, gjættende og tugtende deres småfejl; lokkende på det, han likte.

Han havde ikke været der længe, før han for første gang i sit liv begyndte at kjende fast grund under foden; det gynged ikke længer. Men just da fik han et anonymt brev fra „en moldenser". Deri spurgtes, „hvordan han turde våge —?"

Her var det, jeg kom til.

Noget af det første, jeg havde hørt fortælle, da jeg blev elev af Moldes højere skole, var, hvorledes denne snille, vakre gut var blevet misbrugt af ældre „fornemme" kammerater og siden skammelig forladt. Derom var der på Molde både dengang og senere bare én mening. Så når det nu begyndte at hviske med ormetunger, syntes jeg, vi moldensere burde være de første til at piske dem tilbage i deres huler. Jeg har oprindelig ligget for organisation; jeg fik i en fart moldenser-studenterne til at slutte vagt om ham, taushedens og venskabets. Og til yderligere sikkerhed tog vi ham ind med i den studenterkoloni, nogen af os havde dannet. Han flytted sin lange pibe, sit lille bohave — fremforalt sin lille bif-stegepande, der blev mange af os til så megen glæde! — ind blandt os; hans hybel ovenpå blev snart vort yndlingssted. Som teaterkritiker kunde jeg også gi ham indirekte

støtte, når folk overalt så os sammen. Jeg fiffed et énakts fransk lystspil op for ham og for en anden nødlidende, kaptejn David Thrane, der havde komponeret valser og operettemelodier, han vilde ha anbragt. Bye fik der en liden erotisk rolle; jeg vilde se, om han endelig engang kunde komme frem med noget af det, han her ejed. Han turde imidlertid ikke røre sig, så stykket gjorde glimrende fiasko. Vi drak på dets død med stor latter.

Det norske teater fik snart onde dage. Vi nordmænd har nemlig den sædvane at lade enhver national begyndelse gå tre gange tilbunds i vor ligegyldighed eller i vor uenighed. Det er først den fjerde gang, som den lever. Bye kom på vivank med en dårlig trup. Men da var jeg blevet direktør for Bergens teater og sendte ham rejsepenger.

Jeg husker ham den første dag mønstrende min garderobe og deraf udvælge sig et par bukser med silkebroderi nedefter sømmene; jeg ser ham sidde med en pennekniv og pille disse forsiringer ud, ti bukserne havde han valgt sig ud. Han var udfattig. Han havde nemlig givet bort alt, han havde, til de mere trængende end han. „For mig skulde der altid bli en råd," sagde Bye; „jeg vidste, jeg havde dig i baghånd". Jeg gad vide, om jeg nogensinde i mit liv har været mere stolt af noget, som er sagt mig. Det er også det eneste, han af den sort fandt det sundt at spendere på mig.

Han kaldte mig — som alle kammerater — „Bjørnen" eller „Bjø'en" og behandlede mig som et barn, eller „en stor tosk", især det siste, idet han afsatte mig aldeles. Jeg fik ikke mine egne penger — hvad jeg stod mig udmærket på, — men måtte sommetider „låne" lidt af ham. Han omsnærede mig med de afskyeligste påfund

og stifted sammensværgelse mod mig blandt mine venner. Skjønt det altid var til mit eget beste, — kom jeg over det, og gik det for stærkt mod mine lidenskaber, fik han bank; men i regelen blev det, som han vilde. Når alt var vel over, gjorde han ubarmhjærtig nar af mig, og da lo vi sammen.

Om våren drog vi op til Trondhjem for at spille op igjen for trønderne — jeg tør sige et godt indstuderet repertoire. Trønderne vilde først ikke låne os teatret; „det skulde repareres". Jeg måtte op og erobre det, og så kom de andre efter. Da var Bye med — et lystigt selskab af bare unge mennesk r var vi, direktøren den næst yngste af dem alle. En sommerrejse, som der neppe har været mage til i Norge. Den burde havt sin saga; men den døde med Georg Krohn.

Prøver og forestillinger, selskaber, udflugter, galskaber og taler — jeg holdt i den tid bestandig taler! ... man kan gjøre sig en forestilling om, hvorledes vi rykked trønderne med, når jeg fortæller, at hver kvæld i godvejr endte vi med, at rektor Müller — tænk byens rektor! — gik op brandstigen inde i stiftsgården uden at støtte sig og videre henover tagrenden og tilbage igjen!

Jeg bodde på byens beste hotel*). Ivar Bye bodde naturligvis hos mig. Han sagde ingenting, og jeg sagde ingenting; men vi var på forhånd enige om, at således og ikke anderledes skulde han gjense Trondhjem.

---

*) I en vemodig stund midt under al jubelen skrev jeg der:

„Til sanktehans
er der latter og dans;
men siden ved jeg lidet, om hun fletter sin krans".

Dagen efter vi var kommet, gik vi sammen forbi det lange, mørke hus, han engang var fange i. Jeg glemmer aldrig, hvor stemningen dirred i mig, min egen med hans i. Han sagde noget som: de har fåt en ny port; eller: porten er blevet malet. Jeg husker ikke hvilket. Jeg sagde intet; d. v. s. jeg gav mig til at snakke ustanselig om helt andre ting.

I Trondhjem var der få, som kjendte hans hemmelighed, og disse få var hans gode venner. Så her var han sikker. Jeg mindes ham ude på en sten i den store Lerfossen, et stykke fra byen; vorherre ved, hvordan han var kommet ud på den. Han sad der på hug og var nøkken. Der turde han slippe sig løs! Da åbenbarede han en slig vildskab og kådhed, at en vented, han vilde kaste sig ud. Jeg stod og tænkte: nu er Bye glad.

Senere sagde jeg til ham: „Hvad der kunde ha blevet af dig, Bye, om du havde turdet slippe dig til."

„Ja," svarte han, „noget mellem askepot og nøkken. Også når nøkken gråter."

Lidt efter: „Men der var slåt bom for mig fra først af." —

To dage forud havde jeg forlovet mig, derfor lever dagen i mit minde som et solvejr; hvert ord i den med samme klarhed som landskabet. Så længe denne forlovelse havde forberedt sig, var han taus; ikke med et pust af sin mund så stort, at det kunde bevæge den fineste fjær, vilde han virke ind på min bestemmelse. Og dog sagde han mig, straks det var gjort, at det var hans højeste ønske! Vi tre havde herlige dage.

De blev ved, da jeg giftede mig, skjønt han måtte flytte ud og min hustru ind; ti han kom der bestandig.

Det år har utvilsomt været det for min karakter farligste. Jeg havde en ustyrlig arbejdskraft; jeg ledede

teatret og byens oppositionsblad og derved det store valg, det første på hel national grund i Norge. Samtidig deltog jeg i videste mon i foreningsliv og selskaber, skrev på en fortælling og digted sange. Men jeg var ikke god at komme ivejen for, når jeg vilde ha noget frem; jeg havde jo også altid lykken med mig!

Det skyldes hende og ham, hjulpne af mine dyrebare venner Georg og Henrik Krohn, Dankert Roggen, Andreas Behrens, Henrichsen, Dahl, m. fl., at jeg kom ud af det så nogenlunde uskadt.

Men blandt Bergens varme, umiddelbare folk var venner at finde for Ivar Bye! Som garderobier ved teatret, der han fik anvendelse for sin gode smag, kom han sammen med mange forskjellige lag af folket, og han gjorde som vanlig sit udvalg. Gjennem os andre lærte han end flere at kjende, — så nu havde han endelig fundet dem, han kunde skatlægge for sine fattige venner i alle kroge af landet! Han fik efterhånden — det fejled aldrig — fuldstændigt herredømme over dem, han holdt af, og han bevared det, fordi han nøje vidste, hvordan hver enkelt skulde tages. En gammel kvindelig slægtning af min hustru holdt så af ham, at hun syntes den dagen var tabt, han ikke havde set indom. Men hun vilde dog ikke gi ham den kjolen, hun sad i; det var virkelig også for galt at bede om sligt. Bye havde nemlig en gammel fattig frøken, som akkurat passed den kjolen; den var så varm, rigtig en god vinterkjole, og hun ejed flere, men den gamle frøken slet ingen. Ikke før var Bye gåt, så drog det efter, hvad han havde sagt. Kanske det var netop slig en burde være? Hun tog af sig kjolen og pakked den ind. Før Bye kom hjem fra sine mange ærend, lå kjolen på hans værelse. — For andre havde

han en anden fremgangsmåde. Når de ikke vilde af med et udnyttet plag (der er jo elskværdige mennesker, som i det stykke er umulige vanedyr), så simpelthen tog han det og lod os andre gå og spørge: „Men kjære, har De ikke længer den grå kjolen? Den var De så tækkelig i!"

Som han mored sig og os med alle sine påfund for at narre penger af os til sine gamle frøkener! Han havde rent geni for at søge slige op og glæde dem med prat og diskrete gaver.

Ivar Bye rigtig lærte os at være god, og mange, mange foruden os.

Og som bevis på, hvor tryg han følte sig på sine venner, må jeg fortælle et lidet drag, som i sin tid halve Bergen lo af. Vi var i et selskab hos en dame, der var kjendt for sine ypperlige kager. „Å," sagde min hustru, „som især de der smager dejlig!" — „Dem skal du få med dig hjem," svarte Bye. Alle kager blev spist op, bare ikke den sort; de var næsten urørte. „Jeg skjønner mig ikke på det," sagde værtinden, da de andre gjæster var gåt og vi stod igjen. „Jeg trodde, de kager var de beste." — „Jeg skjønner det så godt," sagde Bye, „for jeg gik rundt og sa' til dem, at de kagerne der var der mugne æg i." —

Men den rigeste del af hans menneskekundskab, af hans lune og godhed samled sig i hans kald som rådgiver og fortrolig. Han blev udset til det! Der er ingen instinkter finere opøvet i menneskene end de, som aner forståelse. Men på den anden side er der intet sikrere vidnesbyrd om moralsk magt end at afnøde tilståelser bare ved at være den, man er. Og denne magt havde han.

Vor literatur har et minde om hans måde at ta mod fortrolighed på. Det ligger i digtet:

„Jeg ejer en ven, han hviskede nu —"

Jeg skrev det langt borte fra ham — ikke for at han skulde få det, hans navn er ikke nævnt, og han fik det aldrig; men fordi det dengang var hårdt for mig.

— — Da min hustru og jeg med vor lille gut kom hjem fra udlandet fire år efter min afsked fra ham og teatret, længtes vi inderlig didop til Bergen, og jeg især til ham. Teatret var overende. Naturligvis. Men Bye havde vundet tillid, han sad igjen som tilsynsmand over hus og beholdning, og den lille indtægt heraf var nok for ham.

Vi havde glædet os til at syne ham vor gut, — og så fik vi høre, Bye var farlig syg! Ligefuldt var der fryd i rørelsen under gjensynet, ti han var jo oppe, han løfted vor lille gut; vi skulde være meget sammen, sagde han.

Men herpå bedrog vi os, han som vi. Dagen efter måtte han tilsengs for ikke mer at stå op. Det var, som kræfterne havde rukket, til vi kom hjem; så gik det raskt nedover.

At det snart var forbi, forstod jeg først ved en hændelse nogle dage efter; jeg vil ikke holde den tilbage. Jeg kom op til ham — „kom" er ikke ordet, for jeg var rasende, og da stormed jeg trapperne. Jeg var på spor af noget, som oprørte mig, og jeg glemte — som unge, friske folk så altfor ofte gjør, — hvordan syge og svage har det. Efter gammel vane vilde jeg først rase ud for ham, og det gjorde jeg! Da fik jeg med én gang et hjælpeløst blik og de ord: „Å, nej, — — jeg fatter ikke,

hvad du siger!" — — Som jeg blev forskrækket, skamfuld, ulykkelig. Og som det steg, da han et par dage efter døde! Så nær var han nemlig døden, og det anede vi ikke.

Desværre har det hændt mig oftere, at jeg med min ustyrlige iver har gjort dem vondt, som jeg sist vilde volde smerte, — og alle disse tilfælde har besøgt mig siden, enkeltvis og tilsammen, naget mig, ydmyget mig. Men intet oftere end dette.

For var det ikke som en siste gjentagelse ved livets udgang af den hensynsløse brug, andre havde gjort af hans hengivne natur?

Som om indgang og udgang skulde bøje sammen, — da værtinden lukked hans øjne og kom nedenunder i sine rum, stod en fremmed der; han spurte efter Ivar Bye. Hun fortalte ham gråtende, at nu kom hun fra at ha lukket hans øjne; herover blev den fremmede så stærkt grebet, at han måtte sætte sig ned. Han gav sig til at spørge, og det var værtinden en husvalelse netop nu at få prise ham af sit hjærtes rige fylde og tilsist skildre hans tålmodige, skjønne dødsleje. Altsammen gjorde et svært indtryk på den fremmede, han blev siddende længe. Men da han rejste sig for at gå, vilde han ikke sige sit navn. Han så ud som en embedsmand, sagde hun.

Skulde det være en af de kammerater fra Molde, som sen anger drev frem just til det øjeblik?

Selve føreren for dem var det ikke; han var længst død.

Jeg stod ved Ivar Byes grav og sagde mig selv, at dette vilde jeg altsammen engang skrive ned. For det juridiske norske folk.

Jeg stod ved graven og så udover følget. Det var

jo en stor begravelse; jeg kjendte ikke en tyvendedel! Teaterfolk, håndværkere, kjøbmænd, sjømænd, embedsmænd, fattige stakkarer, rigmænd, meget gamle, meget unge. Og ved graven vented kvinderne på os. Der var mødre, som havde sine barn med, og mødrene og børnene gråt omkap. Gamle frøkener lige ude fra Sandviken, fattige koner, unge piger, alle med blomster og tårer.

Jeg ved dem, der vil finde deres tårer igjen, hvis de læser dette. —

— Når jeg tænker på mine afdøde kjære, er jeg ikke god for at tænke mig dem som lig, end sige som afgnagede skeletter. Jeg tænker dem frem igjen med livets rødme i kinderne og øjnene på mig. Men Bye kan jeg tænke, som han nu må se ud, ja, jeg tænker ham oftest således — med sin række ypperlige tænder i bred runding, med næsebenet og hulhederne under den vakre pandeskål. Jeg kan så trøstig se de kalkgrå knærne lidt skudt op og fra hverandre, og de lange knokkelfingre mod hverandre.

Jeg tror ikke, det er, fordi hans ansigt var magert, så det indbyder fantasien. Ej heller fordi han som nøkken på hug derude i Lerfossen med styrten og vandstøvet om sig glodde udaf hulinger mer end udaf øjne, mens tænderne glinste.

Nej, det er vist, fordi hans forståelse af mennesker og vilkår var blevet så dyb, så kjærlighedsfuld, at for ham var intet stødende igjen. Ikke i livets og ikke i dødens former. Og det symboliserer sig således i mit minde.

KAPTEJN MANSANA

EN FORTÆLLING FRA ITALIEN

I.

På en rejse til Roma kjøbte jeg i Bologna dagens blade, idet jeg steg ind i jærnbanevognen. Blandt disse var en tidning fra Firenze, hvori et brev fra Roma snart tildrog sig min udelte opmærksomhed; ti jeg førtes derved en tretten år tilbage, nemlig til et tidligere romerophold og til mine værtfolk i en liden by i nærheden af hovedstaden, som den gang var pavens. Brevet meddelte, at benene af fædrelandsvennen Mansana, som lå begravne på forbryderkirkegården i Roma, nu på hans fødebys bøn var blevet opgravne og skulde om et par dage modtages af denne bys råd og følges af udsendte fra forskjellige foreninger i Roma og nærmeste byer til A., Mansanas fødeby. Der ventede et monument og festlig modtagelse på dem; martyren skulde få sin sene løn.

Men i denne Mansanas hus havde jeg bod for tretten år tilbage; hans hustru og hans yngre brors hustru havde været mine værtinder; brødrene selv var, den

ældste i fængsel i Roma, den yngste i landflygtighed i Genua.

Brevet beskrev videre Mansanas, den ældres, levnetsløb; på dets siste del nær kjendte jeg det før, og just derfor blev lysten så meget større til at følge det tog, som førstkommende søndag skulde gå ud fra Piazza Barberini i Romo og ende i A.

Og søndag morgen kl. 7, en grå oktoberdag, stod jeg der. Samlede var en mangfoldighed af faner, fulgt af de mænd, i regelen seks, som hver forening dertil havde valgt. Jeg fæstede mig ved en fane, som bar indskriften: „Kampen for fædrelandet", og ved de skikkelser, som her fulgte, i røde skjorter, med skjærf om livet og en kappe over skuldrene, benklæderne stukne i støvleskafterne og brede hatter med en fjær på. Hvilke åsyn! Hvilke viljer! Har man set det vanlige billede af Orsini, ham, der skjød med bomber efter Napoleon den tredje, så har man et italiensk typeåsyn af de mænd, der rejste sig mod statens og kirkens tyranni, trodsende fængsler og rettersteder, sammenknyttede sig i de frygtelige foreninger, moderstammerne til den hær, der friede Italien. Napoleon havde just været medlem af en slig forening; han havde som alle kammerater svoret, i hvilken som helst stilling han kom, at nytte denne til Italiens enhed og lykke eller i modsat fald at ha sit liv forbrudt. Men karbonari-kammeraten Orsini var den, som mindede ham om hans ed, da Napoleon var blevet Frankrigs kejser. Orsini gjorde det således, at Napoleon vidste, hvad der ventede ham, hvis han ikke holdt den.

Mit første indtryk, den gang jeg så Orsinis billede, var det, at ti tusen slige mænd måtte kunne erobre verden. Og her stod jeg foran nogle, udrustede af den samme folkenød til samme vilje. Der var faldt et slags

ro over viljerne nu; men noget mørkt over øjnene sagde, at tilfredshedens var det ikke. Medaljerne på deres bryst viste, de havde været med ved Porta San Pancrazio i 49, da Garibaldi to gange drev de i tal overlegne franskmænd tilbage, i 58 ved Guardasøen, i 59 på Sicilien og i Neapel. Og hvad medaljerne ikke fortalte, hørte sandsynligvis også med til deres livs historie, at de havde været med ved Mentana. Det er slige, af regjeringen ikke erkjendte slagpladser, som har brændt sig dybest ind i folkesjælene. Det fik den samme Napoleon at føle, da han havde sikret sig Italiens hjælp mod Tyskland; Mentana forbød konge og regjering at indfri deres løfte; det vilde ha kostet en krone.

Modsætningen mellem den dunkle, forfærdelige vilje i det italienske folk og ligegladhedens spotblandede eller rent lette sorgløshed er just så stor, som modsætningen var mellem slige orsiniske viljemænd, jeg her så, og de ligeglade, enten fint hånfulde eller fuldstændig bekymringsløse fjæs omkring blandt tilskuerne og blandt de repræsentanter, der fulgte faner med indskrifter som „pressen", „den fri tænkning", „det fri arbejde" o. s. v. o. s. v. Uvilkårlig tænkte jeg: det er den ene dels letsind, som har fremtvunget den anden dels vilje. Så stort, så almindeligt havde letsindet været, at så stærk, så mørk måtte gjenrejsningens vilje bli. Og gjennem mit hode løb Italiens historie i dens letsind og i dens viljeskikkelser. Jeg drog frem og tilbage fra Brutus til Orsini, fra Catilina til Cesare Borgia, fra Lucullus til Leo den tiende, fra Savonarola til Garibaldi, da følget satte sig i gang, alle fanerne slog, udropere skreg med blade og små hefter, hvori Mansanas historie, og toget bøjede ind i Via Felice. Det gik taust; de høje hus gav i morgenen få tilskuere, endnu færre, da toget bøjede ind i Via

Venti-Settembre forbi Quirinale, men nogle flere, da det kom ned på Foro Romano og gik ud forbi Coliseo til Porta Giovanni. Udenfor denne ventede ligvognen. Municipiet havde givet den, og dets tjenere førte. Den sattes straks i gang. Bag efter ligvognen gik to unge mænd, den ene civilklædt, den anden i bersagliere-officers uniform. Begge var de høje, magre, muskuløse, med små hoder, korte pander; begge lige af skabning og åsyn og dog så uendelig forskjellige; det var den afdødes sønner.

Jeg huskede dem som 13—14 års gutter, og det, hvortil mindet om dem knyttede sig, var ejendommeligt nok; jeg huskede deres gamle farmor kaste sten efter dem og gutterne stå på afstand og ærtende le! Jeg huskede med én gang så tydelig hendes stærke, harmfulde øje, de senede, men rynkede hænder; jeg huskede hendes opstående grå børstehår om det kaffebrune ansigt; og nu, ved at se på gutterne, skulde jeg næsten ha sagt, at hendes sten havde truffet og sad endnu i!

Hvor deres farmor hadede dem! Havde de givet hende nogen særskilt grund? Det havde de; ti had avler had, og krig krig. Men fra først af? Ja, jeg var ikke med den gang; men vanskeligt at gjætte sig til er det ikke.

Hun havde været tidlig enke, den gamle, og stærk og smuk tog hun folks yndest og deltagelse til indtægt for sig og sine to sønner, hvoraf den ene nu lå her i kisten, de eneste, hun elskede, og det med en „rasende" kjærlighed; ti den trættede sønnerne. Når de så hendes list i at nytte dette formon, hun som vakker enke havde til at nå goder for gutterne, foragtede de den også. En gang vendt bort fra hende, kastede de deres kjærlighed over ideale ting, Italiens frihed, Italiens en-

hed, således som unge, fyrige kammerater havde lært dem; moderens „rasende" indskrænkning på sit eget gjorde dem daglig mere begejstrede for at ofre alt for det almene. De var ikke alene stærke som hun; de var stærkere.

Der stod svære kampe, hvori hun lå under; men ikke fuldstændig, før deres forbindelser i hemmelige selskaber skaffede dem omgang, som gik langt ud over byen og det selskab, hvortil hendes familje hørte. De førte også hjem hver sin brud fra huse, mere anseede end moderens, med udstyr, større end hendes havde været, og med en medgift, hun måtte kalde betydelig. Da taug hun en stund; ti det skaffede dog også sine fordele, det at være fædrelandsven.

Men den tid kom, da begge sønnerne måtte flygte, da den ældste blev fanget og kastet i fængsel, da de forfærdeligste offentlige udsugelser begyndte, idet uredelige embedsmænd udså sig de værgeløse enker som bytte; den tid kom, da deres hus måtte pantsættes, så deres første vigne, dernæst deres anden; ja, den tid kom, da den første blev taget af panthaveren! Og den tid kom, da de fornemme hustruer, to barndomsveninder, arbejdede som tjenestejenter på marken, i vignen og i huset; da de måtte ta logerende og opvarte, og til alt dette høre spottende ord — ikke alene af de klerikale, som under pavens herredømme også var byens absolute herrer, men af andre; ti deres tal var den gang meget lidet, som ærede hustruerne for det offer, deres mænd havde bragt, og som med disse håbede på frihed, oplysning og retfærd. Nu havde den gamle vundet! Men hvorledes? Så, at hun gråt over sin forsmåede kjærlighed, sine forsmåede råd, sin tabte formue og rejste sig og bandede de sønner, der havde forladt og plyndret hende, — ind-

til et eneste øjekast, aldrig ord, af den ældste svigerdatter tvang hende ned igjen ved kaminen, hvor hun helst sad og var ledig, når slige anfald kom over hende. En stund efter gik hun altid ud, og traf hun da sønnesønnerne, i hvem hun desværre alt syntes at se det lyse glimt under den korte pande, som hun først havde elsket og siden frygtet hos sine egne sønner, da drog hun dem lynende ind til sig, advarede dem for fædrenes veje, skjældte pakket ud, som det ikke var værdt at ofre en skilling for, endsige velfærd, familje, frihed, og så bandte hun sønnerne, gutternes fædre; de var de herligste, men også de utaknemligste og dummeste, som nogen mor der i byen havde født! Og den ulykkelige rystede gutterne frem for sig: „Bliv dog fornuftigere, skarns pak, I står jo og ler! Vær ikke som eders dumme mødre der inde, der har forgabet sig i mine gutters galskab, — jeg er jo blandt bare vanvittige!" — og hun stødte dem fra sig og gråt, rejste sig og gik endnu længer afsides. Senere gjorde hverken hun eller gutterne så mange omstændigheder. De lo ad hende, når hun fik anfaldene, og hun kastede sten efter dem; og tilsist blev det så, at sad hun bare alene, sagde gutterne: „Farmor, er du nu gal igjen?" — og stenene kom.

Men hvorfor turde den gamle intet sige lige over for svigerdatteren? Af samme grund som den, hvorfor hun tabte lige over for sine sønner i fordums dage. Den gamles egen mand havde været en sygelig en, ude af stand til at drive sine ejendomme; han havde taget hende for at fuldgjøre sig selv. Hun drev vistnok ejendommen op, men ham ned. Han havde et fint smil, adskillig læsning og megen længsel, og han led nød i hendes selskab. Hans ædlere natur kunde hun ikke bryde ned, men vel hans tilfredshed og helbred. Og så

hændte det, at den skjønhed, som hun foragtede, medens han levede, sejrede over hende, da han var død. Og da den viste sig begejstret igjen i sønnerne og som en bebrejdende mindelse i svigerdatterens rene blik, tabte hun aldeles.

Jeg siger, farmors sten havde truffet sønnesønnerne og sad endnu i. Se de to mænd gå der! Den yngste, den civilklædte, havde et smil om de temmelig tynde læber, også et smil i det lille øje; men jeg tror ikke, man burde tirre det. Han var fremhjulpen af faderens politiske venner, havde tidlig lært at bukke og takke, — jeg tror ikke af taknemlighed.

Men se den ældste! Det samme lille hode, den samme korte pande som broderen; men begge bredere. Intet smil om munden, intet i øjet; jeg ønskede ikke en gang at se ham smile. Høj og slank som broderen, var han endnu mere knoklet, og medens de begge gav indtryk af en gymnastisk kraft, som kunde de ha hoppet over ligvognen, gav den ældste tillige indtryk af, at han bogstavelig havde lyst dertil; ti broderens af overflødig evne halvt slentrende gang var hos den ældste blevet til en utålmodig spændstighed; han gik på fjære. Han var åbenbart ikke nærværende her; øjnene lå langt ud over alt, — og da jeg senere bød ham mit kort og mine minder fra fordum, sandede jeg, at det var så.

I følget talte jeg med flere fra byen; jeg spurte efter farmor Mansana; man smilte og fortalte ivrig, flere på én gang, at til ifjor levede hun, hun blev 95 år gammel. Jeg mærkede, at hun var opfattet. Der blev med samme iver fortalt, at før sin død havde hun oplevet, at huset var blevet gjældfrit, den ene vigne tilbagekjøbt, begge gjældfri, ligesom markerne. Alt var gjort af taknemlighed mod fædrelandsmartyren, hvis hæder nu var på

alle læber; ti den var blevet byens stolthed; hans og broderens liv var i grunden dens eneste tribut til befrielsesværket.

Saa det havde hun altsammen oplevet!

Og jeg spurte efter de to martyrers hustruer. Jo, den yngste var bukket under, mest af sorg over, at hun havde tabt deres eneste barn, en datter. Men den ældstes, de to unge mænds mor, hun levede. Fortællernes åsyn fik alvor, stemmerne stilhed, talen førtes snart af en enkelt med udfyldende tillæg af de andre, alt i en viss langsom højtidelighed. Hun havde øjensynlig fåt magt over dem, denne rene kvinde med den store sjæl. Jeg hørte, hun havde skaffet sig forbindelse med sin mand, medens han endnu var i fængsel, havde underrettet ham om, at Garibaldi tilemnede en opstand i byen og et anfald udenfra, og at de ventede, at Mansana skulde bli fri; han skulde så føre foretagenderne i Roma. Og han blev fri! Han skyldte det sin egen sælsomme viljestyrke og hendes kloge troskab. Han forestillede sig vanvittig, det var på hendes råd; han skreg, til han ingen stemme længer havde, derpå, til han ikke mere kunde af kraftløshed; ti samtidig tog han ikke en bid eller dråbe nærende til sig. Helt ind i døden blev han således ved, så han flyttedes til et sindssygehospital, hustruen kunde besøge ham, — og derfra flygtede de — ikke ud af byen; nej, de store forberedelser krævede hans nærvær, og hun plejede ham først, siden delte hun hans vovsomme foretag. Hvem vilde i hans sted, efter så langt fængselsliv, ikke ha søgt frihedens jordbund, når den bare var to, tre mile borte! Men en af dem, for hvem han vågede liv og alt sit, forrådte ham; han blev atter fanget, med ham store dele af planen, som blev til intet, d. v. s. til nederlag på grænsen, til tuseners

domfældelse, fangenskab eller død i hovedstaden og provinsen. Før befrielsens time slog, var han halshugget og begravet blandt sine døde fængselskammerater, tyvene og morderne, på hovedstadens store forbryderkirkegård, — hvorfra han idag var opstanden!

Nu stod enken, hyllet i et langt, sort slør, og ventede ham, fremst i mængden, på hans fødebys flagsmykkede kirkegård ved det allerede færdige monument. Samme dag, efter den ny jordfæstelse, skulde dette afdækkes under kanonernes torden, hvortil tændte festblus på bergene senere i kvælden skulde gi svar.

Det gik over den gulgrå kampagne op mod fjældene. Og vi kom frem, først til den ene fjældby, så til den andre; overalt en uoverskuelig menneskemasse med blottede hoder. Almuen fra nabobygderne havde ilet til; musikkorene klang i de trange gader, tæpper og flag hang ud af alle vinduer, kranser faldt, blomster strøedes, lommetørklæder viftede, og tårer blinkede; vi kom frem til hans fødeby, hvor modtagelsen blev endnu mere gribende, og hvorhen de store masser fra de andre nu for en ikke ringe del var fulgt med; men størst blev trængselen ved og på kirkegården.

Jeg var dog som fremmed begunstiget og fik plads ikke langt fra enken. Mange gråt ved at se hende, der hun stod med de stille blik på kisten, blomsterne, skaren. Hun gråt ikke; ti dette altsammen gav hende dog ikke igjen, hvad hun havde tabt, og mere ære gav det ham ikke hos hende. Hun så på det, som på noget, hun vidste fra år før idag. Hvor var hun ikke skjøn! Jeg tænker ikke derved alene på de ædle linjer, som aldrig går under i et ansigt, eller på øjnene, som en gang havde været byens skjønneste, ja, var det endnu for tretten år siden, da jeg så hende, skjønt de alt da havde

grædt for meget. Nej, jeg tænker på den virkelige glorieglans af sandhed, der omgav hendes skikkelse, bevægelse, åsyn, blik. Den forkyndte sig ligesom lyset, og den forklarede ligesom dette der, hvor den faldt. Den, som var i usandhed, måtte føle det, straks hun så på ham; hun behøvede ikke at tale.

Jeg glemmer aldrig mødet mellem hende og sønnerne. Begge omfavnede og kyssede hende, hun holdt hver af dem længe mellem sine armer, som bad hun over dem. Alle omkring taug, enkelte tog uvilkårlig hattene af. Den yngste, som hun omfavnede først, drog sig tilbage med lommetørklædet for øjnene. Den ældste blev stående; ti hun så på ham, ja så på ham; alle måtte se på ham, og han rødmede dybt. Der lå en usigelig smerte i hendes blik, en uudgrundelig spådom. Hvor ofte jeg siden har husket det! Han så, mens han rødmede, stærkt igjen på hende, og hun så bort for ikke at ægge trodsen i ham; det var aldeles tydeligt, at så var. Familjens to retninger stod over for hverandre.

II.

På tilbagevejen blev i alt, jeg havde oplevet, ikke moderens gribende åbenbarelse, men bersagliere-officerens trodsige åsyn, høje, knoklede skikkelse og atletiske gang det foranstående. Og så gik det da til, at jeg måtte spørge om ham. Til min overraskelse mærkede jeg, at det var denne søns forvovne bedrifter, som atter havde draget opmærksomheden hen på faderen og kaldt på den sene hæder, hans minde nu fik. Jeg havde rørt ved

noget ægte italiensk. Faderen, moderen, talerne, modtagelsen, naturskjønheden over den siste højtidelighed på kirkegården og blussene i fjældene — om alt dette ikke ét ord mere! Lige til vi skiltes i Roma, underholdtes vi af historier om bersagliere-officeren.

Allerede som gut havde han været med Garibaldi og havde i den grad vundet yndest, at han senere af hans og faderens venner var blevet holdt på en officersskole.

Der blev betrod ham, som så mange i Italien i de år, en kommando, før han endnu havde bestå en udgangseksamen, og han havde straks således udmærket sig, at han fik fast ansættelse. En enkelt dåd bar hans navn over Italien, endnu før det kom til slag. Han var med på et spejdertog; under dette bøjede han rent tilfældig og alene op på en skoghøj, bag hvilken han inde i tykningen så en hest, snart en til, gik nærmere, så en rejsevogn, gik længre og så et selskab, en dame og to tjenere, lejrede i græsset. Han kjendte dem straks. Damen var dagen i forvejen kommet kjørende imod avantgarden, søgende ly for fienden, som hun frygtede. Man havde ladet hende passere; og nu var hun vendt tilbage ad en anden vej, og hun og tjenerne hvilte her! Hestene så ud til at være ilde medfarne, de havde kjørt hele natten og det så stærkt, at de ikke kunde fare længre uden først at hvile. Dette opfattede han så at sige med ét blik.

Det var en søndag morgen; de italienske tropper hvilte, messe var just blevet læst, og man spiste, da forposterne så den unge Mansana sprænge frem med en dame på sadelknappen og to løse hester fæstede til sin sadel; damen var en fiendtlig spion; hendes „to tjenere", to fiendtlige officerer, lå sårede tilbage i skogen. Damen kjendtes straks igjen, og Mansanas „*evviva!*" gjensvare-

des af tusener. Man brød op; fienden måtte være ganske i nærheden, og det fandtes snart, at dette Giuseppe Mansanas åndsnærvær havde frelst hele avantgarden fra at gå i en fælde.

Jeg skal fortælle flere historier om ham; men for at de skal forståes, må jeg forudskikke, at han almindelig holdtes for at være den første gymnastiker og fægter i armeen; jeg hørte både nu og senere derom kun én mening.

Umiddelbart efter krigen lå han i garnison i Firenze. Der fortaltes den gang på en officerskafé, at en belgisk officer, som for et par uger siden havde siddet der med dem, i virkeligheden var en pavelig officer og havde nu blandt sine kammerater i Roma gjort sig tilgode over de italienske officerer, der på få undtagelser nær syntes ham nogle uvidende paradedukker, hvis hovedegenskab var barnagtig forfængelighed. Dette vakte stærk harm blandt garnisonens officerer i Firenze, og lige fra kaféen, hvor det blev fortalt, gik den unge Mansana op til obersten og bad om frihed for seks dage. Denne fik han. Han gik hjem, kjøbte sig civile klæder og gik på stedet den lige vej til Roma. Over skogerne passerede han grænsen og stod tredje dag i Roma på officerskaféen ved Piazza Colonna, hvor han straks så den belgisk-pavelige officer sidde. Han gik til ham og bad ham stille om at gå udenfor med sig. Her sagde han ham, hvem han var, bad ham ta en ven med og følge udenfor porten for at gi det italienske officerskor oprejsning en duel med ham. Så åbent og helt betrodde han sig til mandens ære, at denne ikke kunde svigte. Han gik straks ind efter en ven, og tre timer efter var han et lig. Men den unge Mansana begav sig umiddelbart på tilbagevejen over skogerne til Firenze. Ikke ved ham blev det kjendt i

Firenze, hvor han i mellemtiden havde været, men fra Roma af, og han fik længre tids arrest for at ha forladt byen uden tilladelse og ovenikjøbet været i et andet land; men officererne gjorde et festmåltid for ham, da han kom ud, og kongen gav ham et hæderstegn.

Kort efter lå han i garnison i Salerno. Smugleriet på kysten havde taget stærkt overhånd, og tropperne hjalp til med at få det stoppet. Civil klædt går han om for at spejde og opsnapper på en osteria, at et skib med smuglergods lå udenfor synsvidde, men skulde ind under kysten til natten. Han går hjem og klæder sig om, tar to udvalgte mænd med, og de ror alle tre ud over mod kvælden i en liden, let båd. Jeg hørte denne historie fortælle og bli bekræftet på stedet; jeg har hørt den siden af andre, og jeg har ved en senere lejlighed læst den i aviserne; men det er mig desuagtet lige ufatteligt, hvorledes han, entrende op med sine to mænd, tvang 16 — seksten — mand til at lystre og til at lægge skibet på reden!

Efter Romas indtagelse, hvor han atter var med, og hvor han navnlig ved den kort derpå følgende oversvømmelse gjorde underværk, sad han en kvæld på den samme officerskafé, udenfor hvilken han en gang havde udæsket den pavelig-belgiske officer. Da hørte han nogle kammerater, som netop kom fra et selskab, fortælle om en ungarer, der havde drukket vel meget af den italienske vin, og som i vinbegejstringen således havde skrydt af ungarerne, at han på en sagte modsigelse havde drevet det op til at påstå, der måtte så gjærne komme tre italienere mod én ungarer! Alle officererne lo med dem, som fortalte det, — alle med undtagelse af Giuseppe Mansana. „Hvor bor denne ungarer?" spurte han. Det faldt ganske ligegyldigt; han så heller ikke op eller tog cigaretten af

munden. Man havde just fulgt ungareren hjem, så det fik han straks at vide. Mansana rejste sig. „Går du?" spurte de. „Naturligvis," svarede han. „Dog ikke til ungareren?" spurte en godmodigt. Men Giuseppe Mansana havde ingen godmodighed. „Hvorhen ellers?" svarede han og gik. De andre rejste sig straks for at følge. De søgte på vejen at få ham til at indse, at en fuld mand kunde man ikke kræve til regnskab. „Frygt intet," svarede Mansana; „jeg skal just behandle ham derefter." — Ungareren bodde i *primo piano*, som italienerne siger, d. v. s. i anden etage, i en stor gård i Fratina. Foran vinduerne i første etage er i hver italiensk by jærnstænger, og i disse tog Giuseppe Mansana fat, svang sig op og stod snart på balkonen udenfor ungarerens kammer. Han slog ruderne ind i balkonvinduet, lukkede op og forsvandt. Der blev tændt lys derinde, det så kammeraterne, som stod nedenfor. Hvad ellers foregik, kunde de ikke komme efter; de hørte ingen støj, og Mansana har aldrig fortalt det. Men han og ungareren, den siste i skjorten, kom efter nogle minuters forløb ud på balkonen, hvorpå ungareren forklarede på godt fransk, at han havde været fuld den kvæld, og bad om forladelse for det, han havde sagt; en italiener var naturligvis ligeså god som en ungarer. Mansana kom ned igjen samme vej, han havde steget op.

Større og mindre historier, fra krig som fra garnisons- og selskabsliv (og deriblandt nogle væddeløbshistorier, som vidnede om en udholdenhed i spring, jeg aldrig har hørt mage til), haglede nedover os; men jeg tænker, at de fortalte gir billedet af en mand, hvis åndsnærvær, mod, ærekjærhed, hvis legemskraft og energi, fær'ighed og snuhed i høj grad spænder forventningen om, hvad

han i fremtiden kan drive det til, — men samtidig fylder os med bekymring.

Hvorledes Giuseppe Mansana den påfølgende vinter med forår kom til at beskjæftige tusener, og deriblandt fortælleren, det vil fremgå af selve fortællingen.

III.

Da Giuseppe Mansana fulgte sin fars ben til deres æresgrav og derved så ud, som kunde han hoppe over ligvognen, gik han — det viste sig snart — i sin første, flammende kjærlighed. Han satte sig endnu samme kvæld på det jærnbanetog, som førte til Ancona, hans station; der levede hun, og alene synet af hende kunde dæmpe de luer, som brændte fortærende.

Han var forelsket i en, som havde hans natur, en, som måtte tages, en, som selv havde taget hundreder, uden selv at tages, en, om hvem en elskovsgal Ancona-skald havde sunget:

Jeg elsker dig, du brune djævel,
dit smil af ild, dit drueblod
og tror, at gløden af det onde
gir skjønhedsglimtet i dit mod;
ja, tror, at spillet uden ende
i lunets, øjets, væs'nets glans
er satans uro gjennem viljen,
at latt'rens lokken og er hans.
Jeg tror det, skjønne! — Men langt heller
jeg elsker dig og så forgår

end sovner i en favn, som bærer
mig frem til graven femti år.
Ja, heller, heller livets dronning
i uopløs'lig majestæt,
selv om jeg segner foran gåden,
end følge, hvad jeg forud ved.

Hun var en datter af en østerrigsk general og af en dame, som tilhørte en af Anconas ældste slægter. Det vakte i sin tid harm, da en slig vilde ægte høvdingen for den forhadte, fremmede besætning.

Harmen øgedes, om muligt, derved, at han var nær på en olding, og hun atten år og meget skjøn. Men generalens umådelige rigdom kunde ha forlokket hende; ti hun sad i virkelig fattigdom midt i sit herlige palads, — et i Italien meget almindeligt forhold. Slægtens palads danner nemlig ofte et fideikommis, som den, der sidder i det, stundom ikke kan holde vedlige. Omtrent så stod sagerne også her. Der måtte dog også ha været noget andet med end generalens rigdom; ti da han kort efter datterens fødsel døde, sørgede enken i fuldstændig tilbagetrukkenhed. Alene kirken og præsten så hende. Vennerne, som hun havde brudt med, den gang hun giftede sig, men som dog gjorde sig adskillig umage for atter at nærme sig den stenrige og skjønne enke, flygtede hun for.

Ancona blev imidlertid italiensk, og fra festerne, illuminationerne og jubelen flygtede enken endnu længre, nemlig til Roma, medens hendes palads i Ancona ligesom hendes villa ved havet stod lukket og øde som en stum protest. Men i Roma kastede fyrstinde Leaney det sorte slør, uden hvilket ingen havde set hende siden mandens død, åbnede salon, hvori alle det pavelige herredømmes ypperste såes, skjænkede årlig svære summer i

Peterspenge og til andre pavelige øjemed. Det første som det siste øgede hadet til hende i Ancona, hvilket gjennem de liberale også overførtes til Roma, — og selv kunde hun på Monte Pincio, når hun i al sin skjønhed og pragt kjørte der med sin lille datter, se det i de blikke, som kjendte åsyn fra Ancona og ukjendte fra Roma kastede. Hun trodsede det og indfandt sig regelmæssig ikke alene på Monte Pincio, men også på ny i Ancona, når sommeren jog bort fra Roma. Hun åbnede atter sit palads og sin villa dersteds og bodde især i den siste for at bruge bade. Hun gik og kjørte gjennem byen til sit hus i Corso eller til kirke uden at hilse eller hilses; men desuagtet gjorde hun hver dag den samme tur. Da datteren blev større, lod hun hende optræde i de aftenunderholdninger med skuespil og tableauer, som byens præster under biskoppens beskyttelse fik istand til indsamling af Peterspenge i Ancona, og så stor var barnets skjønhed og moderens tiltrækning, at mange gik der hen, som ellers aldrig havde villet. Således lærte datteren trodsen af sin mor, og da hun fjorten år gammel mistede hende, førte hun den videre for egen regning og med det tillæg, som ungdom og mod uvilkårlig frister til.

Hun blev snart endnu mere og endnu stærkere omtalt, end moderen nogensinde havde været, ligesom hendes rygte fik større omfang. Ti med en ældre dame, som hun tog til sig, et stivt, sirligt værktøj, der så alt, men talte om intet, streifede hun om i andre lande, fra England til Ægypten, dog således, at hun altid tilbragte sommeren i Ancona og efteråret i Roma.

Denne siste by blev også en gang italiensk; men i begge vedblev hun at føre, hvad man måtte kalde et udfordrende liv, lige over for dem, der nu herskede, og som på alle måder søgte at vinde den rige, skjønne

kvinde. Ja, man forsikrede, at unge adelsmænd havde sluttet pagt om at erobre hende eller knuse hende. Det være nu sandt eller ej, så trodde hun det selv. Hun lokkede derfor dem, hun mistænkte, til sig og stødte dem derpå ubarmhjærtigt ifra. Hun gjorde dem gale, først af håb og siden af skuffelse. Hun kjørte i Corso og på Monte Pincio selv sine hester; triumferende kjørte hun med de undertvungne bundne til vognstangen; — ikke just alle kunde se det, men hun så det, fordi hun følte det så, — og de følte det med!

Hun vilde være blevet dræbt eller noget endnu værre, var der ikke for mange, som beundrede hende og trods alt dannede en livvagt af evig tilbedelse omkring hende. Til denne hørte skalden fra før.

I Ancona blev hun især de garnisonerende unge officerers hemmelige håb og åbne had.

Just i den tid, Giuseppe Mansana blev flyttet med sine bersaglierer til Ancona, havde hun dersteds fundet på noget nyt. Hun vægrede sig standhaftig for at pryde det selskab, som om kvælden samler sig i Corso, for under måne-, stjærne- og gasskin at gå, damerne balklædte bag viften — den de så underfuldt kan bruge! — herrerne sværmende i allernyeste sommermode eller uniformerede, op og ned, ned og op, mødende, leende, samlende sig om borde, hvor nogle har sat sig for at nyde is eller kaffe, så atter fra disse for at gå til andre eller for selv tilsist at slå sig ned, medens en kvartet stemmer i, eller et vandrende kor med cither, fløjte og guitar spiller op, — Theresa Leaney vægrede sig standhaftig for at øge pragten, nysgjærrigheden, fornøjelsen, ædelheden ved disse byens daglige udstillinger: — hun havde i dets sted valgt at forstyrre dem.

I solnedgangen, når det øvrige kjørende rigfolk

vendte hjem, da kjørte hun ud. Med to ualmindelig små hester, korsikanere kaldede, som hun denne sommer havde lagt sig til og selv, som altid, styrte, kjørte hun gjennem byen i trav. Når så Corsoen var blevet oplyst og mødet var begyndt, det almindelige møde mellem familjer og venner, det stjålne mellem ungmø og bejler, det stille mellem lediggjængeren og hans skygge, det sukkende mellem den i det fjærne forlovede og hans herværende fortrolige, det korte mellem officeren og hans kreditor, det overordentlig høflige mellem embedsmanden og ham, hvis post han skal arve efter hans død; just som de unge damer havde fåt vise deres nye kjoler fra Paris to gange, d. v. s. på én tur op og én tur ned, og den beundrende handelsbetjent var kommet over indledningen, og officererne havde dannet sin første kritikklynge, og adelen netop havde nedladt sig for at modtage kur, — sprængte den overmodige unge pige med sin stive, aldrende veninde ved siden ind i klyngen! De to små barnehester var i stærkeste trav, og officerer og frøkener, adel og handelsbetjente, familjegrupper og hviskende par føg fra hverandre for ikke at bli overkjørte. Et system af bjælder over hestenes sæletøj ropte jo varsku et stykke fra, så politiet havde intet at sige, men desto mere de, hun tvefold fornærmede, først ved sit fravær — og så ved sit nærvær.

To kvælder havde Giuseppe Mansana været i Corso, og begge gange var han nær blevet overkjørt. Han havde ikke tænkt sig muligheden af hendes dristighed. Han fik da også høre, hvem hun var.

Den tredje kvæld, da Theresa Leaney på sædvanligt sted tæt udenfor byen på tilbagevejen lod hestene vande og hvile for så at begynde travet mod byen og dens Corso, trådte en høj mand frem og hilste; det var en

officer. „Jeg tar mig den frihed at præsentere mig selv. Jeg er Giuseppe Mansana, officer ved bersagliererne. Jeg har gjort det væddemål at løbe omkap med Deres små hester herfra og til byen. Har frøkenen noget derimod?" Det var mer end halvmørkt, så hun under almindelige omstændigheder ikke vilde ha kunnet se ham; men en stærk bevægelse øger stundom vort øjes sekraft. Forbauselsen og dertil en smule frygt — ti der var noget i stemmen og holdningen, som uvilkårlig gjorde hende ræd — gav hende mod; vi blir meget ofte modige af frygt. Hun sagde derfor, vendt mod det lille hode og korte ansigt, som hun skimtede: „Det forekommer mig, at en dannet mand vilde ha spurgt mig om tilladelse, før han tillod sig at indgå et sådant væddemål; men en italiensk officer —". Hun vedblev ikke, ti hun blev selv ræd for, hvad hun havde begyndt på, og der opstod en uheldsvanger stilhed, hvori hun blev endnu mere hed. Da hørte hun fra en mere hul stemme (Mansanas røst havde altid noget hult): „Væddemålet har jeg alene indgået med mig selv. Og, oprigtig talt, agter jeg at forsøge, enten jeg får lov til det eller ej." — „Hvad for noget?" sagde hun og greb i tømmerne, men gav i det samme et skrig, og hendes stive veninde et endnu højere, idet begge var ved at falde ud; ti med en lang pisk, som ingen af dem havde mærket, lagde officeren et frygteligt drag over begge de små hesters rygge, så de med et hop raste afsted. To tjenere, som sad bag på, og som netop havde rejst sig for på et vink af frøkenen at hjælpe hende, faldt begge på jorden. Ingen af dem kom med på den kjøretur, som nu begyndte, og som var mere begivenhedsrig end lang.

Til Giuseppe Mansanas idrætter — og måske det var den mest opøvede blandt disse — hørte, som før sagt,

den kunst at springe. De to små hester var ikke de værste at holde følge med, især i førstningen, da de blev stærkt holdt tilbage og altså var uvisse, om de skulde rigtig trave. Theresa vilde i sin harm våge alt, heller end at tåle en slig ydmygelse. Hun vilde desuden ha sine tjenere op. Men just som hestene skulde tvinges til at stå, faldt pisken hvinende over deres rygge, og de med et hop atter afsted! Hun sagde ikke et ord, men holdt igjen, og det så utrætteligt, at hestene atter vilde stå; men også atter faldt pisken, og nok en gang og nok en gang. Og nu opgav både hun og de det. Hendes gamle veninde, som den hele tid havde skreget og holdt sig fast med begge armer om fyrstindens liv, faldt i et slags døvelse, så hun måtte støttes. Harmen og forfærdelsen overvældede Theresa: en stund så hun hverken hestene eller vejen, og tilsist vidste hun ikke en gang, om hun holdt tømmerne. Hun havde virkelig også tabt dem, men fandt dem igjen i sit fang og prøvede endnu en gang, holdende om veninden med den ene arm, men desuagtet med begge hænder i tømmerne, at få magt over de små forskræmte dyr. Hun følte snart det umulige deri. Det var mørkt; de høje popler travede med i luften, fod i fod over buskadset mellem dem. Hun vidste ikke, hvor hun var. Det eneste, hun foruden hestene skimtede, var den lange skikkelse ved deres side, der som et spøgelse ragede opover disse, altid i samme linje og afstand. Hvorhen går det? Og som et lyn slog ned i hendes sjæl: „Ikke til byen, han er ingen officer, men en røver; jeg føres afsides, ... snart kommer flere!" — Og ud af den yderste nød, med dennes pludselige indskydelse, skreg hun: „Stans, for himlens skyld! Hvad vil De? Ser De ikke —." Hun kom ikke længre; ti hun hørte det hvine

i luften, smælde mod hestenes rygge, og værre end før suste det i vej.

Som det jog, så jog også hendes tanker: „Hvad vil han? Hvem er han? En, jeg har fornærmet?" og den skyndsomste række af disse pilte forbi. Hun fandt ingen, det kunde ligne. Men tanken på hævn fulgte den skræmte samvittighed; det kunde jo være en, hun ikke kjendte, men som nu vilde ta hævn for alle. Men var det hævn, så havde hun det værste i vente. Bjælderne skar gjennem vognramlen; de korte, skarpe lyd hoppede som angstskrig omkring hende, og hidset af rædselen til det yderste vilde hun våge et sprang fra vognen. Men ikke før slap hun veninden, før denne rullede som en livløs ting, og i endnu større angst samlede hun hende op igjen og sad med hende over sit fang, længe uden en klar tanke. Da ser hun, idet vejen svinger, lystågen over byen. Hun føler frelsens glæde, men bare et øjeblik, så kort som et blink; ti i næste fattede hun det hele: han var en hævner fra Corso! „Å, ikke længre!" sagde hun, endnu før hun havde tænkt tanken ud; „å, nej!" Ordene gjentog sig for hendes øren, bjældelyden hoppede skrigende omkring dem, poplerne travede med dem, men det var det hele; toget gik, intet svar. Hun så forud sit jammerlige optog gjennem byen, pisket frem med den besvimede veninde i sine armer og publikum på begge sider, med officeren fremst, hånklappende og hånleende. Ti dette var officerernes hævn, det følte hun nu. Hun dukkede sit hode, som var hun der alt. Da kjendte hun og hørte, at hestene sagtnede; de måtte være lige ved; men skulde det stanse forinden? Atter med pludseligt håb så hun op. Han var gledet bag ud, det var årsagen; han var lige ved hendes side, snart hørte hun hans hastige, overanstrængte åndedrag, hørte tilsist intet andet

end dette, så det tog al hendes angst til sig: end om han faldt blodstyrtende midt på Corso! Hans blod kom da over hende; ti hendes udfordrende trods havde opkaldt hans. Man vilde kaste sig over hende og rive hende istykker. „Skån Dem selv!" bad hun. „Jeg gir mig!" bad hun. Men, som vakt af det listige forsøg, gjorde han en siste anstrængelse, var i to, tre længre sprang atter ved hestene, som bare ved fornemmelsen deraf øgede deres trav, men fik desuagtet to hvinende piskeslag.

Nu så hun tydelig lysene, de første gaslygter ved Cavourmonumentet; snart bøjede toget ind i Corso, skuespillet skulde begynde! Hun følte en uovervindelig trang til gråd og kunde dog ikke, bøjede derpå sit hode for ikke mere at se. Men da hørte hun hans stemme, dog ikke, hvad han sagde; vognen var kommet på brostenene, og han kunde vel heller ikke tale. Hun så atter op, men han var der ikke. Store gud, var han styrtet? Alt hendes blod stansede ... Nej, der gik han, bort fra Corso, forbi kafé Garibaldi, langsomt. Just nu kom hun selv i Corso, hestene travede, mængden veg, hun bøjede hodet endnu dybere ned over den besvimede veninde, som lå over hendes fang, skrækken og skammen jog piskende bag efter.

Da hun nogle øjeblikke efter holdt i paladsets gård, gjennem hvis åbne port hestene i fuldt sprang havde svinget, så det var et under, at vognen ikke havde væltet eller stødt, — da besvimede også hun.

En gammel tjener stod og ventede. Han ropte på flere; de blev begge opbårne. Kort efter kom også de, der var afkastede, og fortalte, hvad der var hændt, så vidt som de kjendte til det. Den gamle tjener tog dem dygtig i skole for deres kejtethed, så de selv følte

skammen og så meget heller gjorde, hvad han bød dem: taug.

Hestene havde løbet ud, just som tjenerne efter en kort stans skulde stige op. Det var det hele.

IV.

Da fyrstinde Theresa Leaney kom til sig selv, var det, som hendes kræfter var brudt. Hun stod ikke op, hun spiste næsten ikke; ingen måtte være hos hende.

Hendes veninde gik lydløst gjennem den store spejlsal, som lå mod forværelset, lydløst tilbage igjen, når hun havde forrettet sine ærender. Ligeså lydsløst ind i de gotiske små rum længre inde i paladset, hvor fyrstinden holdt til. Tjenerne som hun. Veninden var opdraget i et kloster, var kommet ud med stærke fordringer på grund af sin stand og sine kundskaber, fordringer, hun holdt oppe i 10 — ti — år, og i 5 — fem — til, fornærmet over ungdommens uskjønsomhed og havesyge. Tog så som standsdame til en højfornem familje; holdt fremdeles fornærmelsen oppe, men i taushed; — blev så ældre og fandt sig, uden dog at slippe fornærmelsen, i et og andet, taus til alt, men lagde sikkert an på at samle formue. Dette skede best ved at kunne sine høje herskaber udenad — og ved at nytte denne kundskab til begge parters fordel.

Altså: der tiedes. Efter nogle dages forløb kom det lille, knappe ord ud fra fyrstindens gotiske rum: „Indpakkes!" På nogle senere tillæg forstodes, at rejsen skulde gå langt bort. Atter om et par dage kom hun

selv, gik langsomt og taust omkring, idet hun ordnede nogle småting og skrev et par breve. Forsvandt derpå atter. Et bud ud den næste dag: „Iaften klokken syv." På slaget seks kom hun selv i sort rejsedragt, fulgt af sin kammerfrøken, også rejseklædt. Veninden stod færdig ved kufferterne, som den ligeledes færdige tjener skulde lukke, efter at fyrstinden havde kastet et bifaldende blik paa deres indhold.

Det første ord, veninden sagde til hende lige siden kjøreturen, sagde hun nu. Som tilfældig stillede hun sig ved fyrstindens side, og seende ud i gården ytrede hun sagte: „I byen ved man alene, at vi har kjørt løbsk; — intet mere." Et fortørnet blik traf hende; det gik lidt efter lidt over til et forundret, og dette igjen til et forfærdet: „Er han da død?" Angsten pustede på hvert ord. — „Nej, jeg så ham for en time siden." Veninden mødte ikke fyrstindens blik, hverken før eller nu; hun så i gården hen imod staldene, hvor vognene var dragne ud, og hestene just blev ført frem. Da hun endelig fandt det rådeligt at vende sig (og det var længe, før hun fandt dette rådeligt, såsom fyrstinden taug og tjeneren ikke rørte sig; han måtte vel se noget lige foran sig, som bandt ham til pletten); da veninden endelig fandt det rådeligt at vende sig, så hun i et nu, at virkningen af hendes oplysning havde været fuldstændig. Fyrstindens opskræmte fantasi havde naturligvis i disse feberdage udmalet sig den jublende spot, hvoraf byen nu måtte være fuld; hun havde tænkt den udbredt lige til Roma, ja, gjennem aviserne til hele verden; hun havde kjendt sin hidtil ubøjede, glansfulde trods tilintetgjort i nogle få forfærdelige minuter; det havde været for hende, som var hun blevet draget gjennem skarnet efter sit hår. Og

så vidste ingen uden han og de, hvad der var sket? Han havde fuldstændig tiet? Hvilken mand!

Fyrstindens store, skjønne øjne lå flammende over rummet, men lidt efter lidt fik de leende glans, hun løftede hodet og hele figuren, gik nogle slag frem og tilbage, såvidt kufferterne og de øvrige rejsesager gav rum, derpå, idet hun smilte og svang med parasollen: „Pak ud! — Vi rejser ikke idag!" Og hurtig forlod hun rummet.

En stund efter kom kammerfrøkenen og bad veninden at klæde sig for en spadseretur.

Det var første gang, så ofte og så længe de havde været i Ancona, at fyrstinden vilde deltage i den elegante verdens aftenpromenade. Veninden havde altså havt lejlighed til nogle forundrede ord som svar på det forundrede blik, hvormed kammerfrøkenen gav denne besked; men allerede dette blik var en næsvished, så der ytredes intet. Da Theresa kom, færdigklædt, i den store spejlsal med søjler, så hun gjennem den åbne dør ind i det svagt oplyste forværelse, og der så hun veninden stå færdig. Alene fyrstindens påklædning kunde ha retfærdiggjort det blik, hvormed kammerfrøkenen fulgte for at åbne og lukke; men veninden sluttede sig til, som var de hver dag vante til denne tur og hver kvæld til fyrstindens elegante påklædning.

I en lilla silkekjole, rigt besat med kniplinger, raslede hun nedover trapperne. Hendes kraftfulde, allerede noget for fyldige figur gav desuagtet indtryk af smidighed, fordi hun tillige var så høj og førte sig med livlighed; mod sædvane bar hun håret opsat i fletninger, og et langt kniplingsslør svævede efter hende, fæstet på den ene side af hodet ved en agraffe, på den anden ved roser. Kjolens ærmer var så åbne, at de lange hansker

ikke ganske skjulte armene, når hun brugte sin vifte. Hun tog ikke veninden op, men skred rask frem; det blev den andens sag altid at være ved siden.

Kvælden var livlig, da det var den første godvejrsdag efter nogle dages blæst. Men hvor hun skred frem, stansede al samtale for at strømme efter som en opdæmmet og atter løst flod, når hun var forbi. Fyrstinde Theresa Leaney deltager i aftenpromenaden! Fyrstinde Theresa Leaney på Corsoen! Og hvorledes? Strålende af skjønhed, rigdom, huldsalighed så hun venligt mod alle, hilste til alle damer, hun havde set fra barn, kjøbmænd, hun havde handlet med, adelsmænd og officerer, hun havde talt med. I denne for sine skjønne kvinder mest berømte italienske by bar hun vistnok ikke prisen; men hun havde alligevel nær og fjærn båret tilnavnet „skjønheden fra Ancona", og staden havde i flere år stået færdig til at sænke fanerne og istemme hyldningshymnen, bare hun havde villet. Og nu vilde hun! Der var noget af en indsmigrende bøn i de øjne, hvormed hun hilste på „sit" folk, noget afbedende i den bøjning, som ledsagede. Allerede da hun kom nedover igjen, mærkede hun den ændrede stemning blandt sine undersåtter og turde stanse og tale med en af byens ældste adelsfamiljer. Den havde slået sig ned foran en kafé midt i Corso. Den modtog hende overrasket, men høfligt; for resten sørgede hun selv. Den gamle herre, som var dens hoved, blev mere henrykt, jo længer hun sad, og gjorde sig en ære og glæde af at forestille al verden for hende. Venlig hilste hun, var vittig, glad, fordelte sig ligeligt mellem damer og herrer, så der kom en stemning istand, der steg til lystighed. Klyngen øgedes derfor også uophørligt, og da hun rejste sig, fulgte den i stort triumftog og højrøstet samtale. Man kunde

sige, at Corso den kvæld blev scene for en almindelig forsoningsfest mellem byens beste selskab og dens smukke barn, og det så ud, som var begge parter lige lyksalige derved.

Det led på kvælden, da hun atter rejste sig, og følget med hende, fra champagne og is; det var for tredje gang. Hun havde ikke længe ro noget sted. Nu gik det med lystighed, men langsomt op over gaden igjen. Tre officerer kom gående, lidt støvede og hurtigt; de måtte være komne hjem fra en længre tur. Veninden var som tilfældig ved fyrstindens side og hviskede; denne så op og gjenkjendte straks figuren: der kom Mansana!

Ganske naturlig gled veninden over på den anden side og Theresa endnu længre til den, veninden havde forladt, — så nær officererne, at den nærmeste næsten måtte stryge hendes kjole med sin sabel, hvis han ikke havde valgt at gå tilside; men den nærmeste var Mansana. Hun så, han kjendte hende; lyset faldt på det sted meget stærkt. Hun så, han forbausedes. Men hun så, at det korte, kraftfulde åsyn ligesom lukkede sig, at de små, dybe øjne drog som et slør for; — han havde den hensynsfulde takt ikke at ville kjende hende. Hun gav ham et blik for det og for hans taushed til da — de store, mørke øjne tindrede —, et blik, som nådde ham. Det tændte med ild, der slog luer over hans kinder. Han kunde ikke mere samle tankerne til kammeraternes tale, men gik. Han skulde også tidlig på natten ta med iltoget for næste dag at følge sin fars ben fra forbryderkirkegården til æresgraven i hans fødeby. Ingen fandt det underligt, at han gik tidlig hjem.

V.

Han gik dagen derpå efter faderens bårе, just som det havde set ud: med lyst til at ta et sprang langt over den. Dette ene blik af fyrstinde Theresa Leaney, som var blevet sendt ham, der havde fornærmet hende, og i hvem han med stolt trods ventede at ha en dødsfiende, dette ene blik ud af al hendes skjønhed, og midt i hendes triumftog i Corso, havde støbt og rejst et nyt billede i hans sjæl. Det var billedet af hende selv som livets egen sejerssmilende gudinde. For dettes rene højhed sank al bagtalelse ned som små sjæles vanmagt, og hans egen færd som en formastelig, smudsig råhed. Var det hende, han havde våget at skræmme og forfølge!

Og den udvikling, der havde ført ham frem til slig vanhelligelse, d. v. s. hans egen hårde livsførelse, den brød han nu sønder, led for led, mens han gik efter sin fars bårе, — begyndende fra faderen selv! Ti fra faderen var denne farlige trodsens arv lagt ned i hans sjæl, hvor den havde vokset. Den havde indgivet ham en egenkjærlig, rå vilje; han havde jo i grunden i alt alene været sit eget mål. Havde faderen havt noget synderlig andet?

Hans ædle og skjønne mor havde så ofte grædt, når hun sad ene med børnene; disse tårer randt, anklagende den mand, som havde forladt hustru, barn og ejendom for at følge — hvad? — sin trods, sin ærgjærrighed, sin hævn, der så ofte er fædrelandskjærlighedens balstyrige kammerater og så tilsist dens herrer. Han kjendte det nu fra sig selv og fra hundre andre, som nu blev mønstrede, én efter én!

Musikken brusede, kanonerne dundrede, luften lå fuld af *evviva's* og blomster over faderens minde.

Hvilken tomhed i et sligt liv, tænkte sønnen; af sammensværgelse i fængsel, af fængsel i sammensværgelse, mens mor, hustru, barn kommer på fattigstien, ejendommen sælges, og intet vindes uden det urolige hjærtes hast fra lidelse i hævn, fra hævn i lidelse igjen. Og denne lidelse og hævn var barnearven til mig — og livstomheden med den!

Og faderens gamle venner omringede ham for at trykke hans hånd. De lykønskede ham med faderens ære, de lykønskede ham selv som den værdige arvtager.

Ja, tomt har mit liv været som hans, blev han ved. En hævnglæde, så længe her var krig, en urolig higen efter bedrift måtte fortsætte den, en forfængelig ærekjærhed, en kry uovervindelighedsfølelse kom til at bære hele livet, — råt, selvsygt, tomt altsammen. Og han svor, at kammeraterne skulde få noget andet at tale om end Giuseppe Mansanas siste bedrift, og at han selv skulde stræbe til en højere stolthed end den: at mætte sig i den selvfølelse, at han aldrig talte om sig selv!

Jubelen blev større, jo nærmere de kom fødebyen, også trængselen efter at få se Giuseppe, den berømte søn. Men just her, på sin ungdoms legepladser, var det, som bestemoren atter sad i grøftekanten og kastede sten efter toget; hun sad og kastede efter det, der havde trampet ned hendes liv med alt, det havde samlet for at bli lykkeligt.

Men da han stod under moderens alvorsfulde, bekymrede øje, følte han dette blik næsten som en fornærmelse. Hun vidste jo ikke, hvad han just tænkte om

alt dette og om sit eget liv som en fortsættelse af faderens. Hvorfor se så bekymret på ham, når han netop havde sagt farvel til æresygens fristelser? Og han mødte trodsigt hendes blik; ti det rammede ham ikke!

VI.

To dage efter stod han højt oppe ved muren omkring den gamle dôm i Ancona. Han så ikke på de næseløse, røde marmorløver, som bærer portalsøjlerne, ej heller på den herlige bugt, som han dog virkelig stod over. Han lod vel øjnene glide henad skibsdækkene og lastebådene nedenunder, såvel som over travlheden i arsenalerne og ved bryggerne. Men tankerne var tilbage i kirken, hvor han just selv havde været; ti der havde han set hende! En stor højtidelighed havde kaldt hende did. Han havde set hende knæle, og hvad mere er, hun havde set ham! Ja, hun var åbenbart blevet glad ved at se ham og havde givet ham det samme usigelige blik som hin kvæld. Han kunde ikke se mere på hende uden at være påtrængende eller vække opmærksomhed, og da blev kirkens røgkvalme mørke ham uudholdeligt. Her var dog friskt og frit, og tankerne kunde svæve om i skjønheden med noget skjønt. Han hørte mængden bag sig forlade kirken, han så den igjen nedenunder sig i vejslyngningerne, tilfods og tilvogns, han vilde ikke se sig om, men ventede, til han også kunde se hende her nedenunder sig. Da hørte han fodtrin bag, af én, af to; hans hjærte slog, hans øjne dunkledes, han turde ikke for alt i verden vende sig. Man stansede

ved hans side, også foran muren. Han følte, hvem det var, og kunde nu ikke lade være at vende sig uden at synes uhøflig. Også hun stod og så ud over skibene, bugten, havet, men så dog straks, at han vendte sig. Hun var rød, men rødmede endnu dybere, idet hun smilte og sagde: „Undskyld, at jeg griber lejligheden. Jeg så Dem, og jeg må sige Dem tak." Hun holdt inde. Hun vilde sige noget mere, han kjendte det. Det kom ikke straks, det blev en ren evighed, før det kom. Men så hørte han: „Taushed er undertiden det største højmod, som kan vises. — Tak!" Hun bøjede sig, og han vågede atter at se op. Hvilken bøjning! Hvilket smil, idet hun vendte sig, fulgt af veninden! Hvilken gang, hvilken figur! Det lange slør bølgede omkring i vinden, spillende mod den røde fløjelsklædning.

Vejen går i slyngninger nedover; nu kjørte hendes vogn, som havde holdt længere borte, op mod hende og vendte under den øverste mur. Men hun havde ikke nåd den, før også hun hørte trin bag, næsten løbende trin; hun stansede og vendte sig; hun vidste, hvem det var. Hun smilte mod hans ilfærdighed, måske for at hjælpe ham.

„Jeg fattede det ikke straks," sagde han, idet han hilste; hans brune åsyn var brunrødt. „Men jeg har slet ikke tiet af hensynsfuldhed, bare for at ha den stolthed for mig selv. Jeg vil ikke stå med en ære, jeg slet ikke fortjener. Og tilgiv mig så min råhed!" Hans dybe stemme skalv; altsammen kom hodestupes; Mansana var ingen ordets mand. Da han tog til huen for at hilse og gå, bævede hånden; og derved, og ved det, som var gåt forud, gjorde han dog indtryk på fyrstinden af stor veltalenhed.

Og således gik det til, at fyrstinde Theresa tildroges

af denne åbenhed og fik lyst til at lønne den; ti hvad havde ikke også hun nu gjort for opdagelser om sig selv! Og således gik det videre til, at fyrstinde Theresa ikke steg op i vognen, men gik forbi ved kaptejn Mansanas side, fulgt af veninden på den andre. Således gik det til, at hun kom tilbage, også ved hans side, og at de i over en time gik frem og tilbage under den øverste mur med den herlige udsigt nedunder sig.

Og da hun endelig sad i vognen, og da hun, idet denne nådde svingen, hvor det går ind på den lavere, parallelt løbende vej, endnu en gang bøjede sig og hilste op, besvarende hans fornyede hilsen, — så blev han gående der en time til. Bugtens skarpe linje, fjældets friske stigning, havets blånende uendelighed, sejlene udover og dampsøjlerne i horizonten, — — den er vakker, den bugt ved Ancona!

Hun havde jo af deres ufrivillige møde hin forfærdelige kvæld lært omtrent det samme, som han havde lært; hendes fortids historie havde omtrent været som hans, det havde hun nu sagt ham, idet hun havde tilstået sin tomme trods, sin kampsyge ærgjærrighed; — det var med undertrykt jubel, han havde modtaget dette, ord for ord, af hendes egen mund!

Hint skjønhedsbillede, højt, højt over hans tilværelse, svævede nu smilende omkring ham, fulgt af fejl og længsler som hans, men i en ring af ynde og herlighed, hvori han følte sig medoptagen.

Å, den bugt ved Ancona, hvor kjækt den buer, hvor skarp blåsort er havfladen i brisen, hvor bløde farveovergangene udover havet, endende inde i en lyståge!

VII.

Hvad var det, som gjorde, at han ikke straks stod i hendes palads? Et hemmeligt håb om, at hun skulde komme én gang til. En så længe indesluttet, i stilhed opelsket forfængelighed som Mansanas kan overraske med det utroligste; den er nemlig paa én gang både sky og dristig. Han var virkelig for sky til at søge hende, trods hendes indbydelse. Og han var på samme tid så dristig at tro, at så måtte hun komme did, hvor hun havde mødt ham sist. Han gik hver dag siden til messe; men ikke hun, — og da han tilfældig mødte hende ved havet og tilfods, så han, at hans udeblivelse havde gjort hende forlegen eller vred; han kunde ikke forstå hvilken af delene.

For sent opdagede han, at han i sit forfængelighedshåb endog havde tilsidesat almindelig høflighed; — han ilede til paladset for at gi sit kort.

Et gammelt italiensk palads, som ofte har en grundmur, der er lagt i den store kejsertid, en indre del, som står tilbage fra middelalderen eller overgangstiden, en ydre med façade og porticus fra renaissancen eller den derpå følgende tid, — og hvis ornamentik og indretning går gjennem ligeså mange aldre, mens statuerne, billedværkerne, møblerne kan stamme, de første endog fra korsfarerplyndringerne på de græske øer og i Konstantinopel, de andre fra den byzantinske periode, og kan fortsætte sig til idag! — et sådant italiensk palads, som helst findes i sjøstæderne, er et stykke kulturhistorie, foruden at være slægtens, og virker stærkt på den indtrædende, når han er født i folket, men med skjøn på, hvad han ser. Det forlener også hende, der står som herskerinde i sin slægts triumfhal, med en bevidsthed,

som gir venligheden noget nedladende, høfligheden noget fornemt; og ikke engang dette behøvedes, for at hun skal rykke tilbage i en betydelig afstand, når man kommer ind til hende der med en slet samvittighed. Omgivelserne kuer da frygtelig; selv et par forudgående møders fortrolighed kan ikke holde oppe, når man med en uopdragenhed på samvittigheden går gjennem portalen, de storartede opgange, de høje rum, den tusenårige historie frem for at bøje sig. Har ovenikjøbet ens fantasi fåt hende endnu nærmere, — her skræmmes den samme fantasi just derved længre bort end nødigt.

Således gik det til, at det første møde glap. Bedt om at komme igjen gjorde han det med trykket over sig af, at det første møde havde været kejtet; derfor gik det andet slet. Siden mødte han med den krænkede forfængelighed som vagt — og så hende smile.

Hele hans stolte trods vendte da tilbage. Men hvad kunde han gjøre? Her turde han ikke bande, ikke engang tale; han taug, led, gik, kom igjen — og oplevede, at hun legte med hans pine! Havde hun én gang følt sig overvunden, hun følte nu, hvorledes det smagte at sejre over sejrherren: hun gik kjendte veje, derfor med henrivende overlegenhed.

Aldrig har nogen indfangen løve således slidt i jærnstængerne som Giuseppe Mansana i det fine net af ceremoniel og spillende overlegenhed. Han kunde alligevel ikke bli borte. I nætternes raseri og dagenes sindsfortærende jagen om inden samme ring opbrugte han sin kraft. Ydmygelsen var kommen til ham.

Han tålte ikke at høre hende omtale af nogen anden, — og selv turde han ikke nævne hendes navn for ikke at røbe sin lidenskab og bli til latter. Han tålte ikke at se hende sammen med nogen anden, — og selv turde

Dem om. Imorgen må vi prøve det. Ikke sandt, De vil vise mig den venlighed at styre det, — ikke sandt?"

Han blev bleg under den brune hud; hun hørte hans hurtige åndetag. Men hverken så han op eller talte, bare bukkede samtykkende. Derpå lagde han hånden over den store, kunstfærdig smedede dørvrider, som gav efter med en klangfuld lyd.

„Klokken fire," føjede hun skyndsomt til. Han bukkede nok en gang uden at se op; men i den åbnede dør vendte han sig helt mod hende med huen i hånd, men rank. Det var hans afsked. Han så hende se spørgende på sig. Hans åsyn måtte vel ha voldt det. Det kunde vel heller ikke skjule det indskydelsens lyn, som nu oplyste hans mørke sind; ti nu havde han jo fåt vide, hvorledes det skulde ende.

VIII.

Klokken fire næste dag førtes han af en tjener gjennem forværelset og spejlsalen ind i koncertsalen og videre til et af de indre gotiske rum, hvor fotografierne lå fra fyrstindens siste rejse. Det meldtes, at fyrstinden straks var færdig.

Hun kom i et slags ungarsk eller polsk dragt; vejret var lidt kjøligt nu i november, og især den dag. Hun bar en tætsluttende fløjelsklædning, hvis øvre, sobelkantede del nådde til knærne, på hodet en sobelkantet, høj hue, håret løst.

Da hun gav ham sin hvidhanskede hånd, omrandet

af kniplinger under sobelkanten, var det med fast, fortrolig tillid, hvortil øjne, åsyn, ja, den fyldige figur ligesom stod og gav vidne. Det skulde være! I alt fald opfattede han det så, at hun vilde vise tillid uden at eje den. Det støttedes af, at straks efter kastede hun let hen, at måske burde turen opsættes; hestene var endnu skræmte efter rejsen med jærnbanen. Med kold spøg afviste han hendes frygt. Hun spejdede i hans åsyn; det var spændt og lidende, men det var lukket, — hvad det forresten havde så godt for. Hans væsen var fjærnt, men bestemtere, end det længe havde været. Det meldtes, at hestene var fremkjørte; veninden kom samtidig ind. Han bød fyrstinden armen; hun tog den. I trappen så hun atter op i hans åsyn og trodde at mærke, det lyste. Nu blev hun ræd. Ved vognen sagde hun derfor én gang til, idet hun tog lejligheden af, at hestene måtte holdes, mens de steg ind: „Det er bestemt for tidligt at kjøre med dem? Skal vi ikke opsætte det?" Hendes stemme var bedende, hun lagde også hånden bedende på hans arm og så ham fortrolig ind i øjnene. Hans åsyn forvandledes under hendes blik, øjnene dunkledes. „Jeg kunde nok tænke, at De ikke turde gjøre den tur med mig — én gang til!"

Blussende rød sprang fyrstinden i vognen. Ligbleg, stiv som en stang, veninden bagefter; men som til dans Mansana op på bukken. Ingen tjener fulgte efter; det var en let halvvogn.

Straks hestene blev slupne, viste faren sig; dyrene stod på bagbenene, den ene vilde ud, den andre ind. Farten gjennem porten tog sikkert over et minut. „Gud, at du vil dette!" hviskede veninden, i dødsangst stirrende på de to dyr, som stejlede, rykkede, stejlede igjen, fik rap og slog bagud, vilde kaste sig tilside, fik

rap igjen og gik bagover, så atter rap og endelig frem. Systemet med at slå måtte i hvert fald ikke være det beste.

Da de kom på gaden, skalv de to fremmede dyr og trampede; de ny gjenstande, de ny lyd, de ny farver, sydens stærke lysning over alt og alle forfærdede dem. Men Mansanas øvelse og armer holdt dem i sagte gang lige til forbi Cavours monument; der begyndte han at slippe løs, lidt efter lidt. Han så bagover og traf fyrstindens blik; nu var det han, som var glad, og hun, som led.

Hvad havde bragt hende på den ulyksalige tanke at få denne tur istand? I samme stund, hun havde foreslåt den, havde hun angret det. Hun var, lige fra hun igår så glimtet i hans øje, viss på, at han vilde bruge kjøreturen til en afstraffelse, og det med samme vilde ubarmhjærtighed som sist. Hvorfor sad hun så her? Mens hun agtede på hver bevægelse af ham, af dyrene, spurte hun sig op igjen og op igjen, — ikke for at få svar, men fordi tankerne m å t t e.

Fremad gik det, endnu i sprang, men i det stærkeste, som kunde nåes, og det tog aldrig slut. Han så sig endelig om. Det var en bevægelse af jubel; hans øjne flammede. Men det var alene den blinkhurtige indledning til det, som nu fulgte. Han hævede nemlig svøben, og med en bred, kunstmæssig svingning lod han den falde susende over begge dyr. Bare disse hørte den i luften, lagde de med et langt byks ud i galop.

Ikke en lyd fra de to, som sad i.

Så gjorde han det én gang til, — og dermed var hestene blevet vanvittige.

Just her begyndte vejen at skjære ind i en stærkere og stærkere bakke. Og just da løftede han svøben for

tredje gang, lod den svinge over sit hode som en lasso, og så falde.

Men af denne bevægelse under denne fart og på dette sted slog lynklarhed ned: — ikke afstraffelse søgte han, men døden, — døden med hende!

Er der nogen evne i vor sjæl, som kan vidne om dens evige udspring, så er det den: hvilket omfang af tid og begivenhed den kan omspænde i et sekunds sekund. Fra svøben skrev hin jublende bue, og til den faldt, havde hun ikke alene gjort opdagelsen, men gjennemlevet deres samliv, opklaret af det ny lys, og i dette fåt vished om hans tause, stolte kjærlighed, der tog døden med jubel, når han kunde dele den med hende, — og i samme sekunds sekund havde hun taget sin beslutning samt udført den.

Ti samtidig med svøbens fald hørte han bag sig: „Mansana!" — ikke af frygt eller forbandelse, nej, det var et vildt fryderop. Han kastede sig om: midt i den orkanagtige fart stod hun oprejst med lysende åsyn og en udstrakt arm. Hurtigere, end det kan siges, var han atter vendt mod hestene, svøben kastet, tømmerne tre gange snoede om hans armer, og et spændtag af al hans styrke sat mod vognens bræt. Han vilde leve med hende!

Nu blev der en kamp. Han vilde bøje dødens brudefart tilbage til at være livets.

I en ophvirvlet støvsky, på skråningens rand rasede det frem; de skummende hester kunde bringes til at holde hoderne højere, så manen bølgede efter dem som sorte vinger; men det var alt. Da fattede han med begge hænder om højre tømme for at få det vilde tog midtvejs, — ladende det så komme an på, om nogen eller noget mødte; ti i så fald holdt toget staseligt ind gjennem

dødens porte. Han fik dem midtvejs; men farten var ikke hæmmet, — og der langt fremme syntes han at skimte mødende, flere og flere, den hele vej var spærret deraf. Nærmere, — og det viste sig at være en af de endeløse høstdrifter mod havet.

Da rejser han sig, kastende tømmerne fremover. Et stort skrig der bag! Han tar sprang, nok et skjærende skrig; men han sidder alt over den højre hests ryg med tag i den andens bidsel. Den, han sidder på, gjør et hop midt i løbet, hvorved den rives overende af den andre. Den føres alligevel et stykke med på den ydre skåk, indtil denne brister under byrden, slæbes så med, til fæstet mellem begge også brister. Mansanas tag i den andens bidsel reddede ham selv og bragte, sammen med den styrtede hests tyngde, alt til at stanse. Men den styrtede føler vognen over sig og spænder vildt ifra sig; den stående stejler; vognstangen knækkes, stumpen slår Mansana tilside; men han holder fast og er nu foran den stående hest, eller rettere under den, med et grusomt greb i dens næsebor, til den atter står stille som et fanget, skjælvende lam. Han er kommen op; den liggende hest, som har gjort flere farlige forsøg på at rejse sig, blir hjulpen. Først nu, overdænget af støv, sønderreven, blødende, uden hue, ser han op og omkring sig.

Theresa stod oprejst foran den åbnede vogndør. Hun må ha villet kaste sig ud, være faldt tilbage ved et af de heftige stød, atter ha rejst sig — eller noget lignende; hun vidste selv intet derom. Men hvad hun nu fattede, det var, at han stod der, frelst, med de rystende hester ved bidslerne.

Ud og imod ham, — og han vendt mod hende med åben favn; hun ind i den! Barm mod bryst, læbe mod læbe, de høje skikkelser omslyngede af hinandens armer,

Det tog ingen ende. Ikke slap armene, ikke en gang for at forny sit tag, ikke læberne, ikke øjnene, kun at hendes sank i.

Det første, som blev sagt, var et hviskende: „Theresa!" Læberne sugede sig atter sammen.

Aldrig har nogen kvinde med større jubel indtaget herskerindens stilling, end hun den undergivnes, da dette favntag endte. Aldrig har nogen flygtning bedt med to så vidunderlige, af fryd strålende øjne om forladelse for, at hun vilde værge sin frihed. Aldrig har en fyrstinde før med så brændende iver styrtet sig over sin slavindetjeneste, da hun opdagede hans sår, hans forrevne og støvede tilstand. Med de fine, hvide hænder og det rige lommetørklæde og sine nåle begyndte hun at tvætte, forbinde og sammenføje, og med sine øjne lægede og helede hun — ikke netop sårene, men alligevel sårene; ti han følte dem ikke.

For hver liden afdeling blev det til ny omfavnelse, ny stum eller talende fryd. Tilsist glemte de så ganske vognen, hestene, veninden, at de begav sig på vejen indover, som var intet i verden mere til uden det at komme bort med sin nyfundne lykke. Venindens angstrop og den langsomt kommende drift vakte dem.

IX.

Rusen endte ikke den dag eller de næste. Anconas højere selskab droges ind med, idet fester med udflugter fejrede forlovelsen. Der lå jo noget overraskende eventyrligt over den. Mansanas ry, hendes rigdom, stand

og skjønhed; hun, den bestandig ubesejrede, han, den stadig sejrende, og så selve forlovelsesakten, som i folkemund fik den utroligste udsmykning, — dette altsammen hævedes endnu en grad ved fyrstindens lyksalighed. Den kastede virkelig en magisk glans.

Når man så dem sammen, frembød de en modsætning. De var begge høje, begge havde de den elastiske gang og stolte holdning; men hendes åsyn var langagtigt, hans kort; hendes havde store, åbne øjne, hans små, dybe. Man måtte beundre hendes fine, lange næse, svulmende mund, ædle hage, skjønt buede kinder, indringede af det sorte hår; men hans korte pande, lille sammensluttede mund, trodsige hage, kortklippede hår gjorde ham ikke smuk. Ligeså forskjellige var hendes udad vendte glæde, spillende åndfuldhed og hans ordknappe væsen.

Men hverken hun eller andre vilde ha ham anderledes, selv ikke i disse dage; ti slig var han jo! Han gjorde jo endog det, hvorpå han satte livet ind, til en kort hverdagssag, når han overhovedet gad tale om det, men i regelen talte han ikke.

Derfor kunde hverken fyrstinden eller selskabet mærke, at der nu, ja netop nu foregik en stor ændring i ham.

Der er en grænseløs underkastelse, en skinsyg tjenesteiver, som omgjør den modtagende til en slave eller en ting. Ikke et minuts frihed, ikke en stump egenvilje beholder han. Den mindste ytring af en sådan fremkalder nemlig tyve ny planer i forlængning af det forlangte — og et ustyr af stormende handling.

Der er også en måde at gi fortrolighed på, som trænger ind i enemærker af vor sjæl, hvori ingen før har været, — gjætter tanker, fremdrager overvejelser, som gjør den sky, der har været vant til at holde lukket.

Dette og andet var tilfældet med ham. Inden nogle dage var han overmæt; hans usigelige træthed efter ophidselsen, fortvilelsens som glædens, gjorde ham tvefold pirrelig. Der var øjeblikke, hvori han afskyede både hende og selskabet. Han forfærdedes selv derover som over den sorteste utaknemlighed, og ærlig som han var, sagde han hende det tilsist. Han lod hende ane, hvad han havde lidt, og hvor nær han havde været ved at gå under, og at det overmål af vild, offentlig forlystelse, som han nu var kommet op i, var det modsatte af, hvad han trængte til. Han kunde ikke mere.

Hun grebes stærkt af denne opdagelse. Midt i en sky af de vildeste selvanklager bestemte hun ro for ham, afrejse for sig selv. Hun skulde til Roma og Ungarn for at ordne sig for giftermålet; han skulde til en liden bergfæstning syd på, hvor han kunde bytte for et par måneder med en officer, som vilde være her. Stærk som hun var, fik hun det ordnet i hast. Inden to dage var både han og hun rejste. Afskeden var fra hendes side gribende, fra hans virkelig hjærtelig; hendes kjærlighed og iver rørte ham.

Men ikke før var han ene, først på rejsen og siden i garnisonen, før han sank ned i slaphed. Han havde næsten ingen anden erindring af hende end en forfærdelig støj. Han gad ikke en gang åbne de breve, der kom fra hende; han var bange for deres heftighed. Hun telegraferede og skrev nemlig mindst én gang hver dag, og da svarpligten blev for trykkende, flygtede han fra sine egne rum, hvor alt dette uopfyldte lå og ventede. Udenfor tjenesten drev han derfor om i skogerne og bergene over byen; ti egnen havde en ualmindelig vild skjønhed.

På disse turer kunde han opløse alt til et slags blændværk. En principessa-herlighed har ikke det tiltrækkende

i Italien som andetsteds; der er for mange af dem, og tildels i tvilsomme forhold. Theresas fra faderen arvede rigdom havde heller intet tillokkende; ti moderen havde jo vundet den ved at forråde sit fædreland i dets fornedrelsesperiode. Theresas skjønhed holdt heller ikke mål; ti den begyndte at bli overmoden. Deres vidunderlige møde udslettede ikke længer den lange ydmygelse, hun først havde ladet ham gjennemgå, og hendes ustyrlighed bagefter efterlod lede. I stærkere øjeblikke vilde dog billederne bli andre, men da mødte hans stolthed op og sagde ham, at han i denne forbindelse dog altid måtte bli den underlegne, måske tilsist gjenstand for hendes luner; ti havde han ikke alt været det?

Fra sine morgenturer hvilede han i regelen på en bænk under et gammelt oliventræ noget ovenfor byen. Derfra gik han så ned og spiste frokost. En morgen, idet han rejste sig, så han to, en ældre mand og en ung dame, ta bænken. Det samme skede den næste morgen og til samme tid. Atter den næste sad han noget længer, ikke ufrivilligt, og kom derved til at få se damen og tale med den gamle herre. Den lethed, hvormed italienere indleder samtale og kjendskab, lod ham snart vide, at manden var en pensionist fra den forrige regjering, dæmen hans datter på omtrent femten år, netop kommen af kloster. Hun holdt sig tæt til faderen, sagde kun et par ord, men disse med den allersødeste stemme.

Senere mødtes de hver dag, og ikke tilfældigt. Han ventede så længe ovenfor, til han så dem komme nedenfra, og gik så til bænken. De var begge så venlige og stille. Den gamle talte gjærne hver dag lidt frygtsomt om politik; når han var tilende hermed, talte Mansana nogle ord med datteren. Hun var sin fars gjenopstandne billede. Han havde været fed; hans åsyn bevarede endnu

en viss rynket fylde. Hun måtte bli ligeså; ti hendes lille, buttede figur lovede det; den havde imidlertid nu hin knoppefylde, som klæder så godt i en morgenkjole, og han så hende aldrig i nogen anden. Faderens øjne var matte og vandfyldte, men hendes var halvlukkede; hun holdt også hodet lidt ludende. Det lille menneskes åsyn og figur havde tildragende magt sådan i det stille. Håret var ængstelig opsat den ene dag som den andre, på allernyeste måde; det forrådte klosterbarnets lyst til at være med i denne slemme verden. De små buttede hænder, der sad så godt på tætte håndled, holdt også altid på med noget pynt-småtteri, som hodet ludede over, og de halvlukkede øjne fulgte. De så op, når han talte til hende, men mest på siden, skjønt ikke bort. En uoplukket barnesjæl tittede, halvt sky, halvt glad, men helt nysgjærrig ud af dem — på den ny verden og dette dens ny menneske. Jo mere man ser på slige halvlukkede øjne, des mere beskjæftiger de, såsom de aldrig udleverer hele sit indhold. Hvad hendes vedkom, så sad der ofte skjælmer i krogene, og hvad de egentlig tænkte om ham, — ja, det skulde han ha givet meget for at få vide. Og just for at lokke på hende, fortalte han mere om sig selv, end han nogensinde havde fortalt en og samme person. Det morede ham at se hendes to smilehuller arbejde derved og rørelsen af den lille mund, der aldrig kom rigtig op, — rød og sød som et urørt bær.

Men det morede ham endnu mere, når hun med en stemme, hvis uskyldige klang gik i hans sind som fugletriller i en tør sommermorgen, gav sig til, undseligt, men nysgjærrigt, at spørge om hans forestående giftermål. Hendes tanker om forlovelse og bryllupsrejser, som

ikke ligefrem sagdes, men tittede op af spørsmålene, var ham så kostelige, at de atter gjorde tingen kjær for ham selv.

Hende skyldtes det altså, at Theresa ti til tolv dage efter hans didkomst virkelig fik et brev fra ham og derpå flere.

Han var ingen mester i pennen; de blev derfor korte som hans tale; men at de blev ret varme, det skyldtes atter den lille. Hver morgen efter frokosten skrev han; hver morgen havde han nemlig i de uskyldige samtaler med hende, med øjnene over hendes friske former, hændernes arbejdsleg og samspillet mellem mund, øjne og smilehuller, i nydelsen af hendes stemmes klang fundet et muntert velbehag og fåt længsel vakt.

Just modsætningen til den lille satte Theresa så storslagen hen, i al hendes indre og ydre pragt, når han bagefter ved pulten samtalede med hende. Han kunde endnu ikke smile til hendes heftighed; men hvor storladent tog hun ikke hans taushed. „Jeg har jo slet ikke tænkt over det; du bør naturligvis ikke skrive! Du bør ha ro også for mig; mine breve burde du vist også være fri for, i alt fald deres heftighed. Men tilgiv mig! Dette er ene din skyld, som det ene er min, hvad du endnu lider, og hvad jeg aldrig skal tilgive mig selv, men i et liv søge at gjøre godt!"

Ikke én af tusen vilde ha tænkt og skrevet så, det måtte han sige sig selv, — og dog samtidig, at hun altid anstrængte ham. For at få det mere jævnt, mere stille, fortalte han hende om Amanda Brandini; så hed den lille.

Han gjengav en samtale, denne lille havde havt med ham om bryllup og ægteskab. Den forekom ham selv

så indtagende, og ret godt gjengivet; han måtte læse det om igjen.

De muntre morgenmøder, hvortil han hele dagen glædede sig, fulgtes aldrig af nogen indbydelse til at søge dem i deres hjem. Denne ærbare tilbageholdenhed behagede ham. Men møderne drev større og større længsel op til Theresa, — og hvor usigelig overraskedes ikke fyrstinden, da hun fik telegram om, at han vilde møde hende i Ancona om tre dage; han længtes.

Den dag, han havde sendt dette telegram, stod han på en liden plads, hvor der lå en kafé, og gik ind i denne, da han var tørst. Han sad og så ud på pladsen, mens han ventede; han havde aldrig været der før. Da opdagede han Amanda Brandini på en balkon lige imod. Altså der bodde hun.

Men ved siden af hende og som hun lænet til rækværket, og det så nær hende, at han måtte kunne drikke hendes ånde, stod en ung, smuk løjtnant. Han var samme formiddag blevet forestillet for Mansana, som da havde hørt, at han var fra nabogarnisonen, og at han almindelig kaldtes „Amorinen".

Men nu lå „Amorinens" øjne i hendes; de smilte begge, mens deres læber bevægede sig, og da ordene ikke kunde høres, så det for Mansana ud, som de fortroligt hviskede. Det hørte aldrig op.

Giuseppe Mansana kjendte blodet strømme mod hjærtet og en stikkende smerte. Han rejste sig og gik, huskede, han ikke havde betalt, hvad han urørt satte efter, vendte om og gjorde det. Da han atter kom ud og atter så op, overraskedes han ved, at de to deroppe var komne i håndkamp. „Amorinen" trængte på, og hun vægrede sig, rød som blod. Brydestillingerne fremhævede hendes figur, iveren hendes åsyn. „Amorinens"

skjødesløs-sikre pågåenhed dannede en oprørende modsætning. Hvem havde sluppet en slig hustyv ind? Hvor var faderen henne?

X.

Næste morgen sad han tidligere end vanligt ved bænken; men også de to kom tidligere end vanligt. Også de måtte finde behag i møderne og vilde forlænge dem nu, da de bare havde to tilbage. Fra den nødvendige politiske indledning med faderen vendte han sig pludselig om mod Amanda: „Hvem var det, De brødes med igår på altanen?" Hun overgjødes af den skjønneste rødme, mens øjenlågene sank endnu dybere i. Dog prøvede hun at se på ham.

En ung pige rødmer jo ved alt; men det vidste Mansana ikke. Han blev ligeså bleg, som hun blev rød. Dette forskrækkede hende, det så han — og mistydede også dette.

Faderen, som havde siddet med åben mund, brast ud: „Å, nu fatter jeg det! Luigi, min søstersøn, Luigi Borghi! Ja, han er i byen på et par dages besøg, — skal overvære byens fest. — — Ha, ha, det er en galning!"

Men Giuseppe Mansana gik lige fra mødet op til sin ven major Sardi, ham, for hvis Skyld han havde valgt netop denne garnison, og spurte ham om Luigis rygte. Det var slet.

Derfra gik han til denne, som bodde på et hotel og netop var opstået. Luigi Borghi hilste ærbødigt og und-

skyldende den overordnede officer. De tog begge plads. — „Jeg rejser imorgen herfra for at gifte mig. Dette siger jeg, for at det næste skal forståes, — som det er. Jeg har nemlig under mit korte ophold her fattet megen godhed for en ung, uskyldig pige. Hun hedder Brandini."

„Ah, Amanda!"

„Hun er Deres søskenbarn?"

„Det er hun."

„Står De ellers i noget forhold til hende? Agter De at ægte hende?"

„Nej; — men —"

„Jeg har ingen anden bevæggrund til at spørge Dem derom end en gentlemans. De kan la' være at svare, hvis De så synes."

„Vist ikke! Jeg gjentager det så gjærne, at jeg ikke agter at gifte mig med Amanda; — hun er meget fattig."

„Vel. Hvorfor går De så i huset der? Hvorfor vækker De på den måde følelser hos hende, som De ikke agter at gå tilmøde, og som det er let at føre på vildspor?"

„Det siste synes mig at indeholde en beskyldning."

„Ganske vist. De er kjendt for at være en hensynsløs libertiner."

„Signore!" han rejser sig. Straks også den lange kaptejn.

„Jeg, Giuseppe Mansana, siger det og står til tjeneste."

Men lille Luigi Borghi havde ingen lyst til i en så tidlig og morsom alder at bli dræbt af armeens første fægter. Derfor taug han og slog øjnene ned.

„Enten lover De mig aldrig mere at træde ind i hen-

des hus, ikke at søge hende, — eller De må stå mig til ansvar. — Dette vil jeg ha ordnet, før jeg rejser. — Hvorfor betænker De Dem?"

„Fordi jeg som officer nødig kan være kjendt for at bli tvunget —"

„Til en god handling? Tak De Deres gud, om De det blir! — — Måske tar jeg sagen galt. Ti jeg skulde sikkerlig først ha sagt Dem: Gjør De, hvad jeg be'r om, så er De min ven og kan regne på mig, i hvilken nød De end kommer!"

„Jeg vil gjærne være ven med en så berømt officer, og endnu heller vil jeg kunne regne på Giuseppe Mansanas hjælp."

„Vel; — så lover De mig det?"

„Jeg lover Dem det!"

„Tak! — Deres hånd!"

„Af hjærtet."

„Farvel!"

„Farvel!"

To timer efter går Mansana ned ad den lille bys Toledo. Der, udenfor en butik, står Amanda og Luigi sammen i en meget morsom samtale; ti de ler begge meget. Faderen står i butikken og betaler. Ingen ser Mansana, før han står blandt dem. Hans gulblege åsyn er nok til at skræmme Amanda ind til hendes far; men den endnu mer forfærdede løjtnant blir stående og siger, idet han træder et skridt tilbage: „Jeg forsikrer Dem, signore, der blev kaldt på mig! — Og vi — vi lo slet ikke ad Dem!"

I det samme gav Amanda inde i butikken et skrig. Det var over Giuseppe Mansanas udseende, idet han, uden et ords lyd, uden en bevægelse for resten, gjorde et skridt, et eneste, frem mod den lille fætter. Det var

en leopards syv alens sprang i dette skridt; i næste øjeblik måtte Luigi være dødsens.

Men alle i butikken og på gaden vendte sig mod den, som skreg, og som selv stod trykket op til sin far. Man så fra hende rundt om. Intet var at opdage. To officerer stod stille ude på gaden og talte sammen. Hvad var det? — De, som var udenfor, kom ind i butikken, og alle samledes omkring Amanda. Hvad var det? Men hun, første gang i sit liv udsat for manges blikke og spørsmål, blir forfærdet, og faderen, som intet svar kan få, blir forfjamset. Da skiller Mansana gruppen om hende, byder hende sin arm med taus befaling; hun skynder sig at ta den og er borte; faderen efter.

Da de tre var udenfor hørevidde, sagde Mansana: „Det er min pligt at sige Dem, at Deres slægtning, løjtnant Borghi, er en usling, som fortjener og skal få sin tugt."

Hvor blev Amanda atter opskræmt, først over, at Luigi var en usling, skjønt hun ikke ret vidste, hvad det var, og dernæst over, at Luigi skulde ha tugt, skjønt hun ikke vidste hvorfor. Hun stirrede denne gang med fuldt åbne øjne op i Mansanas og så slet ikke klogere ud derved. Munden var også kommen op, dog ikke for at tale. En stor nysgjerrighed begyndte at bryde frem af forfærdelsen; han opdagede den, — og så vred han nylig havde været, han måtte dog nu smile til en uskyld, så inderlig dum, og til dens komisk skjønne udtryk. Og så pludselig i godt humør igjen opfattede han tillige faderen komisk. Denne så virkelig også ud som en skolegut, man fortæller spøgelseshistorier i halvmørke. For at vise Mansana, at han forstod det gyselige, lagde han en dyb taknemlighed for dagen, som endte i, at han bad ham følge med op.

Det gjorde Mansana, og Amanda, som tænkte at få vide noget mere, holdt sig til ham, trofast og indsmigrende. Han begyndte med at ane hensigten og morede sig, men endte med at glemme den og føle sit hjærtes jubel ved hendes stemmes melodiske rislen henover skjælmske ord, og ved at hendes søde mund, omflagret af smilehullerne, ved at de halvlukkede øjne i sin gådeleg, ved at hendes harmoniske væsen et øjeblik helt var helliget ham, og at denne friske formfylde åndede i hans nærhed.

Næste morgen skulde deres siste møde finde sted; dog nej, det fik ikke lov til at være det siste; han måtte også komme til dem den næste eftermiddag; ti han rejste jo først om kvælden. Fortryllet gik han derfra.

Den fred, som flyttede ind ved hendes omgang, viste sig også deri, at han samme eftermiddag stod på den ulykkelige Luigis rum og bad ham om undskyldning. Han kunde jo ikke for, at han mødte sin slægtning på gaden, og at hun talte til ham. „Og om I lo ad mig" —

„Men det gjorde vi ikke!" forsikrede den skræmte Amorin.

„Så havde I måske ret til det. Min iver var lidt komisk. Jeg indser det nu. Her er min hånd!" Den blev grebet med hast, nogle usammenhængende ord blev sagt, og Mansana gik — i urokkelig overhøjhed, som han var kommen.

Den lille løjtnant, som havde siddet med døden til selskab, grebes af en svimlende fryd. Han hoppede i vejret og slog ud i en skraldende latter. Mansana hørte denne latter og stansede i trappen. Luigi gyste over sin uforsigtighed, og da det atter bankede, kunde han af

skræk ikke sige: Kom ind! Men døren åbnedes desuagtet.

„Var det Dem, der lo?" spurte Mansana.

„Nej, på min ære!" svor Amorinen og slog fra sig med begge hænder. Mansana stod en stund og så på ham.

Men da han atter var gået, kom også jubelen atter; han kunde ikke for det. Og da han ikke turde skrige eller hoppe, måtte han meddele den. Det skete på officerskaféen blandt forhenværende skolekammerater. Der blev også en svær moro. Ved glassene haglede det med vittigheder over den ulykkelige kaptejn, som lige foran brylluppet med en fyrstinde gjorde skandale af forelskelse i en liden pensionistdatter. — Dette var major Sardi, Mansanas ven, vidne til.

Næste morgen havde Mansana sit siste møde på højen. Det begyndte længe før vanligt, det endte meget senere og først foran døren til deres hus. Om eftermiddagen kom han efter løfte igjen for at ta afsked. Halvt skjælmsk og halvt smægtende talte Amanda om brylluppet, ganske som hun følte det; ti for en italiensk, velopdragen pige er det jo indgangen til den jordiske salighed, d. v. s. til den tilstand, hvori usikkerhed, tvang og bryderi slutter, og hvori evig frihed, nye kjoler, kjøreturer og operakvælder begynder! Hendes søde pludder sang op hans egne længsler, hendes skjønne lille personlighed gjorde denne sang endnu fyldigere, så han i følelse af sin nære lykke kom til at fortælle, hvad part hun havde i den. Lille Amanda fik tårer ved det; en ung pige får så gjærne tårer, når hun omtales godt. Og så måtte hun da sige, at hun havde fåt slig tillid til ham. Hun sagde det, fordi hun altid i hans nærhed havde følt en liden smule frygt; — men det sagde hun ikke. Da det altså

ikke var så sandt, som hun nu selv ønskede, lagde hun et smil til. Dette skulde styrke det. Men smilet strålede der, hvor luften endnu hang fuld af hendes tårer, og dannede der, jeg mener i Mansanas bryst, en ubegribelig skjøn regnbue. Han tog hendes runde, lille hånd ind i begge sine; det var afsked. Han sagde også noget, men vidste selv ikke hvad; hun blev rød. Han så hendes barm, armer og hode over sig i trappen, atter igjen fra balkonen. Han hørte udover pladsen et melodisk „Farvel!" og endnu et — og bøjede ind i sidegaden.

Han havde ikke set Sardi komme, så ikke, at han stilede lige på ham, og vaktes forvirret ved et slag på skulderen. Sardi lo: „Er det virkelig sandt? — Er du forelsket i den lille deroppe? — — Du ser så ud!"

Mansana blev kobberrød, øjnene stirrede, åndedraget gik hurtigt: „Hvad er det, du siger?" spurte han; „hvoraf ved du —?" han stansede. Han kunde jo ikke fortælle, hvad han først vilde høre, om nemlig nogen skulde, — — om Luigi skulde ha — — „Hvad er det, du siger?" gjentog han.

„Min sjæl, blir du ikke forvirret, ja!"

„Hvad er det, du siger?" gjentog Mansana, dybere rød, idet brynene rynkedes, og en hånd lagdes, ikke ganske blidt, på majorens skulder.

Dette stødte Sardi; Mansanas heftighed kom også så uventet over ham, at han ikke fik tid til at tænke sig om; men til forsvar for sig selv og for at ærgre den uretfærdig opbrusende, fortalte han ham, hvad folk allerede sagde, og at man på officerskaféen havde havt ham til beste.

Mansanas vrede kjendte ingen grænser. Han fordømte sig på, at dersom Sardi ikke straks angav dem, der vågede sligt, skulde han selv stå til ansvar. Det var

lige ved, at de to venner skulde ha udfordret hverandre. Men Sardi fik dog såvidt fatningen igjen, at han kunde forestille den andre, hvilken styg opsigt det vilde vække, når Mansana slogs med ham eller med hvemsomhelst om sit rette forhold til Amanda Brandini — dagen forud for afrejsen til bryllup med fyrstinde Leaney. Det beste svar vilde jo være at rejse og holde bryllup. Herpå en ny opbrusning. Han skulde selv skjøtte sine sager og værge sit rygte; ud med navnene! Sardi fandt ingen grund til at gjemme disse og nævnte ét for ét — med det tillæg, at vilde han dræbe alle disse smågutter, så gjærne for ham! — Mansana vilde uopholdelig til officerskaféen, som sad de der endnu. Sardi fik ham dog oplyst om det tåbelige heri; da vilde han i det mindste straks søge Borghi. Nu påtog Sardi sig at udfordre Borghi; „men," sagde han, „hvorfor skal han egentlig udfordres?" — „For det, han har sagt!" skreg den andre. — „Hvad har han da sagt? At du er forelsket i Amanda Brandini? — Er du ikke det?"

Var Mansana rejst uden at træffe major Sardi, så var han også nogle dage derefter blevet gift med fyrstinde Leaney. Nu hændte derimod følgende:

Mansana: „Understår du dig at sige, at jeg elsker Amanda?" — Sardi: „Jeg bare spør. Men elsker du hende ikke, hvad fanden kommer det så dig ved, at den jypling siger det, eller at han selv elsker hende — eller forfører hende — —?"

„Du er en rå skurk, at du kan udtale sådant!"

„Hvad er da du, der overfuser en ung slægtning, fordi han spøger med hende — —?"

„Spøger med hende!" Mansana knyttede næverne, pressede læberne sammen.

Sardi skyndte sig at kaste ind: „Hvem skal passe på dem, når du er rejst?"

„Jeg rejser ikke!" skreg Mansana.

„Du rejser ikke! — Er du gået fra forstanden?"

„Jeg rejser ikke!" gjentog Mansana med opløftede armer og hænder, som aflagde han ed.

Sardi forfærdedes. „Så elsker du hende jo?" hviskede han.

Mansana sank sammen. Dybe støn hørtes, det brød i hele hans kraftige legeme; Sardi blev ræd for, han skulde få slag. Da løftede Mansana sig ligesom opover sig selv, hans åsyn lyste, og langsomt, aldeles henført, sagde han: „Jeg elsker hende!" og derpå, vendt til Sardi: „Jeg rejser ikke!" Og fra nu af var han som en storm. Han vendte sig, så op og frem — og suste i vej.

„Hvor går du hen?" spurte Sardi og ilte efter.

„Til Borghi."

„Men til ham skal jo jeg gå!"

„Så gå!"

„Men hvor går du hen?"

„Til Borghi!" Og idet han stansede, tilføjede han begejstret: „Jeg elsker hende. Hver den, som vil ta hende fra mig, skal død!" Han vilde gå.

„Men elsker da hun dig?" skreg Sardi, glemmende, at de stod på gaden.

Mansana rakte atter de senede hænder i vejret og sagde hult: „Hun skal elske mig!"

Sardi blev ræd: „Giuseppe, du er vanvittig! Spændingen i din sjæl har været dig for svær. Nu har den bare taget ny kraft og ny gjenstand. Du er ikke dig selv! — Giuseppe, — løb ikke fra mig! Ser du ikke, folk på gaden lægger mærke til dig?"

Da stansede Mansana. „Ved du, hvad jeg blev syg

af, Cornelio? Af, at jeg tog hensyn „til folk på gaden"! Jeg måtte tie, tåle, trampes! — Deraf blev jeg syg." Han tog et skridt nærmere ind på Sardi: „Nu vil jeg skrige det ud til al verden: „Jeg elsker hende!"" Han skreg det også virkelig, vendte sig og gik med stolt gang; Sardi efter og fik ham under armen. Han styrte ham ind i en endnu trangere gade, uden at den andre ænsede det. Han bare gik på og begyndte at tale med høj stemme og stærke gestus: „Hvad var det for mig," sagde han, „at bli fyrstinde Leaneys mand, styrer af hendes nådes godser og tjener af hendes nådes luner?"

Og hans i det stille sårede egenkjærlighed slap løs. „Først nu siger jeg den fulde sandhed for mig selv: det havde været et uværdigt liv for Giuseppe Mansana."

Sardi tænkte, at når den tause, i alle fald udvortes beskedne Giuseppe Mansana pludselig begyndte at skrige og skryde, kunde også alt andet utænkeligt ske, — og med en udholdenhed og opfindsomhed, som gjorde ham al ære, vilde han bevæge ham til at ta sig en kort rejse, om bare på to dage, for nærmere at klare de sammenstrømmende følelser og forhold. Men det var som at tale ind i en orkan.

XI.

Samme kvæld fik Amanda i stor hemmelighed et brev, som gjorde hende nysgjærrig. Hun tændte lys og læste det. Det var fra Luigi! — det første, han havde sendt hende. Det lød:

„Amanda!

En gal mand forfølger mig og vil dræbe mig. Jeg har for en time siden måttet højtidelig love, ja, jeg har

underskrevet det, for evig at gjøre afkald på dig, og tør ikke en gang tale med dig! Det var fejghed, jeg ved det. Jeg foragter mig selv, som du må foragte mig.

Men det kom deraf, at ikke, før jeg havde afgivet erklæringen, vidste jeg, at jeg elskede dig! Kanske gjorde jeg det heller ikke før. Men nu elsker jeg dig så grænseløst, og aldrig i verden har der været nogen ulykkeligere, end jeg er nu.

Jeg kan ikke tænke mig det, at det skal være slut! Det kan ikke være for bestandig!

Det beror også altsammen på dig, Amanda, hvis du ikke foragter mig altfor dybt. Ti dersom du elsker mig, så når jo den gale mand ingen vej, og så må det jo en gang gå om igjen.

Jeg sidder som i fangenskab. Jeg kan ikke røre mig. Men det ved jeg, at hjælper du mig ikke ud igjen, så vil jeg dø.

Amanda! Et ord, et tegn! Det er for farligt at skrive. Jeg ved ikke, hvorledes jeg skal få dette til dig. Forsøg ikke du at få noget brev til mig. Han kunde være på spor.

Men imorgen ved festen! Vær der, ved musikken, vær der, til jeg har fundet dig. Da bare med øjnene! Er de venlige, så ved jeg alt. Å, Amanda, resten skal gi sig af sig selv, er du min! Amanda!

Din til døden ulykkelige fætter

Luigi."

Straks Amanda havde læst dette brev, følte hun, at hun elskede Luigi. Heller ikke hun havde før gjort sig nogen rede for det. Men nu elskede hun ham grænseløst, det var hun viss på.

Det, Mansana havde sagt om ham, måtte jo være en

misforståelse, og løftet, Luigi havde aflagt, selvfølgelig intetsigende. Piger tar det ikke så bogstaveligt med sådant, når det synes dem urimeligt. — Desuden var jo Mansana nu rejst.

Altså: den næste dag, festdagen, en dejlig høstdag, var hun tidlig på færde; musikken havde gåt gjennem gaderne ved solopgang, og kanonerne havde dundret. De både ind- og udvendig smykkede kirker vare fulde, og den lille Amanda var der også ved sin fars side, pyntet i sin allerbeste stas. Hun bad for Luigi. Hun øvede sig, da hun var færdig, i at smile. Hun skulde jo bringe Luigi trøst af sit allervenligste blik. Efter processionen og middagen hastede hun afsted; musikken spillede allerede på torvet. Hun skyndte således på sin gamle far, at de var nogle af de første voksne, som stod der, men blev derfor også nogle af de mest indeklemte, inden en time var gåt. Hun så på sin fars svedende åsyn og tænkte på sit eget, hvor styg hun måtte være i Luigis øjne. Hun måtte ud, det koste, hvad det vilde, — og dog skulde prisen ikke være en rose eller en sløjfe, ikke engang anstrængelse; ti den gjorde endnu mere rød. Det gik derfor ikke fort; ak, hedere og hedere blev hun. Hun hørte stortrommen og et par bashorn gjennem dundret af de tuseners tale og latter, hvori hun druknede; hun så tårnet på municipiet og kolben, som hængte længre ned end klokken, det var det siste, hun så over menneskebølgerne, hvori hun dukkede under. Faderens ynkværdige åsyn sagde hende, hvor rød og fæl hun selv måtte være, — og den lille tog på at gråte.

Men Luigi havde også været en af de første ved musikken, og da hverken byen eller pladsen ved municipiet var stor, kunde det ikke godt undgaaes, at de to, som søgte hverandre i den bølgende folkestimmel, også tilsist

stod åsyn til åsyn. Han så hende blussende rød smile gjennem tårer. Han tog rødmen for glædens, tårerne for medlidenhedens og smilet for det, det skulde være. Faderen holdt i sin angst og nød Luigi for en frelsens engel og bad: „Hjælp os ud, Luigi!" Og Luigi gav sig uopholdelig ifærd dermed. Arbejdet var ikke let, ja både faderen og Amanda kom et par gange i virkelig fare, så Luigi fik følelsen af at være en helt. Med albuer og ryg værgede han dem, og med øjnene uafladelig på Amanda drak han af hendes lange, bange blik. Han talte ikke; han brød ikke sin ed! Dette gav ham også en stolt bevidsthed; han måtte se ædel ud, og han følte det af gjenskinnet i Amandas øjne, at han virkelig så ædel ud.

Men ingen jordisk lykke er langvarig. Giuseppe Mansana havde for et kvarter siden opdaget ham i folkemængden, og med det instinkt, som skinsygen ejer, i afstand fulgt ham, hvilket han, der var så høj, havde godt for. Den andre havde i sin rastløse søgen idelig arbejdet frem og havde således ikke nogen forestilling om faren i nakken, og nu var han her så optaget af sin frelseropgave, d. v. s. af at få sit ædle billede igjenstrålet af Amandas øjne, at han intet mærkede, før Mansanas hyæneåsyn lå lige over hans, og han følte hans brændende ånde over sit kind.

Amanda gav et af sine kjendte skrig, faderen blev frygtelig dum, og Luigi var forsvundet.

I samme nu havde Amanda lagt sin arm i Mansanas og endnu en varm, behansket hånd over hans; to allerdejligste, halvlukkede øjne så op i hans, fulde af skjælmeri, frygt og bøn. De var just i det samme ude af trængselen, man kunde atter få ørelyd, og han hørte fra en stemme, som kunde ringe engle ind i himmelen:

„Papa og jeg har været i stor fare. Det var dejligt, at vi fik hjælp!" og han følte tryk af hendes hånd.

Mansana havde dog set de samme øjne hvile i Luigis, og der fløj ham gjennem hans hode en tanke, som han senere i sit liv tusen gange tog op igjen, men nu tabte i samme øjeblik, og denne tanke lød: „Jeg er vist oppe i en dum, ubetydelig historie."

Den lille sladrer ved hans side vedblev: „Stakkars Luigi traf os lige i trængselen; papa bad ham hjælpe os, og han gjorde det uden at sige et ord. Vi fik ikke en gang takket ham." — Og straks efter: „Det var dog yndigt, at De ikke var rejst. Nu må De være med hjem, så vi ret kan snakke sammen! Vi havde det så morsomt sist."

Og hendes fulde, unge barm gik hastigt under silken, hendes runde håndled over hansken, hendes lille fodspids under kjolen, hendes røde mund, fuld af sladder og latter, og de to øjne i halvdulgt fortrolighed — — Mansana gik med.

Han nævnte ikke Luigis navn; det sad som en hvas spids i hjærtet; den trykkedes dybere ind, jo dejligere hun var. Denne kamp mellem smerte og elskov gjorde ham aldeles stum. Men desto travlere gik hendes søde mund, mens hun fik ham tilsæde og fik frugter frem, som hun selv skrællede og bød. Hun glædede sig så ved, at deres møder på højen endnu ikke var afbrudte; ja, hun fik aftalt en liden udflugt længere op, som de allerede næste morgen skulde foretage; hun skulde bringe frokost med. Endnu havde han kun fremført nogle enstavelsesord. Han kunde ikke bryde ind med sin lidenskab i denne harmløse idyl, og dog var kampen i ham så stærk, at han ikke kunde holde den ud, men måtte gå.

Ikke før han var nede af trappen og den siste hilsen

sendt efter fra balkonen af den utrættelig indsmigrende fortryllerske, før hun lukkede balkondøren vel til og kastede sig hulkende på knæ foran sin far. Han blev ikke det mindste overrasket. Han havde samme rædsel som hun: — Mansanas siste blik, idet han gik, havde ligesom hele hans væsen fyldt stuen med en så skjæbnesvanger luft, at om de i næste øjeblik sprængtes i luften, så vilde heller ikke dette ha overrasket ham. Og da hun gjennem gråd hviskede: „Far, vi må bort!" svarede han bare: „Ja, mit barn, vi må naturligvis bort!"

Det måtte ske hemmeligt og derfor helst endnu samme nat.

XII.

Giuseppe Mansana havde været på Borghis rum og ikke truffet ham, i officerskaféen og ikke truffet ham, senere omkring blandt de festlige skarer, men ingensteds fundet ham. Derimod havde han mødt mange officerer, også civile i følge med disse, som forekom ham at tie, når de så ham, og at tale sagte sammen, når han gik forbi.

Hvorledes end det spil var, som han stod i: tabe det måtte han ikke. Hans ære forbød det.

Udmattet på sjæl og legeme sad han sent på kvælden på spejderi foran kaféen, som vendte mod Brandinis rum. Der var lys på hos Amanda. Hun pakkede de få gjenstande, de skulde føre med; ti for at gi det udseende af en liden rejse, vilde de lade alt det væsentlige stå efter.

Men Mansana tænkte: dette lys er måske et tegn. Og ganske rigtigt. Da Amanda var træt af spænding og

arbejde, gik hun ud på balkonen for at ta nogle drag frisk luft; hun såes så tydelig ved lyset bag hende; hun så nedover gaden. Ventede hun nogen fra den kant? Jo, der hørtes skridt. De kom nærmere. Det var en mand. Hun fulgte huslinjen op mod Amandas balkon; nu gik han forbi en lygte; Mansana så en officershue og et skjægløst ansigt; han så også Amanda bøje sig dybere udover. En ung pige, der elsker, tror jo at se den elskede på ethvert sted, til enhver tid; og især den, der elsker i angst. Officeren gik langsommere, da han fik øje på hende; under balkonen stansede han og så op. Amanda skyndte sig ind og lukkede efter sig; officeren gik videre. Var der blevet aftalt et stævnemøde? Mansana lagde på sprang over pladsen; men officeren var allerede om hjørnet, og da Mansana kom efter did, var officeren ikke længer i gaden. I hvilket hus havde han gjemt sig? Han kunde ikke vække hele gaden for at søge; han måtte opgive det.

Ved denne ubetydelige tildragelse, at en ung officer, som bodde der i grandskabet, stansede under en balkon, hvorpå han så en ung dame stå enlig, ved denne ubetydelige tildragelse fuldbyrdedes Mansanas skjæbne.

Han lagde sig den nat, ikke for at sove, men for i sin hjærtekval, op igjen og op igjen, at ta sig selv i ed på, at den næste morgen skulde hun være hans, eller han vilde ikke leve.

Men den næste morgen var hun ikke på højen. Han ventede en time, uden at nogen kom. Da gik han til deres hus. Der, foran døren til Brandinis lejlighed, stod en gammel kone med deres frokost og en seddel. Da Mansana vilde ta i dørhammeren, sagde den gamle kone: „Her er ingen hjemme, som det lader. Men læs denne seddel, den hang på hammeren." Mansana tog den.

„Bortrejst. Skal få bud. B." Han slap seddelen ned og gik. Den gamle kone spurte ned efter ham, hvad der stod på seddelen. Men han svarede ikke.

* * *

Fyrstinde Leaney, som dagen efter kom til Ancona og ikke traf ham på perronen, følte stor angst, hun vidste ikke hvorfor. Hun gik selv op på telegrafstationen og sendte ham en hjærtelig hilsen, der udtalte hendes frygt. Hun gik hjem og ventede; hendes frygt steg med hver time. Endelig kom telegrafbudet tilbage med de for svartelegram betalte penger: Kaptejn Mansana havde forladt byen.

Frygten overvældede hende. De selvbebrejdelser, hvori hun daglig havde levet, voksede til berge; de stængte al udsigt. Hun måtte did, hvor han var, finde ham, tale med ham, pleje ham; hun anede det allerværste. Om kvælden stod hun på jærnbaneperronen, fulgt af en eneste tjener.

I morgenlysningen den næste dag gik hun frem og tilbage på mødestationen med toget fra vest. Der var ikke mange rejsende, og dem, der var, så hun ikke. Desto mere så disse på hende, når hun strøg forbi dem, frem og tilbage, hyllet i en vid skindkåbe, som hun havde kastet over skuldrene, så dens armer hang fra, og på hodet en skindhue, hvorunder det løse hår og sløret havde viklet sig sammen. De store øjne og det hele åsyn så oprevet og anstrængt ud. På denne sin gang bøjede hun oftere forbi en høj dame, tarvelig klædt, som stod og så ufravendt på godsvognen, hvor flere var beskjæftigede. Atter en gang, fyrstinden går forbi, er en officer kommen til, der taler med damen og på spørs-

mål inde fra godsvognen svarer: ,,Mansana." Fyrstinden styrtede til: ,,Mansana?" ropte hun. ,,Fyrstinde Leaney?" hviskede officeren forundret, idet han hilste. ,,Major Sardi!" svarede denne, men lagde ilsomt til: ,,Mansana? De nævnte Mansana?" — ,,Ja, dette er hans mor."

Idet han forestillede dem, drog moderen sløret tilside, og det ædle åsyn slog fyrstinden med en så tillidvækkende magt, at hun kastede sig ind til hende som i en havn for alle nødlidende tanker, og der brast hun i den heftigste gråd. Moderen tog stille mod hende, men stod, som hun ventede. Kjærligt klappede hun hende, men sagde intet.

Da Theresa blev istand til det, spurte hun sagte: ,,Hvor er han?"

,,Det ved ingen af os," svarede moderen roligt.

,,Men vi håber snart at få vide det," lagde Sardi til.

Fyrstinden sprang op, stirrede kridhvid på dem begge: ,,Hvad er da hændt?"

Den betænksomme mor, der havde stået i så mange storme, sagde stille: ,,Vi har ventelig samme rejse for. Lad os ta en kupé for os selv, og så kan vi fortælle og overlægge." Så skede.

XIII.

Familjen Brandini havde taget til Nina Borghi, Brandinis søster og Luigis mor. Det gik så til, at med det samme nattog, hvormed Brandinis flygtede, flygtede også helten Luigi. De opdagede hverandre på en station ud på morgenen, idet Luigi der skulde stige af. Han var

så forfærdet, at han vilde forbi dem uden at tale. Men gamle Brandini holdt ham fast og klagede sin nød. Luigi sagde bare: „Tag til mor!" og strøg sin vej. Han gik dog ind på telegrafstationen, da han kom til sin garnison, og telegraferede i en meget ophidset stemning til sin mor og bebudede broderens komme. Telegrammet lød så ængstende, at den modtagende dame, der bodde alene udenfor Castellamare ved Neapel, blev meget skræmt. Hun blev det ikke mindre, da broderen og hans datter kom og fortalte, hvad der truede både dem og hendes søn.

Kaptejn Mansana havde gjættet, at familjen Brandini måtte være taget sydover; nattoget gik alene sydover. Han fulgte. Men da han i to dage forgjæves havde søgt et udgangspunkt for videre efterforskninger, vendte han om og styrte mod den by, hvori Luigi Borghi lå i garnison. Han måtte vide, hvor de to var, og denne kundskab skulde han ud med eller ta følgerne! Da han vidste, han var vel kjendt, gik han tilværks med stor varsomhed, så han ikke kom til at gi Luigi noget varsku. Han måtte derfor tilbringe to dage i byen, før han traf ham. Dette skede på gaden, idet Mansana havde passet på ham i en liden borgerlig kafé. Til hans forundring blev Luigi ikke så ræd, som Mansana havde ventet. Og til hans endnu større forundring sagde han uden forbehold, hvor familjen Brandini var. Mansana blev mistænksom; han gjorde opmærksom på, hvad det vilde koste at sige andet end sandhed. Men den lille blinkede ikke en gang med øjnene, idet han svor, at han talte sandt.

Det videre regnskab med løjtnanten måtte opsættes. Endnu samme dag tog Mansana med jærnbanen sydover.

Hvad vilde han? Urokkelig det samme: hun skulde bli hans! Derfor var Luigi blevet skånet. Siden Amandas flugt, så listig foretagen, rasede det i hans sjæl; sligt skulde ingen våge ustraffet! Han elskede hende ikke, nej, han hadede hende, og derfor skulde hun bli hans! Hvis ikke —! Denne korte tankerække op igjen og op igjen. Omkring suste billeder af kammeraterne, som stod samlede og lo ham ud. Han var jo næsetaget af en liden pige, netop kommen ud af klosteret, og af en liden løjtnant, netop kommen ud af skolen!

Hvorledes det var kommet så vidt, at denne kamp med to ubetydelige barn var blevet enden på hans stolte bane, derom kunde han ikke få klarhed.

Fyrstindens billede, som i den første spænding sjælden viste sig og da med vrede stødtes tilside, kom nu, jo mattere og skamfuldere han blev, bestandig større. Hun var målet på det liv, han var ætlet til; så højt ragede det! Og her tænkte han ikke på hendes rang, men på den lyse bane, hendes tanker gik, hendes væsens skjønhed, opløftet af alle menneskers beundring.

Amandas billede sank samtidig. Han var ikke viss på, om hun ikke var rundrygget. Han kunde ret spekulere derover.

Den, som har gjort os latterlig i andres og egne øjne, plejer ikke at vinde ved det. Og da han var kommet så vidt, at Amandas figur var blevet klumpet, hendes ansigt og tale ubetydelig, hendes stemme syngende, hendes hår tosset opsat, hendes væsen klistret indsmigrende, spurte han sig selv, om ikke det latterligste af alt var at tvinge en sådan til at bli signora Mansana. Nej, der var noget endnu latterligere, nemlig at dræbe sig for hendes skyld.

Hvad skulde han så? Tilbage til fyrstinden? Den

vej var stængt, — stængt af hans stolthed hundre tusene gange! — Forbi Amanda og videre ud, f. eks. til den spanske borgerkrig? En eventyrers liv; tomt. Ligeså godt dræbe sig her hjemme.

Vende om og lade alt være som før? Fyrstinden tabt, kammeraternes beundring tabt, troen på sig selv tabt. Den eneste måde, han kunde vende tilbage på, var ved hendes side, det fordømte lille menneske! Med hende på hånden kunde han stå som sejerherre, og om han for den pris skulde betale med et ulykkeligt liv, det fik være. Æren var da reddet, og ingen skulde få læse i hans sjæl.

Det gav jo virkelig ære at ha forkastet en rig fyrstinde og taget en fattig pensionists datter, taget hende i kamp, endog med hende selv! Men i det samme han drog denne slutning, oprørtes han i sit indre over al den løgn, som hin ære for verden gjemte. Han sprang op fra sit sæde i kupéen, men satte sig igjen; der var flere inde.

Toget gik videre mod hans mål. Hvilket mål! Viss var hans livs undergang, i offer til æren, — og det, enten det nåddes eller ej.

Søvnens barmhjærtige magt kom imellem. Han drømte om sin mor. Hendes store, ædle øjne lå over ham som en himmel. Han gråt og blev vækket. Der var en gammel mand i kupéen, som ikke kunde udholde hans gråd.

Toget stansede i det samme. De var i nærheden af Neapel; han gik ud. Morgenen var herlig. Den klare himmel, randet af højdekjædens fine linjer, mindede og manede; han skalv i morgenkulden og gik ind igjen til lokomotivrøgen, som netop slog ind, til rammelen og støjen af det brusende tog og til de stikkende tanker.

Længre hen, da det gik langs havet, hvad vilde han ikke ha givet for, at toget var bøjet af og langsomt og lige var gledet ud deri. Hvilken mild, forløsende død!

Han gjemte sig i sit hjørne, da det stansede i Neapel; i det store menneskemylder kunde der være den, der kjendte ham. Dagen blev herligere og herligere, mens toget gled gjennem kystbyerne langs havet; solen var mild som på en sommermorgen, og dens brydning i havluften satte farveskjær over fjæld, sjø og landskab. Da han steg ud og kjørte mod sin bestemmelse, og endnu mere, da han havde affærdiget vognen og steg op ad de stejle klipper, med havet under sig og den store udsigt over Golfen, ringet af øerne derude, lig uformelige sjøuhyrer på vagt, af bergene under Vesuvs herredom, af byerne, hvidskinnende under en sagte røg, da følte han livet, — ikke sit eget liv, et jag efter ære, en kamp, han vidste ikke selv om hvad, nu, da denne kamp endte i aldeles intet, — nej, livet, som det var ment under Herrens højthvælvede himmel, i hans afglans over alle ting, også over et mål, som livet satte.

Han gik mod den siste højde, hvorpå huset lå. Han så snart huset, som lå over klippehodet, ringet af et højt, spidst rækværk. Da bankede hans hjærte. Han kunde ikke ta fejl af det; det var tilligemed vejen for nøje blevet beskrevet af kusken.

Altså der! Og før han fik klare, hvad det var, han følte, stod hun på altanen, hun, Amanda, i sin lyse morgenkjole, med sit smil, som havde hun just sagt eller hørt noget morsomt, idet hun gik ud. Hun så ham straks, gav sit bekjendte skrig og løb ind.

Ligesom en dødstræt jæger, når han pludselig står

foran vildtet, får al sin spændstighed igjen, således følte han en vild kraft, et utæmmet forsæt, og før han vidste det, stod han ved jærngitterets port, ringte ikke på, men sprang over. Livede af selve bevægelsen, vågnede også alle hans krigerinstinkter; han vendte sig straks og tog nøglen til sig, som stod i på den indre side. Så var de, der her var inde, hans. Porten til selve huset stod halvlukket; han åbnede den. Han kom ind i en stor, lys gang. Farvede glas gav et eget spil over nogle mindre statuer, et mosaikindlagt stengulv og vaser, fyldte af palmer, vifteplanter og blomster. På et par antike kanapéer lå, på den ene en stråhat med blå bånd, — var den hendes? — på den andre en parasol af et særeget vatret stof og med et dyrebart udskåret skaft, der endte i en stor, blå sten. Han huskede den, og en sår fornemmelse fulgte gjenkaldelsen, uden at han tænkte på at klare sig det. Ti han ringte på. Han måtte ile.

Men ingen lukkede op. Han tog på at skjælve og vilde true det ned, men kunde ikke. Således kunde han ikke stå; han måtte komme ind i handling, eller han var fortabt. Han ringte én gang til. Viljen steg med selve gjærningen. Nu skulde det briste eller bære. Døren til rummet åbnede sig, en lysning slog ud i den indre indgang; de riflede glas lod ham ikke se mere, end at den, som kom, og som nu lukkede bag sig, var blå og høj. Straks døren var lukket bag hende, blev alt derinde i gangen mørkt. Hvem var det? Huset stod måske fuldt af folk? En sand rædsel tog ham ved denne tanke, som han ikke et øjeblik før var kommen på. Hvilke optøjer, hvilken uklarhed, hvilke mellemskydende omstændigheder og ubelejlige personer kunde ikke her falde over ham! Han kom kanske ind i en bikube af opskræmt harm og

modstand, — det kunde bli narrens rejse, han gjorde! Nej, ikke én gang til! Og han iførte sig al sin viljemagt og kjendte efter, om hans våben var der. Da åbnedes den store dør helt op, og frem i den høje døråbning —

Ja, frem i den høje døråbning trådte Theresa Leaney i blå klædning, bleg.

Og han? Han stod uden fatning, uden rørelse.

Døren var helt åben; de blev begge på hver sin side af tærskelen. Så stille som de selv var alt omkring dem, inde som ude. Da rækker hun den højre hånd ud. Der gik en skjælven gjennem ham, hun breder begge armer ud, han styrter ind i hendes opladte favn med en klang som af et instrument, der får et stød. Og han tar hende på sine armer, bærer hende ud til kanapéen, sætter sig med hende over sit fang, — dukker sit hode i hendes barm, og, pressende hende ind til sig, rejser han sig med hende igjen og brister i den voldsomste gråd ved hendes bryst. Ikke et ords forklaring.

Han satte hende endelig ved siden af sig på kanapéen og kastede sig selv på knæ. Han så med den grænseløseste beundring op i hendes åsyn, som smilte. Nu var han underkastet, overvunden; aldrig var det blevet godt for Giuseppe Mansana i verden, var han ikke blevet det.

Og da han løftede sit blik, renset af denne ydmyge følelse, i luende taknemlighed, da traf han ikke hendes; det var vendt mod en anden bag ham; der stod hans mor.

Både han og Theresa rejste sig. Han tog uvilkårlig efter sin mors hænder. Da han fik dem, kyssede han dem, sank atter i knæ og førte dem til sit hode. Hvad

havde han alt gjennemlevet, siden han trodsende mødte hendes blik ved faderens båre!

* * *

Mansana kom ikke længere i dette hus end til indgangen. De to gik tilbage for at ta farvel; han i forvejen nedover. Hvorfor i forvejen? Fordi han vilde sætte en nøgel stille ind i porten, og fordi han nede ved havet i al hast og skamfuldhed vilde hive en revolver fra sig. Bag efter sank han ned på en sten, overvældet af frygt, af lykke, af taknemlighed, af forfærdelse over sig selv, — alt i uopløselig blanding. De to, som kom efter, fulgte af tjeneren med tøjet, så ham sidde nedenfor vejen med hodet i sine hænder. De gik sammen til jærnbanen.

Han behøvede ikke at høre meget for at forstå, hvorledes dette møde var kommet istand. Sardi havde tilkaldt dem; de havde søgt Luigi Borghi i den tro, at han vidste besked om Brandinis, og at Mansana senere eller tidligere vilde finde frem til disse. Derfor havde Luigi været så tappert oprigtig, fordi han vidste, at de to allerede var der.

Mansana var blevet aldeles taus.

Den vise mor anede uråd og bad om hvile i Neapel, idet hun foregav, at hun selv trængte den. De kom på et hotel, som lå afsides og stille. Her fik moderen ham efter megen modstand i seng. Og da han endelig sov, var det, som vilde han ikke mere vågne. Næsten hele den følgende dag gik over. Da han vågnede, fandt han sig ene; han var ør og blev forskrækket, men et par små ting i rummet mindede ham om moderen og Theresa; — han lagde sig atter tilbage og sov ind som et lykke-

ligt barn. Denne gang dog ikke så længe; ti sulten vækkede ham. Han spiste, men sovnede atter. I flere dage og nætter sov han næsten uafbrudt. Men da han så stod op, var han stille. Han trykkede sig mer og mer tilbage i grublende taushed.

Just dette havde moderen ventet.

XIV.

Slutningen skal fortælles i et brev fra Theresa Leaney til Mansanas mor. Det var dateret fra hendes gods i Ungarn og ikke længe efter.

Dyrebare mor!

— — — Endelig får du en sammenhængende fremstilling af alt, fra vi skiltes i Neapel. Fortæller jeg noget, som jeg før har meddelt, så undskyld!

Altså: Den skyhed, han havde, gik efter vielsen over til en ilfærdig, ydmyg tjenesteiver, som gjorde mig bange; ti den var ham så ulig. I det hele var han hverken fortrolig eller tryg på sig selv, før vi havde været i hans siste garnisonsby. Han forstod godt, hvorfor du først vilde ha os did. Å, hvor var han ikke elskværdig! Sin spidsrodsgang mellem kammeraterne begyndte han straks, jeg tør sige uforfærdet. Jeg kan ellers fortælle dig om en ung hustru, som hjalp ham. Hun havde aldrig været elegantere og gladere, skjønner du, end da hun skulde ledsage sin staute ven gjennem ydmygelsen;

i hver bevægelse, i hver mine, i hvert ord kunde hun ligesom lægge: „Når jeg intet siger, hvem tør så sige noget?" —

Jeg er desværre endnu så vidt kokette, at jeg havde svær lyst til at fortælle dig, hvorledes jeg var klædt på hver af disse tre dage. (Jeg havde ladet pige og garderobe komme fra Ancona!) Men jeg tier ydmygeligst.

Og så er jeg aldeles viss på, at således som en viss ung hustru blev elsket efter disse tre dages spidsrod i bergbyen, er ikke mangen kvinde blevet elsket; ti der er magt i det sind, hvortil du har givet af din egen sjæl, du dejlige menneske!

Ikke må jeg glemme at rose den mand Sardi. For han er en mand! Han havde fået det så godt til, idet han havde udgivet Mansana for syg — som han jo i grunden også var! — og dig og mig for læger. Det heldige kom til, at den, som har ry blandt sine kammerater, har en indsat kapital i deres hjærter, som han kan drage længe på, før den slipper op. Man vilde tænke godt om Giuseppe Mansana! Det følte han, den kjære, og det gjorde ham så ydmyg; ti selv var han hårdt trykket af ikke at fortjene det.

I Ancona gik det som en leg; brådden var brudt. Og nu, nu ejer jeg ham, — ejer den stærkeste natur, renset og ædel, — ejer den hensynsfuldeste herre, den opmærksomste tjener, — ejer den mandhaftigste elsker, som nogen italiensk pige har vundet; — undskyld mine stærke udtryk, jeg ved, du liker dem ikke; men de må til!

I Bologna — ja, du ser, jeg flyver! — gik vi omkring og kom således forbi municipiet. Der hænger på tvende marmortavler navnene på dem, som faldt i kamp for byens frihed. Det rykkede i Giuseppes arm, og denne

omstændighed skyldtes, at vi fik en samtale, som end yderligere tryggede grunden under vort samliv.

Du ved, dyrebare mor, hvorledes mine øjne er blevet opladte i den tid, jeg sørgede over, hvad jeg i min afskyelige lunefulde vane havde forbrudt mod Giuseppe; det havde nær kostet ham hans liv og os begge vor livslykke. Du ved, at de offentlige forhold, som avler vor trods, vort had, vor afsindige fanatisme, vor strafværdige utålsomhed, dem bryder min sjæl sig imod siden den gang i daglig harm. Usunde, unaturlige offentlige forhold forgifter samfundet og gjør mere ondt end den ulykkeligste udvortes krig; ti det kan ikke opregnes, hvad de fortærer af åndelig arbejdskraft, hvor mange hjærter de tømmer, hvor mange familjeliv de hærjer! Jeg forsikrer dig, mor, at det land, som f. eks. har gjort en uretfærdig erobring, taget, hvad der er andres, gjør det hele samfund til medskyldigt, slapper hver enkelts moral, tilspidser lovtrækkerens pen, tyvens brækjærn, chefens hårde ord, ak, det jager hjærtet ud af sin ret i familje og samfund!

Der er digtet en dum vise om mig af en forelsket nar; ikke et sandt ord er der i den. Men ved du, min dyrebare mor, jeg føler nu, at havde jeg ikke truffet Giuseppe, — den vise var d o g en gang blevet sandhed; ti så dum og hjærteløs som den er, så dum og hjærteløs var jeg tilsist blevet! Og hvorfor? Fordi de ulykkelige offentlige forhold havde strøet giftstof i min tilværelse.

Og mine tilståelser mødte Giuseppes. Den trodsige, forfængelige vilje var jo så aldeles blevet hans herre, at den allertilfældigste hindring kunde komme til at koste ham hans liv, det allertilfældigste mål drage ham af vejen ... Men denne trodsige, forfængelige vilje, — i hvilken luft blev den avlet?

Vi gav hverandre den fulde fortrolighed, han og jeg, den kvæld i Bologna. Og først da blev mig alt så trygt, å, så trygt! —

Her, på mit kjære gods, har han nu taget fat. Her var kaos, og her har han noget at øve sin vilje på! Han vil ta afsked; fredsofficer vil han ikke længer være. Han trænger sikre og nært liggende mål, og, hvis jeg gjætter rigtig, er mål, som ligger skjult for verden, ham de kjæreste.

Således i alle fald foreløbig; hvad det senere vil udvikle sig til, ved jeg ikke. Alene det ved jeg, at kommer Italien i fare, stiller han sig i første række — og det i enhver henseende!

Gud velsigne dig, kom nu her op! Du må se ham i hans virksomhed, og du må se ham hos mig. Har nogensinde nogen havt en så hensynsfuld mand, en så staut elsker? — Nej, det er sandt, jeg får jo ikke lov at bruge mine stærke udtryk, og dog, jeg gjentager det, er det de eneste, jeg kan bruge!

Jeg elsker dig, jeg længes efter atter og atter at omfavne og kysse dig, du mor til min lykke!

Dyrebare, hårdt prøvede, af hvis øjne der går lovsang, af hvis læber trøstens og hjælpens ord faldt så vederkvægende! Du, ja, du må bøje dit hvide hode over vor lykke, at den kan bli from! Hører du! Du må lære os, så de onde dage ikke kommer for tidlig!

Din søns hustru, din, din

Theresa.

Denne fortælling er i alt væsentligt historisk; netop det usædvanligste i dens begivenheder er historisk, — på somme steder ind i den siste detalj. Kaptejn Mansana er tegnet efter naturen; det, han siges at ha udført, har han også udført, og den forunderlige skjæbne, som er ham tillagt, er historisk hans i alt, som er afgjørende for hans psykologiske udvikling.

Hvad der drev mig til at fremstille hans liv, findes i et par linjer i Theresas brev, som slutter fortællingen.

Man samholde denne hendes forklaring af Mansana med en netop samtidig — 1875 — udgiven fremstilling af Lassalle, som *dr.* Georg Brandes offentliggjorde i „Det nittende Aarhundrede", og man vil bli opmærksom på, at den inderste bevægelseskraft i Lassalles skjæbne — den Brandes så mesterlig har tegnet — er ganske den samme, som også driver Mansana frem. Lassalles rige ånd, overlegne personlighed, store virksomhed er naturligvis af en overordentlig højere interesse; men karakterfænomenet er det samme, — og det morede mig i sin tid, at vi samtidig var blevet opmærksomme på det.

Bjørnstjerne Bjørnson.

INDHOLD

Side

Magnhild (efter Fortællingens 2. Oplag, 1877) 1
Et stygt Barndomsminde (efter „Nye Fortællinger", 2. Oplag, 1894)... 127
Een Dag (efter „Nye Fortællinger", 2. Oplag, 1894)..... 137
Støv (efter „To Fortællinger", 1901) 180
Ivar Bye (efter „To Fortællinger", 1901) 225
Kaptejn Mansana (efter Fortællingens 2. Oplag, 1901) 243

839.83 .B62u C.1
... Udvalgte fortaellinAMM3279
Stanford University Libraries
3 6105 045 055 279

OCT 18 '78

Stanford University Library
Stanford, California

In order that others may use this book, please return it as soon as possible, but not later than the date due.